THAISS, Aloys, pozsonyi könyvkötőmester

A.T., bürgerl. Buchbinder, 18 hónapos fia meghalt.
(1844, 127 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

Thaisz orgonaépitő M.D.K.

A löcsei tplom uj orgonájának kénitésében segitett.

Demkó Kálmán: Löcse város mütörténeti rövid leirása. Löcse 1896, 87

Thal, August

ötvös, Bécs

1724–41

l.

Csatsoproniötv

19. l.

175/1941.
szám.

A Műemlékek Országos Bizottsága tek. Elnökségének.

Budapest.

IX. Hőgyes Endre-utca 10.

Hivatalból.
szszolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

Thalat Wolfgang
reini

l. Hendriselet
143. l.

Thaler Antal

órás Buda

XIX. sz. 1. fele

írod

Pritz

56. l.

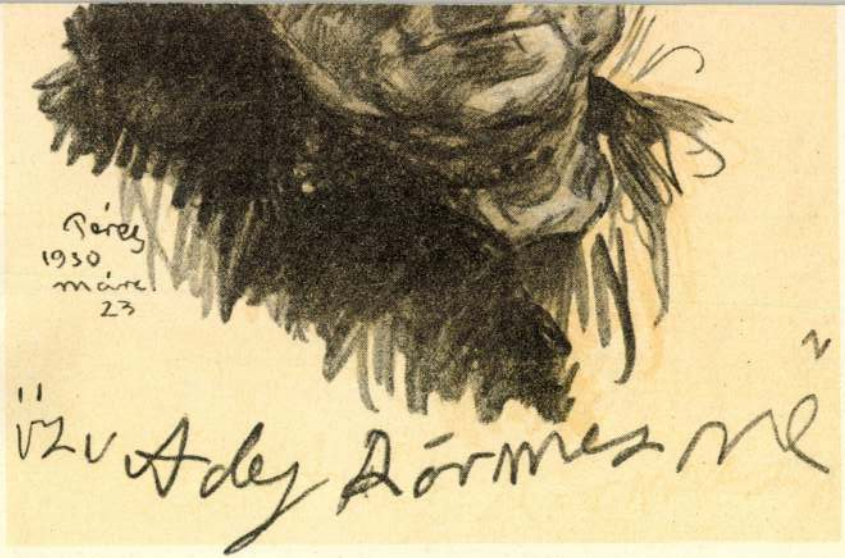

Pérely Imre: Ady Endre édesanyja

Thaler, Franz

Pécsi óraműves. Asztali órája dr. Csachó Lajos gyűjteményében.

Vadászi Erzsébet: Pécsi magángyűjtőknél; Műgyűjtő 1972/4.sz. 4.l.

Thalet J. A.

rajzoló

l.

Bar Eger

19. l.

Magyaróvár. Részlet a belvárosból.

Rés

Thalhammer János

jezsuita tanár
az alábbi intézetben
mindent tanított, rajzot
is

1875/6 – 1877/8
1880/1 – 1895/6.

Komárik

139. l.

Irodalmilag is
mindeddott. Lásd
Szinnyét!

Thalheim Atheus

Arverési Csarnok aukció kat.

36. a. 1927 febr.

Hunyadi János, Cerusa

46 x 34.

Károlyi Antal gr:

Egész alak, állva,
mintha beszélne s balj
vetett mentéje prémes, a
öv szorítja, nadrágja
lóg. Balra a farago
az oszlop talapzatán
két sorban:

„KÁROL

Czinkografiai, mér

Lth

Thalher Ferenc

laid

Kasselik Ferenc
cedulait

Lbp 1961

Ezüsttaingér 1678-ból, a tolcsvai ref. egyhász
tulajd. V. 10.

Thaller Ferenc
építész

M.D.K.

A Citadellát Kasselik építette Thaller építőművész felügyelete alatt.

Dr. Lehner Jenő: Budapest műemlékei

Dr. Lehner Jenő: Budapest műemlékei József nádor korától
a Főváros egyesítésig. 1961.

1924

~~Hillebrandt, F. A~~

Thalherr

K

POZSONY

főleg Mária Terézia idejéből származó barokk épületeinek hosszú sorából stílusuk és környezetük szerint hármat kell a vidéki kastélyok keretébe illesztenünk. Gróf Grassalkovich Antal itt épült kastélyát, a prímási nyári palotát és az egykori Aspermont kastélyt. Az első kettő valószínűleg F. A. Hillebrandt, az utóbbi talán Joh. Jos. Thalherr műve. Részletesebb ismertetésük helyett sajnos csak Anton Rich. Franz 1919-ben a „Jahrbuch des Kunsthistorischen Institut"-ban megjelent alapos, de némi tekintetben elfogult tanulmányára utalhatunk.

220

Rados Jenő dr.
Magyar kastélyok.
220. l.

P

Kupa elefántcsontból, rajta római harcosok dombormű-jelenete. Mag. 26·5 cm XVII. század.

M.D.K.

Thalherr Ferenc József

Fidler Henrik és Kriechhammer Sebestyén kőmüves-mesterek voltak az ajánló-jótálló kezesei. Szegeden Mandberger Fülöp kőmüvesmesternél volt inas 1725 aug. 20-tól és nála szabadult föl 1728. aug. 16-án.

Schoen Arnold: A Thalherr építész-család eredete. Müemlékvédelem 1967/2. 93. l.

Thalherr Ferenc
építész

l. Schoen 1948

13. l.

Bem József:

látható,

Derékon alól (ágyú
~~jával~~ az ágyúra ~~csövére~~ tá
ját tartja. Feje elöl kopo
körüli szakálla rövid. Egy
ra vetetten viseli. A háttér s
foglalt tojásdad alakú
kép alatt:

„J-

Acélmetszet, mérete

Ltsz

Thalherr József

terveinszerint alakították és építették át a dunaföldvári vár tornyát és a hozzátartozó foldalék épületet. 1797-ben.

Horváth Alice: Dunaföldvár, vár-passzó és ittenem

Vendégváró régi házak, Műszaki Kiadó Bp. 1979. 54.o.

Thalherr József

/mások szerint Pollack Mihály/ terve alapján /a VIII. Illés u. 25. sz. a./ épült 1802-03 között a Festetich villa.

Bevza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973 1335 l

1261

Thalherr József

Az óbudai selyempaculbolyító
(Vervrajz)

Dr. Föv. tört. (Corvina 73) 21 t.

THALLHERR József épitész

az első tervet ő készitette a Március 15.téren álló görög. kat. templomhoz.

Budapest, 1988.12.sz. 16.p.

226/5
RÉVAY Mór János: Irót, könyvet, kiadót. Egy magyar könyvkiadó emlékiratai. 1. köt. Bp. 1920, Révai. 396 p. 25 cm.

Egységár: 150.-Ft

227/133
RÓNA Béla: A magyar irodalom 1902-ben. Bp. 1903, Wodianer ny. 48 p. 19 cm.

Egységár: 40.-Ft

228/134
RÓNA Béla: Az újabb magyar irodalom. Tanulmány. Pécs - Bp. 1897, ny. n. 44 p. 18 cm.

Egységár: 40.-Ft

Tholherr József

alakította át 1778-ban az V. Váci u. 47. sz. a.

templom belsejét.

Berza László, Bernát György, Erdei

Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest

1973 13351

461

Thalherr József

terve alapján Kundt Ignác kőműves-
mester építette 1797-98 között a József-
rosi templomot.

Berza László, Bernát György, Erdei Fe-
renc stb.: Budapest Lexikon, Budapest
1973 1335

5081

Thalherr József

Kurthy S:Adatok Thalherr

József müködéséhez /MÉ 1958.VII.1. p.

32-42./

Müvész et és felvilágosodás Akadémia Kiadó 1978

Zádor Anna:A felvilágosodáskori müvészet kuta tásának kérdése 11.oldal.

Josef Thalherr épitéa
1782-ben kamarai másodépítész lett.

Kaposy J. A magyar kir. udvari kamara épitészei
M. Terézia és II. József alatt.
Századok 1923-24.
585-613 l.

Thalherr József épitén (1795.)

Kmulik E. Melyik pozsonyi házban alapitotta
Széchényi az Akadémiát
Darabok, 1925.
366-75. l.

Thallher József

1788.

l.

Emberlevélt Kösl

1942-45.

350. l.

Thain József
rajzoló

Fővárosi Lapok 1900. ápr. 1., 8–9. old.
(illusztráció)

Kalmár

Thain József
rajzoló

Fővárosi Lapok 1908. jún. 7., 6. old.
(reprodukció: Kolosztorban.)

Kalmár

Thaïn József
Sametszo

l. Müvészi Ipar
1892. 164. 1
Tután

un cielo nuvoloso. La porta socchiusa serve anche ad accrescere lo spazio su cui avanza il corteo reale. La grande finestra serve solo a migliorare l'illusione di uno spazio obliquo. Per ottener ciò l'artista dovette rinunziare a dare uno spazio chiuso come sfondo a uno dei personaggi principali, a San Ladislao; la figura di quest'ultimo infatti è tagliata più volte dai battenti e dai tramezzi della finestra.

L'osservatore, balordito esce dalla camera «capovolta» della regina, come da un castello fatato. E respira quando vede sul muro attiguo di fronte all'ingresso, la più riuscita fra tutte le composizioni figurate del Pizzoli, l'Ultima Cena (fig. 16). L'artista, che s'era trovato a disagio coi temi storici stranieri, ritorna qui al suo favorito argomento religioso. E vi mise tutto il suo impegno e tutto il suo sapere. Nell'affresco dell'Ultima Cena, oggi in cattive condizioni, pieno di velature e di macchie di salnitro, balenano i momenti favorevoli del suo miglior talento. Bella composizione, piena di movimento, figure ben caratterizzate, magnifiche teste, gruppi ritmicamente uniti fra loro. In uno spazio ben circonscritto è posta la tavola dell'Ultima Cena

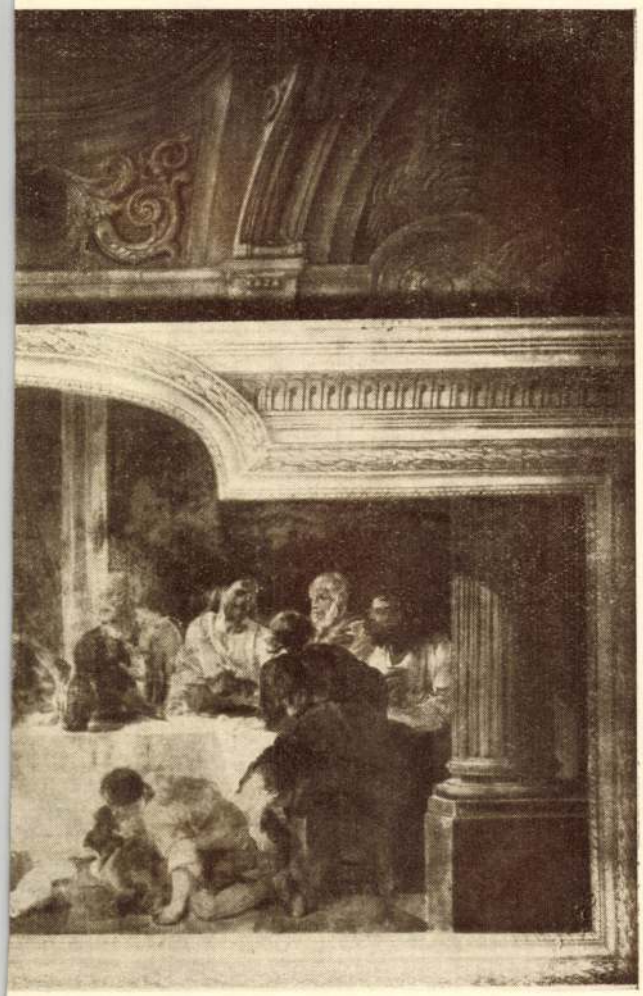

. Collegio Ungaro-illirico.

Szept 22. Szerda

Szept. 23. Csüt.

~~Szept. 24. Péntek~~

Szept. 25. Szomb.

MŰVÉSZI IPAR
1892. 72. f. szám

ne fondava uno per i giovani che non essendo nobili, non potevano essere ammessi in quel Collegio.

Il Collegio Ferrerio che nel 1541 fu istituito per gli studenti piemontesi, deve la sua origine al cardinale Bonifazio Ferrerio. In seguito prese il nome di Collegio della Viola, avendo trasportato la sua sede nella villa di Giovanni II Bentivoglio, che portava questo nome.

Fu in quel tempo che sorse il Collegio Ungaro-illirico di Bologna.

Secondo antichi scrittori bolognesi, ne fu fondatore Paolo Zondi (Szondy), canonico di Zagabria e vescovo titolare di Rosone che essendosi fermato presso il collegio Ferrerio, durante un suo viaggio a Roma, aveva deciso di crearne anche lui uno simile per i chierici di Zagabria e i giovani nobili d'Ungheria. Il Guidicini[2] in base a documenti scrive che gli statuti, con cui il Collegio veniva messo sotto la protezione dell'imperatore e re, del vescovo di Bologna e del capitolo di Zagabria, vennero presentati per l'approvazione nel 1552. Da principio i membri non potevano essere che

<Thain János>
festő
könyve

< > Érsekvár
műemlékei.
Érsekvár 1932.

fd.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Thain János

festő, rajztanár

részben készítette az alábbi mű illusztrációit.

K. Thúry György dr.: Nyitra-Pozsony közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék Bp. 1940.

Fentinek e. Kompoben

„A vármegye népmű-vészete" c. cikke van a 35–37. lapon 3 képpel

~~Keresztes – mező VII. 274.~~

Thain János

Trio (önarczép) c. képe repr.

irod

Művészet. 1941.
40-41. n. 73. l. 74. l.
(g. i. „Kiállítás
Érsekujváron.)

Buzita. h. n. II. 133.

Thain János

gimnáziumi rajztanár

Érsekújvárott. 1911 óta

k. i. nulebett.

lásd. 206/1942

MoB aktát

Thain Janos

Müvenet 1911. 390

Magyar Müvenet
1928. 317

Csáktornya VII. 287

Thain János

Művészet 1915. 144

Szabadságharcz, 1848/49-ki, emlékei
a Komáromi Kultusházban

VIII. 14.

A MÚZEUMOK ÉS KÖN
BU

Az 1905-ben tartandó

RÉSZLETES

—

A tanfolyam ideje: a

NAPI

Augusztus 16. Szerda. D. e. 10 órak
tanácstermébe
vidéki termés
és berendezé
állat- és ásvá

D. u. 3 órak
állatok prepar
állattani oszt

Augusztus 17. Csütörtök. D. e. 9 órak
a M. N. Mu

Thain Janos

1913. ápr. - máj. kiáll. Nemzeti Szalon.

Nyitra kanyarulat, olajf. 200.-

Louvre III. 204.

Thain Tamás

MAGYAR MUVESZET
1928. 317

Doszkár János és Ferenc

Háztatározási, épitési és átalakitási vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Thain János

1906/7 – 1910/11

Ferkèpzomfoiskèvk
140. C.

Poczáni szoros.

A látkép alján az előté
küzdenek Kara Mustaffa embere
lehanyatlik; fölül pedig a Ve
3. August 1789 és a Sieg bei
October 1789 térrajza szemlél
fölül jobbra: No XXXXXXX X
legalól jobbra: Wien bei
(CHEZ JEAN THOM.
de la Cour.)
magyarázó szövegének kez
schanzungen am Poczane
(les Troupes Imperi
sous les ordres du Col
der Turken (Fuite des

Szines rm., mér. a

<Thain János>

festő cikke

<> A paraszti ötvösművészet.

Forum (magyar rész) 1936. 25. l. 26. l.

1996. Telcs Ede

Kis fiú

Egész alak, áll, kissé bal
töst és bokáig érő ruhácskát visel
zeit keblén tartja. Jelzése a tala
Bronzszobor, mag. 30.2 cm.
Vétetett az 1901: V. 15-én
tal 500 koronán. (247/901.) Elszá

Az elszámolást elfogadta az
(554/901.)

Thain János

fertő

kéziratban lévő

munkája

Érsekujvári népi

ötvösmunkák.

MOB irattár

Az ismertetett

ötvöstárgyak ~~[illegible]~~ egy

része szerző gyűte-

ményében van.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Thain János

Ujvári lagziban
c. olajf. 1913.
Fényképrepr.
„Érsekujvári nepi
ötvösmunkák"
c., jen tr. kezeratban
levő nüvekép-
anyagában van.

Thain János

M.D.K.

terve az Orsz. Iparművészeti Társulat hadi emlékművekre kiírt, de meddő, pályázatán megvételben részesült.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1915. XXXVI. évf.

febr. 17. sz. 7. old.

tevékenységével ne gazdagodott volna. De igaz emberi mivoltának legszebb bizonyságait akkor szolgáltatta, amikor hazájának vagy honfitársainak tehetett szolgálatot, amikor ajándékozással, tanácsokkal, közbenjárással mutathatta meg, hogy egy hosszú és gazdag élet minden nehéz küzdelme sem tudta elfordítani hazájától a szívét. Nyugalomba vonulása után egyelőre Milánóban telepedett meg Herz Miksa pasa, ahonnét nemrég egy budapesti barátjához írt hosszabb levélben számol be a háborúokozta kellemetlenségeiről. Alkalmunk volt olvasni ezt a levelet, mely úgyszólván szemrehányások és keserűség nélkül konstatálja a leggaládabb politikai vexálásokat, de telve van elboruló aggodalmakkal, mikor hazája sorsára gondol. Ellenségektől körülfogott szülőföldje szenvedései nemes és mély hangokat szólaltatnak meg benne, talán egy kissé túlzottan sötéteket is, de nagy küzdelmeink közepette is erőnk és öntudatunk fokozója lehet, hogy tőlünk messze szakadt véreink legértékesebbjei is velünk szenvednek.

HÁBORÚS GYERMEKRAJZOK. A háborúnak a gyermek lelkére való hatását legérdekesebben és igen tanulságosan mutatják az ösztönszerű gyermekrajzok. Ezekből megfigyelhetjük, hogy a háború és a vele kapcsolatos jelenségek miféle képzeteket ébresztenek a gyermekben, mi az, ami őt leginkább megkapja, milyennek tudja vagy képzeli az eseményeket. Az eddigi megfigyelések máris megállapították a fiuk és a leányok ilyen rajzai közt levő szembeötlő különbséget. Míg amazok inkább erős akciót, szuronyrohamot, huszártámadást, 42-es mozsarak tüzét, légi járművek bombavetéseit stb-ket szeretnek rajzolgatni, a leányokat inkább a háborúval kapcsolatos charitatív munka, a hadikórházak, a búcsúzás és a megérkezés jelenetei, az elesettek siratása stb. érdekli. Önként érthető, hogy a rajzok nagyon értékes tanulmányi anyagot adnak a pedagógusoknak és gyermekpszichológusoknak, de érdekesek a művészi nevelés szempontjából is. Ezért székesfővárosunk tanügyi hatósága egybegyűjteti a községi elemi iskolákban készült ilyen rajzokat azzal a céllal, hogy azokat kiállítja s a pedagógiai múzeumban megőrzi őket. — Mint értesülünk újabban külföldön is gyűjtik a gyermekek háborús rajzait, sőt akadt már egy sikerült kiállítás is Bécsben, a Heller-féle művészeti szalonban, mely a rajzok hosszú sorozatában mutatta be a gyermekek háborús megfigyeléseit és elképzeléseit.

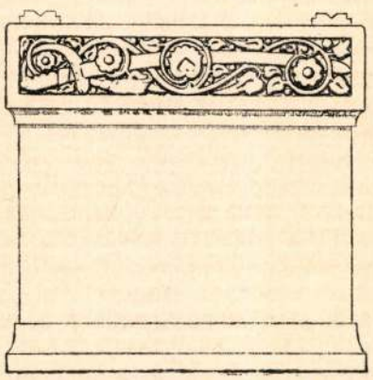

Hadiemlékművek terveire hirdetett pályázat. Thain János megvásárolt pályaterve.

J. Thain: Projekt für eine Kriegerdenktafel.

TALLÓZÁS. A háború, mely oly fájdalmasan ránehezedik az egész dolgozó, gondolkozó és érző Európára, az iparművészeket talán még érzékenyebben sujtja, mint a többi metier-k munkásait. Mert az iparművész kettős minőségben szenved tőle: a nagy ipari pangás úgyszólván teljesen megfosztja az utóbbi években amúgy is egyre fogyó munkaalkalmaktól, viszont mint művész az ő túlontúl érzékeny pszichéje minden döntő eseményt pőrölycsapásnak érez. Annál szerencsésebb és megnyugtatóbb körülmény, ha lassanként a háborúra való berendezkedés gondolata — amennyire az egyáltalában emberileg lehetséges — a szellemi és teremtő munkának ezen a területén is megerősödik. S itt is elsősorban a németeké az érdem, hogy józanságukkal és nagy etikai fölényükkel tanítómesterei lettek a világnak. A háborús jótékonyság, a művészi segélyalapok megteremtése persze ott is, mint nálunk, elsősorban a hirtelenében rendezett — vásárjellegű — kiállítások eszközéhez fordult és hogy ezenközben például Münchenben egészen értékes, új neveket is mutatott be az ottani „Művésznők Egyesülete" által rendezett kiállítás, az azt bizonyítja, hogy e kemény küzdelmek a dolgozó nők energiáját is hatalmasan fokozzák.

Berlinben az ipari élet stagnálása következtében talán még nagyobbarányú az iparművészek munkanélkülisége, mint egyebütt. Így azt olvassuk, hogy az iparművészeti rajzolók szervezetének 70—80 százaléka van állás nélkül és ezeknek csak igen kis töredéke az, aki más területen keres és talál kárpótlást. Tekintetbe véve, hogy az általános ipari pangás átlag csak 16 százalék munkanélkülit mutat ki az összes ipari területeken egybevéve a német birodalmi statisztikai közleményekben, ez a szám fájdalmasan magas. Érthető, ha maguk a munkaadók is, amennyire lehet, a külön helyzet diktálta munkaalkalmakkal igyekszenek foglalkoztatni az egyes szakmák tervezőművészeit. Így példa-

Magyar Iparművészet
1915.

adó szép gondolat, hogy egy német nagy üvegmozaikgyár, mely már békés időben is sok jóakarattal volt a fiatal iparművészek iránt, most külön megbízta az e téren legjobb tervezőket: Thorn-Prikker, Klein Cesar, Bekker-Tempelburg, Bengen stb. művészeket, hogy háborús mozaiktáblákat készítsenek, amelyekkel községek, testületek stb. a harcban elesett hősök emlékezetét örökíthessék meg. Ám nemcsak a háború nagy eseményei borítják rá árnyékukat a német iparművészetre, hanem a felderülő béke sugarai is előrevetődnek. Az állás nélküli iparművészeti rajzolók továbbképzésére a berlini iparművészeti múzeum ingyenes tanfolyamokat nyitott, hogy az elkövetkező békés idők fokozott munkáját még nagyobb szakavatottsággal végezhessék majd. Egy csoportot síkdíszítő-, másikat bútor- és lámparajzoló-tanfolyamokon képeznek ki. A béke nagy restauráló feladataira irányul a Werkbund tekintete is, amikor a különböző minisztériumokhoz intézett beadványaiban már most figyelmeztet, hogy a keletporoszországi és elszászi építőfeladatok megoldása, valamint lakásberendezések és házieszközök készítése nem volna méltó a német ipar művészi szolidságához, ha a kellő szakerők hiányoznának. Ilyenek ajánlását a Werkbund ingyen közvetíti. S ugyanakkor a Werkbund már semleges területen, Zürichben is akcióba lépett, ahol december 15-ikén a Schweizerischer Werkbunddal karöltve, könyv-, textil-, kerámiai, fém-, kertészeti s kiválóan gazdag grafikai kiállítást nyitott meg. E kiállítás főfeladata a nagyipar művészi gyártmányainak kellő helyet biztosítani.

A háború azonban — furcsa, de úgy van — egyik-másik iparművészeti ágra egyenesen az aktuálitás vonzóerejével bír. Így Lipcsében nagyon élénk hullámokat vert fel a Goldschmiede-Zeitung által kiírt pályázat háborús ékszerek terveire. A művészek s az ékszerészek sokat vitatkoztak rajta, vajjon a vaskereszt ily célra való felhasználása, amit a hadvezetőség nem szívesen lát, megengedhető-e, továbbá az ízléssel összefér-e a különböző lövedékek művészi foglalása, amelyek egy-egy harcos testét járták át. S mialatt efféle üres viták folynak, bámulatosan sok finom ékszerötlet merült fel és a bírálók örömmel látták, hogy a német ékszerészek mennyi alapossággal mélyednek bele a régi zománcművességbe is.

A háború alaposan megbénította a bécsi iparművészek tevékenységét is. Most azután az osztrák közmunkaügyi minisztérium egy olyan iniciativát vetett fel, amely nagyon megszívlelésre méltó a mi számunkra is. E minisztérium ugyanis a bécsi és prágai iparművészeti múzeumok vezetőivel, valamint a különböző szakiskolák igazgatóival művészi háborús emlékekből kiállítást rendeztetett, amelynek keretébe nemcsak a szorosan vett iparművészi, de az államilag támogatott népipari és háziipari akciók idevágó tárgyait is felvették. Az ötven fillértől két koronáig beszerezhető árúk mind az ízlés demokratizálásának hathatós tényezői s e szőtt, fonott, hímzett, agyag-, üveg-, faékszer és fémtárgyak majdnem mindegyike egy-egy művész kézjegyét hordta. A kereskedelmi körök nagyon élénken érdeklődtek a kiállítás iránt. S hogy a háború hangjai és emléktárgyai nemcsak a felnőttek közt, hanem a gyermekek közt még inkább találnak megértőkre, azt a berlini Hohenzollern-Kunstgewerbehaus nagysikerű ólomkatona-kiállítása bizonyítja. Harmincötezer cinkatona volt itt tábori életben bemutatva nagyszerű csoportosításban: görög és római harcosok, turkok, Wallenstein katonái, a gravelotti ütközet, vörös ördögök és — természetesen — a Mazuritavak a beléjük fulladt oroszokkal. Egy tekintet elárulja, hogy minden művészi ízléssel készült: a nagy Menzeltől a mai grafikusig mindenféle katonaábrázoló szóhoz juthatott benne. És ez olcsó, törékeny játékok, ma a gyermeklélek hangos szenzációi, valaha hírmondói lesznek a múzeumok üvegszekrényeiben a nagy viharoknak, melyek leghamarább a gyermekek szívét dobogtatják meg...

Hogy mennyire vonja majd maga után a háború az iparművészeti termelés forgalmának eltolódását, ennek illusztrálására szolgáljon a Párisból érkezett hír, mely szerint ott „Comité National de Defense Industrielle et Commerciale de la Broderie, Dentelles et Passementerie" címmel külön társaság alakult azzal a céllal, hogy a Németországból és Ausztria-Magyarországból behozott hímzések, paszományok és csipkefélék általános bojkottját Franciaországban végrehajtsa. Ez a társaság újabban kibővítette programmját s „Société Nationale des Defense des Intérets Francais" címet vette fel, agitációját pedig az ellenséges államok egész behozatala ellen irányítja. Talán helyénvaló és időszerű volna ily mozgalom Magyarországon is, mely megszámlálhatatlan milliókkal adózott a most ellenünk törő államoknak és adózik közvetve még — ma is.

A háborús jelvények, valamint a háborúval és a hazafias felbuzdulással kapcsolatos egyéb téren felmerülő ízléstelenségek ellen — melyekre újabb füzeteink mindegyikében mi is rámutatunk — irányult a stuttgarti múzeum érdemes igazgatójának, dr. Patzaurek professzornak felhívása, melyben kérte a jellemzően

Thain János

épitesz

vöed

Szabadon

Thain József

fametsző

1889-1890

Éimisk 1930

89. l.

ípítése. Brüsszel, XVI. század.

Thaly Ferenc
m. varépítő

l.
Takrajzok
II. 64. l.

1922évi 535. számv. sz.

III/a. ügyosztály

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

Müemlékek Országos Bizot

Mult évi december hó 27-én
tára van szerencsém Fritz Oszkár m
690 K-ra érvényesitve tisztelettel

Budapest, 1922.évi ja

A számvevőségi főigazga

Thain János

„Lány korsóval" - 14 old.

„Varjútanya a berekben"

– olajfestmény a
belső fülön

Irodalmi Szemle 1975. /1.

Thain Jani /nevét igy irja rajzai alá/

Általában a fejléc-rajzokat készíti a különböző cikkekhez, irásokhoz, ritkábban más rajzai is szerepelnek a lapban, rendszerint az egyes évszakokhoz igazodva:
Az év-eleji rajzai havas, falusi tájképet ékalakban repülő madarakkal, egy másik rajza szintén téli táj sielőkkel.
Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1911. január-junius. III. évf.
I. kötet, 29. 85. lapokon.

Thain Jani

Hegyvidéki tájképét bemutatja a lap.
Repr.

ÉLET, Bp. 1911. január-junius III. évf.
I. kötet, 225.

Thain János

Rajz. Sivár tájkép, vasuti sinek mellett sorakozó oszlopokkal. Thain János müve.

Ifj Kárpáti Endre: "Délután" c. fiatal nő zongorajátékát hallgatják. "Rákóczi fája Koronczon". Két felvétel.

Gergely I.: Taorminai kert c. festménye tenger melleti tájat ábrázol.

Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1910. május 15. II. évf. 20. sz. 637, 646, 647, 657. lapokon.

Thain János

Tájképét bemutatja a lap. A kép előterében szélmalom áll.
Repr.

ÉLET, Bp. 1910. dec. 25. II. évf. 50. sz.
781. lap.

Thain János

Tájkép kis patakon fából ácsolt hiddal, csónakokkal.

"Szabadban" c. képén ligeti padon két fiatal olvasó nőt ábrázol.

Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1910. juni. 19. II. évf. 25. sz. 803, 817. lap.

Thain János

Tájkép. Határban lovas ekével való szántást ábrázol.
Repr.

Téli tájképet ábrázol a müvész rajza. Hegyes-völgyes vidék, távoli templommal. /Olyan, mint majdnem minden sivárabb tájkép/
Repr.

ÉLET, Bp. 1910. nov. 6. II. évf. 43.sz.577. lap. " " dec. 11.II. évf. 48. sz. 725. lap.

Thain János

„Erdő télen" – olaj
„Újvári parasztlány – olaj
„Pihenő lány" (olaj)

Irodalmi Szemle 1975/1

Thain János

Rajza vizpartot vitorlás hajókkal ábrázol.

Sik Sándor költeményét illusztrálta, éjjeli tájkép felkelő holddal. A háttérben templom árnyéka látszik.
Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1910. okt. 16. II. évf.40.sz. 500, 554. lap.

Thain János

Cimrajz, tájkép kerekre nyirt fákkal.
Félix Salten: „A költő felesége" c. elbeszélését illusztrálta.

Egy másik képe magába roskadt fiatal nőt ábrázol ablak előtti karosszékban.

Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1910. okt. 16. II. évf. 40. sz. 489,490. lap.

Thain János

Rajza tájképet ábrázol őrházzal a vasuti pálya mentén.
Repr.

ÉLET, Bp. 1910.juli. 17. II. évf. 29. sz. 65. lap.

MDK

Thain János, Érsekujvár

Magyar Müvészet 1928. 317.l.

MDK

Thain János

Nyitra kanyarulat, of.

N.Szal. 1913. tav. kiáll. 25. l.

(Thain János)

könyvel

( ) Érsekújvár múemlékei. 8-r, 9 kép, 37 l. Érsekújvár, 1938

Gent (2189)

496/1909. számhoz

Folyó szám	Kelet hó	Kelet nap	Tárgy
			A börzsönyi [illegible] helyreállítására [illegible] úr [illegible] [illegible] [illegible]
1.	1905. II.	5.	Vall. és közokt. min. alatt rendelkezésre
2.	1906. I.		Vadra Ferencz épít. I. korosztálymutatás [illegible] (1/. mell.)
3.	IV.	25.	Vadra Ferencz II. kor. tására kifizettetett [illegible]
4	VII	24	Vall. és közokt. min. [illegible]

Thain János

raptanár

l.

Rajzoltatás

1943. IV. cit. 1. r

8. l.

SCHULEK JÁNOS
MŰÉPITÉSZ.

TELEFON 88-53.
Józs. 406-68.

Buda

A Müemlékek Országos I

F. év október 4-iki k
visegrádi Salamontornyán a f. év
válási munkákról szóló elszámolás
Minthogy ezen összegben az általa
munkának dijazása nincsen belefog
ezen a cimen részemre a leszámolá
engedélyezni és folyositani méltó

Marad

Thadeus Merten

otvos

1683-1709

Cäsd

Korrespondenzblatt

1912. 141. l.

Thadianovics György

ötvös

1779 febr 9 Ujvidék

Eszéki nármazásu.

Kapmagyarországötvösök 30 l.

Paraminski Janos:

Mellig, hétnyolczad b
haja s bajusza hosszú, s körsz
gombolva s zsinóros mentéjé
alatt két sorban:

„Ivannes P
S. C. Pgs M.

s legalól jobbra: „112".

Rézkarc, méretei a kere
Metfette: M. v. Sommer
Türkische und Ungarische Ch
Paulus Fürsten Kunsthänd

~~8475~~ 8

3569

Thadeus Martin

ötvös 1683-1709

lásd

Gyárfás Brassó 323

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191.....é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ..

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Thadeus Márton
ötvös Brassó
Kőmagyötvj. 43. l.

Római csonttü VI. 281

Thadeus Marton

Ötv.

Körnagyötvj 243. 7

Thadeus Márton

ötv. Brassó. 1683-709

írod

gegy 130. l. mester-

jegje körötve.

.....*műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu .....

n.

vi .....hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Thadeus Márton

ötvös

irod belép. 1683. okt. 19

† 1709. nov. 2.

Gy. Brassó Erd. Muz.

384

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. -

Thadeus Mórton

ötvös 1683-1709.

Laid

Gyárfás Brassó 247.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Thadeus Merten

ötvös 1683

laid

Gyárfás Brassó 122

MDK

Thadeus de la Aqua, épitész

Kassán telepedett le./1556/

A magyarországi müvészet története I.
Bpest, 1961. II. kiadás. 332.l.

Thadeus de la Agua, építőmester, szobrász. M.D.K.

a város 1556-évi számadásai szerint Szathmáry György esztergomi érsek kassai házán épitherik. Ez valószínűleg az un. Lőcsei ház, mely később Lőcse városára szállt, 1570-ben Kassa visszavásárolja s fogadónak használja, 1617-ben könyvnyomtató műhely, majd Bethlen Gábor lakodalmának színhelye. Az emeleti kandalló és az udvari loggia vallanak az olasz mester munkájára.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1910. 44. kot. 48. old.

Thaddeus de Ungaria

a XII. században Erdélyből indult el, eljutott a spanyolországi Toledóig, hol 1175-ben a görög Ptolemaeus először arabra, aztán arabról latinra fordított művét tisztázta le egy Florenceben őrzott kódexbe.

Fitz József A könyv sorsa Erdélyben
Erdély 1940. 179 l

Budakeszi, Makkos mária

45

Thaddeus Ungarus

Kodexmásoló

XII. sz.

l.

Berkovits Ilona:

A magyar miniatura-festészet kezdetei –

Az Árpádkor Bp. 1942

500 l.

VATTAI ILONA

ÉS

DR. GEREVICH LÁSZLÓ

1944. JUNIUS 26-ÁN HÁZASSÁGOT KÖTÖTTEK

BUDAPEST XI., SOMLÓI-ÚT 50/A

VITÉZ SZÉNÁSY

Thadeus de la Aqua

A Kassai olasz épitész születésű Szathmáry György esztergomi érsek kázán építkezik Kassa város 1556-ik évi számadásai szerint: Item am grünen Donnerstag haben wir dem Thadeo walen de la Aqua auf des Bischofs Zathmars haus gegeben fl. 3.

A ház valószínűen az u. n. löcsei ház.

Ind

Ks 48.1.

JOHAN THABALI, német szabómester

-A-

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.i mestereiről.Az egyik XX 1784-ből,a másik pár évvel későbbről.64 mesterség,519 név.5t osztályba sorolva.Az arab számok a két listát,a rómaiak a besorolást jelzik. 263.old

/ 1,2./ IV. német szabó. 266.old

U.VARGA MARIANNA.Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA.István Király Múzeum Évkönyve.VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Thabard .....

francia díszítőszobrász alkotta a Margit-
hid két pillérének szobrait.

Berza László, Bernát György, Erdei Fe-
renc stb.: Budapest Lexikon, Budapest
1973. 13351

7238

Tézsla István
butortervező
1926 -

Éimisk 1930
89. l.

ép. *A szabin nők elrablása. Flamand, XVI. század.*

JOH.TEXTORIS, textilfestőmester

Az eperjesi céhhez 46 helység 88 mestere tartozott,többben Galiciából is,1701-1848 közt.Mesterjegyzék nem maradt.Levelezés és "Protokol farbiarskeho cechu,1801-1864" alapján ismerjük őket.

E mesterek egyike volt:

53.- Joh.Textoris, 1818. Rimaszombat. 154.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

TEZEL József pesti kőfaragó

Cegléd, ref. nagytemplom 1836

Szomorú István: A cegléd ref. templomok története. Cegléd, 2001. 59.

megszállása (1944. márc. 19.) után a KMP utasítására megszervezte a Kommunista Ifj. Szöv. et, melynek 1945 elejéig titkára is volt. 1944. dec. elején a szöv. aktivistái megkezdték a fegyveres akciókat a németek és a nyilasok ellen. ~ a Ságvári-partizáncsoport vezetőjeként vett részt a fegyveres ellenállási mozgalomban. 1945-től M. Demokratikus Ifj. Szöv. titkára, 1946-tól az MKP KV agitációs és propaganda osztályának munkatársa, 1949–56-ban a Népművelési Min.-ban főosztályvezető, 1956-ban rövid ideig népművelési min.h., 1957-től a *Nsz.* külpolitikai rovatvezetője, 1960-tól a Külügymin. tanácsosa, 1963-tól a bp.-i közgazdaság-tud. egy. nemzetközi tanszékének h. vezetője, 1977-ben nyugdíjazták. Főként az ún. fejlődő országok problémáival és az 1945 után háborús konfliktusok okainak kutatásával foglalkozott. – **F. m.:** India monszun előtt (riportok; Bp., 1958); Gyöngyfüzér Isten nyakán (riportok; Bp., 1959); Jó reggelt, Afrika (riportok; Bp., 1961); A francia gyarmatbirodalom felbomlása Nyugat-Afrikában (Bp., 1964); Akkor voltunk húszévesek (reg.; Bp., 1966); Fejlődő országok nem kapitalista útja. Szentes Tamással (Bp., 1966); Forró béke – hidegháború. A diplomáciai kapcsolatok tör-

Tevroch

L.

Ráth. I 485.

Teufel Hainreich

paller 1444

l.

Hoffmann Porsony 38.6

Hoffmann Südost

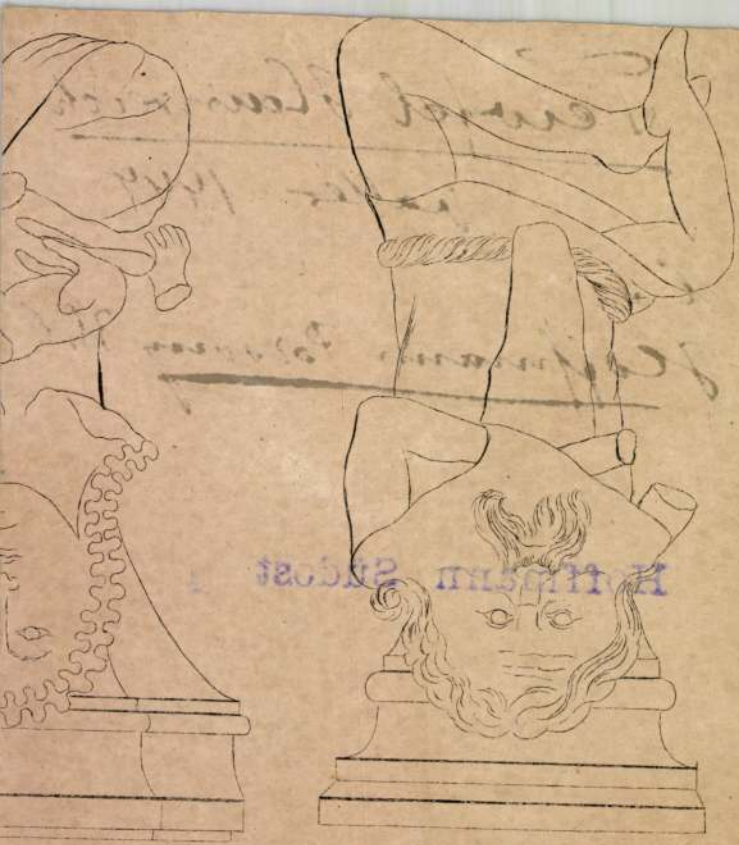

9

Hannes Teytsch

ötvös.

Brassó XV nárad.

Lásd: Andreas Aurifabert

7 n

Textil művészet

(: Arad :)

Aradon, a Fórum Bemutató-
erémben július 17-én kiállítás
ayílik Békés megye népművé-
zetéről. A tárlat anyagát, két-
záz hímzést, szőttest, figurális
s használati fafaragványt
enteken indították útnak Bé-
éscsabáról a romániai test-
érváros kulturális intézmé-
yébe.

Magy. Nemzet 83. VII. 16. 22

TEVELY Ferdinánd

dilettáns bécsi litográfus

CENNERNÉ Wilhelmb Gizella: Teleki László arcképei.=

Folia Historica, 14. 1989
33-34-p-

Tevely Emma

1913/14 I.

Ferkèpzomfoiskevk

140. l.

T. 712.

ak a látképben feltüntetett várost;
landi követek tábora között a ta-
elyek előtt és mögött lovas és gya-
háttérben balra pedig a török nagy-
sátrai tünnek föl. Felirata fölül:

ssarowitz, allwo die Conferentien zu
ung des Friedens in Hungarn gewesen.

8 : 26.4 cm.

M.D.K.

Tevely Ferdinánd,festő

Katalógus.46.-A Nemz Múz.ábrázolása Széchényi emléklapon:a/."A haza ~~xxxxxxxxxx~~ nemtője"Tevely Ferdinánd után u.Mayer August George vizfetménye 1860.-80+56.6 cm.A homlokzat vázlata.Tört.Képcsarnok. 221.o.

Fejős Imre: A Nemzeti Múzeum ábrázolásai. 213.o.

Folia Archaeologica.VII.1955.Bp."Művelt Nép"tudományos és ismeretterjesztő Kiadó.Bp.1955

Tevely Ferdinand

tanár

maga is festo ??

lásd

Kollarzot

TEVELY (TEWELE), FERDINAND (Prága, 1807 – Bécs, 1893)

Bécsben működő dilettáns rajzoló, litográfus. A negyvenes évekből „szimbolografikus" ábrázolásokhoz készít vázlatokat (Denkblatt an Österreichs 3 glorreiche Tage unter Ferdinand I, 1848; Reminiscenzen an die Saison 1851..., 1859; Johann Nestroy als Schauspieler, Dichter, Direktor und Mensch, 1860; stb.) A hatvanas években magyar tárgyú lapokat is tervezett.

Irod: Singer, H.W.: Allgemeiner Bildniskatalog, 14 (1936), 303.

199. Jelképi és történeti ábrázolat Gróf Teleky László emlékére, 1861 *88.*

színezett litogr., 471x544 mm
Jelezve l.: Tevely Ferdinánd tanár rajz. – köre metsz. Kollarz Ferenc – Reiff. és Rösch nyomt.
MNM TKCs ltsz. 55.1069

Szentélyrekesztőre emlékeztető építmény íves nyílása felett, fülkeszerű tér előterében áll az 1861-es országgyűlés eseményeinek tragikus sorsú főszereplője; baljában zászlót, jobbjában könyvet tart. Kétoldalt bizonytalan elhelyezésben a lehunyt szemű, magába

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS - MNG Bp. 1981.

becsujhelyi portréjának litografált másolatát egy tolgyfa- és baberágakból font koszorú-ba foglalta, melyet keresztbe fektetett hadizászlókra helyezett. A koszorú indái közé ágyazva fent két allegórikus nőalak tartotta Hunyadi-címer látható a magyar szent koronával, ennek két oldalán pedig erény-allegóriák helyezkednek el, melyek attributumaik tanúsága szerint a király tudomány- és művészetpártoló, illetve hit- és honvédelmi tevékenységét dicsőítik. Lent, a zászlók öblében két, rokokó jellegű kartuson Vajdahunyad és Budavár látképe, középen az erő megtestesítőjeként hegyormon álló, támadni készülő oroszlán.

Szerelmey lapján az allegórikus keret kompozíciós lazasága és stiláris különneműsége az ábrázolástípus hagyományának az archaizáló szándék ellenére is megmutatkozó bomlását szemlélteti.

Irod: Szentiványi Gy.: Sz.M. – egy kalandos művészpálya a XIX. században. Bp. 1934. 5; Gerszi 1960, 209.

Sz.F.Gy.

roskadt Hungária és a karját patétikus mozdulattal szétvető Polyhymnia látható. Lent az előtérben kétoldalt a határozati párt tagjai csoportportré-szerű beállításban; az ív nyílása városszéli környezetben vonuló gyászmenetre enged kilátást.

A tragikus esemény a művészeknek egyszerre biztosított lehetőséget politikai hitvallásuk tüntető kinyilvánítására, és alkalmat, hogy az érzékeny közhangulatban üzleti szempontból is sikeresen használják ki; rövid idő alatt számos Teleki emléklap és portré került kibocsátásra (Canzi Ágoston, Grimm Rezső, Rohn Alajos, Szemlér Mihály, Pollack-testvérek).

Sz.F.Gy.

A rajz készítője: **RAHL, KARL HEINRICH** (Bécs, 1812 – Bécs, 1865)

Osztrák festő. Apjának, id. K. H. R. (1779–1843) festő és rézmetszőnek tanítványa volt, majd a bécsi akadémián tanult. Olaszországban a velencei reneszánsz mesterek hatása alá került, 1850-ig Rómában és Münchenben élt, ezután Bécsbe tért vissza,ahol mint pedagógus is széles körű tevékenységet folytatott. Tanítványai közé tartozott Lotz Károly, Than Mór és Munkácsy Mihály is. Művészetére a választékos előadású akadémizmus jellemző, amely azonban velencei emlékei miatt rendkívüli színességre törekedett. Korának népszerű festője volt, tömeges megbízásokkal halmozták el (falképsorozatok a bécsi Sina-palotában, az oldenburgi hercegi kastélyban stb.). Történeti kompozíciói mel-

Johannes, Hanns Teytsch

ötvös goldschmidt

1486 —

lásd

Gyárfás Brassó 80

M.D.K.

Teufel Hainrich, pallér

1444-ben ács, pallér Pozsonyban.

Hoffmann Edit: Pozsony a középkorban, elfelejtett művészek, elpusztult emlékek. Bp.é.n. 38 old.

TEVELY

roskadt Hungária és a karját patétikus mozdulattal szétvető Polyhymnia látható. Lent az előtérben kétoldalt a határozati párt tagjai csoportportré-szerű beállításban; az ív nyílása városszéli környezetben vonuló gyászmenetre enged kilátást.

A tragikus esemény a művészeknek egyszerre biztosított lehetőséget politikai hitvallásuk tüntető kinyilvánítására, és alkalmat, hogy az érzékeny közhangulatban üzleti szempontból is sikeresen használják ki; rövid idő alatt számos Teleki emléklap és portré került kibocsátásra (Canzi Ágoston, Grimm Rezső, Rohn Alajos, Szemlér Mihály, Pollack-testvérek).

Sz.F.Gy.

TEVELY (TEWELE), FERDINAND és MAYER, AUGUST GEORG – RAHL, KARL nyomán

200. A haza nemtője – példája a polgárerénynek (Széchenyi-emléklap), 1860 *86.*

színezett litogr., 923x618 mm
Jelezve l.: Tevely Ferdinánd és George Ágoston; rajz.: Rahl-tól.; kőre rajzolta Kollarz Ferenc
Nyomda: Reiffenstein és Rösch, Bécs
MNM TKCs ltsz. 47.97

Az ábrázolás középpontjában, egy oszlopos mauzóleum közepén Széchenyinek – Schäffer Béla és Lotz Károly (Kat. 194) festményeihez hasonlóan – Hans Gasser mintázta portrészobra áll. A portikusz oszlopain, melyek a kommentár szerint a hat nemzedéket jelképezik, a vármegyék címerei; az architráv közepén a koronás országcímer, két oldalán a Szózat koszorúba foglalt szövege, szélein a rabságot, illetve a reményt ábrázoló antikizáló reliefek. A középtérben a békesség, illetve a hit és szeretet allegorikus alakjainak társaságában a Háládatosság látható, amint kézenfogva vezeti az emlékműhöz az elhunyt két fiát, akikre az ország prímása adja áldását. Jobboldalt az egyetem zászlaja alatt a hazai tudomány képviselői (közöttük Dessewffy Emil, Eötvös József és Kubinyi Ágoston), baloldalt a polgárság és az egyszerű nép rója le háláját Széchenyi emléke előtt. Az előtérben térdeplő, magábaroskadt paraszt mellett, mintegy áldozati felajánlásként a magyar föld terményei hevernek, előttük horgony, sakktábla és galambok – ez utóbbiak az elhunyt kedvenc foglalatosságaira utalnak.

A lap, melyet Karl Rahl nyomán Tevely és Mayer rajzolt, Kollarz litografált, a korszak allegóriára általában jellemző fogyatékosságokat mutatja: a térbeli összefüggések bizonytalanságát, a portrészerű ábrázolások túlzott hangsúlyozásából eredő széttagolt, diffúz jelleget, és – mint a hitet és szeretetet egyszerre reprezentáló allegórikus figura esetében is – a motívumhalmozásból adódó kényszermegoldások félszegségét.

Irod: Vayer 1942, 103, 114; Fejős I.: A Nemzeti Múzeum ábrázolásai, Fol.Arch.VII. 1955. 221.

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS-MNG Bp. 1981

A rajz készítője: **RAHL, KARL HEINRICH** (Bécs, 1812 – Bécs, 1865)

Osztrák festő. Apjának, id. K. H. R. (1779–1843) festő és rézmetszőnek tanítványa volt, majd a bécsi akadémián tanult. Olaszországban a velencei reneszánsz mesterek hatása alá került, 1850-ig Rómában és Münchenben élt, ezután Bécsbe tért vissza,ahol mint pedagógus is széles körű tevékenységet folytatott. Tanítványai közé tartozott Lotz Károly, Than Mór és Munkácsy Mihály is. Művészetére a választékos előadású akadémizmus jellemző, amely azonban velencei emlékei miatt rendkívüli színességre törekedett. Korának népszerű festője volt, tömeges megbízásokkal halmozták el (falképsorozatok a bécsi Sina-palotában, az oldenburgi hercegi kastélyban stb.). Történeti kompozíciói mellett (Keresztények üldözése, Hamburg, Kunsthalle) portrékat is festett (Férfi képmása, Than Mór arcképe, Bp. Szépművészeti Múzeum). Többször járt Magyarországon, s itteni művei főleg arcképek.

Irod: A. George-Mayer: Erinnerungen an C.R. Wien 1882.

MAYER, AUGUST GEORG (Bécs, 1834 – Bécs, 1889)

Bécsi festő, C. Gsellhofer és C. Rahl tanítványa. Életművének zöme portré, de színházi függönyt is festett a bécsi Harmonientheater és a pesti Népszínház számára. 1860–63 között Magyarországon dolgozott.

Irod: Wurzbach XVIII. 118–120; Szendrei-Szentiványi 1915. 556.

Sz.F.Gy.

THAN MÓR (Életrajzát lásd Kat. 157)

201. Vázlat a Nemzeti Múzeum lépcsőházának frízéhez, 1860-as évek vége *88.*

o., v., 31,5x159 cm
MNM TKCs ltsz. 67.2.

A nemzeti megújhodás korának jelenetei a Nemzeti Múzeum lépcsőházában az I. emeleti bejárati ajtó két oldalára kerültek. Az ajtó felett Pannónia, amint megkoszorúzza a tudomány és a művészet géniuszát. Vázlatunkat és a kész falképet összehasonlítva rögön megállapíthatjuk, hogy a mester kezdetben még sokkal szigorúbb elvek szerint és egyszerűbben építette fel a múzeum alapításának és a 48-as és 67-es események vezéralakjainak jelenetét. Különösen szembetűnő ez a jobboldali részen, ahol Kossuth, bár háttal van ábrázolva, megfelelő hangsúlyt kap a többi szereplővel szemben. A kivitelezésben a szereplő személyek számának növelése folytán Kossuth elvesztette azt a kiemelt helyét is, ami az előkészítő szépiavázlatok ismeretében már kompromisszum volt a kiegyezés politikai eszmevilágának forradalom-értékelésével. Ez utóbbi jeleneten jelentkezik nálunk elsőízben az ún. „nemzeti pantheon" stílus, ahol különböző elkötelezettségű, egymással egykor harcban állott szereplők békésen megférnek egymás mellett, s nem a va-

86. tábla

Épitészet - világi

Családi ház (Balatonboglár)

Tevan Rezső terv.

Tér és Forma, 1931.

IV. évf. 328-329.o.

Tevan Rezső: Családi ház Balatonboglár.

Tevan Margit

Schubert E: Ypar-
mű vészetünk hely-
zetéről. Sz N.
1956 márc 28
héppel (váre)

Tevan Margit

Csoportkiállításon szerepelt a Magyar Kultúrszövetség helyiségében.

P H. 1932. XI. 20.

Tevan Margit

Szerepelt a Nemzeti Szalon iparművészeti kiállításán.

PH. 1932. XII. 8.

Tevan charzit

Szerepelt a Nemzeti Szalon iparművészeti kiállításán.

EK. 1932. XII. 10.

Terán Margit

Szerepelt a Nemzeti Szalon iparművészeti kiállításán.

M. H. 1932. XI. 10.

Tevan Margit

Szerepelt a Nemzeti Galéria iparművészeti kiállításán.

NM. 1932. XII. 10.

Tevan Margit
Ötvös

M.D.V.

A Műegyetemi Diákotthonban
rendezett tárlaton ajányagát
mutatta be.

Kocsogh Ákos: Téli krónika
Művészet, 1967. április - 38 kep.

THAN Mór

CENNERNÉ Wilhelmb Gizella: Teleki László arcképei.=

Folia Historica, 14. 1989

35.p.

Than Mór, festőnüvész, (1828-1899). 1. Folytatás.

Szvoboda D. Zebrella: A budapesti falkép festésnek vázlatos áttekintése, 1863-1903-ig.

3. Than Mór: Attila lakomája, 1846. . Papír, akvarell, 195×250 mm, jelzet jobbra lent a ruharedőn: O. Becse 846. MNG Grafikai osztály, ltsz.: 1922—883

Művészettörténeti Értesítő, 1986, 3-4, 136 old.

mesterrel együtt munkálták ki az atelier stílusát, Lotzot az osztrák művészettörténet is számon tartja.[11] Nem epigon tehát, mivel sajátjaként hozta haza a Rahl-iskola szintetikus-eklektikus stílusát. Than viszont — akit ugyan Rahl falfestési munkálataiban nem foglalkoztatott — nélyen elsajátította a mester eszmeiségét, úgy tűnik, Rahl őt jobban pártfogolta egyébként, mint Lotzot.[12]

Ritka alkalom adódott ekkor a hazai művészet történetében: a monumentális művészet igénye, az azt kielégíteni képes művészek és az anyagi lehetőségek szerencsés találkozása. Ekkor kezdték visszavonhatatlanul átvenni a magyar mesterek a munkát az addig itt dolgozó idegenektől. Ez a folyamat kétségtelenül hasonít az egy évszázaddal korábbi osztrák képzőművészeti viszonyokhoz, mikor az osztrák művészeknek ugyanúgy meg kellett harcolniuk a hazai hegemóniáért a sokáig favorizált olasz freskófestőkkel szemben, mint a magyaroknak ekkor velük. Ausztriában az olaszok kiszorításának indoka lélektelen formalizmusuk volt, az osztrákok őszinte vallásosságával szemben.[13] Nálunk az igaz nemzeti érzést hiányolták az idegen mestereknél.

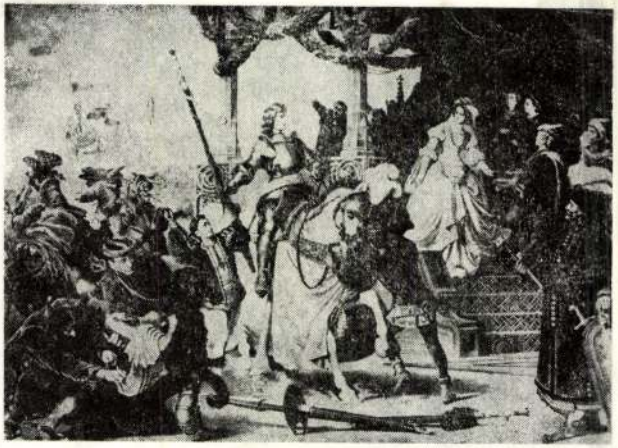

2. Wagner Sándor: Mátyás és Holubár, 1865. Falkép a Vigadó csemegetárának oldalfalán. Elpusztult: OMF Fotótár

A megrendelők

A megrendelők sorát arisztokratáink nyitották meg, akik bécsi mintára díszítették magánpalotáikat.[14] A nagypolgárság csak később zárkózott fel hozzájuk, amikor túljutott a vagyonosodás első, kemény korszakán és már nemcsak a szerzés, hanem a reprezentáció is érdekében állt. Az első magánmegrendelést igen hamar követték az állami megbízások, ahol a képek helye, témája, a mesterek kiválasztása ugyanúgy „nemzeti ügy" volt, mint a reformkor híres művészeti mozgalmai. A korabeli sajtóközlemények sora bizonyítja e széles körű érdeklődést, és azt, hogy a falfestést „küldetésnek", a közéletet a közművelődést alakító hathatós eszköznek, a külföld előtt pedig európaiságunk bizonyítékának tekintették.

Anyagi erő, lehetőség, igény és képzett mester tehát rendelkezésre állt, de a falképfestés realizálása mégsem volt egyszerű. Az országos érdekkel bíró középületdekorációk állami megrendelésre készültek, sőt gyakran

készítő metódus spontán követését a budapesti falképeknél esetenként tapasztaljuk, de a 19. században az egykor természetes megoldások már nehezebben alkalmazhatók. Az előkészítő folyamat három fő szakaszát nagyjából ekkor is megfigyelhetjük: először megállapítják és kidolgozzák a konceptust, vagyis az írott programot, és azt megküldik a kiválasztott mesternek. Ennek a festő vázlatokat készít, melyeken a megrendelő kívánságára végrehajtja a szükséges változtatásokat. Ezek elfogadása — az approbálás — után történik a szerződéskötés. Végül a megbízott mester elkészíti a falkép nagyméretű olajkép-változatát, amely már a végleges állapotot érzékelteti. Ezután kezdődhet az érdemi munka.[15]

Tárgyalt témánknál több esetben ismeretlen a konceptus alkotója, — az iniciátor — noha a falképeknél ez kardinális kérdés. A programkészítés személyhez kötését lényegtelennek tartották, mivel nem ismerték el alkotófolyamatnak. Mégis hegemóniájáért gyakran látens harc

Than Mór, festőművész (1828-1899).
Sinkó Katalin: A profán történeti festészet, Bécsben és Pest-Budán, 1838-1870 között.

33. *Than Mór: Nyári és Pekry elfogatása. Színvázlat, 1853. Magántulajdon*

Művészettörténeti értesítő 1986. 3-4. 119-oldal.

sőt annak *eszmefest*
Rahl *akadémián ki*
Madarász Viktor
őrizve meghaladja
dosó álma"; „Zách
siratása".) A histó
túlmenően a történ
lásának példaszerű
szet érvrendszerét a
val teliti, alakítja
vé.[165]
A nemzeti műv
évek kiemelkedő fe
zeti Múzeum fresk
felvonultatott filoz
venes években kov
— hogy csak a legna
Mihály, Szalay Imr
ikre röviden itt is

A magyar liberalizm
és az ötvenes-hatvana

Újabb történeti
vonással gazdagíto
Rövid dolgozatunk
megállapításaira ép
nei áramlatnak akár csak vázlatos történetét felidézhet-
ném.[166]
A *liberalizmus* legfőbb elve az egyéni szabadságjogok
feltétlen elismerése volt. A egyénség autonómiájának

mi a teendője a ma politikusának.
Eötvös művészetre, festészetre vonatkozó nézete
világítja meg a hozzá közel álló Keleti Gusztáv. Állítás
szerint Eötvös József és Szalay László ez 1840–1850-é

Tevan Rezső

Bérház terv

Tér és Forma, 1934 VII. 161

Tevan Rezső építén

Tér és Forma, 1931.

IV. évf. 328-329.o.

Tevan Rezső: Családi ház Balaton-
boglárom.

Tevan Rezső, építész M.D.K.

tervei szerint épült
szekesfehérvári posta-
hivatalt ismerteti a
lap egy fényképpel

Vállalkozók Lapja, Bp. 1928. XLIX. évf.
ápr. 4. sz. V. old.

Tevan Rezső
épitem

ivod

Tér és Forma
1934. 168 l (Béhán
Békéscsabán, Neppel és
alapraprokkal)

FMKE VII 291

Tevan Rersö
épitész

Családi ház
Balatonbogláron

Tér és Forma
1931. 328, 329-l.
képekkel.

Tevan Bersö

épitész

Kül. Békéscsaba 1893

oklevelet nyert 1921.

Novjegyzmüegyetem 20 l.

Tevan Bersö

épitész

Jenő herczeg.

Egész alak, áll, jobbra te
jelvényét viseli, jobbjában paran
pőjére támasztotta. Mögötte a sát
háttér hegyes vidék erődd el. Feli

EUGENIUS de SABAUDI
Consiliar. int. Caes

ez után: Leef, leef, EUGENIUS, me
De vyant Zidderd voor uw
LUZARA, to ond hoe gÿ u
V sullen de Alpen, u Cre
fölül: QUANTAS ACIES STRAGEMQUE C
legalól balra: Pas. Schenk exc:
jobbra: Iud: smids M. Dr.

Rm., mér. a vk. 24.5: 17.

Sz.n. 2
218-90

Tevan Rezsö

épitész

Békéscsaba.

l.

Váljubal

450. l.

Tevely (Tevele) Ferdinánd

Szabó Jánosi: A XIX. s. festészete Mon
Bp. 1985, 218 (188-a kép)

MDK.

Teván Margit

Kiállitási kritika

Müvészet 1965 junius. lap 24.

Teván Margit ötvös M.D.K.

Munkácsy-díjjal kitüntetve

Domanovszky György9 Fémművességünk husz éve

Magyar Nemzet 1965. március 28. 13 . l.

MDK

Teván Margit

ötvösmunkával résztvett az alábbi kiállításon

Karácsonyi vásár akadályokkal. Magyar Iparművészet 1937. 247.l.

Tovan Margit
Ötvös

M.D.V.

Szelence (foto)

Magyar Ifjúság, 1959. okt. 3.

M.D.K.

Tevan Margit

Ötvösmüvészné kiállitott a Mücsarnokban.

A Nőmüvészek müveiből kiállitást rendeztek a Mücsar
nokban.

Népszava 1958. márc.5. 10.old. 54.szám.

MDK

Tevan Margit, ip.müv.

139. 2 db.tál,1 db. doboz,1 db
korsó ötvösmunka.

Pesz.Szalon. -Kilencven művész kiállítása. 1948. jun.
12.-27. Kat.

Tevén Margit MDK
vázákkal,tálakkal

szerepelt a miskolci kállitáson.

L.M.: Iparmüvészeti kiállitás a Herman Ottó Muzeumban.
Északmagyarország 1963. máj. 10.

M.D.K.

Tevan Margit

A "Fiatalok" c. cikk-sorozat kapcsán a legtehetségesebb iparművészekről nyiltakozik az "Iparművészet" szerkesztője, Szokolay Béla. Fémmunkákban Tevan Margitot tartja a legtehetségesebbnek.

Szinházi Élet. Bp. 1931. juni 14-20. XXI. évf. 25. sz. 39-41. lap.

M.D.K.

Tevan Margit

A "Fiatalok" c. cikk-sorozat kapcsán a legtehetségesebb iparmüvés ekről nyiltakozik az "Iparmüvészet" szerkesztője, Szokolay Béla. Fémmunkákban Tevan Margitot tartja a legtehetségesebbnek.

Szinházi Élet. Sp. 1931. Juni 14-20. XXI. évf. 25. sz. 39-41. lap.

MDK

Tevan Margit, ip.müv.

szül. Békéscsabán. Középiskoláti Békéscs. művészeti tanulmányait Budapesten az Ip.Müv. főiskolán végezte. Majd Zutt és Kiss Ferenc tanitványa volt. Otvös művészeti tárgyak tervezésével és készitésével foglalkozik. 1928-ban ill. óta állandó kiállitója az ip.m.tárlatoknak.és a Tamás Galériának. -1930-ben a MÜHELY Szöv. kiállitásán dijat nyert. Tagja a Mühely Szöv.-nek.

Rat Str.

Tevan Margit, ip.müv. MDK

az Első Magyar Országos Iparművészeti Tárlaton az állam vásárlásokat eszközölt. A kitüntetettek közé tartozik.

Állami vásárlás az iparművészeti tárlaton.
Magyarság. 1939.jan.19.

Tevan Margit

MDK

Fedeles serleg, repr.

Miccarnok 1953 Népművészeti és Iparművészeti Kiáll.

MDK.

Tevan Margit

Kiállitási hir

Északmagyarország 1966 okt.22.

MDK

Teván Margit

ötvös

Képzőművészek Nemzetk. Kiáll. 1960. Nice.

MDK.

Tevan Margit

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1966 máj.24.

MDK

Teven Margit

Kirjallisuskritiikka

Magyar Nemzet 1966 aug.24.

Tevan Margit ötvös

Szöreg népies alakokkal
diszitek dobozait emliti.

Komárom-megyei Dolgozók Lapja, 1966 aug. 11.

Jevan Margit

Ötvösmunkái szerepelnek a Béréscsabai Auróra-kör által rendezett kiállításon Béréscsabán.

M. 1926. IX. 10. (Magyarság)

11

1926. IX. 19.-

Tevan Margit
ötvös

MDK

Ötvöstárgyat mutatta be
a tárlaton.

Kelényi György: Angyalföldi képrőmüvesek II. kiállítása
Müvészet, 1966. szeptember – 42 kap

Teván Margit

iparművész

Ernst-Muzeum uj csoportkiállitása - iparművészeti tárgyakkal vesz részt

Pesti Napló 1931.XII.13.

M.D.K.

Tevén Margit

A "Belvárosi Müvészeti Szalon" kiállitásán szereplő ötvösmunkáit emliti meg a lap "Uj képzőmüvészeti szalon nyilt meg a Belvárosban" c. beszámolójában.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. aug. 13-19. VI. évf. 33. sz.

MDK

Terán Margit, iparművész

fémtárgyai hülföldön is

keresettek.

–: Cserép, ras, ezüst 4

ESTI HIRLAP Bp. 1967. dec. 16.

M.D.Y

Tevan Margit
ötvös

A pécsi Iparművészeti Boltban
állandó kiállítása van.

M.E: Állandó kiállítás Pécsett.
Dunántúli Napló, 1957. ~~jan~~ 8-5 lap

Teván Margit ötvös M.D.K.

Ötvös.munkái a kiállitáson

Perneczky Géza: Angyalföldi képzőművészek II. kiállitása

Magyar Nemzet 1966. május 24. 4.l.

Teván Margit

Született Békéscsabán 1901-ben. Arany-müves, szobrász. Tanulmányai: a budapesti Iparművészeti Főiskolán (1919-19) 1937: Diplome d'Honneur, Paris. 1957. Munkácsy díjas; 1962: Érdemes művész.

Fehér Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l
294 l.

MDK

Teván Margit

V. Orsz. Iparm. kiáll. Műcs. 1965.

Tevan Margit

Szerepel a prágai Magyar Kultúra Számitásán

Magyar Nemzet 1969 X. 21

Tevan hargiť ötvös

Díszdobozáť a kérilabda bajnok-
ság egyik csapata kapja

N. N.: Értékes tiszteletdíjak

Kisalföld 1969 VII. 24

Tevan Margit ötvös

Szerepel a képcsarnok salgótarján-
bemutató termében

N.N.: Képző és iparművészeti
bemutató

Nógrád 1969 VII. 6

Tevan hárgyít

Szerepel az alábbi távlatban

Szczecinben

N.N.: Képző és iparművészeti
bemutató Salgótarjánban

Nagrád 1969 VII. 12

Tevan Margit, iparművész MDh

Szerepel a moszkvai kiállításon.

1., Ohasóterem ... stb.. 8.l
Népszabadság, 1960. máj. 10 [Vidéki]

2., Kulturális rendezvények is lesznek a Moszkvai Magyar kiállításon

Népszabadság. Bp. 1960. máj. 11. 9.l

Tevan Margit, ötvösművész H/Dh

J.

Kép alkotásokkal szerepel a kiállításon.

Péter Imre: Iparművészetünk és a közízlés
Tegyzetek a IV. Ker. Iparművészeti kiállításról

Népszabadság Bp. 1960. jan. 8. 8.

20

MDK

Tevan Margit, iparmúvém

a Szöv. Számvizsgáló Bizottságának póttagja

Magy. Képzőmúv. és Iparmúv. Szöv. közgyül.-nek 2. napja

M. N. 1952 V. 27. - 5. l.

MDK

Tevan Margit, iparművész

nemes fémmunkái, dombormüvekkel

ékes Fárgyai karakterisztikusak.

Maria Valéria n.-i tesznek: „Művészet az iparban", kar. kiáll.

Uj Magyarság. 1941 XII. 5.

Tevan Margit, iparművész MDh.

Az Iparművészeti Vállalat bemutatóján állapítják meg, hogy a magyar iparművészet legújabb alkotásaiból mik kerülnek a szaloniki, a zágrábi, a bécsi és a frankfurti vásárokon kiállításra.

A többi között Tevan Margit alkotásai eredményesen képviselik majd a magyar iparművészetet.

–: A legújabb iparművészeti tárgyak bemutatója

Népszabadság. Bp. 1959. máj. 22. 10. l.

MDK

Tevan Margit, ötvös

Rosner K: A milanói Triennale. Magy.Iparmüvészet, 1933. 94 l.

6. Épült 182o körül.

sodik lapszám, 4 l/

M.D.K.

Terau Margit
ötöös

Ötöös munkáival a kiállításon szerepel

Megnyílt a magyar képrőmű vésznők II. országos kiállítása
Magyar Nemzet, 1959. márc. 8.

8 l.

MDK

Tevan Margit

(reprodukált fényképeken bemutatott munkái: növényinda-motívumokkal díszített írókészlet, vörösréz serlegek, „hasas-váza", boros-készlet, cigarettásdobozok, füzettartó és hamutálca.)

Tevan.

Nők Lapja, Bp. 1955. február 17. [20. l.]

MDK

Tevan Margit

Ötvösmunkái nagyon keresettek; sokan gyönyörködnek bennük a Képzőművészeti Alap Kossuth Lajos utcai boltjában.
(A művészről fénykép repr.)

Tevan:

Nők Lapja, Bp. 1955. február 17. [20.l.]

MDK
Tevan Margit, ötvös ip.müv.

A kiáll.-t rendezte:OMTI és a Magy Iparmüv.Orsz.Egyes.

"Magyarország" 1940 márc.16. 8.l.
Mária Valéria u. helys. -"Uj Magyar Otthon" kiáll.

17.D.Y

Tevan Margit
ötvös

Tányérjain, korsáin, doboz fedelelen
mesefigurákat alkalmaz

Pál Endre: Figurális díszítések a mai magyar
Művészet, 1965. június – 23 lap

MDK.

Teván Margit

Kiállitási hiradás

Mecseki bányász 1966 szept.13.

MDK.

Tevan Margit

Kiállitási kritika

Neue Zeitung 1966 szept.9.

NDK

Teván Margit, ötvös

4. orsz. iparmüv. kiáll. Mücs. 1959.

MDK

Tevan Margit ötvös

Uj Magy. Otthon kiáll. Iparm. Társ. 1940.

46 l.

Tevan Margit

ötvösmunkái szerepelnek a

prágai Magyar Kultúra bemutatótermében

megnyílt magyar iparművészeti kiállítás,

Magyar Nemzet 1969 október 21.

4. old.

MDK

Tevan Margit, ötvösművész

A Munka Érdemrend arany fokozatát kapta.

— : Kitüntetések

8.

Népszabadság, Bp. 1971. jan. 19.

Teván Margit MDK

ötvösség, fémmunkák

Az Iparművészeti Társ. Karácsonyi Vására,kiáll.
Magyar Iparművészet 1937. 247.o.

T

Tevan Margit
iparmüvész

M.D.K.

Ötvös munkáival vesz részt a hi állitáson

Dutka Mária: A magyar iparmüvészet a Műcsarnokban
Magyar Nemzet, 1959. dec. 24 6 l.

Tevan Margit

modern ötvösművészet szerepel a kiállításon. (Képzőm. Főisk. helyiségeiben.)

A magy. iparművészet két kiállítása.

Est. 931. X. 10.

Tevan Margit
ötvös művészně munkái kellenek figyelmet. (Kiáll. az Iparm. Muz.-ban).

A magy. iparművészet napja.
E. K. 931. X. 11.

Téván Margit

ötvös mundai verbeli iparművészeti munkák.

Társulat

(D. A.) Az Ip. m. ~~Anz.~~ két kiállitása.

M. 931. X. 10.

Tevan Margit ip. m.

Ötvös dolgai kiválóak.

m. v.: A Tamás Galériában...

N. U. 931. XII. 6.

MDK

Tevan Margit, ip.müv.

Hamuál és cigarettatartó.	Kép.	285.1.
Falilámpa.	"	285.1.
Szerelmespár.	"	285.1.

Rát Str.

Tevan Maigit
Ölrös

M.D.K.

Méltalós

Kaczogh Ákos: Tevan Maigit
Művészet, 1963. július – 31 lap

M.D.K.

Tevan Margit
ölvös

Plakett (repro)

A belső ceniplapon.
Művészet, 1963. julius –

Teván Margit MDK

érdemes müvész

ötvöstárgyakkal

szerepelt a Herman Otto Muzeumban rendezett kiállitáson.

Molnár László: Modern iparmüvészeti kiállitás Miskolcon.

Borsodi Szemle.1963. 3. sz. 82-89.lap. 89.l.

Jevan Marjit iparmův,

ötvösmunkák

Kejzömüvösnő nemzetközi
kiállítása, 1960. Bp.

Jevan Margit

fémtárgyakkal szerepel

Bútor és lakásművészeti kiállítás

Bp. 1956

Tevan Margit

(1901) - ötvösművész. A budapesti ipar-
művészeti iskolában, majd 3 évig ma-
gániskolájában tanul. Számos kiállítá-
son vett részt. Ötvösmunkái nagy népsze-
rűségnek örvendenek. Munkácsy díjas
(1957), Érdemes művész (1962)
Ki kicsoda? Életrajzi lexikon / Fonó György-
né, Kis Tamás / Budapest, 1969. 5521

Tevan Margit

Vértes Árpád és V. Nádasi Anna ötvösműhelyében („Studió") tanult.

P. Szabó Éva: Textiltervezők a két korszak között. — Ipari Művészet, 1967. 2. sz., 56. l.

Tevan Margit

ötvös munkával szerepel az állatbarát művészek ma nyílt kiállításán. (Harafias Népfront Belgrád rakparti klubhelyiséje. 50 művész 90 alkotása szerepel. Az anyagot december 15-én hirdsolják.

Ma nyílik az állatbarát művészek kiállítása (G. Sz. L)

Magyar Hírlap, 1968 december 1. 8. l.

Teván Margit
ötvösmüvész

MDK

A szegedi kiállitáson szerepelt

kovácsoltvas lábu asztalkáival,
asztali lámpájával, esernyőtartójával.

----: Képző- és iparmüvészeti kiállitás nyilt Szegeden.
Délmagyarország, Szeged. 1956. máj. 31.

Tevan Margit MDK

A Képzőművészeti Alap Kossuth utcai kiállítótermében mutatták be a brüsszeli kiállításra tervezett

ötvösdobozait, könyvjelzőit.

---: Négyszáz iparművész munkáinak kiállítása. Népszabadság 1957. aug. 9.

Tevan Margit

Az Iparművészeti Szabadszervezetben az ötvös-fémműves tagozat vezetőhelyettese.

Vs.: 25 éve alakult a M. Iparművészeti Sz. Szabadszervezet; Napi Művészet, 1970. III. 18. l.

Tevan Margit ötvösművész

művével szerepel a salgó-

tarjáni galéria kiállításán

Magyar Nemzet 1969 július 12

5. old.

MDK

Tevan Margit ötvös

Uj Magy.Otthon kiáll. Iparm.Társ. 1940.

14 l.

MDK

Tevián Margit, ötv.müv.

Különálló helyet foglal el domborművel ékesitett fémmunkáival, melyek a románkori dekorációs törekvéseket tükrözik vissza. Nagy érdeme, h. kulturális értéket terjeszt, elgondolása után trébelt eredeti darabok nyomán számos öntött példá készülhet.

Dr.Ruzicska Ilona:"Müvészet az iparban". Ipam.Társ. karácsonyi kiállitása.1941.dec. -Magy.Iparmüvészet 12. sz. 133-36.l. 1941.

M. D. K.

TEVAN Margit iparművész

Jelentős ötvös

Genthon-Németh-Végvári-Záder Magyar művészet 1800-1945
Bp. 1962 467. l

Tevan hangit
iparművész

M.D.K

A Szot Fehérvári úti hulladékoza-
ban levő kiállításon részt vesz.

B.S.: A lakásdíszítő művészet.
Nők hapja, 1962. szeptember 8 – 21 lap.

MDK

Tevan Margit

Ötvösmüvei a magyar képzőmüvésznők Mücsarnok-beli kiállitásán.

Havas Lujza: Magyar képzőmüvésznők kiáll.-a.

Népszava 1958. márc.12. 6.l.

MDK

Teván Margit iparmüvész

Ötvösmunkái a Müvészet az Iparban c.kiáll.-on.

Cikk: Az Iparmüvészeti Társulat üveg- és fém-
kiállitása.

Esti Magyarország, 1943.nov.5.

M.a.K.

TEVAN Margit ötvös

művei az Iparművészeti Vállalat és Műcsarnok ál
A SZOT Fehérvári uti szakházában rendezett kiállít

Napló

Magyar Nemzet 1962. augusztus 15. 4.l.

MDK

Tavan Margit, ip.müv.

munkái tüntek ki.

Schalk-ház. Kassa.-/?/:Akassai iparmüvészeti kiállitás.
Népszava.1943.máj.9. 1o.1.

MDK

Tevan Margit, ip.müv.

Fedeles gerleg. Repr.

Magyar Iparmüveszet. 1931. 200.1. Kep.

MDK

Teván Margit

/A Müv Szabad Müvészét, S195o.159.1e./

MDK

Tevan Margit iparm.

a Munkácsy-díj II. fokozatát kapta

Kiosztották a művészeti díjakat. Népakarat, 1957, ápr. 4.

MDK

Tevan Margit

ötvösmunkák

Magy. Kulturszövetség kiáll. kat. Bp. 1932.

MDK

Tevan Margit ipm.

Dutka M: A m. iparm. első seregszemléje. Magy. Nemz. 1952. aug. 12. 4.l.

Tevan Margit
ötvös

M.D.K.

Az Iparművészeti Vállalat felszabadulási emlékkiállításokat rendezett külföldön, ahol Tevan Margit műveit is kiállította.

Kiállítások. — 39 lap
Művészet, 1960. augusztus,

MDK

Tevan Margit, ip.müv.

ezüst érmet nyert.

"39 dijat nyertek a magyar iparmüvészek Milanóban."
"Nemzeti Ujság" 1946 jun. 29. 13.l.

MD K
~~XXXXX.~~

Tevén Margit, ip.müv.

a z ezüst-,bronz- és fatárgyak közt az ö munkái is szerepltek a párizsi világkiállitás magyar pavillonjában,melynek tervezöje:Györgyi Dénes, müépitész.

Illusztráció a 164.l. lent.

Magyar Iparmüvészet.1937./?/. Illusztrációk a párizsi világkiállitás magyar pavillonjáról.
157-164.l.

38

Tevan Margit

ötvös munkái bizonyítják a magy. ip. művészet erejét.

(Tamás Galéria)

Két karácsonyi kiállítás.

Est, 931. XII. 6.

Tevan Margit

Egy ősi művé

Látogatás Tev

A vörösréz vázán asszonyok, férfiak, apró gyerekek figurái domborodnak. Körülöttük fák — gyümölcsfák. Az ötvös keze almaszüretet kovácsolt a holt anyagra. Gazdája törékeny asszony — a magyar ötvösművészet egyik jelese, *Tevan Margit*. Amig művészetéről, — ahogy ő ne-

Esti Hirlap 1958. márc. 29.

III. évf. 75. a.

...szekben a portikus megny-
latkozásokban — mondotta —
meg kellett látni, hogy *milyen*
nagy szerepet töltött be Hrus-
csov a maga tehetségével, ki-
merithetetlen energiájával,
kezdeményező szellemével.
Nagy szerepet töltött be Hrus-
csov a nemzetközi feszültség
enyhítéséért vívott harcban is:
az egész világon ma a béke
fáradhatatlan, nagy tehetségű
védelmezőjének ismerik őt.
Vorosilov végül bejelentette
azt is, hogy az SZKP Központi
Bizottságának döntése értel-
mében Hruscsov megmarad a
párt első titkárának is.

Giuseppe Boffa

...on En-laj távirata ...s Hruscsovhoz

a Szovjetunió Legfelső Tanácsa
elnökségének elnökévé. Hrus-
csov pedig a Szovjetunió Mi-
nisztertanácsa elnöke lett. A
kinai vezetők táviratukban to-
vábbi győzelmeket kívánnak a
szovjet nép nagyszerű célkitű-
zéseinek megvalósításáért vi-
vott harcban.

ezekben a politikai magyri-

Világ proletárjai egyesüljetek!

NÉPSZAVA

A MAGYAR SZAKSZERVEZETEK KÖZPONTI LAPJA

86. ÉVFOLYAM, 54. SZÁM — ÁRA 60 FILLÉR — 1958. MÁRCIUS 5, SZERDA

A magyar szakszervezetek XIX. kongresszusának békefelhívása
(2. oldal)

*

Javaslat készül: tiltsák meg a gyermekek jelenlétét az esti szórakozóhelyeken
(Riport a 3. oldalon)

*

Új fejlemények a két bezárt párizsi operaház ügyében
(Tudósítás a 8. oldalon)

*

Az asztalitenisz Európabajnokság kedd esti küzdelmei
(Tudósítás a 6. oldalon)

Számos kül- és belpolitikai problémáról

Svájchoz és Amerikához fűződő kapcsolatainkról, a magyar—spanyol árúforgalmi egyezményről, az ellenforradalmi bűncselekmények miatt elítéltekről nyilatkozott a kormány szóvivője

Gyáros László rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, a Tájékoztatási Hivatal elnöke, mint a kormány szóvivője kedd délelőtt sajtóértekezleten válaszolt a belés külföldi sajtó tudósítóinak kérdéseire.

Méltatta a nemrég közzétett *közös kínai—koreai nyilatkozatot* a kínai népi önkéntesek kivonásáról Korea területéről, s elítélte Dél-Korea kormányának, s az Egyesült Államok vezető köreinek ezzel kapcsolatos merev elzárkózását. Bejelentette, hogy a kormány működési engedélyt kért főkonzulunk számára Damaszkuszban.

A magyar—svájci viszonyról

A *magyar—svájci kapcsolatokról* feltett kérdést megválaszolva elmondotta: A magyar kormány mindig sokoldalú kapcsolatok kiépítésén fáradozott a tradicionálisan semleges Svájccal. A legutóbbi másfél év alatt azonban — különösen az ellenforradalom időszaka alatt, majd annak évfordulója alkalmával — barátságtalan cselekedeteket tűrt el a magyar néppel, a magyar forradalmi munkás-paraszt kormánnyal szemben, így például *disszidensek szervezkedését a Magyar Népköztársaság kormányának megdöntésére.* Ez a magatartás ellentétes Svájc semlegességével. A magyar kormány arra törekszik, hogy megszűnjenek a kapcsolatainkban mutatkozó zavaró tényezők, s az ellenforradalom előtti kapcsolatoknál is jobb viszony alakuljon ki. Itt utalt a kereskedelem és kultúra területére, mint ahol legnagyobbak a lehetőségek.

Arra a kérdésre, készül-e a magyar kormány lépést tenni azzal kapcsolatban, hogy *Ausztriában Cél cimmel újból megjelenik az osztrák kormány által régebben betiltott Út és Cél című fasiszta folyóirat,* hangoztatta a szóvivő: *a kormány jelenleg tanulmányozza a lap újbóli megjelenésével kapcsolatos lépés kérdését.*

Részletesebb formájában is helyeseljük a Rapacki-tervet

A *Rapacki-terv* újabb részleteit megvilágító lengyel memorandumot — mondotta a szóvivő — kormányunk üdvözli, *a tervet ebben a részletesebb formában is helyesli.*

Az Egyesült Államok és Magyarország kapcsolatainak javítására készülő magyar lépések vagy gesztusok — és az ezirányban a magyar kormány véleménye szerint az amerikai kormány részéről kívánatos lépések problémájáról szólva aláhúzta: *továbbra is változatlanul arra törekszünk, hogy kapcsolataink az Egyesült Államokkal normálisan alakuljanak.* Reméljük, hogy az Egyesült Államok kormányát is hasonló szándékok fogják vezérelni.

A szovjet csapatok magyar-

(Folytatás a 2. oldalon)

A LÓCZI ÚTI CSECSEMŐOTTHONNAK a fővárosi tanács a gazdája. Azok a kicsinyek kerülnek ide, sokszor már születésük után néhány nappal, akiknek édesanyja tüdő- vagy egyéb fertőző betegségben szenved. A 70 apróság számára 20 ápolónő igyekszik pótolni az otthon melegét, s az anyai szeretetet. Minden kisbabáról naplót vezetnek, amelybe hároméves korukig bevezetik fejlődésüket. A gyógyult édesanyák ennek alapján pontosan tudhatják, hogy kicsinyeik milyen betegségekkel küszködtek, mikor álltak meg saját kis lábukon, s mikor mondták ki az első szót: »mama«... Képünk arról tanúskodik, hogy a hathónapos Jolika jól érzi magát a nővér karjaiban

(Mocsári—Gyulaváry)

18 családiház-tervet fogadtak el a főváros pályázatán

Nem kell külön tervet készíteni a kérelmezőnek

A családi házépítési akció fejlesztése érdekében a fővárosi tanács végrehajtó bizottságának városrendezési és építészeti osztálya *nyilvános tervpályázatot* írt ki, amelynek eredményeként több úgynevezett típustervet fogadtak el kivitelezésre. Ezek a tervek most jelentek meg gyűjtemény alakjában.

A gyűjtemény *18 olyan tervet tartalmaz, amelyek mintaszerűek, kivitelre alkalmasak* és kifejezik a fővárosnak azt a törekvését, hogy az újonnan épülő családi házak önmagukban is szép, egészséges és célszerű építmények legyenek, ugyanakkor megfeleljenek a városkép fejlesztésével kapcsolatos követelményeknek is. A tervek nemcsak szakszerűek, hanem olcsón megvalósíthatóak is.

Szerepel a tervek között egyszobás, egy és félszobás, kétszobás, két és félszobás, valamint háromszobás — a szükséges mellékhelyiségekkel ellátott — épületre szóló terv és emeletes három és félszobás megoldású terv is.

Az egyes tervek külön lapokon építési engedély kérelem céljára nyomtatva is kaphatók 40 forintért a kerületi tanácsok építési és közlekedési osztályain. *A kérelmezőnek tehát nem kell külön építési tervet csináltatnia.* (l. j.)

Dr. Münnich Ferenc fogadta a csehszlovák íróküldöttséget

Dr. Münnich Ferenc, a kormány elnöke kedden fogadta a *Ladislav Stoll* akadémikus vezetésével hazánkban tartózkodó csehszlovák íróküldöttséget. A beszélgetésen jelen volt *Dénes Leó,* a Kulturális Kapcsolatok Intézetének alelnöke. A megbeszélés szívélyes baráti légkörben zajlott le.

●

Aláírták a magyar—lengyel hosszúlejáratú kereskedelmi egyezményt

Varsó, március 4. (MTI)

Hétfőn Varsóban aláírták az 1958—1960. évi magyar—lengyel árucseforgalmi, valamint fizetési megállapodásokat és az idei kiegészítő jegyzőkönyvet.

A hosszúlejáratú árucsereforgalmi megállapodás az 1958—1960. évekre szabályozza a két ország áruforgalmát és növekvő mértékben állapítja meg a legfontosabb árucikkek évenként szállítandó legkisebb mennyiségét.

Az idei kiegészítő jegyzőkönyv 1957-hez viszonyítva az árucsereforgalom jelentős emelkedését irányozza elő. Magyarország az idén gyári berendezéseket, mozdonyokat, szerszámgépeket, vízierőműveket, műszereket, televíziós és rádiókészülékeket, motorkerékpárokat, golyóscsapágyakat, autóbuszokat, gyógyszereket, bauxitot, timföldet és különböző fogyasztási cikkeket szállít a Lengyel Népköztársaságnak, szén, koksz, horgany, vegyipari alapanyagok, vasúti tehervagonok, személyautók, különféle gépek és facellulóze ellenében.

A megállapodásokat magyar részről Droppa Gusztáv miniszterhelyettes, lengyel részről Tadeusz Kropczynski miniszterhelyettes írta alá.

Társadalmi munkában építik kultúrházukat a Komárom megyei bányászok és parasztok

Évi négy-öt bál, természetesen a füstös kocsmában — ennyi volt régen a Komárom megyei falvak »kulturális« élete. Ma a megye 70 községe közül 53-ban működik már külön kultúrotthon, s még ebben az évben újabb nyolc épül fel. *Az építési munka nagy részét és a velejáró földmunkát teljes egészében a lakosság végzi társadalmi munkában,* a helyi tömegszervezetek vezetésével, felhasználva a községfejlesztési keret adta lehetőségeket és az állami támogatást.

E munka során valóságos *verseny alakult ki az egyes községek között. Mogyorósbányán* például minden egyes bányász és parasztcsalád *egy-egy köbméter föld kitermelését és elszállítását* vállalta. *Kerékteleki* lakosai *80 ezer forint értékű munkával* járultak kultúrházuk felépítéséhez. *Bana* községben nemcsak a parasztok, de a Győri Vagongyár ott lakó munkásai is derekasan kiveszik részüket vasárnaponként a munkából. Megszavazták és önkéntesen vállalták, hogy akit elfoglaltsága a munkában akadályoz, *50 forint »téglapénzzel«* segíti a kollektív építkezést. A fontos az, hogy mielőbb álljon a 200 személyes kultúrterem. S hasonlóképpen igyekeznek *Bakonysárkány, Tardosbánya* és más községek lakói is.

Havasházi László

Nem lesz az idén zavar a zöldáruellátásban

mondják a Zöldség és Gyümölcs Szövetkezetnél

Hogyan biztosítják idén a zöldség- és gyümölcsellátást? — erről beszélgettünk *Várkonyi Tamással,* a Zöldség és Gyümölcs Szövetkezet értékesítési osztályának vezetőjével. Megtudtuk, hogy a földművesszövetkezetek termeltetési brigádokat szerveznek, amelyek *tanáccsal segítik a termelőket a gyümölcsfa-tisztítási, ápolási munkáknál, sőt szükség esetén maguk végzik el.* Tervbe vették palántanevelő kertészetek létesítését is: egyelőre Veszprém megyében Ajkán, vagy Pét környékén. A megyei értékesítő szövetkezeti központok ebben az évben vállalatokként működnek. *A zöldség és gyümölcs árához nem csapnak hozzá bizonyos százalékot, csupán közvetítik az árut.*

Az elmúlt években gyakran kifogásolták vidéken, főleg a bányavárosokban a szállított zöldség és gyümölcs mennyiségét és minőségét. Idén központi díszpozíció bevezetésével *az igényeknek megfelelően osztják el országosan a keresettebb zöldárut.*

Megtudtuk, hogy Békés megyéből melegházi retek, Hajdú megyéből pedig saláta és paraj érkezik most már egyre rendszeresebben. Ha az időjárás enyhül, *március második felében már alacsonyabb áron vásárolhatjuk ezeket a vitamindús zöldféléket.* Téli idénycikkekből: burgonyából, hagymából és zöldségből az új termésig bőséges a készlet. Áruk is kedvezőbb, mint tavaly ilyenkor: *az Ella burgonya kilója 1,80 helyett 1,30, a Rózsáé pedig 2,20 helyett 1,90.*

A SZÖVOSZ saját boltjaiban idén bizonyos meghatározott áron adják a zöldségfélét, amellyel a boltos belátása szerint gazdálkodik. A múlt évben negyven boltban jó tapasztalatokat szereztek ezzel a rendszerrel, amely *a minimálisra csökkenti a visszaélési lehetőséget, az eladó az árut sokkal gondosabban, lelkiismeretesebben kezeli majd.*

Gépkocsivezetők, szerelők, úttörővasutasok — a mozivásznon

Kedd délelőtt az Uránia-moziban mutatta be a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium dokumentációs vállalata *két balesetmegelőzési oktatófilmjét.*

A *»Fele se tréfa«* című rövidfilm a teherszállító gépjárművek közlekedése közben balesetet okozó jellegzetes hibákat mutatta be, hozzáfűzve, milyen megelőző intézkedéssel lehetett volna elhárítani a bajt. A *»Rejtett hibák nyomában«* című autóközlekedési oktatófilm a gépkocsivezetők és az autójavításokért felelős műszaki vezetők, szerelők figyelmét hívta fel arra, milyen következménye lehet a felületes ellenőrzésnek, a rosszul meghúzott csavarnak.

A legnagyobb sikere azonban a harmadik rövidfilmnek volt, amelyet az úttörővasút tízéves fennállása alkalmából vetítettek. Az úttörők nagy lelkesedéssel fogadták *a filmet,* amely a csillebérci úttörőtábor életét és a kis vasutasok munkáját örökítette meg. *(mj)*

Csóksztrájk Oxfordban

Olvasom, hogy Janet Dawson, az oxfordi St. Hildas kollégium tizenkilencéves növendéke nyilatkozott a sajtónak és kijelentette: »A csókolózás természetesen szigorúan tilos.« A lányok, egyelőre negyvenen, politikai okokból léptek nő-sztrájkba, akárcsak kétezernégyszáz évvel ezelőtti példaképeik, Lysistrate, Lampito és Myrrhine és a többi athéni asszonyok, akik megtagadták férjeiktől a csókot, ha tovább háborúskodnak. Tudom, hogy Aristophanes híres színműve Oxfordban Blaydes vagy Rogers angol mondataiban éppoly kedves, mint nálunk Arany János zengő fordításában. S ezért nem csodálom, hogy az öreg színmű a hidrogénbomba betiltásáért vívott harc fegyvere lett. Tegnap volt, vagy két és fél évezrede, hogy a férfi »görbe szemet vetvén« szól rá az asszonyra, aki a béke dolgát sürgetve szólítja férjét: »a háború férfiat illet«?...

De Aristophanes helyett most beszéljen a Reuter-iroda távirata: »Mintegy negyven oxfordi diáklány elhatározta, hogy bojkottálja azokat a fiúkat, akik nem csatlakoznak a hidrogénbomba betiltásáért folyó kampányhoz. A lányok Lysistrate példáját akarják követni, aki rábeszélte az asszonyokat, hogy mindaddig vonják meg bájaikat férjeiktől, amíg csak abba nem hagyják a háborús uszítást.«

Lesz persze — s van is már az angol sajtóban — gúnyolódó, oktondi hang, amely csak a csók-sztrájkra gondol s nem az okára — a hidrogénbomba-veszedelemre. Az oxfordi kollégium fölött is ott szállnak az amerikai gépek, halál-bombákkal vemhesen. A St. Hildas kollégiumtól nem messzire már mérik a földet az amerikai mérnökök; kilövő-állást építeni a Thor-rakétának. Janet és Gladys, angol lányok, akárcsak Lysistrate és Kalonike, athéni asszonyok, nem akarnak csókolni, szeretni háborús fellegektől szürke ég alatt. Lehet tréfára ok, hunyori élcre alkalom az oxfordi lányok sztrájkja — de hát Aristophanes asszonyai is így vívták ki Athénban a békét!

Azt hiszem, az oxfordi lányok dolga fölött is el kell gondolkodni...

Gárdos Miklós

Készülődés a nemzetközi nőnapra

Országos konferenciát tartottak a közalkalmazott-nők

A nemzetközi nőnapra készülődő közalkalmazott nők — mint a Magyar Távirati Iroda jelenti — kedden konferenciát tartottak az Országos Tervhivatal székházában. A mintegy 30 000 közhivatali nődolgozót képviselő küldöttek tanácskozását *Nagy Józsefné* könnyűipari miniszter, az Országos Nőtanács tagja nyitotta meg. Emlékeztetett arra az áldozatkész munkára, amelyet szocialista hazánk építésében a magyar dolgozó nők az elmúlt 13 év alatt végeztek. *Gárdos Mária,* a párt- és a szakszervezeti mozgalom régi harcosa ismertette ezután a magyar nőmozgalom harcos múltját. *Laczkovics Ernőné,* a közalkalmazottak szakszervezete országos nőbizottságának elnöke a közhivatali nődolgozók helyzetéről és a nőmozgalom további feladatairól tartott előadást, amelyet vita követett.

A nemzetközi nőnapra az idén különös gonddal készülnek a KISZ-szervezetek. A *Villamos Kismotorgyárban* a KISZ-esek március 8-án reggel virággal üdvözlik, a *Csepel Vas- és Fémművekben* pedig a KISZ küldöttei a gépeknél keresik fel és ajándékozzák meg a nődolgozókat. A *Gheorghiu-Dej Hajógyár* fiataljai reggel röpgyűléseken virággal, ebédszünetben kívánsághangversennyel, délután öt órakor pedig a központi ünnepségen ajándékokkal köszöntik a gyár sokgyermekes anyáit, kiváló nődolgozóit.

KIZÁRÓLAG NŐ-MŰVÉSZEK munkáiból rendez kiállítást az Országos Nőtanács a Műcsarnokban a nőnap alkalmából. Ez alkalomból a kiállítás két részvevőjét kerestük fel otthonában. Képeinken: baloldalt Tevan Margit ötvösművésznő készülő díszdobozán dolgozik. Jobboldalt: Herczeg Klára szobrászművésznő a »Köztársaság téri mártírok« emlékmű pályázatra készülő művének vázlatán dolgozik

(MTI Foto — Lónyai Mária felvételei)

Tevan Margit

Népszava 1958 márc 5

FELHÍVÁS a szervezett dolgozókhoz

A magyar szakszervezetek XIX. kongresszusa, mint azt a tegnapi számunkban megírtuk, három felhívást fogadott el, amelyet a szervezett dolgozókhoz, a dolgozó fiatalokhoz és a dolgozó nőkhöz intézett. Az alábbiakban közöljük a kongresszus első felhívását.

Az élet nevében — a békéért!

Az emberiség előtt ma két út áll: a teremtő béke vagy a pusztító háború útja. Az elmúlt évek eseményei, a nemzetközi helyzet alakulása azt mutatják, hogy az egyszerű emberek százmilliói, a világ közvéleménye, a népek akarata dönti el, melyik úton haladjon az emberiség. A 64 kommunista és munkáspárt moszkvai békekiáltványa teljes bizonyossággal jelenthette ki: »A háborút meg lehet akadályozni, a békét meg lehet védeni!« Ez a nagyszerű okmány ki is jelölte a béke megvédésének útját: »...a békét csak azzal a feltétellel lehet megőrizni, ha mindenki, akinek kedves a béke, egyesíti erőfeszítéseit, nagyobb éberséget tanúsít a háborús uszítók mesterkedéseivel szemben, mélyen átérzi, hogy szent kötelessége fokozni a harcot a békéért, amelyet ma is veszély fenyeget.«

A világ minden becsületes emberét szólítja harcba ez a felhívás, de elsősorban a békéért vívott küzdelem döntő és vezető erejét, a munkásokat, a szervezett dolgozókat. A történelmi példák egész sora bizonyítja: ha a szervezett dolgozók milliói egységesen, a nemzetközi munkásszolidaritás legyőzhetetlen erejével lépnek fel, nincs hatalom, amely erőt vehet rajtuk. Ezért hívta harcba a Szakszervezeti Világszövetség IV. kongresszusa felfogásbeli és politikai nézeteikre való különbség nélkül a világ valamennyi szakszervezetét, hogy egyesítsék erőiket korunk legparancsolóbb feladatának megoldására: a béke aktív védelmére, egyesítsék erőiket annak érdekében, hogy egyszer s mindenkorra elűzhessék az emberiség fölött tornyosuló vészterhes atomfellegeket.

A magyar szakszervezetek XIX. kongresszusa — amely felelősséggel foglalkozott a dolgozókat érintő minden kérdéssel — természetesen egész munkája egyik alapvető kérdéseként kezelte a béke védelmének ügyét. Eddigi eredményeink megtartásának és további országépítő céljaink elérésének nélkülözhetetlen feltétele a béke megóvása. Ezért fordul a XIX. kongresszus ünnepélyes felhívással a szervezett dolgozókhoz, a szakszervezeti munkásokhoz, a magyar szakszervezeti mozgalom minden harcosához és tagjához: mindennapos munkájukkal, egész tevékenységükkel foglaljanak állást az emberiség sorskérdésében; az élet oldalán a halállal szemben, az építés oldalán a pusztulással szemben, az alkotó béke oldalán a kultúra és civilizáció évezredes értékeit megsemmisüléssel fenyegető háborús készülődések ellen.

A magyar szervezett dolgozók csaknem kétmilliós tábora szálljon cselekvően síkra a világ békeszerető százmillióinak halasztást nem tűrő követeléseiért:

a csúcstalálkozó létrejöttéért;

az atomfegyver-kísérletek haladéktalan megszüntetéséért;

a tömegpusztító fegyverek eltiltásáért;

a leszerelésért.

Váljanak a szakszervezetek az üzemekben és intézményekben, a városokban és a falvakban a békeharc tevékeny munkálóivá!

A nagy múltú és harcokban edzett magyar szakszervezeti mozgalom összefogott erejével küzdjünk — az élet, az emberiség nevében, a pusztulás, a halál és a szenvedések romboló erői ellen, a legnemesebb, a legmagasztosabb célért: a népek békéjének megvédéséért. Nincs szebb és lelkesítőbb feladat, mint a harcot győzelemre vinni!

MAGYAR SZAKSZERVEZETEK XIX. KONGRESSZUSA

Szombaton és vasárnap adják át a söjtör—varasdi jugoszláv—magyar villamos távvezetéket

A dunántúli *Söjtör* és a jugoszláviai *Varasd* között a múlt év őszén kezdték meg annak a villamos távvezetéknek építését, amelyen *Magyarország elektromos áramot kap Jugoszláviától a két ország közötti kereskedelmi megállapodás értelmében.* A távvezeték építése befejeződött és sor kerülhet átadására. A kétnapos átadási ünnepséget *március 8—9-én* rendezik meg. Az első napon Söjtörön, a másodikon Varasdon történik meg az átadás.

(MTI)

Március 7—8: a tanácsok funkcionáriusainak országos értekezlete

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa és a Minisztertanács *március 7—8-ra* összehívta *a tanácsok funkcionáriusainak országos értekezletét.* Az építők szakszervezete kongresszusi termében rendezendő értekezlet részvevői *Apró Antalnak,* a Minisztertanács első elnökhelyettesének beszámolója alapján megvitatják a tanácsok előtt álló feladatokat.

●

Kibővítik a magyar és szovjet szövetkezetek árucsereforgalmi megállapodásait

Mint a Magyar Távirati Iroda jelenti, a Szovjetunió fogyasztási szövetkezeteinek központi szövetsége és a magyar földművesszövetkezetek között létrejött szoros baráti kapcsolat alapján a két szövetkezet árucsereforgalmi megállapodást is kötött egymással, amelynek alapján ipari és mezőgazdasági cikkeket szállítottak egymásnak. A szovjet fogyasztási szövetkezetek központi szövetségének, a »Centroszojuz«-nak meghívására kedden Molnár Károly, a SZÖVOSZ igazgatóságának elnökhelyettese Moszkvába utazott, ahol tárgyalásokat kezd a két szövetkezeti szerv között fennálló árucsereforgalmi megállapodások kibővítéséről.

A kormány szóvivőjének nyilatkozata

(Folytatás az 1. oldalról)

országi tartózkodásáról feltett kérdésre leszögezte: a szovjet csapatok nem az elenforradalom leverésére jöttek Magyarországra, hanem *a varsói szerződés alapján már korábban is itt tartózkodtak.* Ezután utalt a május 27-én Budapesten a szovjet csapatok jogi helyzetéről aláírt szovjet—magyar egyezményre, amelynek előszava megállapítja: az agresszív Északatlanti Szövetség fennállása és Nyugat-Németország újrafelfegyverzése, valamint az Amerikai Egyesült Államok és a NATO támaszpont-rendszere következtében a szovjet csapatok Magyarországon tartózkodása az esetleges agresszió elleni közös védekezés biztosítására *célszerű és megfelel a nemzetközi egyezményeknek.*

A magyar—spanyol árucsereforgalmi megállapodásról elmondotta: február 7-én írták alá Madridban az első magyar—spanyol árucsereforgalmi megállapodásokat a felszabadulás óta. A megállapodás értékvolumene mindkét oldalon 3,9 millió dollár. A már megkötött megállapodás szerint Magyarország mezőgazdasági gépeket, dömpereket, tehergépkocsit, bánya- és szerszámgépeket, traktorokat exportál, a spanyol áruk között déligyümölcs (narancs, citrom, mandula, mogyoró), parafa, fafélék és bőrök szerepelnek.

A legutóbbi parlamenti ülésszak óta tartott *képviselői beszámolók tapasztalatairól* szólva, pontos adatok híján, szerény becslésként 300 gyűlés megtartásáról és általában látogatottságáról beszélt. A kormányelnöki tisztségben történt változásról ismételten utalt arra, hogy *az semmiképpen sem befolyásolja sem a kormány politikáját, sem nemzetközi kapcsolatainkat.*

A törvényességről — s néhány híresztelés cáfolata

Az országos bírói értekezleten *Nezvál Ferenc* igazságügyminiszter által elmondottakkal kapcsolatban Gyáros László kijelentette: *sokkal kevesebb az ellenforradalmi bűncselekmények miatt elítéltek száma, mint amennyiről egyes nyugati sajtószervek hírt adnak.* Maga az a tény, hogy hazánkban még most is vannak befejezetlen perek, mutatja, hogy még a többszörösen büntetett előéletű gyilkos ellenforradalmárok ügyében is a legalaposabb vizsgálat után, a védekezés minden lehetőségének biztosításával, *a törvényesség teljes tiszteletbentartásával járnak el bíróságaink.* Egy további kérdésre válaszolva, ismét leszögezte: *egyes nyugati sajtóorgánumok gyakran terjesztenek, nyilvánvalóan zavartkeltő szándékkal, olyan híreket, hogy a magyar párt vagy a kormány visszatér a régi politikai vonalhoz, hogy »helyet csináljon« volt vezető politikusoknak. Az ilyen híreket még cáfolni sem érdemes.* Ezután a szóvivő megcáfolta a MÁVAG munkásai sztrájkjával kapcsolatos nevetséges híresztelést, majd egy kérdésre válaszolva, ismét utalt arra, hogy *Magyarországnak nincs semmiféle »sajátos, külön útja« a szocializmus építésében. Itt hivatkozott a szocialista országok kommunista és munkáspártjai képviselőinek az MSZMP által is aláírt közös nyilatkozatára.*

Végül beszámolt a szóvivő a Minisztertanács legutóbbi üléséről, ismertetve a Földművelésügyi Minisztérium jelentését a tavaszi mezőgazdasági munkálatok előkészítéséről. Elmondotta a továbbiakban, hogy Magyarország elvállalta az 1958. évi *nemzetközi lóversenyek* és lótenyésztési kongresszus rendezését. Ismertette a Minisztertanács határozatát a *fásítási hónap* megrendezéséről (március 10—április 10 között); végül az *ügyvédekről szóló új jogszabályokra* vonatkozó igazságügyminiszteri előterjesztésről és a *központi népi ellenőrzési bizottság munkatervéről* beszélt, majd bejelentette, hogy március 7—8-án tartják a tanácsvezetők országos értekezletét.

PÖRGETETT VASBETON OSZLOPOK gyártása az É. M. 1. sz. Épületelemgyárában. A pörgetett vasbeton oszlopok előre elkészített vasszerkezetét elhelyezik a sablonba

(MTI Foto — Vigovszki Ferenc felvétele)

Megkezdték a Budapesti Ipari Vásár építését

Mint a Magyar Távirati Iroda jelenti, a május 23-án nyíló vásár előkészületei már nagyban folynak. Több mint ezer kiállító jelentette be részvételét. A hazai ipar teljes egészében képviselve lesz. A nehézipar *7000 négyzetmétert* foglal el, hétszer akkora területet, mint tavaly. A vásár *180 ezer négyzetméterre terjed ki.* A Petőfi-csarnokhoz két nagy szárnyat építenek, ebben állítják ki termékeiket a Kohó- és Gépipari Minisztérium vállalatai. A Kossuth-csarnok lesz a *Nemzetek Pavilonja.* A *Kínai Népköztársaság* képviselői már közölték, hogy részt akarnak venni a vásáron; 500 négyzetméteres a területük. Tárgyalások folynak a *románokkal* és a *lengyelekkel* is. Önálló nagy pavilont építenek maguknak a *kisipari szövetkezetek.* Az *Építésügyi Minisztérium* vállalatai és a tanácsi építőipar is nagy területet foglal el és jut hely a kisiparosságnak is.

Az idén egyre inkább *árumintavásár jellegű lesz* a Budapesti Ipari Vásár. Szabályzata szerint *az árusítás általában tilos* és csak néhány kivételt engednek meg. Az élelmiszeripari kiállítók például *kóstolóra kisebb adagot árusíthatnak.*

A budapesti ipari vásárt a jövőben nemzetközi vásárrá akarják fejleszteni.

„Bekötött szemmel"

Új magyar darab a József Attila Színházban

Íróinkat, művészeinket eddig jobbára az október *után* történtek, a disszidálási hisztéria problémái, lelki konfliktusai ihlették meg — *Fejér István* most megkísérelte, hogy az ellenforradalom kellős közepébe világítson s választ találjon az októberi események egyik legfájóbb kérdésére: mi vitt arra becsületes fiatalokat — munkásszülők gyermekeit is —, hogy szembeforduljanak önnön létérdekeikkel.

Nagy érdeme Fejér Istvánnak, hogy vállalkozik e nehéz probléma irodalmi és színpadi feldolgozására. S még nagyobb érdeme, hogy nem is eredménytelenül teszi ezt. A *»Bekötött szemmel«* sok szempontból feleletet ad a feltett kérdésre: a becsületes és tehetséges Varga Pistát a szemünk előtt vonja bűvkörébe az álcázott ellenség, míg a fiú nemcsak önmagának, de — akaratlanul — egész osztályának árulójává válik, s — öntudatlanul — apja gyilkosainak felbujtója lesz. A színpadot jól ismerő, önmagával szemben is igényes író hat képen át vezeti a nézőt a végkifejlődésig, az eszmélésig. Igyekszik elkerülni a hosszú monológokat, inkább élvezetesebb, nagyobb feszültséget teremtő, pergő szócsatákon fűzi az eseményeket.

Az igen becsületes és — ismétlem — igényes színpadi művet *mégsem nevezhetjük teljes értékű eredménynek* sem művészileg, sem eszmeileg. Figurái, fordulatai és összefüggései nagyon is kiszámítottak, mesterségesen előállítottak. Nem az emberekre és eseményekre épül a mondanivaló, hanem inkább a végkövetkeztetéshez igazítja pozitív és negatív hőseit, a darab epizódjait. A színmű egyes részletein így néha nem annyira az írói *műhely hevét,* mint inkább az írói laboratórium *lombikját* érezzük.

Az író felsorakoztatja az ellenforradalomnak mind a négy okát. *Megjelennek* a színpadon az ellenforradalmat szító reakció megszemélyesítői, *látjuk* a külföldi imperialisták ügynökét, *ott vannak* a párt sorainak áruló, revizionista bomlasztói, s *beszélnek* a szektás hibákról is. Éppen itt a hiba: túl sok ez így együtt, nehéz három felvonásba sűríteni a *teljes* politikai elemzést. De ha már megkísérli valaki, vigyázni kell az egyensúlyra, mert ha eltéveszti, megbillen az egész alkotmány. A *négy* ok közül *három:* a darabban látható, tapintható, élő és cselekvő ellenség. A *negyediket* csak említik, s ezzel szinte érthetetlenné válik, hogy melyek azok a *tényleges* hibák, melyeknek eltorzításával, demagóg eltúlzásával Varga Pistát uszályába tudja sodorni az ellenség. Csak azt látjuk, hogy a burzsoá *társaság* hat rá (elsősorban szerelmi kötelékkel), de nem érthetjük meg az ellenség *ideológiai* fegyvereit. Megértjük talán, hogy Varga Pistát el tudják csábítani, de nem értjük meg, hogy hogyan sikerült ez a többi fiataloknál, akiket nem hívtak meg rózsadombi úri mulatságokra. A szektás hibák így ködösebbeknek, megfoghatatlanabbaknak, következésképpen kivédhetetlenebbeknek tűnnek.

Egyensúlybeli hibája a darabnak az is, hogy míg a munkásokat, becsületes embereket igaz és őszinte színekkel formálja meg — az ellenségről karikatúrafélét rajzol. *Nem* lehetett volna megtéveszteni a Varga Pistákat, ha az ellenség ennyire átlátszó lett volna, az »úri« társaság ilyen nyíltan mutatta volna meg üresség*et* — s egy »apróság«: a fiatalok *október utáni* talajtalálása is könnyebb lett volna, ha a fasiszták már október végén ilyen nyíltan leleplezték volna céljaikat az egyetemisták előtt.

Talán aránytalanság többet szólni a hibákról, mint az erényekről egy lényegében *sikerült* és *értékes* műnél. De éppen a téma kötelez: Fejér István úttörő munkájának nemcsak érdemeiből, de hibáiból is tanulniuk kell az ellenforradalom irodalmi feldolgozóinak.

Benedek Árpád rendezése jó sodrú előadást teremt. Különösen a munkáskörnyezetben mozgatja jól a cselekményt. A továbbiakban azonban még ki kell forrnia az előadásnak: nem egy jelenetben csak az éppen cselekvők, beszélők élnek, s nem az egész színpad. *Barsy Béla* és *Erdődy Kálmán* idős munkásait kell az élen említeni a szereplők közül. Két különböző típusban is egységesen emberit, igazat adnak: a munkásosztályt. *Keresztessy Mária* és *Szemes Mari* a környezet nőalakjaival egészítik ki kitűnően a képet. S alig mögöttük: a kis *Nemcsek László* csupa tűz, szurtosan is meghatóan tiszta munkásgyereke. A főszereplő, *Szirtes Ádám* — tudjuk — jó színész. Ám a darab egyenetlenségeit éppen az ő szerepe sínyli meg, csak gyengeségét érezhetjük, jóhiszeműségét, vélt igazába vetett hitét sokkal kevésbé. *Kertész Dezső* a polgári környezet egyetlen igazán hús-vér embere, *Kállay Ilona* — s nem kevésbé *Náray Teri* — tetszetős karikatúra. E karikatúra-műfajban azonban külön meg kell dicsérni *Horváth Pált, Gyimessy Pálmát* és *Dömsödy Jánost.*

Hajdu Ferenc

Cigaretta

1913 volt. Sütött a nap, az utcákon akácillat bolyongott és Szabadi bácsi boltjában megcsendül a kis csengő.

— Kérek egy pakli nyolcas dohányt. És papírt is.

Azóta cigarettázom és néha pipázom is. A kékes füst azóta kísér és el nem hagyott sem örömben, sem bánatomban. Ha kellett, megnyugtatott, ha kellett felizgatott; nem tudtam ébren lenni és nem tudtam aludni nélküle. Bor, feketekávé, vadászat, halászat, muzsika, csend csak vele ízlett. Mindenféle fellángolásaim elmúltak, csak a cigarettafüst kísért hűségesen és kitartóan.

Még álmodozni sem tudtam, ha nem parázslott kezemben a cigaretta és szobámban nem ködlött a szálló füst. Tollam csak akkor rótta vidáman a sorokat, ha mélyet szippantottam, mintha a tüdőmben kavargó, véremmé szívódó füst lett volna gondolatom mozgatója.

Így ment ez ötven évig.

Ötven évig nem a pénztárcámat és nem a kulcsaimat, nem az esernyőt, vagy a kalucsnit néztem, hogy nem hagytam-e el, hanem a cigarettatárcámat. Ha cigaretta volt: minden volt. Cigarettával éhezni is tudtam, cigaretta nélkül jóllakni sem. Cigarettával kitartó voltam, cigaretta mellett nagynéniket látogattam, családi viharokat megéltem, az első háborút átvészeltem, betegségeket megúsztam... és szerelmünk nemhogy csökkent volna, hanem egyre erősödött.

Cigaretta! Cigaretta!

Mindig több és mindig nehezebb kellett. Egyik a másik után, pedig reggelenként már erősen köhögtem, fejem kóválygott és szívem zakatolva ugrándozott, hogy elég lesz már, mert ő valami bolondot csinál.

— Csiba, te! — torkolltam le az okvetetlenkedő szervet és szívtam tovább... amíg egyszer csak doktorhoz kellett vinnem, mint egy konyhavekkert, amely hol késik, hol siet.

— Nagyon keveset dohányozni, de legjobb lenne teljesen abbahagyni... vagy...

— Vagy?

Az órás, azaz a doktor olyan mozdulatot tett, mintha nem doktor, de sírásó lenne.

— Vagy élni, vagy cigarettázni. Egyiktől tessék elbúcsúzni.

Nem tagadom, nehéz búcsú volt. Legjobban szerettem volna egy embernagy cigarettát tölteni, hogy megölelhessem és finom papírját mégegyszer megsimogathassam. Hogy megköszönjem az elmúlt ötven évet, a cigaretták tízezreit, a szippantások millióit, a pillanatok, percek, órák szépségét és kékarany, lágy cigarettafüsttel behálózott egész fiatal életemet.

Napokig nem ízlett semmi. Napokig alig ettem, tollat a kezembe nem fogtam, pipáimat kitisztogattam és elraktam. Temettem... temettem...

Reggelenként nem tudtam miért kelek fel és este miért fekszem le. Éjjel, ha felébredtem, elmúlt cigaretták meghitt parazsa hunyorgatott felém.

Szenvedtem.

De múlt az idő. A napok egymásra léptek, mint a türtető emberek és szívem — ez az óvatossá lett kalandor — megnyugodott. És a fejem sem fájt már, sőt a hiányérzet — igen a nikotin hiányérzete — helyenként kellemes volt.

— Hűtlen és hitvány vagyok régi szerelmem emlékéhez — mondtam magamban —, de reggel a kenyérnek és szalonnának más íze volt — sajnos — jobb mint eddig.

Ebédnél is új ízeket fedeztem fel és új szagokat, melyeket régen elfelejtettem.

És tegnap délben, hogy kiállottam a teraszra, megcsapott valami régi-régi illat.

— Mi ez? Hát ilyen a föld és a kertek szélhordta illata? Ilyen tiszta, üde és bódultan édes?

Mintha régi cipőim kopnának a boltajtóban, halkan pendülne a csengő és én a nyolcas dohányt visszatenném a pultra.

— Szabadi bácsi, visszahoztam a dohányt...

Ötven évig szívtam és ötven évig nem volt békesség a világban. Nem cigarettázok többet, de a régi ízek és illatok mellé jöjjön most már az az ötven éve várt béke is...

Fekete István

TEVÁN Margit ötvös M.D.K.

részvétel a kiállításon

kelyhek, dobozok

-a-a: Modern iparművészeti kiállítás kulturházainkban
Magyar Nemzet 1962. szeptember 26. 4.l.

MDK

Teván Margit ötvös

b: A legfiatalabb művészet...Nemzeti Újság,1933. dec. 17. 28.l.

Teván Margit

Ötvös, részt vesz a kiállításon

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás
Műcsarnok, 1975. jún – jül.

Tevan Margit, iparművész

Művészek, tervezők, akik az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola növendékei voltak a 1896-és 1919 között
Tevan Margit, ? szakon 54.old

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmüv.Iskola/1880-1944/
oktatási rendszere és forrasai 37.old

Müv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Tevan Margit iparművész

A Jubileumi ~~Ks~~ Iparművészeti Kiállítás a modern magyar iparművészet előfutárainak, Kozma Lajosnak, Kaesz Gyulának és a köréjük csoportosuló iparművészeknek is – Gádor István, Kovács Margit, Gorgka Géza, Tevan Margit, Bozzay Dezsőnek – idézi vélíány tárgyát.

P. Brestyánszky Ilona: Iparművészetünk 30 éve.

Dalgozók Lapja (Komárom) 1945. júl. 27.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 APR 25

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Margit Tevan

1021

Margit Tevan (geb. 1901): Gefäß (Alpaka)

ıtschi
e Arl
ir
ichtg
ktor
ingt
ehmer
ang ir
ttlebe
hien
ufgab
es sehı
ers Jol

ehmen. Außerdem hätte die Auflösung befindliche ruppe neu organisiert wer-en müssen.

Gegen Neapel und für slo sprach, daß sich das orwegische Ballett im An-ngsstadium befindet. Es g an mir, was ich daraus achte. Daneben bot sich ir hier die Gelegenheit, eine eigenen Fähigkeiten uf bisher unbeschrittenen Vegen zu erproben. Mich ckte auch die Möglichkeit, icht zu Hause und unter ollegen, mit denen ich roßgeworden und jeden ag zusammen war, meine ädagogische und choreogra-

Viktor Róna mit Adél Orosz

Tevén Margit

A Magyar Népköztársaság Érdemes Müvésze cimet kapta Németh Éva textiltervező iparmüvész, Szabó Zoltán festőmüvész, Vámos László fotómüvész.
A Munkácsy-dij kitüntetéssel jutalmazták: Csávoly Klára és Fürtös Ilona textiltervező iparmüvészeket, Konyorcsik János szobrászmüvészt, Sajdik Ferenc karikaturistát, Szemethy Imre grafikusmüvészt, Tury Mária festőmüvészt.
A Balázs Béla-dijat kapta Balla Demeter fotómüvészt.
Szekeres Károly keramikusmüvészt a Munkácsy Mihály dijjal tüntették ki.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. ápr. 2.
XXI. évf. 14. sz. 8. lap.

Tevén Margit

Az ország felszabadulásának 32. évfordulójára a Magyar Népköztársaság Kiváló Müvésze cimmel jutalmazták Tevén Margit ötvösmüvészt A Magyar Népköztársaság Érdemes Müvésze cimmel tüntették ki: Barta Éva e iparmüvészt, Csekovszky Árpád keramikusmüvészt, Drégely László a Magyar Televizió diszlettervezőjét, Engelsz József ötvösmüvészt, Gábriel Frigyes belsőépitészt, Kass János grafikusmüvészt, Kis Kovács Gyula szobrászmüvészt, Marosán László szobrászmüvészt, Máté András grafikusmüvészt, Németh Aladárszerszám- és gépipari formatervezőt az Iparmüvészeti Főiskola tanszékvezető tanárát.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. április 2. XXI. évf. 14. sz. 8. lap.

Tevan Margit, ötvös

— KITÜNTETÉS. Az Elnöki Tanács Tevan Margit ötvösművésznek, a Magyar Népköztársaság érdemes művészének eredményes művészi alkotó tevékenysége elismeréseként a Munka Érdemrend arany fokozatát adományozta.

— Hír

14

NÉPSZABADSÁG Bp. 1976. jan. 18.

Tevan Margit, ötvös

Kiváló és érdemes művészek

A Magyar Népköztársaság kiváló művésze

ÁGAY KAROLA, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze, a Magyar Állami Operaház Liszt-díjas magánénekese;

DR. RANODY LÁSZLÓ Kossuth-díjas filmrendező, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze;

SZERVÁNSZKY ENDRE kétszeres Kossuth-díjas zeneszerző, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze;

TEVAN MARGIT Munkácsy-díjas ötvösművész, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze;

TOMANEK NÁNDOR, a Vígszínház Jászai-díjas színművésze, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze;

TÖRÖCSIK MARI Kossuth-díjas, a Nemzeti Színház Balázs Béla- és Jászai-díjas színművésze, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze.

A Magyar Népköztársaság érdemes művésze

BARTA ÉVA iparművész;

BERÉNYI GÁBOR, a József Attila Színház Jászai-díjas főrendezője;

BORBÉLY GYULA, a Magyar Állami Operaház Liszt-díjas karmestere;

CZIMER JÓZSEF, a pécsi Nemzeti Színház fődramaturgja;

CSEKOVSZKY ÁRPÁD Munkácsy-díjas kerámikusművész;

DRÉGELY LÁSZLÓ, a Magyar Televízió Balázs Béla-díjas díszlettervezője;

ENGELSZ JÓZSEF Munkácsy-díjas ötvösművész;

FOKY OTTÓ Balázs Béla- és Munkácsy-díjas bábfilmrendező, műteremvezető;

GABOS GÁBOR Liszt-díjas zongoraművész, az Országos Filharmónia szólistája;

GÁBRIEL FRIGYES Munkácsy-díjas belsőépítész;

GERBÁR TIBOR, a debreceni Csokonai Színház Jászai-díjas színművésze;

HOFI (HOFFMANN) GÉZA, a Mikroszkóp Színpad Jászai-díjas színművésze;

HORVÁTH BÁLINT, a debreceni Csokonai Színház magánénekese;

HUSZÁR KLÁRA, a Magyar Állami Operaház Erkel-díjas rendezője;

KASS JÁNOS Munkácsy-díjas grafikusművész;

KISS KOVÁCS GYULA Munkácsy-díjas szobrászművész;

KOVÁCS JÁNOS, a szegedi Nemzeti Színház Jászai- és Juhász Gyula-díjas színművésze;

KÜLKEY LÁSZLÓ, a Magyar Állami Operaház magánénekese;

LAJOS ATTILA, a Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekarának Liszt-díjas szólófuvolása;

MAROSÁN LÁSZLÓ Munkácsy-díjas szobrászművész;

MÁTÉ ANDRÁS Munkácsy-díjas grafikusművész;

MÉCS KÁROLY, a Thália Színház Jászai-díjas színművésze;

NÉMETH ALADÁR Munkácsy-díjas szerszám- és gépipari formatervező, az Iparművészeti Főiskola tanszékvezető tanára;

NÉMETH ÉVA Munkácsy-díjas textiltervező iparművész;

PALÁSTHY GYÖRGY Balázs Béla-díjas filmrendező;

PÁRTAY LILLA, a Magyar Állami Operaház Liszt-díjas szólótáncosa;

RUSZT JÓZSEF, a kecskeméti Katona József Színház Jászai-díjas főrendezője;

SÓLYOM NAGY SÁNDOR, a Magyar Állami Operaház Liszt-díjas magánénekese;

SZABÓ ZOLTÁN Munkácsy-díjas festőművész;

VARGA GÉZA, a Magyar Rádió Jászai-díjas rendezője;

VÁMOS ÁGNES, a Magyar Állami Operaház magánénekese;

VÁMOS LÁSZLÓ Balázs Béla-díjas fotóművész.

A korábbi évekhez hasonlóan dinamikusan fejlődött az ipar. Az elmúlt évben ennek fejlődési üteme gyorsabb volt, mint a nemzeti jövedelem, illetőleg az anyagi termelés többi szektorának kedési üteme. A KGST-or iparának termelése a taval tendőben lendületesen növe összességében 6 százalékkal

AZ IPARI TERMELÉS 1976-BAN

(1975 és 1970 százalékában)

	Bulgária	Magyarország	NDK	Kuba	Mongólia	Lengyelország	Románia	Szovjetunió
1975 = 100	108	104,1	105,9	103	106,9	110,7	111,5	104,8
1970 = 100	166	142	145	154	166	182	205	150

A leggyorsabban az iparnak azon ágazatai fejlődtek, amelyek a tudományos-műszaki fejlődés hordozói, vagyis az energetika, a gépgyártás, a vegyipar és a petrolkémia. A termelés növekedése ezekben az ágazatokban 7, 10, illetve 8 százalékos volt. Több KGST-országban ezek az ágazatok biztosították az ipari termelés növekményének mintegy felét. Ez azt bizonyítja, hogy tovább folytatódik a népgazdasági struktúra tökéletesedése.

Az ipari termelés növekedési üteméről az egyes országokban a következő adatok adnak képet: a villamos energia termelése Mongóliában 13,7 százalékkal, Bulgáriában 9,9, Magyarországon 7,8, a Szovjetunióban 7, Csehszlovákiában pedig 5,8 százalékkal; a gépipari termelés Bulgáriában 13 százalékkal, Romániában 12, a Szovjetunióban 10, Csehszlovákiában 8,9 százalékkal; míg a vegyipari termelés Romániában 16, Lengyelországban 15, Magyar-

kezdték meg. Az NDK-ban dósok, a szakemberek és a tók erőfeszítéseinek eredm képpen az üzemekben 194 munkaórát takarítottak meg 103 ezer dolgozó egyéves m idejének felel meg.

A Szovjetunióban 4000 ú sú gépet, berendezést, mi automatizálási eszközt hozta re. Jelentős mértékben elt a termelés komplex gépesít automatizálása. 34 500 ár kapott állami minőségjelet.

A népgazdasági hatéko fokozását tükrözte, hogy a zeti jövedelem és az ipari te lés bővülése döntően a mi termelékenység növekedé származott. Magyarországon, gáriában ez biztosította a zeti jövedelem teljes növe nyét, míg Lengyelországban százalékát, az NDK-ban és C szlovákiában pedig 90 szá kát. Nagy eredményeket érte a többi testvérországban is.

igazgatóvá nevezték ki. 1908 április 13-án Sopronból a szolgálat érdekében Budapestre helyezték át, 1919 január 1-től pedig az ujonnan szervezett budapesti táviró- és távbeszélő igazgatósághoz osztották be. 1921 julius 10-én a m. kir. postavezérigazgatóság VIII. ügyosztályának osztályvezetőhelyettese lett, majd 1926 január 29-én kirendelték a táviró és távbeszélő igazgatóság ideiglenes vezetésére és megbizást kapott ennek az igazgatóság kebelében felállitandó uj ügyosztályba való beolvasztására és az ügyosztály megszervezésére 1926 március 10-én megbizást nyert a m. kir. postavezérigazgatóság IX. ügyosztályának vezetésére. Résztvett a világháboruban és szolgálatainak elismeréséül megkapta a Ferenc József-rend lovagkeresztjét a katonai érdemkereszt szalagján. A különböző postai és műszaki szaklapok hasábjain számos cikke és tanulmánya jelent meg.

Tevan Margit, iparmüvésznő. Született Békéscsabán. Középiskoláit Békéscsabán, müvészeti tanulmányait Budapesten az Iparmüvészeti Főiskolán végezte. Majd magániskolában folytatta tanulmányait, ahol Zutt és Kiss Ferenc mesterek tanitványa volt. Ötvösmüvészeti tárgyak tervezésével és készitésével foglalkozik. Modern diszitő és használati tárgyaival 1928 óta állandó kiállitója az iparmüvészeti tárlatoknak és a Tamás Galéria kiállitásainak. 1932-ben a Mühely Szövetség kiállitásán ötvösmunkáival dijat nyert. A Mühely Szövetség tagja.

Thaisz Lajos, miniszteri tanácsos, botanikus, ny. m. kir. kisérletügyi igazgató. Született Nagybánhegyesen, 1867-ben. Atyja néhai Gyula, földbirtokos Békésen, ahol T. ennek birtokán gazdasági tanulmányokat folytatott. Budapesti egyetemi tanulmányainak végeztével, 1888-ban a budapesti magvizsgáló állomás szolgálatába állott. 1907-ben a kassai magvizsgáló állomás vezetését vette át és azt ujjá szervezte. 1910-ben gróf Serényi Béla földmüvelésügyi miniszter berendelte a minisztérium szolgálatába mint gazdasági botanikust, 1922-ben miniszteri tanácsosi cimmel nyugalomba vonult. Mint botanikus Magyarország, Dalmácia, Galicia, Románia, Ausztria és Svájc flóráját kutatta, hazánk flórájának ismeretét sok uj adattal és növényalakkal

kongresszus naplója, 1911). 1. volt az első, aki a mezőgazdasági gépeket hazánkban meghonositotta; ő volt az, aki a cséplésnél a szalmafütést bevezette. Az ő nevéhez füződik a földfeletti medencében elhelyezett kenderáztató. Mint a mezőhegyesi ménesuradalom vezetője, a félvér lótenyésztés érdekében nagy munkásságot fejtett ki; ugyanezen uradalomnál a buzamennyiség fokozása céljából folytatott kisérletet. Müködése alatt ugyszólván az egész országot bejárta és nagy tevékenységet fejtett ki a rét és legelő megjavitása terén. Széleskörü irodalmi tevékenységet fejt ki; önálló munkája: A magyar talaj gyepesitéséről cimmel 1927-ben jelent meg. Értekezéseinek és szakdolgozatainak a száma a 150-et meghaladja. Számos előadást tartott a tudományos botanika és a gazdasági botanika tárgyában. A Békésmegyei Gazdasági Egyesület elnöke, a T. T. T. mezőgazdasági szakosztályainak alelnöke. Tagja az Omgének, az Erdészeti Egyesületnek, a Kertészeti Egyesületnek, továbbá a T. T. T. növénytani szakosztályának rendes tagja és mindezekben számos, szakmájába vágó előadást tartott. Békéscsabán és Szarvason az ág. ev. egyház főgondnoka.

Thaly Zsigmond dr. *(széchy-szigeti)*, h. államtitkár. 1881 nov. 9-én született Zólyomban. Budapesten és Kolozsváron végezte jogi tanulmányait s itt avatták fel a jogtudományok doktorává. 1908-ban került a pénzügyminisztériumba, ahol fokozatosan előrehaladva, 1921-ben miniszteri tanácsos, 1924-ben pedig helyettes államtitkár lett. A Hangya szövetkezet miniszteri biztosa. 1916-ban a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntették ki. A pénzügyi és közgazdasági szaklapok hasábjain számos cikke és tanulmánya jelent meg. Több társadalmi egyesület elnökségi és választmányi tagja.

Thán Albin báró, dr., követségi tanácsos, földbirtokos. Született Budapesten, 1877-ben. Meghalt 1921-ben. Középiskoláit a fővárosban végezte, ezután a Pázmány Péter tudo-

Rát Sto.

Tellyesnitzky Kálmán dr., egyetemi nyilv. rendes tanár, anatomus. Élesden született, 1868-ban. Egyetemi tanulmányait Budapesten végezte és a tudományegyetem orvosi fakultásán 1899-ben magántanárrá habilitálták. Ugyanabban az időben az Iparművészeti Főiskolán, 1902-ben pedig a mintarajziskolán a művészeti boncolástan tanára volt. 1906-ban cimzetes rendkivüli tanár, 1911-ben az anatómiai tanszék ny. rendes tanára s egyuttal a II. anatómiai intézet igazgatója lett. Már középiskolai tanuló korában cikkei jelentek meg a Természettudományi Közlönyben. A sejtek szerkezetét tárgyaló munkái hazai és külföldi tudományos folyóiratokban jelentek meg. 1900-ban hagyta el a sajtót nagy műve: A művészi boncolástan. 1906-ban jelent meg nagyobb tanulmánya, melyben megoldotta az ondószálaknak eddig tévesen értelmezett kopulációját a Sertolli-féle sejtekkel. Nagyon sok munkája jelent meg német nyelven is, pl. a Die Enstehung der Chromosomen (Berlin, 1907). Toldt világhirü hatkötetes Bonctani Atlaszának magyar forditását rendezte sajtó alá.

Temesváry Alajos, ny. Máv. főfelügyelő, a Ferenc József-rend lovagja. Született a pestmegyei Pilisszentlászló községben, 1860-ban. Középiskoláit Budán a II. ker. reáliskolában végezte. Ezután önkéntesi évét szolgálta le a cs. és kir. 32. gyalogezrednél, ahol leszerelése után tartalékos hadnagy lett. 1881-ben az Osztrák Államvasut alkalmazásába állott és külső forgalmi szolgálatot teljesitett Szempcen, majd Komáromban és Ujszőnyben. További állomáshelyei voltak: Moson, Magyaróvár, Vágujhely. Ezeken a helyeken részben forgalmi, részben kereskedelmi szolgálatot teljesitett. Később az igazgatóság reviziós osztályára került. Később a Máv. miskolci üzletvezetőséghez helyezték át balesetvizsgálói minőségben, majd a budapesti igazgatósághoz osztották be, ahol katonai előadó volt és később az osztály vezetésére kapott megbizást. Később ugyancsak mint katonai vasuti előadó a wieni

hadügyminisztériumba osztották be. Hivatali pályáján fokozatosan előrehaladva, 1913-ban főfelügyelővé lépett elő. 1909-ben a boszniai annexióval kapcsolatban kifejtett kiváló müködésének elismeréséül a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntették ki. Számos vasutügyi konferencián vett részt. Hivatalos müködése alatt több ujitást vezetett be a hadiforgalom lebonyolitása terén. Megirta az 1914. évi magyar vasuti sztrájk hiteles történetét.

Temmer Kálmán, ny. áll. őrnagy. Született Palánkán, 1882-ben. Középiskoláit Ujvidéken végezte, ahol felsőkereskedelmi iskolai érettségit tett. Mint egyéves önkéntes a cs. és kir. 6. gyalogezredben szolgált és mint tartalékos hadnagy továbbra is ezen ezred kötelékében maradt és ezen ezreddel annak különböző állomáshelyein, Wien, Ujvidék, Bielek és Budapesten teljesitett szolgálatot. Itt érte a háboru kitörése és ezredével először az orosz, később az olasz hadszintérre került. Végigharcolta a kárpáti offenzivát, a gorlitzei áttöréstől kezdve annak végéig. 1918 elején az olasz harctérre, a „Dreistern-Kuppen"-ra került, ahol mint kiképző csoportparancsnok fejtett ki tevékenységet. Itt érte az összeomlás, ahonnan visszatérve, az ezred felszámoló tisztje lett. A kommun után a IX. külső körzetben először segédtiszt, majd Pesterzsébet és Csepel katonai parancsnoka, 1921 közepéig. Ezekután mint a telefonközpont cenzorparancsnoka működik 1923-ig. Ettől fogva a honvédelmi minisztérium VII. osztályánál 1925-ig teljesitett szolgálatot, majd pedig a dandárnál 1926-ig. 1924-ben nevezték ki őrnaggyá és 1929 májusban nyugállományba vonult. Kitüntetései: a III. o. katonai éremkereszt, az ezüst és bronz Signum Laudis, Károly-csapatkereszt, a magyar katonai érdemérem és a tiszti jelvények. Fiatal tiszt korában előszeretettel foglalkozott különböző sportokkal és ezen a téren szép eredményeket ért el.

Tersztyánszky Ákos, m. kir. posta müszaki igazgató. Született 1876 nov. 27-én, Nagyfaluban (Nógrád m.). A középiskolát Pozsonyban, egyetemi tanulmányait a m. kir. József müegyetemen végezte, ahol gépészmérnöki oklevelet kapott. Előbb a Ganz és Társa cégnél, majd utóbb Sopronban müködött. 1904 junius 9-én a m. kir. posta szolgálatába lépett. 1907 február 28-án segédmérnökké, 1911 január 30-án mérnökké, 1912 február 21-én főmérnökké, 1918 november 18-án müszaki tanácsossá, 1922 julius 13-án müszaki

Terzan Marta

4.

Tevan [illegible]

ötvös

Népmüvészeti és ipar-
müvészeti kiállítás.
Mücsarnok. 1953. aug-
okt

XXIX. tabla

Fedeles szerleg

Brogyányi Kálmán

Festőművészet Szlovenszkón.
Kazimery – könyvtár 1931.
Košice – Kassa é. n. 8-r, 126,2 l.
Számos képes táblával. Fűzve.

I. 3. p-h.

2·50 P

Teván Margit

Szabad Művészet

1952.6 n. 259 l.

Tevan Margit

l.

Magy. Iparm

1938. 270 l.

Mészlaghy II., 461. szám.

PROCACCINI, CAMILLO (olasz fes
1560—1627)

Jézus a farizeusok közt

Vászon, olaj, 49×74 cm. (14. szoba.)
Az Erba-Odescalchi-gyűjteményből.
Z.: Az esztergomi érseki képtár l
Magyar Sion, XVI., 1885., 764. l.
laghy II., 79. szám.

SPANYOL É

SPANYOL FESTŐ, XVII. század

Szent Genovéva és angyal

Vászon, olaj, 93×73 cm. (44. szoba.)
Z.: Az esztergomi érseki képtár l
Magyar Sion, XVI., 1885., 846. l.
laghy II., 438. szám.

Tevan Margit

ötvös

l.

Magy. Iparm.

1938. 21 8. l.

151. kép. *Salzburgi festő, 1450 körül: Epitáfium.*

Tevan Margit

ötvös

szerepelt az alábbi kiállításon ötvös-munkáival

Tevan a felszabadulás ~~után~~ óta témában a szocializmus építése felé fordult.

Domanovszky György

Népművészet és iparművészeti kiállítás. Sz. M. 1953. 202. l.

Teván Margit

lárd

Szabad Művészet

1955. 184. l.

Tevan M.

l.

MAGYAR IPARMUVESZET

1937. 164. l.

Tevan Margit

Otvös

l.

MAGYAR IPARMÜVÉSZET

1937. 21. l.

Tevan Margit

Decorative Art 1937
Edited by C. G. Holme.
The Studio Ltd London

Emlitt

MAGYAR IPARMUVESZET

1937 145. l.

VASÁRNAP
20
Kat. Jeromos
Prot. Illés
Ó-g. 7. Tamás

N. k. 4 ó. 22 p. N. ny. 19 ó. 49 p.

HÉTFŐ
21
Kat. Praxedes
Prot. Dániel
Ó-g. 8. Prokóp

KEDD
22
Kat. Magdolna
Prot. Mária M.
Ó-g. 9. Pankrác

SZERDA
23
Kat. Apollinár
Prot. Lenke
Ó-g. 10. Leonc

CSÜTÖRTÖK
24
Kat. B. Kinga
Prot. Krisztina
Ó-g. 11. Eufemia

PÉNTEK
25
Kat. Jakab aps.
Prot. Jakab
Ó-g. 12. Hilarion

Izr. 1. Ab R. Kh.

SZOMBAT
26
Kat. Anna assz.
Prot. Anna
Ó-g. 13. Gábor

Izr. 2. S. Matoth 2 P.

1021

Tevan Margit ötvösmüvész

1977.III.31.Kossuth 18.30 Gné
Esti Magazin

- A müvészeti élet jelenségei közé tartoznak a müvészeti dijak is. Ez a gyakorlat majdnem olyan régi, mint maga a müvészet. A sok dij kitüntetés közül mégis kiemelkednek azok, amelyeket ilyenkor felszabadulásunk évfordulója előtt nyujtanak át az arra érdemeseknek. A Kiváló és Érdemes müvész cimeket ma adták át a Parlamentben. A Magyar Népköztársaság Kiváló müvésze lett Ágai Karola az Operaház magánénekese, Ranódy László filmrendező, Szervánszky Endre zeneszerző, Tevan Margit ötvösmüvész, Tomanek Nándor a Vigszinház és Törösik Mari a Nemzeti Szinház szinmüvésze. Először éppen hozzá fordult a kitüntetés átadása után Király Edit.

- Figyeltem, ahogy kiment az ünnepségen a Kiváló müvész kitüntetésért. Megilletődötten vette át. Pedig már tulajdonképpen gyakorlata van ebben.

- Először is egyre nagyobb zavarban vagyok az emberek között. Ilyenkor hirtelen megérmül az ember, hogy nincs-e már befejezve a pályája, vagy meddig tudja magát ujra és ujra megujitani és meddig tud azon az oldalon állni, ahol még a friss és az uj erők dolgoznak.

- Irók, kritikusok próbálták megfejteni Töröcsik Mari titkát, tudja-e önmaga titkát.

- Születik az ember egy tehetséggel, egy adottsággal, ami nagyon könnyen elvész, nagyon sok fegyelmet igényel az embertől ez a pálya. És, hogy mindenből a két talpára állva kerüljön ki.

Tevan Margit ötvös

E riportfilmben a Műcsarnok 1975 nyarán rendezett jubileumi iparművészeti kiállítás és a Bpesti Őszi Vásár látható. — Az első iparművészeti kiállításokon — a háború után — a tárgyak az egyedi vézműves szemléletet sugároztak. Ennek a korszaknak jellemző darabjai a művész ötvös-munkái.

365 nap művészet

1976. I. 14. TV. 16.35

Tevan Margit
ötvös

Részt vett a tárlaton.

Szelesi Zoltán: Ötvösművészeti bemutató.
MŰVÉSZET, 1972.szeptember - 44.oldal

Margit Tevan

Pat (repr.)

Hungarian Review, Budapest,
1942. máj. 12. old.

1977.III.31.TV.19.3o/KJné/
TV Hiradó

- Felszabadulásunk 32.évfordulója alkalmából a szocialista kultura fejlesztésében szerzett kimagasló eredményeik elismeréséért a Minisztertanács a Magyar Népköztársaság Kiváló, illetve Érdemes müvésze kitüntetést adományozta.
A kitüntetéseket Pozsgai Imre Kulturális miniszter nyujtotta át Lázár György a Minisztertanács elnöke, valamint más párt és állami vezetők jelenlétében.
A Kiváló müvész cimet kapta többek között Ágai Karola az Operaház magánénekese, Tevan Margit ötvös müvész, Tomanek Nándor a Vigh Szinház és Törőcsik Mari a Nemzeti Szinház szinmüvésze.
Az Érdemes müvész cimben részesültek között van Drégely László a Televizió diszletterveője, Engelsz József ötvös müvész, Hofi Géza szinmüvész, Kovács János a szegedi Nemzeti Szinház müvésze, Lajos Attila a Rádió és Televizió Szimfónikus Zenekarának szóló fuvolása, Mécs Károly a Thália Szinház szinmüvésze, Német Aladár szerszám és gépipari formatervező, Pártai Lilla az Operaház szóló táncosa.

Tevan Margit ötvös müvész

Kulturális életünk vezető személyiségei ott voltak a Fészek Klubban is, ahol a Kulturális miniszter által adományozott irodalmi és müvészeti dijakat Tóth Dezső kulturális miniszterhelyettes nyujtott át a kitüntetettteknek.

József Attila dijat tizenegyen kaptak, köztük Páskándi Géza iró, Erkel Ferenc dijjal négy müvészt tüntettek ki, egyikük Presser Gábor a Locomotiv Együttes tagja.
A képzőmüvészeket illető Munkácsy dij nyolc kitüntetettje között van Frank János müvészettörténész.
Balázs Béla dijat hatan kaptak, többek között Balla Demeter foto müvész,
Koltai Lajos filmoperatőr, és Lukács Lóránd a Televizió operatőre.

A Miniszterhelyettes tiz müvésznek adta át a Liszt Ferenc dijat közöttük Koncz Zsuzsa énekesnek, és Keveházi Gábor szóló táncosnak.
Szinházi müvészeink közül tizenheten Jászai Mari dijat kaptak. Igy Dobos Ildikó a Veszprémi Petőfi Szinház tagja, Koltai János a Madách szinház tagja, Molnár Piroska a Kaposvári Csiky Gergely Szinház tagja és Tordi Géza a Vigszinház tagja.

Tevan Margit

Parányi plasztikáit is nagy erő hatja át, ugyanakkor buholikus hangulat, egyszerűségében a harmonia, a nyugalom, a derű uralkodik.

Kazogh Ákos: Tevan Margit.
Nepszava, 1976. dec. 12 - 8. oldal.

Tevan Margit

Tevan Margit indította meg azt a folyamatot, amely ma a fém-művességet a tömegek számára hozzáférhetővé teszi.

Kozogh Ákos: Tevan Margit.
Nepszava, 1976. dec. 12 - 8. oldal.

Tevan Marget

A művésznő figuralis megoldásai
vagy reliefszerűen képeznek peremet,
vagy mint házomdimenziós, tér-
formák, sezlegek nyakát formazzák.

Kocsogh Ákos: Tevan Marget.
Népszava, 1976. dec. 12 - 8 oldal.

Tevaie Margit

Románhoz egyszerűséggel mintázza alakjait: gyümölcsszedő asszonyokat, szamaras vénehet, cskóhat, nagy szarvú hecskéhet, fáhat, lovaschat.

Kocsogh Ákos: Tevaie Margit.
Népszava, 1976. dec. 12 - 8 oldal.

Tevan Maiget

1945-ben hüszkódve az anyag-
ellátással, az elsők között volt, akik
ajándéktárgyakat, dobozokat, serle-
gehet készített.

Kocsogh Ákos: Tevan Maiget.
Népszava, 1976. dec. 12 - 8. oldal.

Tevan Margit

Méltatlan

Kocsogh Ákos: Tevan Margit
Nepszava, 1976. dec. 12. - 8. oldal.

Tevan Margit

Tevan Margit 75 éves és a Magyar Iparművészet című folyóiratban az 45 éve találhatunk nevével.

Kocsogh Ákos: Tevan Margit,
Nepszava, 1976. dec. 12 - 8 oldal.

Tevan Margit

Tevan Margit festőművessége nem hivalkodó, hanem egyszerű, tiszta felületek uralkodnak benne. Művészete haladó.

Kocsogh Ákos: Tevan Margit.
Népszava, 1976. dec. 12. - 8 oldal

Tevan Marigit

„Serleg"
(repro)

Kocsogh Ákos: Tevan Marigit.
Népszava, 1976. dec. 12 - 8 oldal

Tevan Margit

Neve emlékre.

Népszava, 1974. febr. 23. 102 évf. 45 sz. 8 p.

Tevan Margit
ötvösmüvész

Méltatás.

— : 1977. április 4.
Tükör, 1977 április 10-24. lap

Teván Margit

Figurális vázával, tálaival szerepelt a miskolci iparművészeti kiállitason.

Iparművészeti kiállitás a Herman Ottó Muzeumban

Északmagyarország 1963. máj. 10. 6.l.

Teván Margit

1966. a sátoraljaujhelyi Modern Iparművészeti Kiállitáson részt vett.

Kiállitások Sátoraljaujhelyen
Északmagyarország 1966. okt. 22. 2.l.

Tevan Margit, iparművén

VI Dk

R/

Külföldi kiállításon vez. vézt.

-: Reprezentatív felszabadulási kiállítások külföldön

Népszabadság Bp. 1960. márc. 3. 1g.l

Tevan Margit
Ipanművész

M.D.K.

Ötvözött tál-jai, korsói.
+ repro

Fedor: Képrőművésznők kiállítása
Nők Lapja, 1959. marc 12 - 11 szám

Tevan Margit, ötvös

Meghalt Tevan Margit

Rövid és súlyos betegség után, életének 77. évében meghalt *Tevan Margit* ötvösművész, a Magyar Népköztársaság kiváló művésze.

Békéscsabán született 1901. január 18-án. Művészeti tanulmányait 1921-ben kezdte meg a Budapesti Iparművészeti Iskola ötvös-zománcozó tanszékén, majd három éven át kiváló mesterek mellett tökéletesítette tudását; sok hazai és külföldi kiállításon vett részt és szerzett díjat. Munkásságának elismeréseként Munkácsy-díjat is kapott, s kétszer tüntették ki a Munka Érdemrend arany fokozatával. Halála művészeti életünk érzékeny vesztesége; temetéséről később intézkednek.

–: Hír

–: Meghalt Tevan Margit.

18.

Népszabadság, Bp. 1978. nov. 6.

MDK

Teván Margit

Linoleumjátékaival vett részt a Kassán rend.iparművészeti kiall.-on.

Délibáb,1943.máj.22. 21.sz.XVII.évf.

Teván Margit MDK

szelencékkel, karperecekkel

szerepelt a Mücsarnok és a városi tanács ált al a kecskeméti Katona J-zsef Muzeumban rendezett kiállitáson.

V.Zs.: A szépség és jó izlé s nevében.
Petőfi Népe, 1962. aug. 16.

Tevan Margit, ötvös

TEVAN MARGIT ötvös, Munkácsy-díjas kiváló művész temetése november 15-én, szerda délután 3 órakor lesz a Farkasréti temető művészparcellájában.

-: Hú

8.

Népszabadság, Bp. 1978. nov. 11

Tevén Margit

"Finom ötvös tárgyait" elismeréssel emliti meg Koós Judit: "Népmüvészeti és Iparmüvészeti Kiállitás" c. beszámolójában, mely a tárlaton szereplő müvekről és alkotóikról szól.

A Kiállitást a Mücsarnokban rendezték.

Irodalmi Ujság, Bp. 1953. aug. 29.
IV. évf. 18. sz. 8. lap.

Tevan Margit

a ceglédi iparművészeti kiállításon.

tamási: „Megnyitó ma délelőtt 11 órakor. Iparművészeti kiállítás a Kossuth Múzeumban."

Pest Megyei Hírlap (Ceglédi Hírlap)

1966 IV.24. 7.o.

M.D.K.

...van Margit
ötvös

Szűcs Tibor alkalmi ötvösművésze
Tevan Margit művész műhelyébe
szeretne tanulni.

Földes Anna: Szép szenvedélyek
Nőkiapja, 1963. nov. 2 – 5 lap

Tevan Margit

2 db doboz

Irókészlet, serleg, feketekávés készlet

Ernst Múzeum. I. iparművészeti kiállítás. 1952.

lo °1.

584

...mi rittes

. A hangvető fél harangforma, tete-
ott angyal a tizparancsolat tábláit
rkányként kiképzett. Közepében galamb.
ig a szomszéd, fából való, erősen gip-
öses márványozásu igen jó festéssel.
ezésü, de kőből készült.
aló, ellipszis alaku bordázott kehely-
be.
kehelyforma, zárt, fatetővel. Kőből.

ragott, virágindás oldallapokkal.

adi, vidékies.
, réz, copfstilusu.
rgyak közül emlitendő még egy csigás-
óslábu keresztkötésekkel ellatott
ab 17oo körüli, lehet magyar munka is.

MDK

Tevén Margit ötvös

Domanovszky György:Iprmüvészetünk értékeléséről,
Csillag, 1954.VIII.évf.november 2181.l.

Tevan Margit

MIK

klasszikus ötvösmunkái. -.-

Gyenes Rózsa: Magyar képzőművészek a Műcsarnokban.
Műterem: 1958 I. évf. 5. sz 36-38.o.

MDK

Tevám Margit ötvösművész

egész élete munkásságáért megkapta a Munkácsy-díj második fokozatát. Művei: kelyhek, dobozok, tálak stb. Egyik alkotása (tál) repr.

(képtelirat) (Forrás.)

Magyar Ifiúság, Bp. 1957. 15. sz. [6. l.]

Tevan Margit
Ötvös

MDK

A Képcsarnok Vállalat pécsi lakjában megnyílt kiállításon ötvösmunkáit mutatta be.

—: „Iparművészeti kiállítás a Képcsarnokban"
Napló, 1959. dec. 19. 3. lap

MDK

Tevan Margit, ip.müv.-ötv.

az ötvösmüvészeti részben dombormüvü ón- és ezüsttárgyai ragadják meg a figyelmet.

/f.j./: A magy.iparmüv. első orsz.tárlata. Pesti Hirlap. 1938 nov. 6. 11.1. /a volt Lloyd-palotában/.

MDK

Tevan Margit, ötvösm.

Női figura. Kép 147.1.

Epitömunka. 1934. 6-10. sz.

MDK

Tevan Margit
szerepelt a kiállitásen.

-ffy- : Kézzel szőtt falképek, kerámiák, ötvös ékszerek. - Az ország legjobb iparművészeinek kiállitása a Megyei Művelődési Házban.

HEVESMEGYEI NÉPUJSÁG L:/A JUN; "1;

MDK

Teván Margit iparmüvész

Ötvösmunkákat állitott ki az Ipm.Társ.karácsonyi vásárán.

Pesti Napló 1936.dec.5. 11.l.

Teván Margit ötvös M.D.K.

Müvei a szófiai magyar iparművészeti kiállitáson

Napló

Magyar Nemzet 1963. augusztus 19. 10.l.

MDK

Tevan Margit

Diplome d'honneur-vel tüntették ki az 1937-évi párisi nemzetközi világkiallitason.

Cikk: A párisi világkiállitás magy.pavillonja kiváló nagy sikerének mérlege.

Magyar Iparművészet 1938. 179.l.

Tevan Margit MDK

iparmüvész

Az Iparmüvészeti Társulat üveg- és fémkiállitása
Pest 1943.nov.5.

MDK

Tevan Margit

ötvösmüvész nyilatkozik a ma eszközeiről.

/Alkotásai almaszüret, gyümölcsfák/

Esti Hirlap 75 sz. 1958. márc 29. 2 old.

Tevan Margit, ötvös

A Mai Magyar Iparművészet sorozatban jelent meg *Koczogh Ákos* Fémművesség című kötete. A szerző, a mai magyar ötvösség, rézs- és bronzművesség, a zománcművészet és a kovácsoltvas-művészet jelenlegi állapotát térképezi fel, s rövid áttekintést ad a század első felének fémművességéről. A reprodukciók sorában ma már klaszszikusnak számító mesterek, mint például *Bieber Károly*, *Barta Éva*, *Percz János* és *Tevan Margit*, valamint fiatal, tehetséges ötvösművészek, például *Bartha Zsuzsa* és *Péter Vladimír* munkáival is megismerkedhetünk.

(h. m.): Mindig jót és jobbat.

2.

Esti Hírlap, Bp. 1978 jan. 18.

MDK

Tevan Margit, ötvös-ip.m.

117, 120, 122. Hamutál.
Nagy tál.

OMIP Társ. Bp.-Művészet az iparban. 1943. Üveg- és Fém Bi-
állítás. Kat. 29.l.

Tevan Margit ötvösművész

A művész műveit már megismer-
jük, ha a boltokban ~~nics~~ nincs is
feltüntetve a neve.

Monológ

1978. jan. 24. Petőfi 9.30/11/ KGyné.

MDK

Tevan Margit,ötvös-ip.m.

108,113,115,121,126,129. Cigarettadoboz.
Mély tál.
110,119,124.128. Váza.
Fedeles váza.
112,125. Gyufatok.
Puderdoboz.
116, 118,127. Disztál.

OMIP Társ.Bp.-Müvészet az iparban. 1943. Üveg- és Fémki-
állitás. Kat. 29.l.

Tevan Margit

1901-ben Békéscsabán született Tevan Margit. Művészeti tanulmányait 1921-ben kezdte el a budapesti Iparművészeti iskolában.

— Tevan Margit.
Ny Tükör, 1978. November 19-43. lap.

Tevan Margit

Életének 77. évében elhunyt Tevan Margit, olvos, kiváló művész. Munkácsy díjat és Érdemes Művész kitüntetést is kapott

— : Tevan Margit.
Ny Tükör, 1976. november 19 — 43. lap.

Tevan Margit ötvösművész

Szekszárdon szept. 11.-én a szekszárdi szüreti napok alkalmából képző- és iparművészeti bemutató nyílik. Az ötvösművészetet Tevan Margit és Kapcsányi Ottó képviselik.

Tolnamegyei Népújság, 1945. szept. 10.

Tevan Margit, írónő.

Kocsogh Ákos: Tevan Margit c. kötete.

–. Most jelent meg !.

Népszabadság, Bp. 1977. máj. 4.

MDK

Thevan Margit, ip.müv. Wintermantel és Szombathy
~~ékszer.-ötvösm.-k.~~

Ezüst kosár ösmagyar figurákkal Repr.
Kivitelezték Thevan M. terve szerint: W. és Sz.

Az Orsz. Iparmüvészeti Társulat kiállitásáról.
Müvészet. 1938. III.évf. 22.sz. 162.1.

MDK

Thevan Margit, ip.müv.Wintermantel és Szombathy
éksz.-ötvösm.-k.

Ezüst kosár ösmagyar figurákkal Kép.
Kivitelezték Thevan M. terve szerint W.ésSz.

Az Orsz. Iparmüvészeti Társulat kiállitásáról.
Müvészet, 1938. III.évf. 22.sz. 162.1.

Terán Margit

Néhány műre a Miskolci Iparművészeti Kiállításon.

említve.

Napjaink, 1963 6. szám, 5. lap.

Tevan Margit

Műveiből kiállítást rendeztek a motyóföldi Szentistvánban.

Említve.

Napjaink, 1962, 3-szám, 8. lap.

MDK

Tevén Margit iparművész

Ötvös művei a kiallitason.

Tamás Galéria Kiallitásai..XLII.Kiall.

MDK

Thevan Margit, ip.müv. Wintermantel és Szombathy
éksz.-ötvösm.-k.

Ezüst kosár ösmagyar figurákkal Repr.

Tervezte Thevan Margit.

Az Orsz. Iparmüvészeti Társulat kiállitásáról.
Müvészet. 1938. III.évf. 22.sz. 462.l.

MDK

Teván Margit

ajándéktárgyaival

szerepelt a Déri Muzeum rendezésében jun 9-én megnyilt kiállitáson.

Menyhárt József: Modern iparművészeti kiállitás.

HajduóBihar megyei Napló, 1963. jun. 16.

Tevan Margit, iparművész

Műveiből bemutatnak a Sz OT Fehérvári úti művelődési házában rendezett kiállításon.

— : A giccs ellen

2.1.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. aug. 17.

MDK

Teván Margit

Ötvösmunkája. Repr.

Épitőmunka, 1934. 6-10.sz. 147.lap

Tevan Margit

ötvös

TEVAN MARGIT-emlékkiállítás nyílt meg pénteken Békéscsabán, a Munkácsy Mihály Múzeumban. A tíz éve elhunyt Munkácsy-díjas ötvösművész munkái közül most százhúsz alkotást láthat a közönség a hónap végéig.

Népszabadság, 1988. dec. 10.

ÉSI, UTAZÁSI ÉS SZÁLLÍTÁSI R. T.
K HIVATALOS MENETLEGYIRODÁJA

Budapest, 1930. január 28.
Postaút 169.

Teisen Margit
Sirmik 1920
89. 1.

ZÉSI, UTAZÁSI ÉS SZÁLLITÁSI R. T.
AK HIVATALOS MENETJEGYIRODÁJA

Budapest, ...
Postafiók 169. 1930. szept. 22.

ény Napló"---

mely a hazai idegenforgalom te-
teszi, hogy annak mindazon eszkö-
és helyeseknek találtunk, tovább-
gyük. E vonatkozásban különös
lvü E s e m é n y N a p l ó n k-
elentettünk és melyet a folyó év-
. jan. 1-től ugyanazon év végéig
gon, illetve a fővárosban lezaj -
és müvészeti kiállitások tudomá-
[illegible] és egyházi ün-

Otvösség Tevan hargit művei

Kilenoven művész kiáhitása

Szabad Nép 1948 jan. 23.- 60.-

MDK

Tevan Margit

Domanovszky Gy: Iparm. pályázat és kiáll. SzM.
1955. 184. l.

Tevan Margit

NDK

iparművésztől vásárlás

Az Est 1939. január 18.

TEVAN MARGIT

Rézmunkák.

Magyar Iparmüvészet, 1931. 133.l.

Terem Margit
ötvös

M.D.K.

„Szelence" foto

Magyar Ifjúság 1959. dec. 12.

Tevan Margit
Ötvös

M.D.K

Méltatás.

Lauer Sándor: Domján József
Művészet, 1966. March - 18 lap

Tevan Margit
ötvös

M.D.K

A kiállításon bemutatta
műveit a Munkácsy díjas
mester.

Révész Emese: Az V. Országos Iparművészeti ...
Művészet, 1966. április - 23 lap.

MDK

Tevan Margit

360.-Ft vásárlási előlegben részesült

90 művész kiáll. N.Szal. 1948. jun.

MDK

Tevan Margit iparművész

Kiállítója az állandó mintakiállításnak, ötvös- és fémtárggyal.

Magy.Iparművészet, 1939. 220.lap

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

Tevan Margit, ötvösművész

1976 JAN 18

dapesten vendégszerepel.

Tevan Margit ötvösművész kitüntetése

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa Tevan Margit ötvösművésznek, a Magyar Népköztársaság érdemes művészének eredményes művészi alkotó tevékenysége elismeréseként a Munka Érdemrend arany fokozata kitüntetést adományozta. A kitüntetést dr. Molnár Ferenc kulturális államtitkár szombaton adta át. Az átadásnál jelen volt a Magyar Képzőművészek Szövetségének képviseletében Kiss István Kossuth-díjas szobrászművész és Vass Imre, a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének titkára.

kapcsolatos munka egyszerusítése volt.

A főmérnök elmondotta, hogy a megyében — bár tovább nőtt az építkezések száma

— jelentősen javult az építéshatósági ügyintézés.

A tanácshoz érkező panaszos levelek egy részét azonban még mindig a jogszabályok nem megfelelő értelmezése szüli.

Gyakori eset például, hogy az építtető szomszédait nem értesítik az építési engedélyről és határozatról. Ezért utólag reklamálnak, hogy az új ház elveszi előlük a fényt, közel van a kerítéshez és így tovább.

Tevan Margit

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 438-068, 337-748, 340-776

NÉPSZABADSÁG
Budapest

1021

1971. január 19, kedd

Kitüntetések

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa eredményes munkásságuk elismeréséül, nyugállományba vonulása alkalmából *Kálmán Józsefnek*, az Egyesült Izzólámpa és Villamossági Rt. személyzeti és szociális igazgatójának a *Munka Vörös Zászló Érdemrendje; dr. Bayer István* Kossuth-díjasnak, az Országos Pedagógiai Intézet tanszékvezető főiskolai tanárának, *Bodó Violának*, a bordányi általános iskola igazgatójának, *Bognár Alajosnak*, az MSZMP Budapest, VI. kerületi Bizottsága munkatársának, *Hegedüs Antalnak*, a kaposvári nagymalom üzemvezetőjének, *Hegyaljai Lászlónak*, a Rézhengerművek igazgatójának, *Nagy Albertnak*, a visegrádi gyógyszertár vezető gyógyszerészének, *dr. Pálinkás Istvánnak*, a mezőgazdasági tudományok kandidátusának, az Agrárgazdasági Kutató Intézet tudományos szaktanácsadójának, *Tóth Józsefnek*, a somogyszili Petőfi Tsz párttitkárának és *dr. Vitális Sándor* Kossuth-díjasnak, a föld- és ásványtani tudományok doktorának, az Eötvös Loránd Tudományegyetem tanszékvezető egyetemi tanárának a *Munka Érdemrend arany fokozata* kitüntetést adományozta.

Az Elnöki Tanács *Tevan Margit* Munkácsy-díjas ötvösművésznek, a Magyar Népköztársaság érdemes művészének művészi munkássága elismeréséül ugyancsak a Munka Érdemrend arany fokozatát adományozta.

A kitüntetéseket *Losonczi Pál*, az Elnöki Tanács elnöke adta át. (MTI)

ZENEI KRÓNIKA

A MAGYAR VONÓSNÉGYES, a kamarazenélés nagy hagyományainak őrzője ismét meghódította Budapest közönségét. A négy nagyszerű muzsikus: *Székely Zoltán, Kuttner Mihály, Koromzay Dénes* és *Magyar Gábor* végtelenül finom, eszményi hangzást teremt. A kvartett tagjai ismerik egymás legrejtettebb gondolatait, s játékukban több évtizedes közös munka érlel nemes eredményt. A Magyar Vonósnégyes hallgatásakor tudni kell azt is, hogy az együttes régóta a nemzetközi zenei élet élvonalát képviseli.

A játékukban tökéletesen megvalósuló zenei ideál azonban vitathatatlanul a tegnapé. Ahhoz, hogy valami szépet és harmonikusat teremtsenek interpretációtóan helytállt. *Margittay Sándortól* világosabban regisztrált és ritmikusan fegyelmezettebb orgonaszólókat vártunk. A zenekar számára is idegen volt Janáček világa, kivált a rezek tanácstalansága tűnt fel, így hát Zdenek Kosler legemlékezetesebb pillanatai a karmester és a kórus teljes egymásra találásából születtek meg.

STARKER JÁNOS, a több mint negyedszázada külföldön élő világhírű magyar gordonkaművész az igazi, nagy előadóművészet élményével ajándékozta meg hálás zeneakadémiai közönségét. *Bach C-dúr* és *d-moll* szvitjének, valamint *Kodály Szólószonátájának* hallgatásakor meggyőződhettünk afelől, hogy Starker tökéletesen azonosul a megszólaltatott művel. [illegible] fegyelem jellem-

Tevan hargit ötvös

Dindobora
a Kisalföld Kupa egyik tintelet
díja

N.N.: Kisalföld Kupa

Kisalföld 1969 VI. 22

Tevan hargit ötvös
munkány díjas, érdemes művész
szerepel az alábbi tárlaton

N.N.: Képző és iparművészeti bemutató
Salgótarjánban

Nógrád 1969 VII. 12

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Tevan hargit ötvös

Kiáhítása nyílt a Képcsarnok
szalgótarjáni galériájában

Nyszava 1969 III. 12

Tevan kapit

Egy művét felajánlotta az Állatbarát Művészek Kiállításának tersolására

Magyar Nemzet 1968 XI. 27

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György út 41.

Teván hazgit

Ötvösművekkel szerepel az alábbi táslaton

G. Sz. L.: ha nyílik az áhatbarát művészek kiállítása

hapgar Hislap 1968 XII 1

Teván Margit

Szerepel a Képvarnok gyűri
be mutató termében

gh.: 1 műveszetek terme

Kisalföld 1969 III. 29

MDK

Teván Margit

vázakkal, serlegekkel

szerepelt a kiállításon.

Vadas Zsuzsa: Szépség és használhatóság. Gondolatok a kecskeméti iparművészeti kiállításról. Petőfi Népe. 1963. jul. 18.

MDK

Teván Margit

Radisics E.: A Népszövetség palotájának magyar terme.
Magyar Iparmüvészet 1936. 193.l.

MDK

Teván Margit

dobozai és kelyhe

szerepelt a kiállitáson.

Borbáth Sándor: Modern iparmüvészeti kiállitás
a győri mücsarnokban.

Kisalföld. 1962. dec. 18.

Melk.

Tevan Margit ötvösmüvész

alkotásai az Sparm. V. Kossuth L. utcai
bemutatótermében

Vasárnapi Mozaik. Sparmüvészeti Ajándékok Külföldre
Népszava 1963. dec 8

6. l.

MDK

Tevén Margit

Tevén Margit /ötvös/ műveivel szerepelt a IV. Orszg.Iparm.Kiáll.-on.

IV.Országos Iparművészeti Kiállitás.Műcsarn Budapest 1959.Dec.18 - 1960.Jan.31. Kat.

Teván Margit

Váza, repr.

III.Magyar Ipa rmüvészeti és Népmüvészeti Kiállitás Iparmüvészeti Muzeum, katalogusa,1955. Bpest.
26 lap

Tevan Margit

ötvös iparmüvész

Uj Magyar Otthon Kiállitás, 1940. katalogusa
48 lap

E. Teván Margit
iparmüvész

Ernst Muzeum Kiállitáaai CXXIII. Csoportkiállitás katalogusa 14 lap, 1931

TEVAN MARGIT, iparmüvész

A Múzeum 1966-ban egy fémtálat kapott ajándékba Tevan Margittól. 184.old

KOVÁCS PÉTER: Évi jelentés. Uj szerzemények. Képzőmüvészeti gyüjtemény. 1965-66. 183.old

ALBA REGIA. István Király Múz. Évkönyve.. VIII-IX. 1967-68. Székesfehérvár.

MDK

Teván Margit

Üveg és fémipari kiáll. Uj Magyarság, 1943. nov. 7. 13 l.

Tevan Margit

ötvös-iparmüvész

Uj Magyar Otthon Kiállitás, 1940. Budapest.
katalogusa 14 lap

Tevan Magit

neve emlitve

„Ekszer '70" c. Ziállítás a Csók Galériában"

Magyar Nemzet 1970 december 2
4. old.

MDK

Teván Margit

F.J: Az üveg és fém művészete. Pesti Hirlap, 1943. nov. 9. 4 l.

Tevan Margit

Az 1939-es New-Yorki világ-
ki állításon részt vett a mű-
vész.

Ernyey Gyula: Tiffanyból Moholy Nagyig
Művészet, 1978. október - 38. lap.

Tevan Margit, ip.müv. MDK

az Orsz. M.Iparm.Társ. és a Magy. Iparmüvészek Orsz. Egyes.Által rendezett nagysikerü Első Magy. Orsz.Iparm. Tárlaton tizenhárom müvésztől vásárolt az állam részére gr.Teleki Pál kultuszm.

A kultuszminiszter az iparmüvészetért.
Pesti Hirlap. 1939. jan.18.

MDK

Tevan Margit iparművész

Ötvösmunkáit állitotta ki, az 1932.évi nemzetk.
vásáron.

Lakatos Artúr: Az idei nemzetk.vásár...

Magy. parművészet, 1932. 81-83.lap

Tevan Margit

Szárnos harai és külföldi kiállitáson szerzett elismerést a műrésznő. 1937-ben a párisi világkiállitáson aranyérmet nyert.

—: Tevan Margit.
Új Tükör, 1978. November 19-43. lap.

MDK

Tevan Margit

Dutka M.: Képzőművésznők kiállitása a Műcsarnokban.
Magyar Nemzet 1959. márc. 11. 7.l.

Tevan Margit

A Magyar Népköztársaság kiváló

m üvésze cimet kapta 1977 ápr. 4én

TEVAN MARGIT Munkácsy-díjas ötvösművész, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze.

Magyar Hirlap 1977/77/4

M.D.K.

Tevan Margit, fémkovács, iparművés

sz. Békéscsabán 1901-ben. Egy évig, 1918-ban az Iparművészeti Főiskolán tanult, majd önállósította magát. Legfőbb érdeme, hogy az igen alacsony nívón álló s csak a mutatós átlagholmikért lelhesedő időkben, elsőnek lépett fel a középkor és a quattrocento egyszerű, harmonikus szellemében fogant modern kovácsolt művéivel és képes volt ennek az ugyszólván mély-

Ákos, Keczegh: Moderne Ungarische Metallschmiedekunst /Modern magyar fémkovácsművészet/, Bp.1964. Corvina

10-11. + 32. old.

M.D.K.

Tevan Margit, fémkovács, iparművész

... pontov lévő iparművészeti ágnak
uj kifejezési formát adni. Különös érde-
me, hogy kisnicretekben is monumentális
megjelenésű műveit sorszorosítható tech-
nikában oldotta meg s ig a két világháboru
közötti időszben az ő műnei találtak elöszös
utat a hevésbé tekelős de jóizlésű publikum
felé. Sora meg nem alkuvó szerény, de cél-
tudatos művészete a modern magyar fém-
kovács művészet megalapozását jelentette
./.

Ákos, Koczogh: Moderne Ungarische Metallschmiede-
kunst /Modern magyar fémkovácsmüvészet/
Bp.1964. Corvina, 10-11. + 32. old.

M.D.K.

Ákos, Kocsogh: Modern Ungarische Metallschmiede-
kunst /Modern magyar fémkovácsművészet/
Bp. 1964. Corvina, old.

M.D.K.

Tevan Margit, fémkovács, iparművész

... 1937-ben a párisi Világkiállításon elismerő oklevelet kapott, 1957-ben a Munkácsy-díjat-, 1962-ben az Érdemes Művész címet nyerte el. Szerző következő műveit közli:

4. k. Doboz, ezüstözött bronz, vésve, 1957. 60×50×10 mm
16. k. Váza, vert rész, 1937. 160×145 mm
19. k. Kazetta, ezüstözött bronz, 1942, 140×120×160 mm
20. k. Váza, " " 1959, 120×160 mm
33. k. Tál " " 1942. 145×145 mm
36. k. figura, vert rész, 1936, 300×100 mm

Ákos, Koczogh: Moderne Ungarische Metallscjmiedekunst /Modern magyar fémkovácsmüvészet/ Bp. 1964. Corvina, 10-11 + 32. old.

Ákos, Kocsogh: Moderne Ungarische Metallsculpturmede-
kunst /Modern magyar fémkovácsművészet/
Bp. 1964. Corvina. old.

M.D.K.

Tevan Margit

— **Állami vásárlás az iparmüvészeti tárlaton.** Az *Országos Magyar Iparmüvészeti Társulat* és a *Magyar Iparmüvészek Országos Egyesülete* által rendezett nagysikerü *Elsö Magyar Országos Iparmüvészeti Tárlat*, amely iránt a nagyközönség oly nagy érdeklődéssel viseltetett, nemrég zárult. Méltó záróakkordja volt ennek a gyönyörü iparmüvészeti kiállitásnak az az elismerés, amelyet *Teleki* Pál gróf vallás- és közöktatásügyi miniszter nyujtott át a tárlat kiállitóinak. A miniszter 13 iparmüvésztől eszközölt nagyarányu vásárlást az állam részére. *Báthory* Julia, *Gorka* Géza, *Hiesz* Géza, *Kitlinger* Kálmán, *Kiss* Béla, *Kovács* Margit, *G. Lux* Alice, *Márkus* Lili, *Pannonia* csipkeüzem, *Ráthonyi* Frigyes dr., *Sinkó* András, *Tevan* Margit a kitüntetett iparmüvészek. A magyar kormányzat mindjobban és jobban elismeri a magyar iparmüvészek munkájának kiválóságát s ez az elismerés nemcsak a magyar müvészeti kultura, de az ország gazdasági fejlődése szempontjából is igen nagy jelentőséggel bir.

Magyarság
1939 jan. 19.

MDK

Tevén Margit ötvös

4. Orsz. Iparmüv. kiáll. Mücs.1959. dec.

azoknak a csoportja

tativ

MDK

Tevan Margit

2 db tál, 1 db doboz, 1 db korsó, ötvösmunka

9o müvész kiáll. N.Szal. 1948.jun.

Terán Margit

Kiállít

Mo. 1931. XII. 6.

Tevan Margit.

Ötvösművész.

I. Iparművészeti kiállításon szerepel Béke-szerlege (fémdomborítás.) (emlétve.)

Magyar Nemzet, 1952, aug. 3.

Tevan Margit
ötvös

M.D.Y

1957-ben hapott Munkácsy
díjat.

Domanovszky György: Négy Munkácsy-díjas iparművész
Művészet, 1966. február - 31 lap.

Tevan Margit.

A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének évi közgyűlésén az új tisztikar számvizsgáló bizottság póttagjának választottak.

Népszava, 1952. Máj. 27.

Tevan Margit.

A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének 1952. évi közgyűlésén az új tisztikar számvizsgáló bizottság póltagjának választották.

Független Magyarország, 1952. Máj. 26.

MDK

Tevám Margit,ötv.-ip.müv.

müvészremekei az XXXXXXXXXXXXXXXX ifj.Payer József rendezésében voltak láthatók.

Az Iparmüvészeti Társulatnak az Ip.M.Muz.-ban rendezett 50 éves jub.kiállitásának résztvevöi.

Magyar Iparmüvészet.1935.265.l.

Tevan Margit, iparművész ötvös MDK

Ötvösmunkái kezesettek.

–: Iparművészeti ajándékcsomagok a világ minden bájára 11. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. dec. 8.

Terán Margit, [? ?] MDK

A Magyar Népköztársaság érdemes művésze kitüntetést kapta.

– : Az idei Kiváló és érdemes művészek 1.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. ápr. 2.

Teván Margit MDK

Munkácsy-díjas ötvösmüvész

szerepelt a kiállitáson, mely aug. 11-ig tart nyitva.

--: Budapesti ~~X~~ iparmüvészek kiállitása Pécsett Dunántuli Napló, 1963. jul. 21.

~~Tebán~~ Teván Margit

MDK

szerepelt a kiállitáson, mely aug 12-ig tart nyitva.

Iparmüvészeti kiállitás a Latinka Müvelődési Házban.
Somogy Megyei Néplap. 1963. jul. 28.

Tevan Margit

Az Oroszlányban megnyílt iparművészeti tárlaton művei szerepeltek.

(j): Az aktivizáló iparművészetről. Dalgozók Lapja Komárom, 1973. ápr. 7.

Tevan Maigit
ötvös

A modern magyar ötvösséget a
két háború között jóformán egye-
dül Tevan Maigit képviselte.

P.Brestyánszky Ilona: A modern ékszer paradoxona.
Művészet, 1971.május-28.oldal

Tevan Margit
ötvös

Tál

Repr.

Magyar művészet. 10. 48. k.
Képzőmű. Kiad. 1971.

Teván Margit

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp.VIII.Blaha L.t.3.
Telefon.139-292.

MAGYAR IFJUSÁG.
1957 ÁPR 13.

470

TEVÁN MARGIT ötvösművész egész élete munkásságáért kapta meg a Munkácsy-díj második fokozatát. A számos, komoly művészi értéket képviselő alkotása: kelyhek, dobozok, tálak stb. belföldön és külföldön egyaránt elismerésbe . részesültek.

ban,
állta
Á
volt
köv
zöss
legj
Kel
Az
látt
az a
sáb
sok
min
[illegible] diplomata
jelent meg Kairóban. Ide utazott a különleges Flying Commission D. (A. D. Repülő Bizottság.) Kihallgatták a kanadai követség több alkalmazottját és több más követségen vizsgálatot tartottak.

HAJSZA, ZAKLATÁS, FENYEGETÉS. Ebben volt része Normannak, akiről ezek a körök jól tudták, hogy igen gyenge az idegrendszere. Végül a kanadai parlament tisztázta az ügyet, azonban Norman már nem az, aki volt.

A múlt év szeptemberében ismét megindultak a támadások. Kairóban pletykákat terjesztettek a kanadai diplomatáról és Normant végül sehova nem hívták meg, teljesen elszigetelték. A gyenge idegzetű embert ezzel öngyilkosságba hajszolták.

Egyre közeledik a moszkvai Fesztiv
jet fiatalok lelkesen és sok meglep
kozora. A moszkvai Vörös Proletár-
kat tanu

Tevan Harpit

Szerepel az „Ékszer 70" c.
kiállítás a Csók Galériában

N.T.: Szabadidő

Magyar Ifjúság 1970 XII. 4

MDK

Teván Margit ipm.

Megnyitották Kassán az ... iparm.tárlatot. Uj Magyarság, 1943. máj. 11.

MDE

Megnyitották Kassán az ... iperm. tárlatot.
Uj Magyarság, 1943. máj. 11.

Terán Margit, ötvös

- szerepel az Iparművészeti ajándék-
tárlatban

Magyar Ifjúság, 1967. XII. 1. 17. l.

M. P. K.

TEVAN Margit Ctvrtos

Munici a Vidéhitáson

Kéz-Fej-Szív Magyarország a ta-
vinyi Risorgimento Vidéhitáson

Magyar Nemzet 1961. máj. 5. 5. l.

MDK

Tevan Margit

Buzicska I. cikke a Művészet az iparban. A Képzőm. Társ. karácsonyi kiáll. Magyar Iparművészet, 1941,
képek: 139 l.

Tevan Margit

ötvös

A Munkácsy díjas Tevan Margit ötvös a Munka Érdemrend arany fokozata kitüntetést kapta.

— : kitüntetések

Művészet, 1971. február – 29 lap

M.D.K.

Tevan Margit
iparművész

Szelence (foto) átrózolása

Magyar Ifjúság, 1960. febr. 13

TEVAN MARGIT 1

MAGYAR HIRLAP 1981/

WI:Tevan Margit

Művészdinasztiából származott, apja — Tevan Adolf — alapozta meg a család hírnevét, amikor a békéscsabai Lepage nyomda, valamint a hozzá tartozó könyvesbolt vezetését átvette. Nyolc testvére közül az egyik építészettel, a másik kerámiával foglalkozott, Andor bátyja az apai örökséget vette át: megindította a közismertté és rendkívül népszerűvé vált Tevan-könyvtárat, majd a Tevan-Amatőrsorozatot s így vált a magyar bibliofilia jelentős alakájává.

TEVAN MARGIT 2

MAGYAR HIRLAP 1981/1/1

WI:Tevan Margit

Tevan Margit viszont a modern magyar ötvösművészet egyik megteremtője és máig is egyik legrangosabb képviselője lett. Az a fajta alkotó volt, aki indulásától kezdve egész hosszúra nyúlt, termékeny pályafutása során, kisiklások és vargabetűk nélkül, lassan, de biztosan járta a maga útját. Így sikerült kialakítania szinte legeslegelső nyilvános fellépésétől a maga sajátos és félreismerhetetlen stílusát. Ezért érezzük még ma is kortársinak és rendkívül modernnek bármelyik — akár régebbi — alkotását.

TEVAN MARGIT

MAGYAR HIRLAP 1981/1/18/9

WI:Tevan Margit

Pedig titka rendkívül egyszerű volt: maga a lehető legnagyobb egyszerűség. Legkedvesebb alapanyaga a réz maradt fél évszázados életműve során. Alapvető munkamódszere pedig a fémkalapálás, dísztárgyai megformálásában, s azok plasztikus ékesítésében egyaránt. Ezek az archaizáló ízű, kiegyensúlyozott nyugalmú, gömbölyded formájukkal simogatásra késztető edények — a tálak, kancsók, vázák — nekem mindig az őket létrehozó mestert juttatják eszembe, a maga rendkívül szerény, szorgosan dolgozó, befelé forduló magatartásával.

TEVAN MARGIT 4

Engedtessék meg, hogy születésének évfordulóján egy személyes élménnyel hozakodjak elő. 1977 nyarán adták át ünnepélyesen az Iparművészeti Vállalat modern angyalföldi műteremházát. Ahogy az ilyenkor már történni szokott, sorra érkeztek az egyre rangosabb hivatalos meghívottak, akiknk fontosságát a fogadásukra eléjük siető vendéglátók köre is jelezte. Magam is ott szorongtam a zsúfolásig megtelt előcsarnokban, a feszülten

MAGYAR HIRLAP 1981.

WI:Tevan Margit

TEVAN MARGIT

várakozó tömegben. Egyszer aztán arra lettem figyelmes, hogy szinte észrevétlenül sorfal nyílik egy apró termetű és zavartan mosolygó, szemüveges néni előtt, valakik egyhamar ülőalkalmatosságot is keritettek számára a kimondottan álló jellegű fogadás kellős közepén, és ő előbb szerényen elhárítva, majd hálás pillantásokkal köszönve a feléje áradó figyelmet, igyekezett minél előbb észrevétlenné válni a tömegben.

MAGYAR HIRLAP 1981

WI:Tevan Margit

TEVAN MARGIT 6

MAGYAR HIRLAP 198

WI:Tevan Margit

Ez a spontán fogadtatás számomra jelképes lett: a szakma nagy öregjét, élő klasszikusát tisztelte benne. Így él bennem most már mindig tovább, emlékezetem filmszalagján...

Fia — Engel Tevan István grafikusművész — hangyaszorgalommal gyűjti otthonában nemrég elhunyt édesanyja régebbi és újabb, szerteszét szóródott alkotásait. Méltó emlékezés volna a nyolcvan éve született alkotóra egy kiállítás. És mivel már a két világháború közötti periódusban is a sokszorosítható disztárgyakkal kísérletezett, talán az illetékesek megtalálhatnák a módját ötvösmunkái reprodukálásának és műkereskedelmi forgalmazásának egyaránt.

(W. I.)

Tevan Margit

... -an sérültek meg.

TEVAN MARGIT ÖTVÖSMŰVÉSZ munkáiból nyílt emlékkiállítás pénteken az Iparművészeti Múzeumban. A 80 esztendeje született és három éve elhunyt Munkácsy-díjas művész több évtizedes tevékenységéről ad keresztmetszetet a 120 alkotás és tízegynéhány vázlat.

Magyar Hirlap 1981/1o/24/8

Terán Margit

A magyar iparművészet napja

Erős propagativ hatással lép ki a város közönsége elé a magyar iparművészet. Utcai sátrak hivják az érdeklődőt s két kiállitási palota várja a müizlésü vásárlót. Az *Üllői-uti* palotában kerámiai, ötvös- és textilmunkák pazar halmazából *Terán* Margit ötvösművésznő, *Deli* Anna és *Bartók* nővérek famunkái, *Katona* Sándorné szőnyegei és *Harpay* Kató batikjai, az *Andrássy-uti* palota kiállitásán dr. *Scheiberné Lax* Lilly ötletes, szines plakáttervei, *Csillag* Vera selyemplakátjai, *Lányi* Anna kompoziciódus alkotásai és Vágó Zsófia divattervei keltenek figyelmet a sok nagyon érdemes és tehetséges munka között.

A magy. iparművészet napja.

E. K. 931. X. 11.

Than Mór, festőművész (1828–1899). 2.) Folytatás.
Szoboda D. Gál-Szelka: A budapesti falkepfestészet vázlatos áttekintése, 1863–1903-ig,

4. *Than Mór: Attila lakomája, 1870. Vászon, olaj, 176 × 255 cm, jelzet balra lent: Than M. 1870. MNG ltsz.: 8209*

Művészettörténeti Értesítő, 1986., 3–4., 137 – old.

1021

Tevan Margit ötvösművész
a Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze.

-4-

1978.XI.5.Televizió /MLné/19.30

Tv-híradó 1.

-Rövid és sulyos betegség után 77 éves korában elhunyt Tevan Margit ötvösművész, a Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze.Sajátos stilusu zománcműveivel számos hazai és külföldi kiállitásen vett részt.Az 1937-es párizsi világkiállitásen aranyérmet nyert.Munkássága elismeréséül Munkácsy-dijat,Érdemes és Kiváló Müvész kitüntetést kapott,kétszer pedig a Munka Érdemrend arany fokozatával jutalmazták.Tevan Margit temetéséről később intézkednek.

Tevan Margit
ötvös

/1901/
Használati tárgyak - doboz, serleg, tál stb -

Magyar művészet. 10. sz.
Képzőmű v. kiad. 1971.

Tevan Margit

ipasművész

~ötvösművész.

* magyarországi műv. tört. I. 532.

Corvina 1971.

Terán Margit
ötös

M.D.K.

A „Magyar Népköztársaság érdemes művésze" címet kapta felszabadulásunk 17. évfordulója alkalmából.

— : —

Művészet, 1962. május — 29 l.

Tevan Margit MDK

ötvös

művei a debreceni Medgyessy-szalonban.

--:Megnyilt a Medgyessy - képszalon.
Hajdu-Biharmegyei Napló 1958. okt. 11.

MDK

Teván Margit ötvös

Nők az Ipm.Társ. jub.kiállításán. Magyar Női Szemle, 1936, márc. sz. 78 t.

M. D. K.

TEVÁN Margit ötvös

munkácsy-díjas

A Magyar Népköztársaság érdemes müvésze

Uj kiváló és érdemes müvészek

Magyar Nemzet 1962. április 3. 4.1.

MDK

Tevan Margit

I-s A-1: A m. üveg és fémipari müv. kiállitása.
Nemzeti Ujság, 1943. nov. 7.

Teván Margit MDK

ötvösmunkái. repr.

Magyar Iparmüvészet 1931. 153-154.o.

Tevan Margit MDK

ötvös

Népszava, 1958. márc. 5.

Tevan Margit

Méltatás.

Horváth György: A korral szembesülve.
Művészet, 1980. április - 4. lap.

Tevan Margit, gyarmúvén

L: Fadrusz J.

–: Az ember környezete 76-81

Alföld, Debrecen, 1980. máj. XXXI/5

94

Tevan Margit

A modern magyar ötvösséget a két háború között jóformán egyedül az ő neve fényezte.

D. Brestyánszki J.: „Ékszer '70" kiállítás; Ipari Művészet, 1971. 2. sz. 33. l.

Tevan Margit MDK

ötvösmüvész

Szerepelt a salgótarjáni József Attila Müvelődési Otthonban rendezett kiállitáson. Juniusban pedig Balassagyarmaton.

(te): "Modern m iparmüvészet"

NOGRÁDI NÉPUJSÁG 1964 máj 17.

Tevan Margit iparművész

Krezogh Ákos: Fémművességünk negyed
Százada

Művészet, 1983. április

Tevan Margit

Fali szekrényke ajtaja
repr.
(Művészet az iparban
kiállítás)

Művészet
1942-43. sz. 20. l

Farkas Máta, hegedűművésznő

VIII. 11.

Tevan Margit, ötvös

□ TEVAN MARGIT emlékkiállítás nyílik ma délután 4 órakor az Iparművészeti Múzeumban. A tárlatot Koczogh Ákos művészeti író nyitja meg.

–: □ Tevan Margit 2

Esti Hírlap Bp. 1981. okt. 23.

E. Tevan Margit

Ötvös

Bp V. Felka utca 4

vod

Szokolay ipam

Rónai municipiumok

V. 265

Szemlélő ár: A romaiak ár

Dáciában 797/

Sági János: Néprajzi ki

805/905 – 6

Tevan Margit

Tevan Margit (1901–): ötvös. Archaizáló stílusú dísztárgyakat készít.

Mihályfi Ernő: Művészek, barátaim Bp. Corvina 1977.

TEVAN Margit

EMLÉKKIÁLLÍTÁS

Tevan Margit ötvösművész munkáiból emlékkiállítás nyílt a budapesti Iparművészeti Múzeumban. A 80 esztendeje született és három éve elhunyt Munkácsy-díjas művész több évtizedes tevékenységéről ad tanulságos keresztmetszetet az érdekes tárlat 120 alkotása.

ÚJ TÜKÖR 1981/XVIII/ 45. sz. 43. o.

Tevan Margit, ötvös

Tevan Margit ötvösművész emlékkiállítása az Iparművészeti Múzeumban

Tevan Margit ötvösművész munkáiból nyílt meg emlékkiállítás az Iparművészeti Múzeumban. A 80 esztendeje született és három éve elhunyt Munkácsy-díjas művész év végéig nyitva tartó emlékkiállításán több évtizedes tevékenységéről ad keresztmetszetet a 120 alkotás.

A sárga- és vörösrézből, ónból és bronzból készült kelyhek, vázák, tálak, plakettek és öntött díszítő elemek értő elrendezésének segítségével követhetők nyomon Tevan Margit alkotói korszakai, művészi megújulásai. (MTI)

—: Tevan Margit ötvösművén ... 8.

Népszabadság, Bp. 1981. okt. 24

Tevan Margit

Ötvösmüvek
repr.

Müvészet. 1943. 50. sz
42. l.

Tevan Margit

Fedeles serleg.
Repr.

Magyar Iparmüvészet
1931. 200. l.

M. P. VERNEUIL :
TROIS IMPRESSIONS.

nyomása.

LYRA HANGSZER
RÉSZV.-TÁRS. ZO

Tervezte Tábor

Tevan Margit

Ötvös munkája,
egy rendkívül szomorú
randa női szobortéle
tákolmány, repr.
Építőmunka

1934. 6–10 sz

147 l.

Tevan Margit

ötvösmunkái

Repr.

Magyar Iparművészet

1931. 23. l.

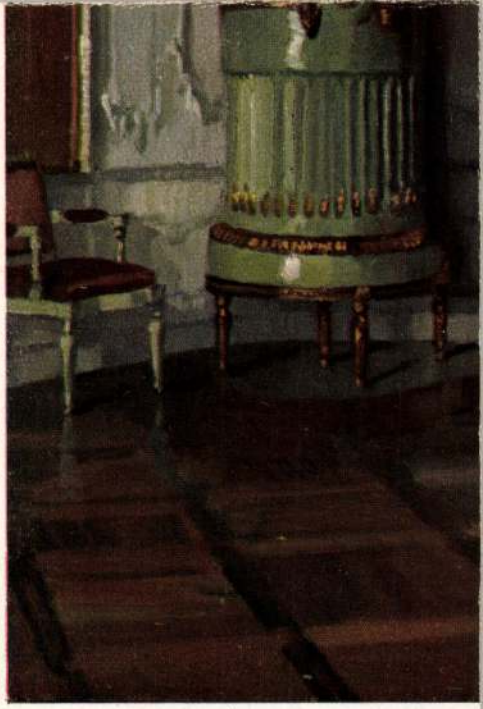

Vendégszoba a bambergi
1760–1770. Bayerlein festménye. — Residenz Bamb
von F. Bayerlein. — Room in the palace of Bamberg. I

Farbige Raumkunst der Ver

Tevan Margit

Hannetartó kiszlet
c. mivel repr.

Képrőművészet

1933. 24. l.

Tevan Margit

az 1940-évi milánói Triennalen ezüst ¿em

MAGYAR IPARMŰVESZET

1940. 81. l.

ème

Tevan Margit,

iparmuvész

amsterdami kiáll-

1937 jan.

l. 6

MAGYAR IPARMUVESZET

1937.38.l.

Tevan Margit

ötvös munkái.

Rosner Károly:

A milanói Triennale

MAGYAR IPARMUVESZET

1933. 94. l.

Tevan Margit

Tevan Margit ötvös-iparművész,
műterme, V. Pannonia-u. 44.
493-034
Lakása, V. Csanády-u. 18.
293-010

Bptávb 1940 szept.

19 hó nap

Árúbizományban

					à		ÖSSZEG	
bor								
a	üreg	l			P	f	P	f
		10,000						
	2000							

40 —

Tevan Margit

ötvös

l.

4/

MAGYAR IPARMUVESZET

1940. 51. l.

Tevan Margit

Szerelmespár

Hamutál és ciga-
retta tartó

Falilámpa

Repr.

Rátétr. - 285. l.

Tevan Margit

l 41

MAGYAR IPARMUVESZET

1940. 39. l.

Tevan Margit

otvos

Fedelesserleg, fenti
mure, repr-

Magyar Iparmuvészet

1931: 200 l.

ÉVI DECEMBER HÓ 31-ÉN

NYERESÉG

		Előirányzat		Eredmény	
		pengő	fill.	pengő	fill.
1	Tagsági és alapítványi díjakból ...	14.000	—	15.721	23
2	Kamatokból	400	—	405	99
3	Kiállításokból	29.200	—	28.333	03
4	Kiadványok, hirdetések	1.500	—	2.005	53
5	Vegyes bevételekből	5.000	—	18.732	22
6	Államsegélyekből	20.000	—	20.500	—
7	Főváros segélye	1.000	—	1.000	—
8	Adományokból	300	—	350	—
		71.400	—	87.048	—

ÉVI DECEMBER HÓ 31-ÉN

TEHER

		Egyenként		Összesen	
		pengő	fill.	pengő	fill.
1	Keresk. min. forgótőke kölcsöne ...			20.000	—
2	Előre fizetett tagdíjak			2.089	67
3	Hitelezők:				
	Letétek, átfutók	638	68		
	Előlegek	10.920	69		
	Kiállítók (áruk után)	356	85	11.916	22
4	Halmos kisplasztika-alapítvány ...			3.750	—
5	Nyugdíjalap			7.723	56
6	Alpár Ignác szoboralap			40	—
7	Átmeneti számlán			17.173	65
8	Ker. min. forgótőke kamat			134	44
9	Egyenleg, mint nyereség			75	06

PÓSA KÁROLY
könyv-, zene-, kő- és rajzszerkereskedés
Budapest, XI. Horthy M.-út 39.
Telefon 69-3-87.

Tevan Margit

Ötvösmunkái

Repr.

irod

Magyar Iparmüvészet

1931.

154 l.

Könyv-, pepe-, iró- és rajzszerkesztés
Budapest XI. Horthy M.-út 30.
Telefon 69-3-87.

Tevan Margit

Ötvös munkái, repr.

Magyar Iparmuvészet

1931. 23. l.

IZABELLA KIRÁLYI F

hosszas betegség, megdöb
tusa után kilehelte neme
Magyar Iparművészeti Tá
szolja az ő halálában. Azt
szépért, nemesért lelkesü
tetet és megértő pártfog
kultúra az ő kiváló egy
most pótolhatatlan vesz
gyásszá fagyasztotta a h
emberileg is nagy és kin
tartozott az elhúnyt Fens

Teufel

farekas

l.

Házi: Sopron tört

II. r. 4. k.

1457. 45. l.

Teufel János, posztókészitő

1427-ben egy soproni oklevélben szerepel. Olmützből jött Sopronba. Polgárjogot nem nyert. Háza nem volt.
333.old. 5.jegyz

Mollay Károly, Soproni Ismerkedése a huszitizmussal.
333.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1964.
Sopron

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Teufel Péter

ácsm.

l, 1457 - 1461

Házi: Sopron tört

II. r. 4. k.

434. l.

TEUFELSDORFER, pesti hegedűkészítő

T. Instrumentenmacher in Pest, a pesti vakok intézetének egy hegedűt ajándékozott. (1828, 2291)

Preßburger Zeitung
(Centron)

Teufelsdorfer Péter

pesti hangszer-
készítő a XIX.
század derekán

Egy gyöngyházberakás-
tos, hat húru gitárja,
mely Arany János
tulajdona volt, az
alábbi társaság erkhye-
tárában volt.

Kéky Lajos: A nár-
evei Kisfaludy-Tár-
saság. (1836-1936)
Bp. 1936. 262. l.

98. kép. *Nuzi, Allegretto: Kálvária.*

Teufelsdorfer, „Peter in Pest"

hangszerkészítő

Arany János gyöngyház berakásos, hathúrú gitárjának jelzése fent:

Az alábbi gyűjtemenyben.

Kéky Lajos: A Kisfaludy-Társaság erekhyetára.

Könyvbarátok Lapja.

1927-28. 55. l.

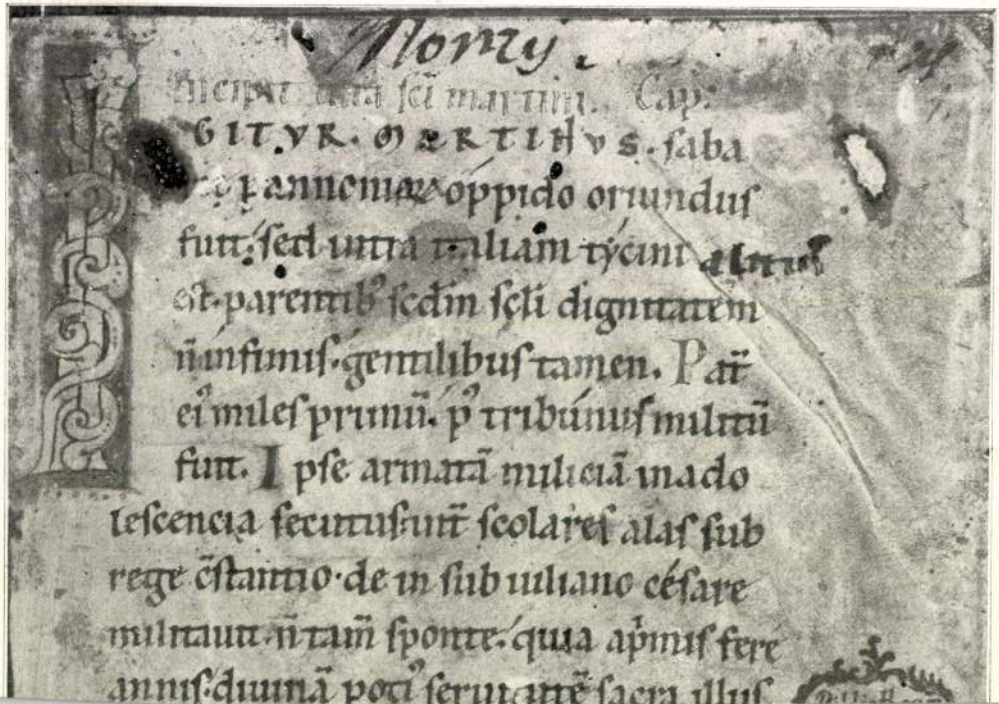

Nomy.

Incipit uita sci martini. Cap.

GITVR. MARTINVS. saba
ꝑ annoniarum oppido oriundus
fuit. sed uitra italiam tycini alitus
est. parentib' scdm scli dignitatem
n̄ infimis. gentilibus tamen. Pat̄
ei' miles primū. p' tribunus militū
fuit. Ipse armatā miliciā in ado
lescencia secutus. uit̄ scolares alas sub
rege c̄stantio. de in sub uiliano césare
militauit. n̄ tam̄ sponte. quia a p̄mis fere
annis. diuinā poti' seruitutē sacra illus

PETER TEUFELSDORFER, hangszerkészitő

"MEISTERBUCH/1836"/1867-ig/.179.lap,63-on német szöveg 3 irástipus.a/.Kalligrafált"gestorben ist..."sirkereszt szomorúfüz.1836-1845.-b/.lent halálozási dátum tintával 1845-1870.-c.lent adat,halálozás"vékony"tintával.1845-1870.-1856 után ceruza bejegyzések. 191.old. 6.jegyz "4.lap. PETER/TEUFELSDORFER/ Ober Vorsteher/wurde den 6t:Jun-/1808/zum/STREICH-INSTRUMENTENMACHER/magistratualiter angenommen./Alatta az 1.sz.irással:/gestorben den 2ten August 1845./Alatta:kereszt-sirhant-füzfa./ 195 old

GÁBRY GYÖRGY: A pesti hangszerkészitő céh Mesterkönyve 193.old

FOLIA ARCHAEOLOGICA.A Magy.Nemz.Múz.Évkönyve. XXI. 1970. Bpest

MDK

Teufelsdorfer, hegedükészitő

Polgár G.: A hegedü. Vas.Ujság 1914. 11.sz.
209.l.

M. D. K.

TEUFFEL János szobrász

Kassán

1656. Wesselényi Ádám epitáficuma

Agghány: Barokk szobrászat... Bp. 1955.

I. 286, II. 132.

Teufelsdorfer Péter

může: 22. p. reprodukció: „lyra alakú gitár. Nemzeti Múzeum tulajdona.

Gábry György: Régi hangszerek, Budapest, 1969.

Teutsch Éva

Ferkápzomfoiskává

1939-41. 141 l.

kollégiumnak vakolt volt a homlok
letükkel érvényesültek. A helyreá
állitották vissza, hanem a kövek
simitott cementbe vonalas hézagok
falfelületeket cementtel javitott
kolt falsikokat melegszürke szinn

A Bizottság me

Kettőezer /:2.000:/ Pengő költség

Van szerencsé

teletü Igazgatótanácsnak oly kikö
az összeg csakis a Müemlékek Orsz
fizethető ki.

Ezt a számlát
számolásaképen annak idején ide t

Budapest,1943.

rendeletéből: Dr. Bernáth Géza s.

Teutsch Éva

festő

Ferkèpzomfoiskòvk
1939-41. 148. l.

tásügyi miniszterium.

---

ius hó 15-én 50.669/1924. szám alatt
i tévedésből lemaradt külügyminiszteri
lag megküldöm a tek. Országos Bizott-

vi február hó 26-án.

A miniszter rendeletéből:

Rémay

J. Teutsch MOK.

Nussbach 1754-ben készült Ferrajra

Das Burzenland. IV. 1. E. Jekelius kiad.
Brassó 1929.
repr.: 130. képtábla

MDK

Teutsch György

- Kalmieml. 6 l.

Teutsch Janos

Lakatosm.

l,

Kampis Antal

Erdély iparművé-
neteről.
Bp. 1936. 28-l

TK. 892

41. Ismeretlen.

(A XIX. századból.)

Simonyi József óbester.

Derékon alól, állva s kissé balra fordultan van ábrázolva. Haja, melynek egy fürtje homlokába lóg, szemöldöke és nyirott bajusza fekete; szeme barna; szakálla leberetvált s arczának bal felén a halántéktól lehuzódó s kardvágástól eredő hegedés van. Körűlcsavart fekete nyakkendője fölött, mely alól ingének álló gallérja kilátszik, a Mária-Terézia-rend jelvényét viseli szalagon; mellét pedig a Lipót-rend, a katonai érdemkereszt hadi ékitménynyel, a szt. György-rend meg a vitézségi arany-érem disziti. Ezüst paszománttal s ugyanilyen zsinórzással gazdag prémes mentéje, melyet vállra vetetten hord és öt-gombsoros atillája zöld; nadrágja piros; derekát szolgálati jelvény szoritja s bal vállától jobb hóna alá tölténytáska

Teutsch Janós

antalos

1770

e.

Rotherdsarny

153. l.

müv.

l. 94
1 röt. 8°

Scherer

Valentin

Dürer

Des Meisters Gemälde, Kupferstiche und Holzschnitte

(Klassiker der Kunst in Gesamtausgaben

Teutsch, Johannes

Magyar Művészet

1934. 213. l.

10

10

10

Jentsch J.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

beiratkozás éve 1903.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis 1945. Ungarn Jahrbuch Mainz 1970 10 1 149 1

Teutsch János

A MA egyik legismertebb vezető képzőművésze

Bodri Ferenc: Bortnyik Sándor

Látóhatár 1971/5-6 559 old.

Teutsch Josef Ferenc

Narangoritis

Brassó 1857
mester
1860. 1861.

(A) 1857. 68 l.
1860. 70 l.
1861. 70 l.

Joseph Teutsch

MDK

Brassó erődítményeivel 1750 körül. Rajz.

Das Burzenland. III. köt. VI. rész. Brassó. E. Zekelius kiad. Brassó 1928.

repr.: 3. képtábla, 1. kép.

Josef Teutsch MOK

1). A Heldenburg alap~~rajza~~ rajza és a vár tornyát ábrázoló rajz. (1754)
2). A Brasovia vár térvrajza (1750)

IV. 1.

~~[illegible]~~ Das Burzenland E. Jekelius kiad. Brassó 1929.

repr. 1). 16. képtábla
2). 22. "

Tevagner Antal

budai üvegesmester

XVIII. n

l.

Sägüvegesipart

204. l.

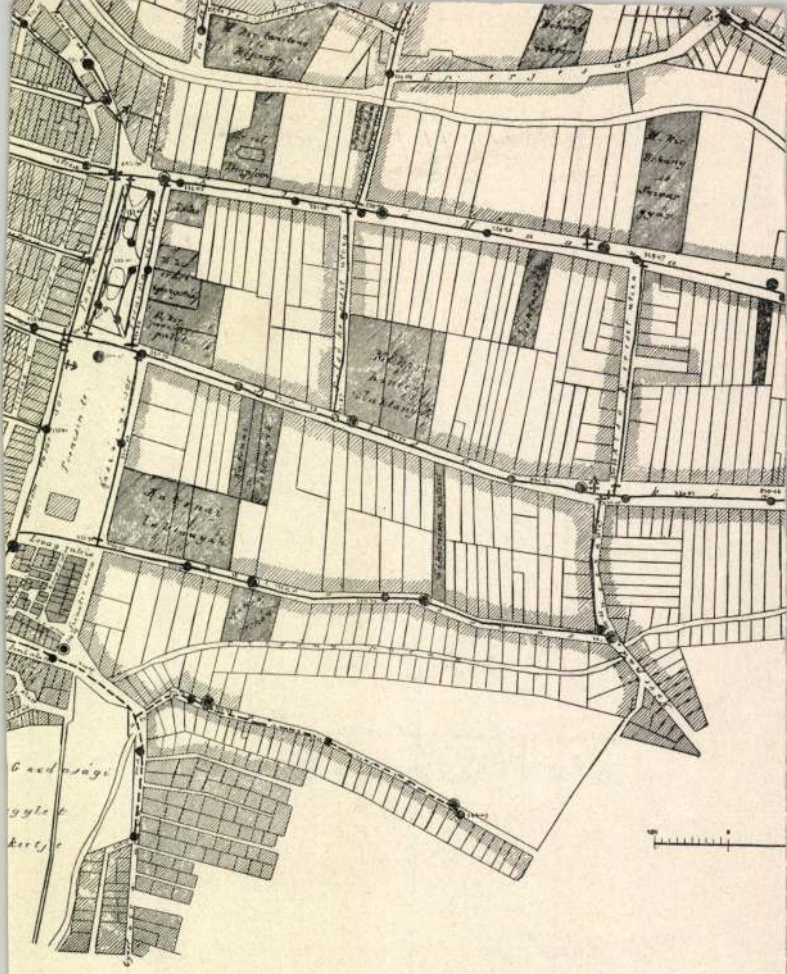

sőhálózatának helyszinrajza.

Teutsch Tobiás

ötvös, rézm.

1670 – 1685. Kört

Nagyszebenben

fárd Bielz Graphik

12, 29. l.

keppel.

Repr.

Primitiv ainkép

Miles: Siebenbürgisches Würgengel

c. mihor 1670.

I. — III. M., 1 réges tábla

Spalato

A. Zannoni

1893-94.

MDK

Teutsch Walther, festőm.

417. Sztrájk. olf.

Képzőm. Társ. 1912/13 téli kiáll. kat. 65.l.

MDK

Teutsch Walter

Roth V.: Szász müvészet Erdélyben.A Mügyüjtő. 1930. 3. sz. 80.l.

TEUTSCH, Walther festő (1883-1964)

MYSS, Walter: Kunst in Siebenbürgen.
Innsbruck : Wort und Welt Verl., 1991
277.p. életrajz

TÖRVÉNY

Minden füvek s fák gyökérszálainál mélyebbre hatolnak
gyökerei a rögben.
Minden törzseknél zömökebb, repedezettebb, mohosabb az ő törzse.
Minden lomboknál terebélyesebb, árnyatadóbb az ő koronája,
ágai egyenest a Nap arcát simogatják,
és csillagok hallgatják énekét emez ágak közé rejtezett
kicsi madárnak.

Mindvalamennyi nedvek, savak és sók csak arravalók,
hogy az ő teméntelen életét táplálják, neveljék, szaporítsák.
A légkör minden szene és oxigénje lombjai köré sűrűdik,
mert az ő lélegzete nem akadhat soha el.
Harmatok reá hullanak, esők őt permetezik, őt verik záporok.
Villámok vállain csattognak, orkánok markolják sörényét,
ám zivatar múltán csupa csók a világ,
miriád levele nedves ajakkal tapad miriád napsugár
tüzes ajkaira.

Kérge türemléseiben államok hangyaélete rajzik.
Egy-egy odva: világ.
Repkedő rovar levelei közt a büszkén szárnyaló ember
s a rádiócsoda egy repedéstől a másikig üzeni
mesterkedéseinek világraszóló diadalát.
Lágy fuvallatban meglibben egy levele,
pár hangyát semmibe szór, pár bogarat agyonüt.
Mindegy: maradnak, nyüzsögnek, sokasodnak testén
újabb élősdiek s újra felkúsznak az üresen maradt levélre.
Tavaszok, nyarak, őszök és telek roppant törzsökét
parancsára táncolják körbe,
évezredek csak az ő évgyűrűit szaporítják,
ki Egy és Örökzöld,
kibe minden szú foga belevásik,
szekerce s harcsafürész belecsorbúl,
s ágboga közt országpusztító tornádók csataménei
megtorpannak.

Ó tornyok!
Ó gyárkémények, felhőkarcolók!
Ó motoron lovagló magassági rikordok!
Városok, három rendbeli uccával egymás felett
s országocskákat megszégyenítő perifériával!
Ó hadseregek ereje, hadiflották dölyfe,
minden életet tönkretevő hadigázak,
királyok és diktátorok hatalma
és öntelt költők szárnyaló rigmusai:

Teutsch W.

Jertek! Kapaszkodjunk mohos kérge hajszál-repedésébe,
sütkérezzünk még kicsikét a napon,
libegtessük meg szárnyaink hártyácskáit
s hulljunk a semmibe.
Harcaink, céljaink, törvényeink, államunk, tudományunk, képzeletünk,
alkotásaink, életünk: semmi.
Ő a Törvény.

SZENTIMREI JENŐ.

Prof. Teutsch W.: Fametszet

Erdélyi Helikon
1929. II. évf., márc. 4.

Teutsch Walter

erdélyi szász festő

irod

Neugeboren Emil:

Az erdélyi szászok.

Nemzetiségi Ismertető

Könyvtár. III. k. Bp.

1913. 80. l.

-

Spillenberger:Vertumnus és Pomona
Mányoky:Önarckép
- Rákóczi
Rombauer:Férfiképmás
Donát:Önarckép
Bihari:Vasárnap délután
Ferenczy Károly:Szembenéző önarc
Hollósy:Kukoricahántás
Koszta: Tányértörlés
Glatz:Birkozó fiuk
Mattyasovszky-Zsolnay:Virágok
Tornyay János:Műteremben
Derkovits:Hajósok
Molnár C.Pál: Madonna
Csontváry:Lovasok a viz partján
Réti:Öregasszonyok

Teutsch Walter

erdélyi mázfestő

Münchenben

l.

at Mugyűjtő

1930. 80 l.

IFORGALMI, BESZERZÉSI, UTAZÁSI ÉS SZÁLLÍTÁSI RÉSZVÉNYTÁRSA
HIRLAP- ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE
BUDAPEST, IV., VÁCZI-UTCA 1—3.

Nagyságos

BORBÉLY JOZSEF URNAK

főtanácsos

KULTUSZMINISZTÉRIUM

BUDAPEST

Báthory - utca 12 . II. 14

Teutsch Walther

festő

szül. 1883. Brassó

Lásd

Osvát Kálmándr.

Erdélyi Lexikon.

Nagyvárad, 1928. 290. l.

beretvált arczú püspököt ábrázol
~~körül~~ dicsfénynyel és köves tá-
özülök az egyik jobbjában templo-
sik pedig jobbjában pédumot és
~~gyűrűkes~~ kindkettőjök pásztorbot-
ob kezének hüvelyk-és mutató, bal
ujján, s a másik jobbjának hüvelyk-
ján viseli gyűrűt.

4123. Hans von Kulmbach:
Sz. Kulmbachban

Diptykon.

Fa, méretei mind

Értéke 8000 K.--
1912 február 13-án. (331-

Sz.n. 3
331-912
Át.lelt

Teutsch Walter

Mucsarnok festő Brassó.

1912-13. téli kiáll. 417

Amerling, osztrák festő V. 56.

Matis Teutsch (román) festő, ?

Pásztortűz, 1930, 25-26 sz.
608. l.

Kós Károly: Erdélyi Képzőművészek Kiállítása.

Jeutsch M.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

beiratkozás éve 1906.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarn 1800 bis

1945. Ungarn Jahrbuch Main= 1970 10 1 149 1

Teutsch Tobiás

otv.

Kőmagyötvi. 1433. sz

Teutsch Tobiás
ötvös Nagyneben
Körmagyötvj, 253. l.

1433

Tobias Teutsch, M 1670, e. —1685. (Talán — *Vielleicht* B: I, 23. A táblán olvashatatlan. — *An der Tafel unleserlich.* Gy: —).
Cápás pohár vésett címerrel. — *Becher, geperlt, m. grav. Wappen.*
Báró Radvánszky Gyula. Expos. 1931 : 150.

670. Jéghordás.
671. Jéghordás II.

tulajdonát képezi és másoknak el nem adható. Az árak [illegible] nagy része havi részletfizetésre is megszerezhető, külön egyezség alapján, melyre nézve felvilágosítással a titkári hivatal szolgál.

A kiállított és megvásárolt művek biztosításáról azok tulajdonosai tartoznak gondoskodni. A megvásárolt műveket a Társulat a Műcsarnok helyiségeiben köteles átadni a kiállítás bezárása után, a befizetést igazoló nyugta és az aláírott átvételi elismervény ellenében. Elszállításukról a tulajdonosok tartoznak gondoskodni saját terhükre.

Az 1933 május 31-én túl visszahagyott művekért a Társulat semminemű felelősséget nem vállal.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT
IGAZGATÓSÁGA.

A tárgymutató képeit *Petrás István*, a *Magyar Filmiroda* fényképésze készítette és mélynyomásban az *Athenaeum műintézete nyomta.*

Teutsch Tóbiás

nagyszebeni ötvös 1670

l. Jul

Teufelsdorfer Péter

pesti hangszerkészítő mester 1816-ban készítette gitárját; 6 húros: mérete: 31,5 x 29,5 x 8,5 cm.

Gálny György: Régi hangszerek, Budapest, 1969.

191

2

Teufelsdorfer Péter

Alahilag: kétkaros; a fa. és gyöngyházberakással, a napoleoni időkre emléhezlető pasdisszel a „karok" végein.

Gábry György: Régi hangszerek, Budapest, 1969.

191.

Teufelsdorfer Péter

kitünö pesti hegedü-
herjitö

l.

Ezredeves kiáll

I B. 18. l.

jobbra: »J. Moreno Carbonero.« by lelt. sz. 504.—

Vászon, méretei 44·5 : 34·4 cm. — ~~Vételett 1898-ban.~~

~~— Ltsza 504.~~ Vételett az 1898. május 18-ikn. 29527 sz. levőt alapján 1000 frtm (2000 K).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

1900: IV. 73. -- 1901: IV. 73. -- 1903: IV. 73. -- 1904: IV. 73. — 1905: IV. 73.

1905. átvételi jegyzék 337. — Szárna az Orsz. Képtárban a sz. nban 1982. és a leltárban 2941.

Vét. 1898. máj 18.

by lelt. 504.

Teuffelsdorfer Péter

hegedűkészítő

1838 tól választó

polgár Pesten

Schmall

I. 160. l.

nicipium jelleget. Ilyen városok a Száva Dráva közén Neviodunum, Cibalis, a Duna és Dráva közt Scarbantia, Mogentiana, Dáciában Napoca.

Eleinte nem lehetett a város római jogú, míg a katonaság ott volt, a polgári és katonai különböző jurisdictio miatt. De Trajanus óta ez nem befolyásolta már a városok fejlődését és Carnuntum, Aquincum, Apulum előbb lesznek municipiumok. Ezek a városok a táborhelyek körül keletkeznek a táborhoz tartozó polgári elemekből (canabae). Mikor ezek száma megnövekedik, municipium-jogot nyernek, de előbb lesznek municipiumok, azután coloniák. Aquincum és Carnuntum városoknál, mikor municipiumok lettek, ezt a benszülöttek kapják és csak akkor olvad össze

M.N.MUZ. KÖNYV TÁRA

Teuffenbach

várépítő
1558

l.

Takrajzok

II_29.l.

névcláirásával és pecsétjével meg-
lázat megfelelő rovatába feljegyez-
szaküldeni méltóztassék.

Aggházy Gyula
min. tanácsos
számv. igazgató

Teufelsdorfer Péter

hegedükészítő Pesten -
Angesehender und vielbe-
schäftigter Meister, der auch
als Lehrer verdienstvoll
wirkte. In seiner Arbeit
steht er den gleichzeitigen
Wienern sehr nahe, be-
vorzugt jedoch, wie die
meisten Ungarn seiner
Zeit, das Maggini-Modell.

Lütgendorff

653. l.

Két hegedűje ismere-
tes, 1809 és 1828 bőr.

Tevan könyvkiadó cég

Kitüntető elismerést kapott a bibliofil kiállitásu könyvekért, a monzai római IV.nemzetk. iparmův.kiáll.-on.

N.U.930.IX.26.
M.930.IX.26.
P.H.930.IX.26.

Tevan

A két világháboru között európai rangu eredmények születtek a könyvmüvés zet/MKner,KOZMA, Tevan/, a reklámgrafika/Berény, Bortnyik,Konecsni/ és a csomagolás/Lukáts Kató/ területén is/

Ernyey Gyula:Az ipari forma története Magyarországon

Akadémiai Kiadó 1974 35.o.

Tevan, nyomdász

- Békéscsabán saját stílust teremtett és őrzött meg.

Fitz J.: A magyar nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedés tört. 1.k. Kp. 1959.

36.C.

Tevan-nyomda

TEVAN ANDOR tervezte
a kiadásában megjelent
Claude Farrére: Az Örök élet háza

c. könyv beritóját.

Szántó Tibor: A könyv bűvöletében.
Békés megye nyomdatörténetéhez.

Művészet, 1978. julius hó - 30.oldal.

TEVAN-NYOMDA

a TEVAN-NYOMDÁ-ban készült
%Egy falusi nótárius budai
utazása c.könyv
Divéky József illusztrációi-
val.

Szántó Tibor: A könyv büvöletében.
Békés megye nyomdatörténetéhez.
Müvészet, 1978. julius hó - 30.oldal.

TEVAN-NYOMDA

A nyomdában készült
Anatole France:
Nyársforgató Jakab meséi
c.könyv
Gara Arnold illusztrációi-
val.

Szántó Tibor: A könyv büvöletében.
Békés megye nyomdatörténetéhez.

Müvészet, 1978.julius hó - 30.oldal.

TEVAN-NYOMDA

A nyomdában készült
Déry Tibor: Énekelnek
és meghalnak c. könyv,
Kassák Lajos
illusztrációival.

Szántó Tibor: A könyv bűvöletében.
Békés megye nyomdatörténetéhez.

Müvészet, 1978.julius hó - 30.oldal.

TEVAN-Nyomda

A nyomdában készült
Fazekas Mihály:
Ludas Matyi c.könyv
Divéky József
illsuztrációival.

Szántó Tibor: A könyv bűvöletében.
Békés megye nyomdatörténetéhez.
Művészet, 1978. julius hó - 30.oldal.

TEVAN-nyomda

A nyomdában készült
Vörösmarty Mihály:
A két szomszédvár
c.könyv.
Kelozsvári Sándor
illusztrációival.

Szántó Tibor: A könyv büvöletében.
Békés megye nyomdatörténetéhez.

Müvészet, 1978.julius hó - 30.oldal.

TEVAN-nyomda

A nyomdában készült
Anatole France: Jaques Tournebroche vagyis
Nyárgforgató Jakab meséi, c.könyv
belső cimoldal
Hincz Gyula illusztrációival.

Szántó Tibor: A könyv büvöletében.
Békés megye nyomdatörténetéhez.
Müvészet,1978. julius hó - 30.oldal.

ANATOLE FRANCE

Jacques Tournebroche

vagyis

NYÁRSFORGATÓ JAKAB MESÉI

FORDÍTOTTA KELETI ARTHUR

HINCZ GYULA RAJZAIVAL

TEVAN KIADÁS

TEVAN-nyomda

A nyomdában készült

Amatole France: Jaques Tournebroche vagyis
Nyársforgató Jakab meséi c.könyv,
oldal a könyvből.

Szántó Tibor: A könyv büvöletében.
Békés megye nyomdatörténetéhez.
Müvészet,1978. julius hó - 30.oldal.

le rájuk, miközben dámák és felvirágozott kalpagos lovagok táncoltak a sárjú fuvon.

És ugyanezen Philemonnak volt még más szépséges festménye is az ő könyvszobájában. És igen sokra becsülte egy jeles Doctor képét is, akit a festvény írószobájában, pulpítusa mellett állva, irattekercsei fölé hajolva ábrázolt, amiat gyertyavilágnál épp ír. Ezen írószoba tele volt éggömbökkel, szögmérőkkel, mérőeszközökkel, astrolábiumokkal és minden egyéb csillagászati fölszerelésekkel, amik is a csillagzatok mozgásának kipuhatolására szükségeltetnek, ami igen dicséretes foglalatosság, mert az szellemet az magasabb gondolatoknak szférájába és az égbeli Vénus kristálytiszta szerelméhez igen jelesen emeli fel. És lógott vala pedig a mondott írószoba mennyezetéről egy nagy kitömött kígyó és krokodilus is, amik pedig ritka és okvetlen szükséges kellékei az anatómiai tudományoknak. És nevezett Doctor szükségleti holmijai között az ókor legjelesebb filozófusainak könyvei is helyet foglaltak, de meg Hyppocrates írásai is. Ez pedig méltán példaképül szolgálhatott amaz ifjak számára, akik az szorgalomnak és munkának árán ollyan sok tudást és szép-

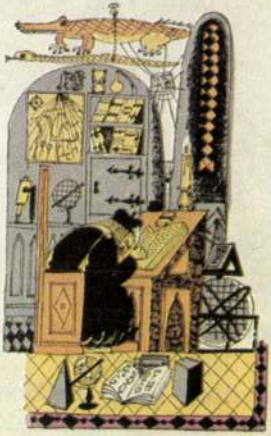

TEVAN nyomda

emlitve ld. Kozma Lajos

P.Szabó Ernő: Magyar exlibrisek.Iparmüvészeti Muezum

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/ 1.sz.3-4.o.

kréta üvegnél. 1680 körül a sziget-
napoleoni idők politikai viszonyai
elzárása az angol hajók elől, egy
jedését, de XIX.századi teljes di-

gy fajsulyu, lényegesen puhább, mint
bet játszó üvegfélék bármelyike.Ami
tes tisztasága. Fénytörése igen e-
találkozó lapocskákra bontása és
kifejezésre. Mindezek egyértelmü-
a kristály-stilus XIX.századi hal-
k megalapozásában.
égü stiláris átalakulásokban az ü-

Tevan
könyvnivén

Mélt atás

Kenessei András: Ketten az illusztrációról.
Müvészet, 1973.augusztus - 38.oldal

Tevan

Pro arte kiállitást kapott

Magyar Hirkap 1969 2.évf.224/6

Tevan család

A család neve a magyar könyv története kapcsán kerül emlitésre.

Kner Muzeum „yomán; Magyar Grafika, 197.5.sz.l.l.

Tevan Adolf

A békéscsabai Tevan Andor nyomdáját édesapja Tevan Adolf alapította.

Szántó Tibor: A könyv bűvöletében.
Művészet, 1978. július - 30. lap.

M.D.K

Tevan Adolf
nyomdász

1903-ban mindössze egy
tégelyszalóval kezdte nyom-
dász működését Békéscsabán.

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra és legszebb...
nüvészet, 1967. október 8. lap.

Tevan Adolf
nyomdász

Méltatás

Kocsogh Ákos: Tevan Margit.
Népszava, 1976. dec. 12. - 8. oldal.

Tevan Adolf

könyvnyomdász

Dr. Ferinyes Sammu egykori békéscsabai ügyvéd „Felleberés a közönséghez" c. könyvet 1911-ben Tevan Adolf könyv és Mű nyomdájában Békéscsabán hívsítettek.

(-t): Európa legnagyobb falúja?

Nők Lapja, 1968. aug - 33 szám

Tevan Andor, könyvművész

Megemlítve.

Harmati Ida: Felavatták az ország első nyomdamúzeumát Egyházán

990-991.

Tiszatáj, Szeged. 1970. október

XXIV/10.

Jevan Andor:

Könyvillusztrátor, aki kitanulta a nyomdászatot is

Szij Lenke: Könyvdíj, illusztráció, reklámgrafika

Rajztanítás 1971/6 12.VII

M.D.

Tevan Andor
könyvművész

1943-ban Keleti Arthurral
karöltve hozta letre Keltai:
Bölcs Esopusdnak kiadását.

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra és legszebb
művészet, 1967. október. 8 lap.

Tevan Andor

könyvművész

M.D.K.

Pro-Domo, vagyis mikhelyettkok a Nyársforgató Jakab Mesei szintetéséről" c. mi cikkében számolt be a mi tervezetéről.

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra és legszebb.. művészet, 1967. október. 8 lap.

M.D.K.

Tevan Andor

könyvművész

A „Nyarsforgató Jakab"-hoz
szerzett a Tevan nyomdának
lenolcumba metszett szinczési
effektusokat készíteni, olyat, ami-
lyet azalkoló művész akart.

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra és legszebb...
művészet, 1967. október. 8 lap.

Tevan Andor
könyvművész

M.D.Y.

A betűtűbor bontottságát a „Nyárs-forgató Jakab"-val a képművészet történetével, a kodexeken és inkunabulákon keresztül tett jait eltnak mutatja.

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra és legszebb... művészet, 1967. október. 8 lap.

M.D.K

Tevan Andor
könyvművész

A „Nyársfongatójakab" papiranyaga
különleges csontszínű famentes a-
nyag; A könyv borítója elénk-sárga
kemenypapír.

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra és legszebb....
művészet, 1967. október. 8 lap.

M.D.K.

Tevan Andor

könyvművész

A „Nyaisforgatóyakab"-ot nagy
oktáv formatum-ura készítette.
A szöveg betűanyaga az eredeti
XVIII. sz.-i matricáikból öntött
Didot-antiqua.

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra és legszebb....
Művészet, 1967 október. 8 lap.

Tevan Andor

Mötnyomúvész

M.D.V

Tevanék a „Nyarsfongató Jakab"-nál a képeket mintegy beágyazták a szövegbe. Ez mitára adott alkalmat.

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra és lepszebb...
Művészet, 1967. október. 8 lap.

M.D.K

Tevan
könyvtriadó

Csokonay, Lilla könyvét adta ki

Szép Rezső: A Magyar Hilikon és a képzőművészet
Művészet, 1963 junius – 20 lap

M.D.K.

Művészet, 1963. április

Tevan

Nói arckép

Szeged 1917

Magyar vallás- és

6.472/1945.eln.szám.

Tudomásulvét

latban megküldöm.

Budapest,194

Tevan Andor, [Könyvművész? tipográfus?] MDk

Tevan Andor emlékezete címmel a Magyar Bibliofil Társaság ünnepséget rendez dec. 6-án.

–: Hír 10. l.

ÉPSZABADSÁG, bp. 1962. dec. 4.

Tevan Andor
kőműves

M.D.K.

Tevan Margit testvérbátyja

Korogh Ákos: Tevan Margit
Művészet, 1963. július – 31 lap

M.D.Y

Tevan Adolf
nyomdász

Tevan Adolf nyomdája Békéscsa-
ban működött.

—: A XX szarád könyvnüveszete — 45 lap

MDK

Tevan Andor

Városközi kiállítás Békéscsabán. Képzőművészet
1930. IV. évf. 29. sz. 103.l.

Tevan Andor, tipográfus MDh

Anatole France: Nyársforgató Jakab mesei c. kötetének tipográfiáját Készítette.

Murányi-Kovács Endre: Hincz Gyula 16-17.

KÖNYV, BP. 1962. április II/4.

m. dk.

Tevan Adolf typografus

alapitotta 1903 ban a békésesabai nyomdát. Szedést, vágást, berakást egymaga végezte

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra.
Magyar Grafika 1963 1. sz. 25. l

OLDK

Tevan Andor

(A békéscsabai Tevan-nyomda által készített két könyv: Esopus mesei és Anatole France: Nyársforgató Jakab kiviteleréséről kapcsolatban említve.)

Balassa Tibor: Esopus és Nyársforgató Jakab.
Tiszatáj, Szeged, 1949. március. III. évf. 1. sz. 67-68. l.

M.D.K.

Tevan Andor
könyvművész

Tevékenysége hozzájárult a magyar
új, korszerű könyvművészet megal-
kotásához. — Anatole France: Nyár-
forgató Jakab-mesei című könyvet illusztrálta

P. Brestyánszky Ilona: Bibliofília vagy könyvművészet
Művészet, 1983. január — 30 lap

Tevan Andor

nyomdász

M.D.K.

Méltatlás.

—: A XX szarad könyvművésete, ~45 lap

Tevan Andor, [Könyvművész] MDK

1956 okt. 8-án halt

† meg.

— : Évfordulók

Külső-hátsó borító

(34.)

A KÖNYV, BP. 1961, szeptember I-ért./9.n

K
30

mdk

Tevan Andor

Kit apja kilenc gyermeke közül nyomdász-
nak szánt Becsben 1907 ben a grafikai
főiskolára került. Hazatérve korzerüsíti a
nyomdát. Irodalmi müveltségü, 3 nyelvet bezél.
A zép Insel kiadványoktoz hasonló zépeket tervez.
A Tevan könyvtár "borítóit, fedélrajzát maga rajzolja
Deák" Dénes. Emlékezés Tevan Andorra
Magyar Grafika 1963, 1. sz. 25. l

mdk

Tevan Andor

Könyvfőrtecieti munkája 1956-ban halála után egy évvel jelent meg: A könyv ezredéves útja ennén. Ebből tanulja az ifju generáció a nyomdászat művészetét.

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra.
Magyar Grafika, 1963. 1. sz 28. l

M.D.4

Tevan Andor
könyvnüvész

Végh Gusztaival egy-ugyanazon
évben születet.

Szy Perső: Végh Gusztáv
Művészet, 1964. november - 36 lap

MDK

Tevan Andor

1930.febr.-ban Békéscsaban rend.varosközi tarlaton szép és gondos kivitelű nyomdai munkai.

Cikk: Városközi kiáll.Békéscsaban.

Képzőművészet, 1930.IV.évf.29.sz. 103.l.

Teran Andor, tipográfus

Megemlítve: A könyv évezredes útja c. kötete.

— : Ötszáz év — ötszáz könyvtár 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. márc. 21.

Terán Andor, tipográfus

Méltatták érdemeit.

– : Nyomdaipari műszaki konferencia az évforduló alkalmából 8.

Népszabadság, Bp 1973. okt. 10.

Terán Andor, könyvművész

Előadás lesz róla a konferencián.

— : Visszapillantás és előretekintés nyomdaiparunkra 8.

Népszabadság, Bp. 1973. okt. 5.

TEVAN ANDOR, könyvmüvész

A népi fogantatasu grafikai müvészetért, tipografiai ökonomiáért tett sokat a gyomai Kner, a békéscsabai Tevan nyomda, Kozma Lajos, Biró Mihály, Tabor Janos, Lukacs Kató, Grói József, Csabai Lajos, Vagh Guzstav. 353.old

ANKAI TAMÁS: Szecesszió sajtógrafika 347.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, XIV-XV. évf. 1969-1970. Pécs, 1974

Tevan Andor

Könyvművészeti érdemeit méltatta Szij Rezső.

Losonci Miklós - Látogatás Szij Rezsőnél; Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 31. l.

Tevan Andor, Könyvművész

Műve: A könyv évezredes útja c. kötet most miniatúr kiadásban jelent meg.

F. R.: Könyvszemle 7.

Népszabadság, Bp 1973. dec. 28.

Tevan Andor, tipográfus

A könyv évezredes útja c. könyvének ismertetése.

F. R.: Könyvszemle

7.

Népszabadság, Bp 1973 aug. 17.

Tevan Andor

A hazai könyvművészet legjelentősebb úttörője Kner Imre mellett.

Major Ottó: A könyv művészei
Tükör, 1973. febr. 13.

Tevan Andor

A Tájékozódás c. rovat "Tevan-évforduló" cimmel emlékezik a müvészre. 1907-ben került a bécsi Grafikai Főiskolára. 1911-ben átvette apja mühelyét és meginditotta a Tevan Könyvtárat, melyben csaknem kétszáz kortárs iró müvét adta ki. Egy másik hires sorozata volt az Amatőr Tevan Könyvtár. 1914-től 1925.-ig tizenkét könyvmüvészeti alkotása látott napvilágot. Ezután visszavonult a könyvkiadástól. Tizennyolc év mulva 1943-ban elkészitette a bibliofil-sorozat "felszabadulás előtti legszebb kiadványát, Esopus meséit". 1944-ben deportálták, 1945 után hazatért. Három év mulva létrehozta a Pro Arte-dijjal kitüntetett Nyársforgató Jakab meséi-t.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. aug. 10. XVIII. évf. 32. sz.6. lap.

Tevan Andor

A Pro Arte-dijjal kitüntetett Nyársforgató Jakab meséi-t a magyar könyvmüvészet büszkeségének nevezi. A békéscsabai Tevan nyomda 1949-ben került állami kezelésbe. Tevan Andor ezután halálig, 1955-ig az Ifjusági Kiadó munkatársa volt. Ezalatt készült ismeretterjesztő müve, "A könyv évezredes utja", melyet 1956-ban adtak ki és 1973-ban jelent meg másodszor. Krudy Gyula varázslónak nevezte 1916-ban, amikor az addig megjelent Krudy-münél sokkal tökéletesebb formában adta közre az irónak az "Aranykéz utcai szép napok" c. müvét.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. aug. 1o. XVIII. évf. 32. sz. 6. lap.

Tevan Adolf, Tipográfus

L: Kner Izidor

Pálffy Judit: Szép Könyvek a Knerből

Esti Hirlap, Bp. 1977 szept. 23.

2

Tevan Andor, könyvművész

A könyv évezredes útja (1956) és

Tíz írás a nyomdászatról (1940). c.

művei.

– : Bibliográfia a bibliofiliáról

409–410.

XXI
7.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1971. július

Tevan Andor, könyvművész

T.: Keleti Artúr

Szij R.: Egy nagy könyvművész .... 174-175.

KÖNYVTÁROS Br. 1970. márc. XX/3.

Teran Andor, tipográfus

L.: Nagy Sándor

Vadas József: Az Ady-könyvek nyolcvan éve 22.

Kritika, Bp. 1977. november 77/11.

Tevan Andor, kőrymű vész.

L.: Kner Imre.

Petőcz Károly: A fél évszázad mezsgyéjén kil... 219-222

Látókatár, Bp. 1978. jún.

98

Tevan Andor

SZEMLE

Bárka, 1996/1-2.

Mit lát a könyv?

A Tevan Kiadóról

Az 1980-as esztendők végén az évtizedfordulóval együtt az ország is nagyot fordult: rendszert váltott. Az előre sejthető, meg mégsem jósolható sorsdöntő esemény előjeleként a kulturális életben is jelentős változások mentek végbe. Szabadabban – néha még a cinikus kockázatoknak is fittyet hányva – szerveződtek a különféle szakmai kisvállalkozások, és egyre-másra alakultak a könyvkiadók is. Ma már egy-egy könyves műhely elszenderedése, elhalása sem nagy ügy – akkoriban viszont zavar vagy izgatott fészkelődés közepette jegyeztük föl az új kiadók nevét.

Emlékszem, a *Tevan Kiadó* létéről, újraindulásáról egy viszonylag magasrangú tisztviselő barátomtól értesültem. Az illető szeretett „Énhalovics Tevadar éniszteri titkár"-ként bemutatkozni. Ezzel a régi, Grätzer-féle szójátékkal mismásolta el, hogy ő végül is amolyan hivatalnok. A „Tehalovics Ővadar" néven, majd következő grammatikai fokozatként az „őniszteri mitkár" tituluson át jutottunk el a párhuzamos névmáscsere végpontjáig: „Mihalovics Tivadar miniszteri titkár". Ez nem is nélkülözte a valóságalapot, hiszen – innen a névmások „kínríme" – barátomat *Mi*... *Ti*bornak hívták. (Nota bene: a sors óhajából ma *Mi*lánóban *ti*foso, sőt nem is csupán lélekben olasszá vált futballőrült, hanem másodvonalbeli játékosügynök.) Nos, M. T. toldotta meg egyszer a szokásos névmókát ezzel: „Én van, ő van – akkor mi van?" S látva bamba képemet, kivágta: „Akkor Tevan van!" Tudta ugyanis, hogy a *régi* Tevan Kiadó kiadványai iránt mint Nagy Lajos monográfusa erősen érdeklődöm. Az író *A szobalány* című novelláskötete 1913-ban, az *Egy leány, több férfi* című elbeszélésgyűjtemény 1915-ben látott napvilágot Békéscsabán, a *Tevan Könyvtár* sorozat 19-20., illetve 67. tomuszaként. Mára sikerült is antikváriumokban föllelnem mind a kettőt.

Tevan Andor – Tevan Adolf fia – 1889. augusztus 15. és 1955. október 5. között élt. Manapság újra az a nimbusz övezi, amely sokáig megillette őt, a művészi képzettségű grafikust, a szervezésben, korszerűsítésben is ügyes nyomdatulajdonost, a modern irodalom értékeire fogékony mecénást, s a korszerű bibliofília úttörőjét. Amikor az 1944-es deportálásból visszatért, már csak egyre fenyegetettebben próbálkozhatott a régi keretek közt munkálkodni. Élete utolsó éveiben a magyar könyvszakma nem keresett és nem talált neki méltó helyet. Nyomdáját – mivel „maga kínálta föl" – államosították. Ez 1948-ban, illetve az *Új Magyar Irodalmi Lexikon* „forradalmi" sajtóhibája szerint 1848-ban történt. (Az *ÚMIL*-lel egyébként sincs szerencséje Tevannak. A róla szóló szócikkben 1911, a közvetlenül ezután álló *Tevan Könyvtár* szócikkben 1912 a sorozat megindulásának dátuma. Az elbizonytalanító évszámokat a Benedek Marcell koncipiálta *Magyar Irodalmi Lexikon* 1965-ös III. kötetéből vették át. A kérdéses sorozat gyakorlatilag már 1911-ben létezett.)

A mai Tevan, mellőzve nevéből a lehetséges Új jelzőt, 1989-ben kezdte működését, éppen Tevan Andor születési centená-

riumának apropójából, a jubileum fölélesztette szellemiségnek adózva. A *Tevan Kiadó Vállalat, Békéscsaba* jelzés először Szép Ernő *A jázminok illata* című kötetén volt olvasható. A szeszélyes szókészletű stílromantika e költőien fátyolos könyvét az eredeti, 1917-es Tevan-kiadás óta sehol sem vállalták föl, a(z újra)kezdés tehát eszmeileg és kiadáspolitikailag is szerencsés volt. Igazgatóként *dr. Cs. Tóth János*, felelős szerkesztőként *Niedzielsky Katalin*, műszaki vezetőként *Petőcz Károly* jegyezte a művet.

A későbbiekben Cs. Tóth János igazgató és *Kántor Zsolt* felelős szerkesztő szoros együttműködése, okos munkamegosztása fémjelezte a Tevan Kiadó néven országosan ismertté és megbecsültté lett kis műhelyt. A könyvek arculatát továbbra is meghatározó Petőczön kívül alkalmanként számíthattak *Szántó Tibor, Kiss Ilona* és mások tervezői közreműködésére. Hamarosan föltűnt a kiadványokon az embléma is: a szétnyíló könyvlapok közül a világra pillantó szem, alatta a vékony, fekvő téglalapba zárt Tevan névvel. Utóbb ezt a közepesen sikerült és enyhén didaktikus rajzolatot az álló oválisba zárt, egyszerű vonalakból szerkesztett gémeskút naturalisztikusabb, mégis elvontabb – és patinásabb – címere váltotta föl (ez a védjegy szűkebb vagy bővebb szegélyező fölirattal is kiegészülhet). Ezt az emblémát Tevan Andor tervezte 1948-ban. A *nézés*, a *tekintet* megőrződött, hisz' kinek ne tolulna elő Arany János *Toldi*jának össznemzeti memoriteréből az Első ének kilencedik és tizedik sora: „Ösztövér kútágas, hórihorgas gémmel / Mélyen néz a kútba s benne vizet kémel..." A Tevan kútgémje nem pusztán „kémel", hanem a rajz tanúsága szerint éppen felszínre hozza hűs kincsét.

Cs. Tóthot és Kántort valószínűleg én neveztem írásban – a tokaji írótábor egy beharangozó cikkében – „békéscsabai ikreknek", noha mások is észrevehették, hogy elválaszthatatlan fegyvertársakként bukkannak föl mindenütt, ahol kiadójuk s kiadványaik érdekében tehetnek valamit. Részint eltérő ízlésből táplálkozó eleganciájuk, diplomatikus viselkedésük, rámenős aktivitásuk és fanyar humoruk is ikeríti őket. Persze mindkettejüket más bordában szőtték. Cs. Tóth közéleti pályát tudhat maga mögött, politikai ambíciókkal időről időre kacérkodik, rátermett és gyakorlott kulturális vezető. Képzettsége és gyűjtőszenvedélye okán művészettörténész, műkritikus is. Kántor a nyelvközpontú, esszenciális, filozófiába hajló líra egyik középnemzedékbeli (még negyvenen inneni) jelese. Ideális másodhegedűs, segítőtárs, akit a költészet terepe jobban vonz a kulturális politika régióinál, de ha szükséges, bármikor az „idősebb testvér" helyébe állhat. A két szakember pozíciói világosan elkülönülnek, feladatköreik viszont előnyösen érintkeznek, összemosódnak.

A fentiek alapján nem nehéz valószínűsíteni, hogy a(z új) Tevan immár majdnem száz könyvének lírai vonulatát *elsősorban* Kántor Zsolt, a politikai és a képzőművészeti tárgyú kiadványokat *elsősorban* Cs. Tóth János hozta tető alá. Mindketten maguk is adtak kéziratot a Tevannak. Igen helyesen, mert ahogy a színházban a főrendezőnek kötelesége, hogy évről évre programadó, irányjelölő produkciókkal rukkoljon ki, úgy a kiadók arculatának meghatározásában is főszerep jut a vezető munkatársaknak. Cs. Tóth 1994-ben publikálta *Művészeti metszetek* címen kötetté szerkesztett képzőművészeti tanulmányait, műhelybeszámolóit, bírálatait. Dinamikus, pergő nyelvű egyéniség lévén, inkább az élőszó a kenyere, ám vélekedéseit és ítéleteit nyomtatásban is pontosan, láttatóan rögzíti. Sejthetően a művészeti nagyinterjú, a dialogikus pályakép lehetne ideális műfaja. „Hazatekintő" természet, sok cikke pásztázza a Viharsarok, vagy a tágabb kishaza piktúráját, szobrászatát.

Kántor még 1989-ben a *Kedvenc állataim* című kötetkével, majd 1993-ban a *Kék szótövek* verseivel jelentkezett. Prózába, *szöveg*be áthajló ontológiai lírájának leghívebb kifejezői a Kierkegaard-vallomások, valamint – az egyik költemény címével élve – a „sós vers"-ek. A rímeket mellőző savas beszédmód a legjobb textusokban fölmarja a létezés rozsdáját. A nyers, bátor kísérletezés – mint önalakítás – mára már túl is terjedt e gyűjtemény határain. Olykor a mesterkéltség, kacifántosság is javára válik a versnek (de néha nem válik javára az esszéizáló, másokat bemutató Kántornak).

A Tevan azzal büszkélkedhet, hogy a kilencvenes évek első felében négy-öt költőnemzedék számos poétájának lett otthona. A Magvetőt dícsérő Új Termés sorozat, valamint a Móra Kiadó Kormos István-féle híres programja: e két, sajnálatosan elsorvadt

hagyomány örökébe lépve gondozzák a pályakezdők köteteit. Többek között *Tatár Sándort*, *Jász Attilát*, *Berta Pétert*, *Szabó Erikát*, *Lackfi Jánost* segítették megjelenéshez. A Kiadón százszám futnak át a költők versbeli sürgönyei. Berta Péter – szinte „Esterházy-mámorban" – hatalmas névsort kerekített, mestereit és barátait listázva. *Lakatos Istvánnak* mint fő mentornak a neve – *Tandori Dezsőével* együtt – Kántor köszönetnyilvánításában is előtűnik. A kötetek egyenetlenségét nincs ok fölróni, mivel a Tevan látnivalóan nem folytat, talán nem is folytathat olyan műhelytevékenységet, mint amilyen a „Kormos-tanszéken", a Móra körül pezsgett; s amennyire hívja, máskor olyannyira inkább csak befogadja a kezdőket.

Szokolay Zoltán, Imre Flóra, A vers akarata címen 1991-ben esszéket, elemzéseket közreadó *Marno János* egy másik, érettebb költőgenerációt képviselnek. *Szepesi Attila*, aki a kiadott kötetek számát tekintve is igen közel áll a „tevanosokhoz", *Horgas Béla, Király László, Csiki László, Kiss Anna* egy még elismertebb harmadikat – élen Tandorival, aki ugyan csupán *A felhúzható medveorr* „gyerek"-verseit bízhatta a békéscsabai kiadóra. *Sebők Éva, Gergely Ágnes, Somlyó György*, Lakatos István abba az újabb körbe, esetleg „elitbe" tartoznak, ahol már jobbára a teljes betakarítás, a válogatott költemények megjelentetése, az életmű-kiadás időszerű. Lakatos, mondhatni, „védőszentje" a Tevannak. Remélhetőleg az 1993-as *Paradicsomkertet* – a kortársi magyar líra nagyszabású összegző vállalkozásainak egyikét – az oeuvre újabb kötetei mihamar követik.

Az oeuvre jelenthet műfordítói összegereblyézést, kritikai körképet, szaktudományos kalauzt is. Itt említendő tehát *Szepes Erika Magyar költő, magyar vers* (1991) című, egyetemi színvonalú, specifikus verstana és példatára, *Határ Győző* írásos és rádióbeli reflexiókból szőtt, a lírán túlra is pillantó *Irodalomtörténete* (1991), a *Baudelaire*-összesnek – *A Rossz virágai*, 1991 – nekifeszülő *Tornai József* nagy teljesítménye, s természetesen a verstolmácsoló Somlyó jelenléte. A Tevan reprezentatív erőfelmérése a *Hét évszázad magyar verse*inek újragondolása.

Lokális, tradícióőrző megfontolások is közrejátszottak a kínálat alakulásában. Szabó Erika például csabai polgár lett, Szepesi Attila Ungváron született, Szegeden tanult, Csiki László Erdélyből került át Magyarországra, Király László megmaradt Kolozsvárott, és így tovább. Az országhatárok és a szellemi határok rugalmas fölfogása révén lett a Tevan, „patrióta kiadóként", az egész magyar szellemi élet fontos tényezője. Olyan műhely, amelyben természetes, hogy a *költőfiú* Szokolay Zoltánt nem tévesztik szem elől – de az ősbudapesti („lánchídfalusi") Tandoritól sem kérik számon, amiért nem a csabai, viharsarki érdekek kortese.

A művészeti, elméleti kiadványok terén hasonló a kép: egymást egészítik ki a helyi és az egyetemes szempontok *Koszta Rozália* (és *Bede Anna*) nélkül, az immár Kossuth-díjas *Schéner Mihály* nélkül elképzelhetetlen lenne az a „kiskönyvtár", melyet a Tevan hétnyolc év alatt polcunkra helyezett. Folytatható a sor *Sík Csaba Örök törvény – új világ* (1992) című könyvével (melynek *M.-mel, képeket nézegetve* ciklusa Csanádi Imre *Írott képek* sorozatának rokon fejezete, vagyis: költői hangvételű esztétizálás), *Pálosi Judit* gobelin-„enciklopédiájával" (1994), a *Tóth Ernő katalógus*sal (1994).

A közéleti névsor azt sejteti, hogy a Tevan a baloldaliság és a népiség korszerű változatának elkötelezettje, bár a liberális, az urbánus és egyéb értékeket sem utasítja el. Szemlénkben is így kerülhet egymás mellé az *Antall József élete képekben* két 1994-es kiadása (hihetetlenül alacsony, a reálisnak mintegy negyedét kitevő áron: vélhetően erősen támogatva), *Habsburg Ottó* terjedelmes vallomása (1992), és a vele interjút készítő *Haas György* egy önálló kötete, *Kovács Imrétől A néma forradalom* (Csabán szinte természetszerű) újrakiadása, *Vígh Károly* 1991-es Tildy Zoltán-pályarajza, az egykori *Magyar Szemle* köteteiből *Ifjúság és falukutatás* (1993) címen készített válogatás, és *Kőbányai János*nak a zsidó múltat, jelent és identitást érintő több munkája.

Az elméleti alapozás, a társművészeti tájékozódás szép eredménye, hogy *Johan Huizinga A holnap árnyékában* című műve is a Tevannál jelent meg újra; *Szakolczay Lajos* olyan színházi előadásokat elevenített föl bírálataiban – *Kötél homokból*, 1993 –, amelyeket a mértékadó kritikusok közül jószerivel csak ő látott a határon túli teátrumokban; *Nemes Károly A film mint művészet* (1994) című részletes tanulmánya pedig vitakérdéseket is fölkínálva jócskán elébe ment a művészeti ág századik születésnapját övező hajcihőnek.

Sokkal kevesebb jót mondhatunk a Tevan epikai étlapjáról. Bár persze a nyitó Szép Ernőről éppúgy nem feledkezhetünk meg, mint a most említett Kőbányai János írói kvalitásairól, vagy a békéscsabai születésű *Sarusi Mihály* érdekesen komponált, hatásos realizmusú '56-os regényéről, a *Kazal*ról (1991). A prózai kötetek mégis véletlenszerűen állnak a glédába: keresik azt a jó gazdájukat, akivel a líra vagy a képzőművészet rendelkezik. A tucatkönyvek, lektűrök, viccgyűjtemények, egyéb melléktermékek a Tevannál ugyanúgy a talponmaradást, a szerény anyagi hasznot szolgálják, mint egyéb kiadóinknál.

Az epikai horizontot tágíthatná, ha *Illés Sándor, Dér Endre, Levendel Júlia,* vagy a háziszerzőnek tekinthető *Várhelyi András* általában megbízhatóan működő tehetségének ajándékainál is többet: elsőrangú fikciós és nem fikciós prózát kapnánk. Másfelől igaz, hogy a kritika olyan eredeti edíciónak sem szentelt különösebb figyelmet, mint *Féja Géza A lélekláto kutya* című, 1993-as kötete, amelyben a Tevan „földijének" kiadatlan novelláit tette közzé.

Persze ne morogjunk, ha olyan érdekfeszítő, egyszerre fikciós és nem fikciós regény színesíti a képet, mint *Nemes László*tól a *Légüres tér* (1995). Ne morogjunk, ha a regisztrálni próbált mintegy kilencven műből még mindig olyan címek ugranak elő, mint *Dymphna Cusack* megunhatatlanul jó, bár kissé hatásvadász regénye, a *Ketten a halál ellen,* vagy *Emily Brontë* egyenesen klasszikus, noha kissé ugyancsak hatásvadász könyve, az *Üvöltő szelek.* Ne morogjunk, hisz' *Géczi János*t a *Mágnesmezők*kel (1993) a lírikusok bősége miatt el is felejtettük említeni; *Vajda Endre* az utókor számára kötetbe mentett esszéit magunk is siettünk népszerűsíteni, s *A református egyház története* (1994) című könyvnek egyik rubrikában sem találtunk helyet.

Összegezve: a Tevan jelenleg olyan, ún. kis kiadó, amelynek erejéből évente 15-20 kötet publikálására futja. Ez a relatíve kis szám vagy a teljes tematikai homogenitást diktálná, vagy – és ez a szerencsésebb, ezt tapasztaljuk Békéscsabán – a villódzó sokszínűséget. A szakmai fölkészültség, a helyi hagyományok és a mai művészeti törekvések iránytűje, továbbá az országos, átfogó tájékozódás jelöli ki a birtokolható területet. A Tevan azzal tett szert általános megbecsültségre, hogy tudatos kiadáspolitikával, élelmes gazdasági technikákkal, a nehéz körülmények közt jónak mondható üzletvitellel rendelkezik. Nem idegen tőle a szolgáltató jelleg: a saját terveken kívül azokat a különféle műveket is életre kelti, ízléses köntösbe öltözteti, szerény reklámmal engedi útnak, amelyek a színvonal ajánlólevelével – és megfelelő tőkével fölszerelkezve érkeznek.

Mi lehetne az előrelépés biztosítéka? Nem könnyű tanácsokat osztogatni akkor, amikor a kiadók moccanni sem tudnak az alapítványi, a szponzori támogatások nélkül, s minden garast a legmegfelelőbb helyre kell gurigatniuk. E gondok ellenére mégis célszerű lenne fölújítani Tevan Andor ötletét: az olcsó kiskönyvtár-sorozatot, méghozzá az epikára koncentrálva. Egy ilyen vállalkozás összefogó, összehangoló erővel is bírna a kiadó akart és vállalt heterogenitásán belül.

A sok értékes Tevan-könyv között nem nehéz ráakadni arra, amely e műhely egész eddigi tevékenységét szimbolizálhatja. Az 1993-ban, ünnepi percben kinyomtatott *A csodálatos mandarin* az alkotók, *Bartók Béla* és *Lengyel Menyhért* nevével, szellemiségével a magyar művészet eltérő, mégis ötvöződő tradícióira emlékeztetett. A pompás tomusz a könyvművész Tevan Andor tetszését is elnyerte volna – s ki kérdőjelezhetné meg ennek az alkotásnak az örökérvényűségét?

Erdős Kamil folklórgyűjtésétől a nyelv Csiki László említette „kegyelmi állapotáig", Lakatos István antikizáló modernségétől Schéner Mihály mesés teremtőerejéig sokféle értékvilág avatott interpretálója a Tevan Kiadó. Ha a közelgő századik kiadvány deleje „áthúzza" a Cs. Tóth János és Kántor Zsolt duó vezette kis céget a nehézségeken, a következő száz kötetet már játszva megjelentetik!

Tarján Tamás

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 OKT 5

Népújság Heves

Tevan Andor könyv-
művész

1021

TÍZ ÉVE, 1955. OKTÓBER 5-ÉN HALT MEG TEVAN ANDOR, A MAGYAR KÖNYVMŰVÉSZET EGYIK KIVÁLÓ MESTER

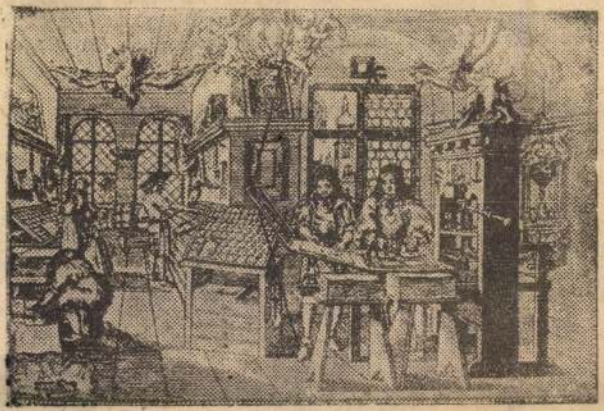

Rajzok Tevan Andor „A könyv évszázados útja" című munkájából:

nyomdaműhely képe a XVII. századból ... papírkészítés merítéssel

Vietnam

Évtizedes harcok után, két éve a békés ép

Köztársaság. Szorgalmas népe, amely mérhetetlenül sok áldozatot hozott a betolakodók kiűzéséért, az élet minden területén sikereket ér el az ország újjáépítésében. Ennek néhány epizódját mutatják be képeink.

Auch

Papp János: Tevan Auch irattára és levelezése a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Békéscsaba; Gyoma: Kner Nyomdaipari Múzeum, 1985 36 p. (A Kner Nyomdaipari Múzeum füzetei; 7.)

für die künstlerische Lithographi
ihrer Entwicklung stand. Der bevo
aber auch ziemlich derbe erotisch
Übertreibungen eine verklemmte Ei

Bescheidenes Herkommen

Am 4. September 1796 wurde dem Pr
aus Biedermannsdorf bei Mödling s
der tragischerweise als Baby durc
Rückgratverkrümmung erlitt. Er bl
kränklich, Familienglück und Kind
sagt. Ab 1810 erhielt der sichtli
dung an der Zeichnungsakademie, s
Fischer, Hubert Maurer und Johann
dem frühen Tod des Vaters mußte e
seine Ausbildung nicht fortsetzen
Arzt Josef Barth, einem kunstsinn
an das Antikenkabinett des Kunsth
er 1818 eine ständige Anstellung
len Sorgen ledig war. Noch heute

Papp János: Tevan Andor irattára...

+ Gaál Endre: A Tevan nyomda betűmintái

~~+ Kner Imre multjutára.~~

rec. (murány.): A Tevan-és a Kner-műhely multja. = M. Nemzet, 1985. aug. 30. 7.

TEVAN Anda

GAÁL Endre: A Tevan-nyomda betűmintáj. A mintatörvek hasonmásával. Bétscsaba: Kner Nyomdaipari Múzeum, 1985 29. p [29] p. (A Kner-Nyomdaipari Múzeum füzetei 8)

?

1926

Tevan Andor

Amikor visszatér Békéscsabára
új betűket, új gépeket vásárol és
szombatonként Pestre utazik és ett
összebarátkozik az irodalom és mű-
vészet kiváló művelőivel.

Szántó Tihor: A hónyr bűvöletében.
Művészet, 1978. július – 30. lap.

Tevan Andor

A fiatal Tevan Andor iskolái után 1907-ben Bécsben a grafikai Főiskola hallgatója lett. Bécs haladó értelmiségének eszmevilága, meghatározza szellemi habitusát.

Szántó Tibor: A hónyp bűvöletében
Művészet, 1978. július – 30. kap.

Tevan Andor

A népszerű sárga borítójú sorozat borítóját Tevan Andor tervezte. 1913-ban elindítja szinvonalas bibliofil sorozatát is.

Szántó Tibor: A könyv bűvöletében.
Művészet, 1978. július - 30. lap.

Tevan Andor

Pesten megindítja a Tevan hónyo-
tárat. E sarga borítójú füzetek revén,
ismertek meg a hor fiataljai a ma-
gyar és külföldi neves írók alkotásait.

Szántó Tibor: A hónyo bűvöletében.
Művészet, 1978. julius - 30. lap.

Tevan Andor

Dívéky József, Kolozsvary Sándor és mások fametszeteivel, színes rajzai-val, részmetszeteivel jelentette meg, Farkas Andras Matyját, Csokonai Villáját, Kisfaludi Sándor vegeit.

Szántó Tibor: A könyv bűvöletében.
Művészet, 1978. július - 30. lap.

Tevan Andor

A nyomda államosításáig 14 kiadvány kerül ki Tevan Andor kezé alól. 1916-ban Ivándy „Az Aranykéz utcai szép napok" kötetét jelentette meg.

Szántó Tibor: Az könyv bűvöletében. Művészet, 1978. július - 30. lap.

Tevan Andor

Divéky József, Kolozsváry Sándor és mások fametszeteivel, szines rajzaival, rézmetszeteivel jelentette meg Kisfaludy Karoly, Fáy András egy-egy művét, Petőfi „Az apostolát".

Szántó Tibor: A könyv bűvöletében.
Művészet, 1978. július - 30 lap.

Tevan Andor

Tevan Andor könyvművészeti tevékenységének betelőzése volt utolsó kiadványa, Anatole France Nyársforgató Jakab című nulyet, amelyet Veleti Arturral a Kolto-forditával és Hincz Gyulával hoztak létre.

Szántó Tibor: Az könyv bűvöletében.
Művészet, 1978. július - 30 lap.

Tevan Andor

Heltai fabulái-val és Anatole France Nyársforgató Jakabjá-val Tevan műnészete elérte a világszínvonalat.

Szántó Tibor: A könyv bievoletében. Művészet, 1978. július – 30. lap.

Tevan Andor

Anatole France a Nyársforgató Jakab c. könyv megjelenése után Tevan Pro Arte kitüntetést kapott.

Szántó Tibor: A könyv büvöletében, Művészet, 1978. július - 30. kap.

Tevan Andor

Amikor a 60 éves Tevan Andor Budapestre került és az Ifjúsági Rádió művészeti szerkesztője lett, itt is maradandót alkotott.

Szántó Tibor: A könyv bűvöletében.
Művészet, 1978. július – 30 lap.

Tevan Andor

1949-ben Tevan Andornak
békésosabai műhelyét kény-
szerűen hellett elhagyina.

Szántó Tibor: A könyv bűvöletében.
Művészet, 1978. július - 30 lap.

Tevan Andor

Az Ifjúsági (ma Móra) kiadónál végzett munkájának betetőzése volt Weörös Sándor „Bóbita" című verseskötetének szerkesztése.

Szántó Tibor: A könyv bűvöletében. Művészet, 1978. július – 30. lap.

Tevan Andor

Tevan működésével függössze a hazai ifjusági és gyermek-könyvgyártás könyvművészetté fejlesztése.

Szántó Tibor: A könyv bűvöletében.
Művészet, 1978. július – 30. lap.

Tevan Andor

Élete utolsó évében megírta
A könyv évezredes útja amű-
művet, amely már halála u-
tán jelent meg.

Szántó Tibor: A könyv bűvöletében.
Művészet, 1978. július - 30. lap.

Tevan Andor

Kelete Arthur és Tevan Andor rész-
vételével született meg Hincz' által
illusztrált Anatole France „Nyárs-
forgató Jakab" című könyv.

Theisler György: A könyv művésze.
Művészet, 1979. március - 24. lap.

Tevan Andor

A Tevan nyomda negyedszázados működésének kiteljesedését fém-jelzi a Hincz illusztrációkkal díszített Anatole France „Nyársforgató Yakab"-ja.

Theisler György: A könyv művésze.
Művészet, 1979. március – 24. lap.

Tevan Andor

A magyar magyar nyomdászok Heltai Gáspár, Tótfalusi Kis Miklós és Kaprancsay György Ádám XX. századi követője Kner Imre és Tevan Andor volt.

Szántó Tibor: A könyv bűvöletében.
Művészet, 1978. július - 30. lap.

Tevan Andor könyvművész

A magyar könyvművészetnek nagy hagyományai vannak: Tóthfalusitól, Tevántól, Kner Imrétől a nemrég elhunyt Lengyel Lajoson át a ma élő mesterekig, Haiman Györgyig, Gránó Tiborig.

B. Gy.: Kenéry Zoltán tipografikus kiállítása
Diósgyőri Munkás, 1948. aug. 1.

Teván iparművész

Szerepel a Képcsarnok
egri bemutatótermében

N.N.: Egymillió forint a szépre

Nagyság 1969 XII. 31

MDK

Tevan Andor, könyvművész, tipográfus

Gróf József művészeti törekvéseinek segítője, megvalósítója.

Kilágyi Béla: Gróf József 310-311.

A KÖNYV, Bp. 1964. September

Tevan [Andor], könyvművész

MDK

Megemlíti a cikk.

Féja Géza: Egy város színváltozásai

9.1.

Népszabadság. Bp. 1968. nov. 2.

Tevan Andor
nyomdaművész

M.D.Y

Apja, Tevan Adolf 1903-ban
egy-kégely sajtóval kezdi nyomdász
működését Békéscsabán. Fiát
1907-ben Bécsbe a grafikai főis-
kolára küldte tanulni.

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra és [illegible]
művészet, 1967 október 8. lap.

Tevan Andor

nyomdaművész

M.D.4/1

A huszadik századi magyar nyomdaművészet kimagasló alakja, a Békéscsabai Bibliofil Nyomda megalapítója.

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra és legszebb... Művészet, 1967. október – 8 lap.

Tevén Andor M.D.K.

1889-ben született B ékéscsabán és 1955-ben halt meg Budapesten .

A csabai nyomdát 1903-ban alapitotta édesapja.

1907-ben a bécsi Grafikai Főiskolára ment tanulnu.

1912-ben kezdte meg könyvkiadói müködését.

Meginditotta a Tevén-könysorozatot

/r.p./ A könyv müvésze

Magyar Nemzet 1964. augusztus 15. 4.l.

Tevan Andor M.D.K.

1889-ben született B ékéscsaban és 1955-ben halt meg Budapesten.

A csabai nyomdát 1905-ban alapította édesapja.

1907-ben a bécsi Grafikai Főiskolára ment tanulnu.

1912-ben kezdte meg könyvkiadói működését.

Megindította a Tevan-könysorozatot

/r.p./ A könyv művésze

15. 4.1.

Tevan Andor, [tipográfus
Könyvművész]

M Dh

Munkássága a nemes hagyomány és a megejtő eredetiség megnyilatkozása.
A Nyársforgató Jakab szineit maga Tevan Andor metszette linoleumba.

Katona Jenő: A magyar Könyv művésze:
Tevan Andor 9.l.

A KÖNYV, BP. 1961, október

I. ért./10.sz.

M.D.Y.

Tevan Andor
könyvművész

A koncentrációs táborokból
hanttérve, a nyomdák államo-
sításáig Bekéscsaban, 1950-től
mint az Ifjúsági Könyvkiadó
képszerkesztője hasznosítja tudását.

Deák Dénes; Emlékezés Tevan Andorra és legszebb ....
művészet, 1967. október. 8 lap.

M.D.K

Tevan Andor
könyvművész

1913-ban indult meg az
Amatőr Tevan Sorozat"
"14 nyomdai és gyártási
ötlettben változatos bib-
liófil könyv jelent meg.

Deák Dénes; Emlékezés Tevan Andorra és legszebb ....
Művészet, 1967. október. 8 lap.

M.D.Y

Tevan Andor
könyvművész

1913-ban megindítja a „Tevan könyvtár"-at, amelynek borítóját, jellegzetes fedélrajzát maga terveri.

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra és legszebb... Művelet, 1967 október 8. lap.

M.D.Y.

Tevan Andor
nyomdaművész

Becsi tanulóévei eredményesek
voltak és haratérte után hor-
szerűsítő, gépi apparátussal
bővíti a bekéscsabai nyomdát.

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra és legszebb...
Művészet, 1967. október. 8. lap.

Tevan Andor

irod

Supka Géza: Három furcsa emberről. Világ 1948. dec. 12.

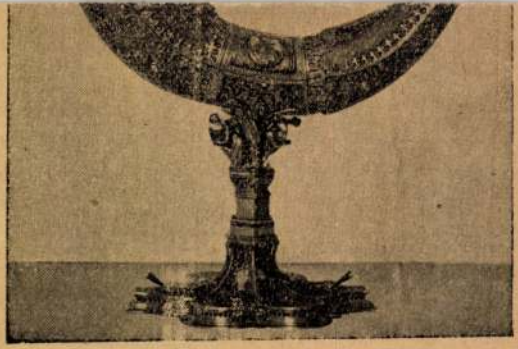

242. kép. *Szarvserleg, 1400 körül.*

di Mattia Corvino. Corvina, I., 1921., 33. l. — Gerevich: A régi magyar művészet európai helyzete. Bp. 1924., 20. l. — Lechner Jenő szerk.: Budapest műemlékei. Bp. é. n. (1924.) 93—94. l. (180. kép.) — Springer, Anton: Handbuch der Kunstgeschichte. 12. kiadás, II. kötet. Lipcse, 1924., 511. l. Horváth Enrico: Siena ed il primo rinascimento ungherese. Corvino, V., 1925., Vol. X., 62. l. Lepold—Homor 68. l. (Képe 69. l.) —Mayer, August L.: A Paris atelier of goldsmiths about 1400. Apollo, VI. kötet. London, 1927., 235—237. l. — Genthon: Mátyás király ötvösművei. A Műgyüjtő, II., 1928., 80. l. — Mihalik, Alessandro: I maestri orafi Pietro e Niccolò Gallicus di Siena, in Ungheria. Siena, 1928., 17. l. — Lepold: Esztergom . . . A Műgyüjtő, II., 1928., 245. l. — Átrendezték az esztergomi

Heipzig

Tevan Andor

William Morris nyomán a századfordulót követő esztendőkben néhány pesti és vidéki officina-Kuerék, a békéscsabai Tevan Andor és nyomdász, grafikus, könyvkötő munkatársaik – lelkes apostolaivá lettek a magyar könyvművészet ügyének.

Szántó Tibor: Emlékezés Kner Imrére.

Új Írás VI. évf. 1966. jún., 6. sz., 101. l.

TEVAN ANDOR
könyvművész, nyomdász, kiadó (1889–1955)

A bécsi Grafikai Főiskolán tanult. 1911-ben létrehozta a Tevan könyvtárat, majd híres amatőrsorozatát, melynek kötetei a modern magyar bibliofília kiemelkedő darabjai.

Magyar könyvmüvészeti törekvések a századfordulón
MTA MKCS és Petőfi Irod.Muz.közös kiadványa Bp.1975.

Tevan Andor, tipográfus

TEVAN-EMLÉK – TEVAN NÉLKÜL?

A békéscsabai Tevan Nyomda nemrégiben ünnepelte alapításának 75. évfordulóját. Megemlékeztek a kisüzem hősi korszakáról, Tevan Andor munkásságáról s a jelen impozáns gyáráról, a hazai csomagolóipar egyik büszkeségéről, a mai nyomdáról is. Igaz, az üzem napjainkban nem Tevan nevét viseli, hanem még a korszerűsítések ideje alatt, a hatvanas években Knerről nevezték el.

Nincs is ezzel semmi baj, a két nyomdász — egyik Csabán, a másik nem messze onnan, Gyomán élt — barátságot kötött egymással, leveleztek, nem jellemezte őket a szakmai féltékenység: oly korban éltek, amikor jobban tették ha egymás kezét fogják, s különben is — híján volt az ország a hivatásért s a haladó műveszet pártolásáért élő embereknek.

Ám az már sehogyan sincs rendjén, hogy Békéscsabán sem könyvtár, sem könyvesbolt nem viseli Tevan Andor nevét, sőt a nyomda régi toldaléképülete sem kapott emléktáblát, amely az egykori tulajdonos emlékét őrizné. Nem méltatták rá a jubileumkor sem, helyette megjelent egy kis kötet a Tevan Nyomda- és Kiadóvállalat történetéről. Pedig Tevan Andor munkássága — hasonlóan Kner Imrééhez — nem a tőkés vállalkozók mércéjével mérhető; kiadványai nemcsak szép kiállításuk, hanem értékes tartalmuk révén is a XX. századi magyar és biblofil könyvkiadás kiemelkedő termékei. A Tevan-könyvtár című olcsó sorozatban láttak napvilágot többi között Juhász Gyula, Kosztolányi Dezső versei s Nagy Lajos prózája.

December elején könyvesboltot avatnak Békéscsabán. Tevan emlékét tisztelnék meg vele, ha róla neveznék el. Érdemes rá, hogy a mai csabaiak jó emlékezetükben tartsák.

Tamás Ervin

Tam

Né

4.

12

Tevan Andor, tipográfus

Jubilál a békéscsabai Kner Nyomda

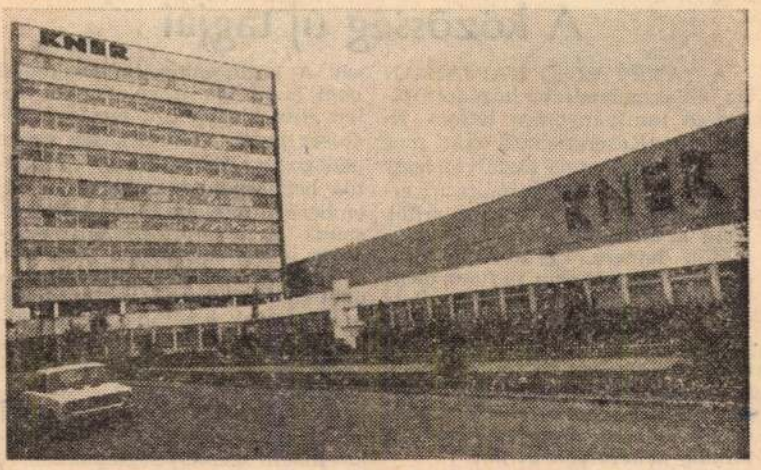

Az egykori Tevan új épülete, a mai Kner Nyomda.
(Balogh P. László felvétele.)

(Tudósítónktól.)

Hetvenöt éve alapították a békéscsabai Tevan-nyomdát. *Tevan Adolf* még főként a könyv- és papírkereskedés ügyes-bajos dolgaival foglalkozott, fia, *Tevan Andor* azonban már nyomdász lett, művésze a tipográfiának. Így üzeme is jóval túlnőtt a megye határain, hiszen bibliofil kiadványai messze földre eljuttatták hírét. Ám nemcsak könyvek kiadásával foglalkoztak, hiszen az, abban az időben veszteséges volt, nyomdagépeiken csomagolóanyagokat is készítettek. Kisüzem volt ez még a felszabadulás idején is, alig negyvenen dolgoztak benne, s évente 200 tonna nyomtatványt, csomagolóanyagot s könyvet készítettek.

Az igazi fejlődés a hatvanas években indult meg, szinte folyamatos volt a rekonstrukció. Először mintegy 200 millió forintot költöttek új, korszerűbb gépek vásárlására, és 1968-ban már 3700 tonna nyomtatvány és csomagolóanyag készült a békéscsabai nyomdában. A 350 millió forintos nagyberuházás már az ország második legnagyobb nyomdájává avatta a békéscsabait — ekkor már a volt Tevan Nyomda Kner nevét vette fel, s a Kner család gyomai üzeme is ide tartozott. Ma az ország legnagyobb csomagolóanyaggyára a Kner Nyomda: a feldolgozott évi papírmennyiség meghaladja a 20 ezer tonnát. Még egy impozáns adat: ebben az esztendőben a gyárban 800 millió doboz készül. A rekonstrukció azonban napjainkban sem fejeződött be, a korszerűsítés szinte folyamatosnak mondható. A tavaly indult 120 millió forintos beruházás nyomán jövőre ismét mintegy 3 ezer tonnával több nyomtatvány, csomagolóanyag készülhet a Kner Nyomdában.

A Kner mindhárom nyomdai eljárást használja, gépei alkalmasak a mély-, a magas- és az ofszetnyomásra, termelési értékük jövőre már átlépi az 1 milliárd forintot. Ma összesen körülbelül 10 ezer féle dobozt és címkét készítenek itt, megrendelőik száma is meghaladja a kétszázat.

A könyvnek sem fordítottak hátat. Knerék hajdani üzeme, a gyomai, ma is évente mintegy ötven könyvet készít, főként kis példányszámúakat, igényeseket. S az sem meglepő, hogy Tevanra emlékezik a mai Kner Nyomda, hiszen a két nagy hírű nyomdász nem jelentett konkurrenciát egymásnak hajdanán sem: jóban voltak, leveleztek. A jubileumról tegnap emlékeztek meg Békéscsabán a Kner Nyomdában. Előadások hangzottak el a Tevan-könyvkiadás jelentőségéről, technikai, művészeti emlékeiről, majd a jelennel ismerkedhetett meg az érdeklődő közönség, részletes beszámoló foglalkozott a csomagolóeszközgyártás kezdeteivel, és mai eredményeivel.

A két nagy hírű nyomda múltját és jelenét bemutató kiállítás is nyílt a jubileum alkalmából.

évet. Új iskolába, ...

gozatba kerülő tanulók fogadását, közösséggé formálását — a néhány évvel ezelőtt lezajlott viták után, melyek az átmenet gondjaival foglalkoztak — jó felkészültséggel, nagyobb problémák nélkül valósítják meg az iskolák.

Kevesebbet törődünk viszont azokkal a szórványesetekkel, amikor egy-egy régebben együtt dolgozó csoportba valahonnan máshonnan csak néhány tanuló kerül át. Pedig országos viszonylatban tekintélyes tömeg ez is. Ilyenkor, a tanév elején, alig van olyan osztály, amelyikbe ne kerülne egy-két gyermek valamelyik másik iskolából vagy csoportból. Ezek a tanulók kiszakadnak a megszokott közösségükből, abból a környezetből, ahol a társaik között megvolt a kialakított kapcsolatuk, helyük. Ismerték, megszokták közösségük követelményrendszerét, hagyományait. Egy-egy osztályban csak néhány ilyen tanulóról van szó, az osztálylétszámhoz viszonyítva jelentéktelen az arányuk. Ez lehet az oka, hogy az osztály egészét érintő gondok közepette elkerülik figyelmünket. Gyakran csak hetek-hónapok múlva figyelünk fel rájuk, ha magatartásuk már szembeszökően árulkodik arról, hogy nem találták meg helyüket az új közösségben.

Nehezebb-e az újonnan érkezők helyzete, mint azoké, akik egyszerre lépnek a csoport többi tag-

arra, hogy ezeket a jellemzéseket, leírt tapasztalatokat ne tekintsük abszolút érvényűnek. Gyakori eset, hogy őszinte vélemények tűnnek elhibázottnak azért, mert a közösségben helyét nem lelő, rakoncátlannak minősített tanuló megmaradt ugyan mozgékonynak, élénknek, de nem lehetett azt állítani róla, hogy engedetlen, nem fér meg a közösségben. „Jól húzó" ember lett belőle. Valószínűleg azért, mert olyan környezetbe került, amelyik pozitív irányba terelte korábban kellemetlennek minősített viselkedését.

Az ismeretlentől való félelmet, az elmosódó, világosan még át nem látott feladatok kellemetlenségét, a szorongásos érzéseket fel kell oldani, kellemes fogadtatással, jó hangulattal és feladatokkal, megbízásokkal. Jól meg kell fontolni ezeket a megbízásokat, mert a bizonyítás vágyától erőszakolt feladatvállalás, amelyet nem támaszt alá megfelelő adottság, kudarchoz vezet. Nagyon fontos tehát, hogy világos indoklással ismertessük a feladatokat, türelmes magyarázatokkal tárjuk elébük a követelményeket, szokásokat. Nem feledkezhetünk meg arról, hogy ami nekünk természetes, megszokott, az olyan valakinek, aki máshonnan cseppent ide, korántsem az.

SZÓ SINCS RÓLA, hogy dajkálgassuk, mérték nélkül dédel-

Tevan Andor, tipografus MDK

A tipográfia terén Tevan s' Knev kezdeményezéseinek folytatója a Magyar Helikon. [Tevan emlékezetes szép kiad ványa az 1948-ban színes illusztrációkkal megjelentetett France: Nyársforgató Jakab-ja.]

Szántó Tibor: Két esztendős a Magyar Helikon

112-13. l

IX/3.

Bp. 1959. március

KÖNYVBARÁT

MOK

Tevan Andor
Könyvnyomtató - Könyvkiadó

amatőr sorozat első kiadásában,
Kosztolányi Dezső, Szegény kisgyermek
panaszai, majd 1916 ban Krudy Gy.
Aranykézutcai szép napok - „ma is a
legszebb könyvek egyike.
Botyánszky Pál: Békési nyomda
Magyar Grafika 1958 II évf 6 sz. (437) l

MDU

Tevan Andor

nyomdája

1928 ban a gyógyszerpropaganda nyomtatványok területén „egyedülálló sikereket ért el" Ábrák. Melléklet; (gyógyszerdobozok)

Botyánszky Pál. Békési nyomda
Magyar Grafika 1958 II. évf. 6 sz (436) l.

MDK

Tevan Andor

a Nyársforgató Jakab lin.metszetei

"Az év legszebb könyvei". Magy. Nemzet 1948, dec. 23. 2.l.

ODK

Tevan Andor nyomdász

(Békéscsabán működött. Helléke-sen említve.)

Szekely János: Még egy jubileum.

Alföld, Debrecen 1961. 3. sz.

165. l.

Tevan Andor

M.D.K.

könyv-művészeti körkérdései
eredményt értek el.

Szij Rezső: A könyv mint műalkotás.
Művészet, 1962. szeptember – 16 lap

Tevan Andor Zöngyűrűvész

„Egy magyar Zöngyűrűvész kifordulója"

Magyar Nemzet

1969 augusztus 15. 4. old

MDK

Tevan Andor, tipográfus könyvművén

1943-ban Békéscsabán kiadta Esópus-Heltai: Fabulá it.

Szíj Rezső: Esópus-Heltai kiállítás a Petőfi-Múzeumban 411. l.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1966. július

XVI/7

Tevan Andor

Kitanulta a nyomdászatot.

Szíj Rezső: Könyvdísz, illusztráció, reklámgrafika. – Ipari Művészet, 1967. 2. sz., 52. l.

Tevan Andor

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra és legszebb bibliofil kiadványára. – Művészet, 1967. 8. évf. 10. sz. 8-10. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

86. l.

Tevan Andor

könyvnyomdász

stat. 1889.

l.

Namkönyvm

17. l.

napilap bizományi irodája
MOSON-MAGYARÓVÁR

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkereskedés
Bp. V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

M.D.Y.

Tevan Andor
könyvművész

A „Nyársforgatófokab" elnyerte
a Magyar Bibliophil Társaság az
év legszebb könyve címet.

Deák Dénes. Emlékezés Tevan Andorra és legszebb....
művészet, 1967. október 8. lap.

Tevan Andor
könyvnűvész

M.D.K

1948 karácsonyára jelent meg az Anatole France „Nyársforgató Jakab"-ja, amelyik elnyerte a „Pro Arte" kitüntetést.

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra és legszebb.... művéket, 1967. október 8. lap.

M.D.K.

Tevan Andor

könyvművész

A halál munka hőrben érte, 1955-ben. „A könyv éveredes utja" megjelenését már nem érte meg. 1956-ban jelent meg a Művelt Nép gondozásában.

Deák Dénes: Emlékezés Tevan Andorra és legszebb... művészek, 1967. október. 8. lap.

Tevan Andor, typográfus, könyvművész

A Vigadó Galériában nyílt meg Hincz Gyula, Kossuth-díjas, kiváló művész kiállítása. – Imponáló munkásságának az a területe, melyet illusztrációival a magyar könyvművészet felemeléséért tett. Histográfiai adat, hogy Tevan Andor 1948-ban így jellemezte Hincz ez irányú tevékenységét, melyet ő már az indulás pillanatában megérzett: „Az eddig elhozott illusztrációk nagyon nagy tetszést váltottak ki a nyomdám szemelyzeténél. Kétségtelen az, hogy ilyen művészi tökéletességű könyv Magyarországon még nem jelent meg." Az Anatole France rajzokról van szó, melyek azóta világsikert értek el, (ejulítve) s Tevan szerint is a typográfia megújításában is részesek.

Losonci Miklós: Hincz-tárlat a Vigadóban.

Pest Megyei Hírlap, 1980. okt. 12.

Tevan Andor, könyvművén

A cikk elsősorban irodalom=
szervezői munkásságát, s irodalom=
történeti jelentőségét ismerteti,
elemzi.

Marik Dénes: A Tevan könyvtár megyei
munkatársai 48-86.

Új Auróra, Békéscsaba, 1980. aug. 2.

Tevan Andor, könyvtárán

d: Kántó Tibor

21.

-: Most jelent meg

Nincszabadság, Bn. 1979. dec. 31

Tevan Andor, Könyvművén

L: Falus Elek

16.

Fülöp Géza: Könyv és társadalom M.O.K.

Népszabadság, Bp. 1981. máj 10.

Tevan Andor könyvművész, typográfus.

A békési Munkácsy Múzeumban márc. 29.-én nyitják meg a békéscsabai alkalmazott grafikai kiállítást. – Békés megye a nyomdák megyéje a XIX. század közepe óta. A szabadi, a gyulai nyomdák után napjainkban a gyomai Kner és a békéscsabai Tevan Nyomda vívott ki országos elismerést a könyvnyomtatásban.

Déli Krónika.

1980. III. 25. 12.00 [BA].

Teran Andor, tipográfus, könyvművész

Megemlékezés Teran Andorról:

a békéscsabai nyomda keletkezéséről, a modern könyvkiadás, a szép könyv igénye kezdeteiről. Elhangzott 1978. X. 10-én a Teran Nyomda alapítása nak 75. évfordulóján.

Petőcz Károly: A könyv mérnöke 139-145.

Új Aurora, Békéscsaba, 1979. ápr. 79/1.

Tevan Andor, könyvművész

Megnyitó beszéd. Elhangzott
1978. ápr. 2-án.

Araczki János: Grafikai biennále Békéscsabán 114–116

Új Aurora, Békéscsaba, 1978. aug. 78/2.

1978. november 22. Kossuth 12,oo Kné

Déli Krónika

- Milyen lesz a karácsonyi könyv vásár? Erről tájékoztatták az ujságirókat.

- Lengyel Annáé a szó.

- 179 uj könyv, 4,5 példányban. Számszerint ennyi a könyvkiadók

1921

Terán Andor, könyvnivész.

ujdonsága a téli Könyv Vásárra. Szépirodalmi és tudományos könyvek, képzőmüvészeti albumok, könyvritkaságok, lesz miből válogatni. Megjelenik pl. Derzsenyi Dániel összes müveinek gyüjteményes kötete. Nagy László életmüve, költeményei és müfordításai három kötetben. Az idén is kapható lesz Arany János Kapcsos könyveinek hasonmás kiadása. Tevan Andor hires nyomdájának legszebb munkáiból, szintén hasonmás kiadásban, megjelenik egy 12 kötetből álló válogatás. A francia prózairodalom egyik legnagyobb alakjának Mupassaunnak pedig valamennyi regényét megjelenteti az Európa Kiadó.
Az idén először, a Téli Könyv Vásár keretében december 4-től 9-ig megrendezik a gyermekkönyv hetet. Jön a Mikulás, a karácsony, nemcsak a szülőknek akarják bemutatni a választékot, de a gyerekeknek is kedvet akarnak csinálni a könyvkiadók és könyvterjesztők. Lesz müsoros vetélkedő a Fővárosi Müvelődési Házban, természetesen könyvvásárral egybekötve. Körtánc cimmel gyerekmüsor a Vörösmarty téren. És megjelenik sok-sok gyerekkönyv, regények, verses kötetek, vagy pl. a beszélni tanulóknak Adá ide cimmel Reich Károly képeskönyve, amiből a legkisebbek megtanulhatják legkedvesebb játékaik nevét, a mackóét, a babáét, a tejesbögréét és igy tovább.
Forrai Katalin Daloló ABC-t állitott össze, gyerekgalok és mondókák az ABC-sorrendjében. Móra Ferenc Hatrongyosi kakasok cimü könyvét nagyobbaknak ajánlják. És kapható lesz Mándi Iván Csutak könyveiből is a mégnagyobbaknak.

1) Folytatás

Tevan Andor, typográfus, könyvművész

Szántó Tibor 1954-ben került a Móra Kiadóhoz. Itt korábban Tevan Andor volt a műszaki vezető. – Kner Imre levelezését Szántó Tibor rendezte sajtó alá. – A Móra Kiadónál gyerekkönyvet kellett csinálni. Két alapkönyv volt Szántó előtt, mindkettőt Tevan Andor tervezte. Az egyik a „Nyárssforgató Jakab mesei", Hincz Gyula rajzaival, a másik Heltai Csopus-fabuláinak mértszetes kiadása. A „Bóbita" is Tevan Andor typográfiája, Hincz Gyula rajza. (emlitve)

Németh S. Katalin: Beszélgetés Szántó Tiborral. Kortárs, 1979. 9. 1421–28. old.-ig

Tevan [Andor], könyvművén

L: Kner Izidor

Rideg Gábor: Gondolatok egy művénteleptről 47–50

Új Auróra, Békéscsaba, 1982. ápr. 1982/1

Tevan Andor, könyvművész

A tanév országos megnyitóünnepségét vasárnap tartották meg Békéscsabán. *Pozsgay Imre* művelődési miniszter felavatta a *Tevan Andorról* elnevezett új nyomdaipari szakközépiskolát, majd a város iskolaközpontjában beszédet mondott.

– Megkezdődött az új tanév

Népszabadság, Bp. 1980 szept. 2.

9.

Tevan Artur

Méltatás:

Rideg Gábor: Fatamulmány a XX. század végéről
Művészet, 1980. augusztus – 26. lap.

1021

1979.II.16.TV.17.5o/KJné/
Békési nyomdák

- Alulirt egész bizalommal ajánlja egészen uj öntetü, s iggn szép metszetü magyar, német és tót betükkel ellátott, s minden tekintetben oly karban lévő nyomdáját, mely minden kivánságnak megfelelni képes.

- Békés vármegyének vagyon sik határa, sebes gőzvasuttal juthatsz ott Gyomára, holis ha edáig hozott a vaspálya tipográfiát látsz, mely világ csodája. Melynek léte óta rár nem olyan árva Tótfalusi Miklós setét siri álma. Mert itt vagyon immár, s nem lett hiába magyar officina ezeririána.

- Tevan. Ezt a nevet fel kell jegyezni, ez nagy dologra hivatott. Ez a kiadó legmerészebb talán egész Magyarországon. Egymás után adja ki tehetséges irók müveit, s mind olyan amilyet a budapesti kiadók sem igen produkálnak. Dél-Magyarország 1913.január 24.

- Az első Réti volt, aki megtelepitette a nyomdát Békés megyében 1847-ben. A szabadalom levelet előző esztendő őszén kapta meg. Két esztendővel hamarabb márx kérte a királytól, hogy miért nem kapták meg hamarabb azt nehéz megtudni. Feltehetően azért, mert közben Szarvason ahova kérte volna, s ahol egyetlen gimnáziuma volt ennek a vidéknek olyan rebellis testület volt, amelynek vezetője Vadjda Péter, s mellette olyan tanárok, mint Pallagi Mór müködtek, akikről tudott volt, hogy a liberalizmusnak legszélső fokát képviselték Petőfi elődjeként.

Rétinek ragyogó kiadványai voltak. És hogy mennyire tudott lépést tartani a korral az mutatja legjobban, hogy a szabadságharcnak nem volt egyetlen olyan nyomdásza sem, aki annyi fontos, a szabadságharc eredményeit és elvi kérdését tisztázó kiadványt adott volna közre, mint a Réti nyomda.
Abban, hogy Szarvason kitelepült az első nyomda abban az volt az ok, hogy végeredményben az 1840-es esztendőben Budapesttől Szegedig, aztán Temesvártól Aradig, Debrecenig nem volt egyetlen nyomda sem, s emellett még ha azt nézzük az evangelikus iskoláknak nem volt egyetlen egy olyanfajta nyomdája sem, amelyek végeredményben a tankönyv ellátottságot és egyéb kötelezettséget biztositani tudták volna.

Dombai 1860-ban nyitotta meg a nyomdáját Gyulán a megye székhelyén. Ebből már látszott az is, hogy ennek a nyomdának nem az lett volna a célja, mint az elsőnek, hogy végeredményben a megye egyetlen gimnáziumának az anyagát, tankönyv anyagát és egyéb ilyenfajta irati anyagát segitse elő, hanem az, hogy messzemenően biztositsa a közigaz-

gazgatásnak a nyomdai szükségeit.
1882-ig legalább tiz nyomda volt Békés megyében, amelyek a Békés megyei nyomdaiparnak a történeti fejlődésében élenjártak.

- A gyulai levéltárból ismerek egy régi okmányt, Gyoma város elöljáróságától, amelyben Knerr Sámuelt a köz számára hasznos személynek nyilvánitja és kivánatosnak tartja, hogy könyvkötőként iparengedélyt kapjon Gyomán.

Ugy tudom, hogy amikor ezt az okmányt elkészitették Knerr Sámuel már Gyomán müködött valóban könyvkötőként és itt is halt meg 1908-ban. Ő a dédapám volt, fia Knerr Izidor könyvkötő segédként, illetve könyvkötő tanulóként kezdte a pályáját, a székesfehérvári Szammer nyomdában ismerkedett meg a nyomdászattal is és 1882-ben 75 forintnyi alaptőkével, amelyet a gyomai Takarékpénztártól kapott kölcsön nyomdát alapitott Gyomán.

- Tevan Andor édesapja megvett egy könyvkereskedést, amelyben egy kis régimódi taposó nyomtatógéppel névjegyeket, meghivókat és egyéb alkalmi nyomtatványokat készitett. Kilenc gyermeke közül az 1889-ben született Tevan Andort szánta nyomdásznak, s amikor a fiatalember leérettségizett Bécsben az ottani grafikai főiskolán folytatta tanulmányait annak érdekében, hogy kitünő tipográfussá, kitünő nyomdásszá nevelődjék.

- Knerr Izidor tevékenységét két dolog alapozta meg. Az egyik az, hogy jó izléssel és esztétikai igénnyel rendelkezett. Már fiatal nyomdász korában cikkeket irt a szaksajtóba és fellépett a vidéki nyomdáknak az olyan versenye ellen, amely a minőség rontásával akarta a tulajdonosokat több haszonhoz juttatni, a közönség és a szép nyomdatermékek rovására.

A másik, hogy felismerte azt a tényt, hogy az ország kicsi, sok olyan nyomtatvány van, amiből csak néhány tucatra van szükség és azon gondolkodott, hogy hogy lehetne ezeket a nyomtatványokat mégis tömegesen előállitani és olcsón előállitani.
Első fia Knerr Imre 1890-ben született és már 1903-ban, tehát 13 éves korában Lipcsébe küldte szakiskolai tanulmányokat végezni.

- Tevan Adolf anyai nagyapám volt Tevan Andor anyai nagybátyám volt. Mind a kettőjüket jól ismertem.
Tevan Andor politikailag mindig a haladás baloldai irányzatot képviselte. Ez a haladás megnyilvánult már 1913-ban a Tevan Könyvtár kiadásánál is, amikor közmüvelődési szempontból óriási jelentőségü müveket adott ki, éspedig olyan

olyan olcsó összegért, 4o fillérért kötetenként, amelyekért abban az időben legfeljebb ponyvairodalmat lehetett kapni.

- Békéscsaba időszaki sajtóját nála nyomtatták. Ha jól tudom a cime Békéscsaba és vidéke volt, s ebben az 19B-as presztlitovszki békekötés béketárgyalások ideje alatt egy Leninről szóló vezércikket irt és jelentetett meg, olyan irás volt ez, amelyet akár ma is közzétehetnénk.

1919-ben a proletárdiktatura hatalomátvétele után helyén hagyták őt mint kitünő szakembert, megszünt a Békéscsaba és vidéke cimü sajtó, ehelyett Békéscsabai Népszava cimmel jelent meg az akkori Kommunista Párt lapja, sajnos nagyon rövid ideig, mert 1919.március 3o-án vette át a Tanácshatalom itt az ügyek irányitását Békéscsabán és április 26-án bevonultak ide a románok és végetért a proletárdiktatura hulláma Békéscsabán.

- A harmincas évek elején gazdasági válság volt, végigsöpört egész Európán, igy a magyarországi nyomdászatot sem kimélte. A békéscsabai nyomdákban általában szervezett munkások dolgoztak és amikor ez a gazdasági válság volt a legtöbb nyomda olcsó szervezetlen munkásokat alkalmazott, egyedül Tevan Andor volt az és ezért nagyrabecsüljük azóta is, aki ragaszkodott a régi szervezett munkásokhoz, a kipróbált dolgozókhoz.

- 1937-be 63-an mi földmüvelők a báró Huszár László 12oo holdas birtoka ellen harcot inditottunk. Ebbe a munkálatba Zsillinszky Endre segitésével, de főleg Féja Géza és Simándi Pál iróknak a közremüködése következtében egész sajtóhadjárat indult meg akkor, mert nem akarták azt se a megyx területén, meg országosan is ellenszenves volt az a mozgalom.
Erre figyelt fel Knerr Imre és és ez a befele forduló ember kijött Pólhalomra egy vasárnapon, akkor már mi meghóditottuk Pólhalmot és a kastély az már nálunk akkor kulturházzá alakult. Látjuk egyszer egy vasárnap délután jön kifele nagy széles kalapja van. Hát ez meg ki ? Knerr Imre. Hogy jön az ide mihozzánk ? Jött föl a partra, tudnillik a kastély párton volt, és jön. Mi elmentünk elejbe, mondja aztán atyafiak én már kijöttem ide magukhoz meglátogatni, már annyit olvastam, meg hallottam magukról sok érdekes dolgot és kiváncsi voltam és kijöttem.
Bekerült az egyesületünkbe, okos szemmel széjjelnézett, látta a sajtót, haladó szellemüx sajtót, megnézte a könyvtárunkat és a népiróknak a könyvei mind ott voltak, summa summárum az lett a dolognak a vége, hogy a délutáni barátkozásba éjszakába nyuló nagyon komoly hosszas

vita alakult ki, amelynek a fő mozgatója Knerr Imre volt az ő okos, kezdemé nyező szellemével.

- Tevan Andor Franyó Zoltán révén ismerkedett meg az akkori pesti irodalmi élet képviselőivel. Már nagyon korán szombatonként Pestre utazott és a szombat estéit a pesti kávéházakban, főképpen a New-York Kávéházba töltötte főként irók, müvészek társaságában.
Ezeknél a kávéházi beszélgetéseknél dőlt el az, hogy Tevan Andor miféle irodalmi irányzat, miféle irodalmi kör jegyében fogja irodalmi tevékenységét folytatni.
Sokszor mentsvára volt a nyomorgó iróknak az, hogy létezik Békéscsabán egy könyvkiadó, aki elhatározta, hogy az uj magyar irodalmat jelenteti meg.

- 1911-ben itt készült Gyomán Fülep Lajosnak a Szellem cimü filozófiai folyóirata. Fülep Lajos és Knerr Imre levelezéséből tudjuk Fülep Lajos, amikor ez a folyóirat megindult azt irta Knerr Imrének, hogy minden disz nélkül csupán betüből is lehet és kell szép könyvet csinálni. A Szellem igy is készült csak betüből és megfigyelhetjük, hogy ettől az időtől kezdve a Knerr-féle kiadványokból elmaradtak a fölösleges ornamensek és elsősorban a tipográfiai közlés logikájára, világosságára, érthetőségére törekedtek.

- Tevan Andor nemcsak mint könyvkiadó volt kitünő, kiváló, hanem mint könyvtipográfus, mint könyvtervező is maradandót alkotott.
Gondoljuk el, hogy a jugenstil és a szecesszió tombolása idején érkezik haza Magyarországra és néhány esztendőn belül az európai legjobb értelemben vett európai könyvmüvészet szinvonalát éri el.
Gyomán ha jól tudom negyvenegy néhány kilométerre Békéscsabán müködött egy másik kiváló tipográfus könyvkiadó Knerr Imre.
A cél, amelyért mind a ketten ebben a megyében dolgoztak azonos volt.
Azonos volt abban, hogy a minőség, a kvalitás, a forma és a tartalom egységét gondolták el mind a ketten könyvkiadóként. Knerr Imre talán analitikusabban közelitette a feladatot, mert alaposabb tanulmányozta a könyvtörténet, a könyvstilus fejlődését. Tevan Andor pedig impresszionisztikusan a kor kereső, kutató tipusának a megtestesitője volt.

Knerr egzakt elgondolással, Tevan pedig hogy mondjam csak festői, képzőmüvészeti elgondolással kivánt könyvet csinálni.

- Tevannak ugy gondolom a könyvkiadói tevékenysége aktivabb volt, mint Knerrnek többet adott ki, többk kapcsolata volt az élő magyar irodalommal, több személyel ugy értem, több iróval és talán életközelibb volt.

- Ami a Knerr és Tevan könyvek között mint nagy különbség megmutatkozik az az, hogy Knerr Imre tudatosabban volt konstruktiv, tudatosabban vallotta azt, hogy a leképezett, sokszorositott gondolat a tipográfus kezenyomán egy rendet, egy formaalakitó rendet képvisel és ezt meg is valósitotta.

Tevan Andor munkájában ez a szigoru szikár rend föloldódik a grafikusok jóvoltából, ami nem mindig sikerül tökéletesre, de nagyon sok könyvét ugy csinálta meg, hogy ma is büszkén mutogathatjuk ország-világ előtt, ha csak a legutolsó nagy alkotására a Nyársforgatóra gondolok, akkor azt kell mondanom és ezt nagyon jó szivvel mondom, hogy a XX.századi magyar könyvmüvészet csúcsát érte el.

- A Knerr-féle programról talán kicsit azt tudnám mondani, hogy nagy felkészülés volt, ezt meg is irtam valahol, nagy felkészülés egy olyan várt jobb jövőjére Magyarországnak, amely az ő életében soha nem következett be.

- 1944.március 21-én, amikor a német csapatok bevonultak Csabára Tevan Andort következő éjszaka munkaszolgálatra elhurcolták. Azonkivül a családja is elmenekült, a városban nem maradt a Tevan családból senki.

- Amikor a németek lerohanták Magyarországot akkor az volt az első cselekvés itt 2o-án, március 2o-án, hogy minket összeszedni. Knerr Imrét a temetőbe fogták el, ő előrelátóbb volt mint mi, ő már akkor kiment a szüleihez az édesapja sirjához elbucsuzni, onnan hajtották el a csendőrök. Engem pedig Pólhalomról hajtottak be a lovasrendőrök.

- A zsidó törvény értelmében a vállalat müködési engedélye megszünt. A folyamatban lévő munkák befejezésére kaptunk 3o napot. A 3o nap azonban nem volt elegendő, ezt meghoszabbitották két héttel és igy a kb. 7o-8o főnyi személyzettel Tevan Andor nélkül az üzem tovább dolgozott.

- A családot innen elhurcolták, Imre pedig velünk jött, a Mosonyi utcába vittek egy pincébe, ott voltunk másfél nap és akkor Knerr Imrét kiszólitották közülünk. Ekkor láttam legjobban megdöbbenve és azt mondta búcsúzás pillanatába, hogy talán nekünk ez lesz az utolsó találkozásunk. Vigyem el forró üdvözletét a családjának.

- Tevan Andornak szerencséje volt, nyilván ugy ahogy nagyon soknak védőangyala azzal, hogy neki még feladata van az életben hazahozta őt.

- Knerr Imre nem tért haza. Sorsáról semmit sem tudunk. Emlékét egy korábbi fénykép őrzi. Még együtt a két könyvnyomtató. Knerr Imre fia öngyilkos lett.

- Az ő halálának az okát nemcsak az a mély szülői szeretet okozta, hanem annál több is bizonyos valami, amit ő pl. igy próbált megokolni. Egy levelet hagyott énnekem hátra, amelynek egy töredékét elolvasom.
Kedves Lajos bátyám. Most amikor mindennel leszámoltam Neked adok némi magyarázatot, hogy miért távoztam el. Az olyan ember mint én nem tudja elfelejteni soha, ami a családjával történt. Te igazán tudod azt, hogy én igyekeztem beilleszkedni a magyarságba.
Ugy látszik az én esetemben nem válik be, hogy az idő mindent begyógyit. Minél messzebb kerülök ezen dolgoktól annál tisztábban látom, hogy soha nem tudnék idehaza élni és dolgozni.
Végül maradna még a kivándorlás, ezzel is foglalkoztam, de ott még ugy sem tudnék élni.
Ne haragudj rám, hogy néha megingattam a hitedet, egy más dologban hiszem, hogy azt nem olyan könnyü megingatni. Sose feledd Madách mondását a küzdés célja küzdés maga. Élj boldogul !

- 1948-ba amikor átmenetileg munkanélküli voltam meglátogatott egy kora tavaszi vasárnap délelőtt Tevan Andor Kis kolléga társaságában itt a lakásomon. Felkinált nekem betüszedői kondiciót a nyomdába.
Én ezt örömmel elfogadtam és 1948.április 5-én beléptem.

- 1948-ban az akkori müvészeti tanács elismerését fejezte ki Tevan Andornak élete munkájáért, s főképpen azért a két könyvért, amelyet 1946. és 1948. között még mint utolsó két kiadványát megjelentette. Az egyik a hires neves kolozsvári szerző tipográfus Heltai Gáspár Fabuláinak utánnyomása volt itáliai eredetü fametszetekkel, a másik pedig az amiről már említést tettem az Anatole France Nyársforgató Jakab cimü pompázatos kiadvány, amelyet Keleti Arturral a bibliofil szakértővel és Hincz Gyula ával a kor egyik legjelesebb képzőmüvész illusztrátorával készitett el.
Később ugyancsak a Müvészeti Tanács Pro arte kitüntetéssel jutalmazta Tevan Andor könyvmüvészeti tevékenységét főképpen erre az utóbbi nagy teljesitményre utalva.

- A Pártnak 1949-ig volt tagja. A két párt egyesülésekor a Párt tagság soraiból kizárta. Ezen a taggyülésen szemé-

lyesen jelen voltam, a tagság Tevan Andor pártszerü magatartásáért megtapsolta.

- 1949-ben januárjában az évnek az idők szavára utalva felajánlotta államositásra nyomdáját az Iparügyi Minisztériumnak, ahol a nemrég elhunyt Földi László miniszterhelyettes, akkor ipari igazgató szivesen vette ezt a felajánlást és őt müszaki vezetővé nevezték ki a Tevan Nyomda élére.
Mikor az év során bekövetkezett a valóságos államositása az ipari üzemeknek akkor is a helyén maradt, de kilenc hónap mulva, 1950.márciusában minden indokolás nélkül eltávolitották őt az üzemből.

- Tevan Andor egy reggeli munkakezdés előtt 8 óra után belépett a vállalat vezetőnél az ajtón és behivta az irodájába, amely korábban az ő irodája volt. Pár perc mulva még öt perc sem telt el bejött Tevan Andor és fogja a kézi táskát és kezd csomagolni és én ránéztem megdöbbenve és ő is rámnézett és könnyes szemmel kezet nyujtott, no Swetz ur én megyek. Ezzel elment a nyomdából.

- Mind a két elődd vállalatunkra és mind a két elődünkre nagyon büszkék vagyunk és igyekszünk ezeket a hagyományokat ápolni.

Knerr és Tevan a század első felében Magyarországon olyan nyomdaipari kulturát teremtett vidéken, ami egyedülálló volt. Mind a két kultura itt Békés megyében egymáshoz közel jött létre.

- Maga Knerr Imre sem tudná most pontosan megfogalmazni, hogy mi is az a Knerr hagyomány ?
Ugyanis, amikor Knerr Imre elkezdte könyveit gyártani akkor egy egészen más tipusu könyveket csinált, mint a tevékenysége élete végefelé. Ugyanis a magyar barokkból indult ki a könyvdiszitést illetően, a könyveit Kozma Lajos könyvdiszeivel diszitette, amely az előbb emlitett népi barokknak felelt meg.

Most élete végefelé, illetve tevékenységének végefelé egészen leegyszerüsitett tipográfiát használt mindenféle diszitő elem nélkül csak a betüvel és a papirral oldotta meg feladatait.

Ami a Knerri hagyományokat illeti azért mégis olyan van, hogy megmaradt a precizitás, megmaradt a mügond, megmaradt mindaz a törődés és gondosság, amit valaha Knerrék a könyveikkel kapcsolatban kifejtettek a nyomdában, az jelenleg is meg van.

- Tulajdonképpen az emlékét nemcsak a könyvek őrzik, amelyeket élete során Békéscsabán, s majd később Budapesten a Móra Könyvkiadónál gondozott, hanem azok a barátai munkatársai, grafikusok és tipográfusok, akik őt becsülték, szerették tisztelték ugy is mint embert, ugy is mint politikust, ugy is mint szakembert és jómagam is ezek közé tartozom.

Itt Békéscsabán a Dürer Nyomdában próbáljuk, kiséreljük beteljesiteni azokat a terveket, azokat a vágyakat, amelyeket a sors iróniája miatt, a sors kegyetlensége miatt Tevan Andornak nem sikerült valóra váltani.

- Én ugy gondolom, hogy a legnagyobb sikere ennek a két tipográfusnak az, hogy amit csináltak, amit meghonositottak a magyar tipográfiába azt tulajdonképpen a mai magyar könyv gyakorlattá tette, az elveiket és a gyakorlatukat követik idősek és fiatalok egyaránt tudatosan vagy ösztönösen, elismerve az ő vezető szerepüket, vagy nem elismerve.
Ugy gondolom, hogy ez tekinthető az ő müködésük legnagyobb sikeréhek, amelyet ugy vélem életében egyikük sem kapott meg igazán.

- A felszabadulás után ezt a nyomdát nem Knerr nyomdának hivták, hanem 1948-ig Tevan nyomdának.
1948-ban került a nyomda államositásra és utána Békési Nyomda volt a neve egészen 1963-ig.

1963-ban a gyomai Knerr Nyomdát és a békéscsabai akkori Békési Nyomdát egyesitették és azóta a vállalat neve Knerr Nyomda.

- Guttenberg érdeme abban nyilvánul, hogy a mozgatható, összerakható és szétszedhető betüket feltalálta. Milyen óriási forradalmat idézhetett elő a szellemi életben az a felismerés, hogy egy betüszekrény tartalmán keresztül megszólaltathatták, világgá indithatták a földkerekség minden nagy elméjének megnyilatkozását.

DEÁK Dénes:

Emlékezés TEVAN Andorra és legszebb bibliofil kiadványára (A. France: Nyárs-forgató Jakab meséi)

Művészet 1967. 8 évf., 10 sz. 8-10. l. képekkel

A könyvművész emléke

A könyvszerető számára, akinek polcán ott van *Krúdy Gyula Aranykéz utcai szép napok* című regényének korai kiadása *Major Henrik* delnőjével és arszlánjával a címlapon, vagy éppen magának *Major Henrik*nek *Panoptikuma* — forrásértékű karikatúragyűjteménye —, annak számára nem kell bemutatnom *Tevan Andor* könyvművész műhelyét. A békéscsabai könyves család élete, amely az apa, *Tevan Adolf* múlt századi nyomdaalapításával kezdődött, és a nemrég elhunyt leány, *Tevan Margit* iparművész, majd az unoka, *Engel-Tevan István* grafikusművész és könyvillusztrátor munkásságával folytatódott (folytatódik), két fontos végkövetkeztetésre juttat el.

Mindenekelőtt ahhoz, hogy *az igazán szép könyv tulajdonképpen manufakturális vállalkozás:* akkor igazi, ha benne egyetlen ember (esetleg család) ügyszeretete, lelkesültsége, ízlése és kultúrája tükröződik vissza. A kulturáltság fogalmán már *tartalmi elemeket* is értve: Tevan Andor a századforduló és századelő klasszikusait adta ki: *Somlyó Zoltánt* és *Oscar Wilde*-ot, *Karinthyt* és *Anatole France*-ot, *Kosztolányit* és *Rilkét*, s ha más korból valókat, akkor is klasszikusokat: *Heltai Gáspárt, Csokonait, Fáy Andrást* és *Flaubert*-et. Nem véletlen, hogy a szomszéd vár, *a gyulai Kner Nyomda is egy bibliofil család ízlését adja vissza.* S igaz ugyan, hogy korunk könyvművésze, például egy *Szántó Tibor*, a könyvcsináló nagyipar idején lett az, aki — de ugyanakkor nem véletlen, hogy maga Szántó is egy *kis kiadó* vezetőjeként és *az ország legjobb nyomdájával* dolgozik, amit történetesen Knernek neveznek.

A másik tanulság, hogy *szép könyvet csak akkor lehet produkálni, ha a könyvművésznek minden munkafázisba beleszólása van.* Ha tehát egy személyben ő maga válogat, szerkeszt és nyomtat. Ma a látványos könyvkiadási csőd idején éppen nem mellékes tudnunk: a tapasztalat azt mutatja, hogy az a vállalkozás prosperál (művészileg és üzletileg is), amely a születéstől az eladásig befolyásolni tudja könyve sorsát.

Márpedig mind pozitív, mind negatív módon magának Tevan Andornak sorsa is példaértékű ebben: a Bécsben végzett iparművész addig ad ki szép könyveket, amíg ezek a feltételek megvalósulnak, amíg ízlése és baloldali meggyőződése a szép és jó korszerű egységét eredményezheti. Amikor 1949-ben a kommunista meggyőződésű Tevan Andor kicsiny nyomdáját önként ajánlja fel az államnak, magának csak az üzemvezetői posztot kérve, meg kell érnie, hogy innét is elmozdítják, s a városból, Békéscsabáról is kitiltják, s bár kegyelemkenyérként kapott állásában a boldogult emlékű Ifjúsági Könyvkiadónál még voltak szép tervei, de igazi hattyúdala saját nyomdájának egyik utolsó remeke volt *Anatole France*-nak az a *Nyársforgató Jakab*ja, amely neki százhúsz forintjába került példányonként, de amelyet nyolcvannyolc forintért árusított. Utolsó éveire (1955-ben halt meg) a Tevan-legenda szétfoszlott.

Most isszuk a levét.

Lukácsy András

TEVAN Andor

Magyar Hírlap 1989. aug. 5. 5. p.
22. évf. 190. n.

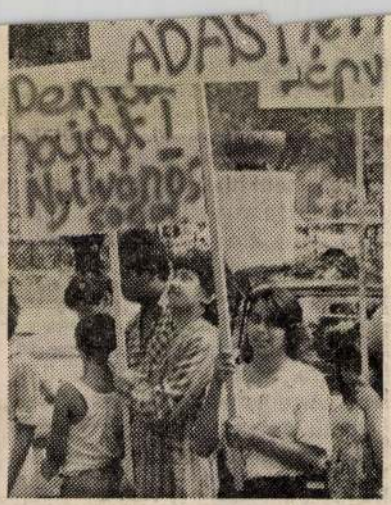

MTI Fotó: Varga László

tték a teljes vételárat, majd az
ették új autóikat.
pán a Merkuron elverni a port.
gépkocsik mennyiségének, és a
részét a Belkereskedelmi, illet-
m határozta meg. Ugyancsak
ívül gépkocsihoz jutók a meg-
ellett is mintegy *20-30 száza-*

pillantást vetni a soron kívüli
enki sem vitatja, hogy kelle-
tálkáros autókat újra kell cse-
se háborog senki, ha a gép-
lók elsőbbséget élveznek. De
t nőhetett több százzal a fő-
tartozó gazdálkodó szerveze-
on értékesített autók száma?
n állampolgár igazságérzetét
gi alapon" olyan kitüntetett
nyökhöz, akik „segítségével"
zetbe süllyedt . . .

Portugál escudo	37,48	37,52	37,56
Spanyol peseta	49,98	50,03	50.08
Svájci frank	3619,96	3623,58	3627,20
Svéd korona	922,33	923,25	924,17
Tr. és cl. rubel	2897,10	2900,00	2902,90
USA dollár	6065,23	6071,30	6077,37
Ecu (közös piac)	6479,25	6485,74	6492,23

VALUTA- (BANKJEGY ÉS CSEKK) ÁRFOLYAMOK ÉRVÉNYBEN: 1989. AUGUSZTUS 15–21.

Pénznem	Vételi árfolyam 100 egységre forintban	Eladási árfolyam 100 egységre forintban
Angol font	9353,82	9932,40
Ausztrál dollár	4480,50	4757,64
Belga frank	145,19	154,17
Dán korona	782,12	830,50
Finn márka	1349,33	1432,79
Francia frank	899,85	955,51
Görög drachma a/b	35,24	37,42
Holland forint	2695,02	2861,72
Ír font	8111,79	8613,55
Japán yen (1000)	415,40	441,10
Kanadai dollár	5013,76	5323,88
Kuvaiti dinár	19735,79	20956,57
Norvég korona	832,39	883,87
NSZK márka	3038,94	3226,92
Olasz líra (1000)	42,24	44,86
Osztrák schilling	431,68	458,38
Portugál escudo	36,39	38,65
Spanyol peseta	48,53	51,53
Svájci frank	3514,87	3732,29
Svéd korona	895,55	950,95
USA dollár	5889,16	6253,44
Ecu (közös piac)	6291,17	6680,31
Jugoszláv dinár csekk (10 000) /b	24,25	–

a) vásárolható legmagasabb bankjegycímlet: 1000-es

b) bankközi és vállalati elszámolásoknál alkalmazható árfolyam:

Görög drachma	36,29	36,37
Jugoszláv dinár csekk (10 000)	24,98	–

Mély megrendüléssel tudatjuk, hogy

Tevan Margit

ötvös

Munkácsy-díjas, Érdemes és Kiváló Művész, a Munka Érdemrend arany fokozatának kétszeres kitüntetettje, a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége és a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának tagja

1978. november 3-án, 77 éves korában elhunyt.

Temetése 1978. november 15-én, szerdán délután 3 órakor lesz a **Farkasréti temető** művészparcellájában.

EMLÉKÉT TISZTELETTEL MEGŐRIZZÜK!

Kulturális Minisztérium

Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége

Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja

A gyászoló család.

(45. old.)

Terán Margit

ötvösművés.

A háború utáni nehéz években szinte nem is létezett "élnerlésítés. Terán Margit szinte szégyenlősen rejtett egy-egy darabot egyéb műveni tárgyai közé..."

Úry Ibolya
ci Néből

Művészet
88/6

Tevan Andor, typográfus, könyvművész 2) Folytatás

Szántó Tibor példaképének, Tevan Andornak szeretne emléket állítani a karácsonyra megjelenő Tevan-emlékkönyvvel.

Németh S. Katalin: Beszélgetés Szántó Tiborral. Kortárs, 1979. 9. 1421-28.- old. ig.

Tevan Andor, könyvművén

L: Kner Izidor

Pál Lénárd: „Ment-e a Könyvek által..." ? lés 40

Élet és Irodalom Bp. 1985. aug. 23. XXIX/34

Tevan Andor, typográfus, könyvművész (1889-1955): 1

alkalmazott grafika, meglehetően russzul hangzó meghatároz. A 60-as években a grafika produkálta a mai magyar képzőművészet legvonzóbb, legerőteljesebb művelt. – Tevan Andor Kner Imre és a műhellyel kapcsolatban, levő progressív szemlélétű művészek – hogy az irodalmi mű csannak vizuális megjelenése tökéletesen megfeleljen egymásnak, egyes kötetekben közölt illusztrációk ne a szöveg simpla „fordításai" legyenek, hanem maguk, eszközeivel kiegészítsék azt, az olvásonak új értelmezési lehetőségeket, kínáljanak. – Tevan és Kner műhely jelenti a legmagasabb szinvonalat a két világháború közötti időszak magyar kiadásában.

P. Szabó Ernő: Képes Képtelenségek.
Magyar Ifjúság, 1984. máj. 25. 32-34 old.

Szép könyvek álmodója

Három esztendeje, hogy Tevan Andor, az egykori békéscsabai könyvkiadó és könyvművész meghalt.

A fiatal Tevan Andor a kilencszázas évek elején fogott hozzá, hogy megkísérelje azt, amire addig nem akadt vállalkozó. Egy szegényes eszközökkel felszerelt vidéki kis nyomda szükös lehetőségein belül megteremtette az új magyar könyvművészetet és elősegítette a XX. század magyar irodalmának újjászületését.

Már 1911-ben megindította a később országos hírűvé vált Tevan-könyvtárt, melynek oksó kis sárga füzetein az akkor virágjába szökkenő fiatal magyar írógárda és más neves külföldi írók mutatkoztak be s melyeken azóta már egy egész nemzedék nevelkedett fel. Kosztolányi Dezső, Juhász Gyula, Szép Ernő, Ady Endre, Karinthy Frigyes, Anatole France, Mark Twain, Swift, Rodenbach, Flaubert, Goncourt és még sok kitűnő magyar és külföldi író írása. Jó fordítás, egyszerű, de gondos kiállítás jellemezte az olcsó kis könyvecskéket, melyeknek célja az volt, hogy a kultúrára szomjazók széles rétegének jó irodalmat adhasson. Márai Sándor Tevan Andorról írt megemlékezésében mondja:

Egy műveltség akkor valóságos, ha nemcsak katedrálisokat épít, hanem alagsorokat is. Tevan e füzetekkel a magyar szellemi alagsorokat segített megépíteni. Tevan sárga füzetei egy eleven műveltség apró örtüzeinek fényjelei voltak, amelyek a magyar vidék homályából üzentek a világosságot kereső lelkeknek.

Az 1913-ban megindított „Amatőr Tevan-sorozat"-ban hazánkban elsőnek jelentek meg nemes illusztrációs eljárásokkal, eredeti fametszettel, rézkarccal vagy kombinált linóleumszínezéssel ékesített bibliofil könyvek. Az alig 24 éves Tevan Andor e sorozat megindításával, a könyvkultúra továbbfejlesztésén túl, könyvei tipografizálásával új irányt szabott a magyar könyvnyomtatás és könyvművészet történetében.

Az „Amatőr Tevan-sorozat" első kötete Kosztolányi Dezső: „Szegény kisgyermek panaszai". Ez a még tisztán tipográfiai megoldású első kötet Walter Tiemannak, a nagy német betűtervező művésznek mediaeval betűiből készült. Ezt követte Krúdy Gyula: „Aranykéz utcai szép napok" Major Henrik fametszeteivel. Krúdy, miután kézhez kapta az első példányokat, elragadtatott hangú levelet írt a kiadónak: „Tevan uram, Ön csodákat művel varázsműhelyében! A könyv gyönyörű, ilyen még nem volt! Hálából meg szeretném csókolni a kezét!" Majd következnek a sorozat többi darabjai esztendőről esztendőre. Nevezetesebb kiadványok e sorozatból: Kármán József: „Fanni hagyományai" régi fametszetekkel díszítve; Fazekas Mihály: „Ludas Matyi", Gvadányi József: „Egy falusi nótárius budai utazása", Csokonai Vitéz Mihály: „Lilla", mindhárom kötet Divéky József fametszeteivel; Kisfaludy Sándor: „Regék a magyar előidőkből", Kisfaludy Károly: „Tollagi Jónás viszontagságai", mindkettő Kolozsváry Sándor fametszeteivel; Petőfi Sándor: „Az Apostol", Kolozsváry Zsigmond rézkarcaival; Fáy András: „A különös végrendelet"; Vörösmarty Mihály: „Két szomszédvár", Kolozsváry Sándor színes rajzaival. A nyomda negyven éves fennállásának ünnepére Heltai Gáspár: „A bölcs Esopusnak és másoknak fabulái" kötete jelent meg. Régi olasz fametszetekkel ékesítve, külön e könyv számára gyártott, régies hangulatú papiroson nyomva, Keleti Artúr, a költő, az archaikus magyar nyelv minden ízét, zamatát megtartó művészi átírásában. 1948 karácsonyára megjelent Anatole France: „Nyársforgató Jakab meséi". Hincz Gyula 120 színes rajzával. E két utolsó kiadványa a magyar könyvművészet legszebb alkotásainak tekinthető. Az öt színben készült illusztrációk különleges nyomási eljárással nyomott linóleumlapjait Tevan Andor maga metszette. Az egész magyar sajtó, rádió elragadtatott hangon ír, nyilatkozik. Supka Géza, lelkesedésében, vezércikket írt a könyvről lapjában. A kormanytól a Pro Arte kitüntetést kapta meg Tevan Andor. Az ünnepi hangulat még el sem ült, amikor a kommunista kormányzat Tevan Andortól nyomdáját elvette. Munkája és érdemei „elismeréseként" meghagyták „igazgatói" minőségben, ami gyakorlatban annyit jelentett, hogy amíg a nyomdaszakmában járatlan vállalatvezető a nyomda vezetésével kapcsolatos alapfogalmakat elsajátítja, az üzemben maradhatott. Pár hónap elteltével a vállalatvezető már biztosnak érezte magát ahhoz, hogy Tevan Andort a szó valódi értelmében és egy „magasabbrendű erkölcs" dicsőségére brutális módon kidobja. A XX. század legnagyobb magyar nyomdásza még csak búcsút sem mondhatott annak az officinának, melyet egykor egy merész és lelkes gondolattal maga alkotott.

Tevan Gábor

JELSZÓ ÉS PROGRAM: BIBÓ

(Folytatás az 1. oldalról.)

eltávoztak, nehogy kezet kelljen fogni a magyarokkal. A hirtelen magára hagyott és megbélyegzett rezsim-delegáció lesújtottan nézett körül és ki máshoz fordulhattak volna buzdításért vagy menedékért, mint az oroszokhoz? Mellettem vonult el a gyászos gyülekezet, a vidéki borbélyhoz hasonlító Zorin külügyminiszterhelyettes, szovjet fődelegátus hangosan vitatkozva vezette kifelé a megvert hadat; Péter Jánosék lehajtott fejjel ballagtak utána.

A szabad világ ismét elégtételt szolgáltatott a hősöknek és a mártíroknak, ami azonban aligha változtat valamit is a magyar nép helyzetén. Bibó István sem értesülhetett a börtönben a mellette megnyilvánuló szimpátiáról és arról a sok baráti akcióról, ami megmentése érdekében történt. Rettenetes lehet a tudat egy olyan érzékeny intellektuelnek, mint ő, hogy a hátralévő éveit börtönben kell eltöltenie. Egyetlen reménye a saját koncepciója maradt; és ez a remény valóban remény, mert a koncepció reális: semleges Magyarország parlamentáris demokráciával és szociális igazságon alapuló gazdasági renddel.

A kettészakadt világ fővárosai között mostanában izgatott jegyzékváltás folyik a berlini kérdés rendezésének ügyében. Ma már azonban mindenki tudja, hogy Berlin a kelet-európai feszültség függvénye, az elmúlt évtized elhibázott nagyhatalmi politikájának súlyos következménye. Tüneti kezelés többé nem segít és annyi huzavona után végülis szembe kell nézni a tényekkel. Minden évben történik valami Kelet-Európában, ami a békét ugyanúgy veszélyezteti, mint egykor a balkáni puskaporos hordó. A feszültség oka a szovjet dominació és kommunista zsarnokság. A megoldásnál kétségtelenül tekintettel kell lenni mind az érintett nagyhatalmak érdekeire, mind pedig az érdekelt népek igényeire, ami valamiféle kompromisszumos megoldást tételez fel.

Nekünk, emigránsoknak, akár tizenegy éve vagyunk szabad földön, mint jómagam, vagy csak két éve, mint ennek a lapnak legtöbb munkatársa és olvasója, nincs jogunk ahhoz, hogy a magyar nép sorsa felett határozzunk. A magyar nép sincs abban a helyzetben, hogy a megoldásokkal kapcsolatban szabadon nyilatkozzék. Elő kell venni azt a tervet, amit Bibó István készített és ami akkor pontosan kifejezte az egész nemzet nézeteit és kívánságait. Azóta nem sokat változhatott az otthoniak vélekedése, tartsuk tehát kötelességünknek a világ tudtára adni, hogy van magyar terv is. Megítélésem szerint ez a terv, Bibó István koncepciója, a legalkalmasabb a kényes kelet-európai és benne a magyar kérdés megoldására.

Jelszavunk és programunk legyen Bibó!

New York, 1959 január.

Irodalmi Ujság

NEW YORKBAN december közepétől január első napjáig újságsztrájk folyt le. A legnagyobb, napi hatodfél millió példányban megjelenő lapokat nem nyomtatták ki. Az újságsztrájk következtében nemcsak a színház- és mozilátogatók száma csappant meg, hanem a rádiót és televíziót is sokkal kevesebben hallgatták, minthogy az utóbbiak műsorait az emberek az újságokban olvassák. A könyvvásárlás háromszorosára emelkedett. Az Amsterdam News című harlemi négerlap a sztrájk alatt dupla példányszámban jelent meg. Az El Diario című New York-i spanyol újság 10.000 helyett 150.000 példányban fogyott. Minthogy a spanyol lap hirdetéseiből él és az eladott példányokra ráfizet, a nagy konjunktúra következtében a csőd szélére jutott.

*

A KREML egyik tárlati pavilonjában kiállították a csatlósállamok festőinek alkotásait. A kiállított képek között ezúttal a lengyel absztraktok is szerepelnek. A látogatókat hivatalos magyarázók kísérik, akik a lengyel absztrakt képek előtt azt kérdezik a látogatótól, hogy „mit szólnak ehhez a zöldséghez?" A tárlat helyiségében nyilvános vitákat is rendeznek, ahol a szovjet kincstári műkritikusok lesajnálják a lengyel absztraktokat és „a lengyel piktúra kezdeteleges állapotát" azzal magyarázták, hogy „Lengyelországban még nem dőlt el az osztályharc".

*

LION FEUCHTWANGER, a kiváló német író, tavaly december 23-án Kaliforniában elhunyt. Feuchtwanger 1933-ban emigrált Franciaországba, ahol 1940-ben Petain alatt koncentrációs táborba zárták, de amerikai barátai segítségével megszökött. Azóta Amerikában élt. Feuchtwanger drámairónak indult. Első művét Bertolt Brechttel együtt írta — Marlow: II. Edwardját dolgozták fel modern színpadra. Legnagyobb sikereit regényei jelezték: a Jud Süss, a Csúnya hercegnő, a Zsidó háború és a Hamis Nero.

*

MÍDÁSZ KINCSE. Egy amerikai rézrész-expedíció Ankarától 130 kilométerre rábukkant Mídász király gordioni palotájának romjaira. Az expedíciót vezető Mellinné asszony kijelentette, hogy nyár derekáig feltárják a palotát. Mídász Frígia királya volt és valamikor a Krisztus előtti VII. században élt. A legenda szerint úgy rendezte be lakosztályát és életét, hogy soha ne kelljen mást érintenie, mint színaranyat: aranytálból evett, aranyasztalnál ült, aranypadlón járt. Anatóliát azóta annyi idegen hódító dúlta fel, hogy Mídász kincsének aligha maradt nyoma. A régészeket főként palotájának építészete és stílusa érdekli.

*

BARTÓK CSODÁLATOS MANDARINJÁT nagy sikerrel mutatták be Párisban. A főszerepeket Vashegyi Ernő, Pásztor Vera és Szántó Béla alakították, illetve táncolták.

*

BAJOR GIZI ALBUM jelent meg Budapesten. Az albumban Bajor Gizi kartársai, barátai és ismerősei jegyezték fel személyes emlékeiket a felejthetetlen, tragikus végű nagy művésznőről.

*

ARNOLD SCHÖNBERG, a nagy osztrák komponista levelezése karácsonyra megjelent egy mainzi kiadónál (Schott's Söhne). A levelek nemcsak Schönberg ironikus és szenvedélyes lényéről festenek hű képet, hanem fontos adalékokat szolgáltatnak a modern zene történetéhez is.

*

TOLLAS TIBOR, a kitűnő költő, a Nemzetőr munkatársa, nagysikerű előadást tartott Montreálban.

*

KINT VAGYUNK A VICCBÖL címmel vidám magyar tarka est műsorát állította össze a Vajko humorista kettős. Az előadást 1959 január 23-án este ½8 órakor a Cornway Hall színháztermében (Red Lion Square, Holborn) rendezik. Konferál Vajda Albert. Jegyek postán igényelhetők: Big Ben Publishing Co., 79, Cambridge Road, N. W. 6.

ERWIN KOLBENHEYER német író, több nevezetes biográfia (Paracelsus, Spinoza) és egy kitűnő, Giordano Bruno sorsát tárgyaló dráma („Heroikus szenvedélyek") szerzője, a napokban ünnepelte nyolcvanadik születésnapját. Kolbenheyer annak idején Budán született, a főváros egyik legrégibb, németajkú patricius családjából.

*

FORMA URBIS ROMAE. Róma városának Septimius Severus császár idején készült, többszáz nagy márványtáblába vésett részletes térképe, mely egykor Vespasianus fóruma egyik aulájának falát díszítette, többszáz töredék formájában ismét napvilágra került. A Caelius-domb tetején most állítják össze Gatti professzor felügyelete alatt a 14 kerületre osztott császári Róma egyetlen fennmaradt, nagyléptékű helyszínrajzát.

FJODOR GLADKOV szovjet író 75 éves korában elhunyt. Gladkov ifjúságában Gorkij Maxim baráti köréhez tartozott, bár írásaiban inkább Zola hűséges tanítványának mutatkozott. Legjobb regényét, a „Cement"-et, még a húszas években írta.

HELYREIGAZÍTÁS

Fráter Imre angol és magyar okl. gyógyszerész hirdetése eddig tévesen London, W. 1. kerületmegjelöléssel jelent meg. A helyes cím: *198, North End Road, West-Kensington, London, W.14.*

APRÓHIRDETÉSEK

Önálló, erkélyes garszonlakás, elegáns, komplett berendezéssel, autogeizer, gázfőző, Willesden közlekedési centrumban február 1-re kiadó. Telefon: GLA 7330, vagy WIL 2596.

Repülő-, hajó-, vasútjegyek hivatalos áron, útlevél, vizum megszerzése, kivándorlási specialista, állandó magyar nyelvű szolgálat, *gyors, pontos, megbízható.*

GEE TRAVEL SERVICE
29, Bethune Road,
London, N. 16. Tel.: STA 1082.
Vasárnap nyitva.

20 guineas zakó, nadrág

Elsőrangú gyapjúszövetből, elsőosztályú munkával, háromszori próbával

A. FALUDI

férfi és női mértékutáni szabósága

Kontinentális és olasz forma. Alakítást és javítást is vállalok.

22, Burnham Court, Moscow Road, London, W. 2.
(Bayswater Station.)
Telefon: BAY 7015.

Fráter Imre

angol és magyar okl. gyógyszerész gyógyszertára

198, NORTH END ROAD,
West-Kensington, London, W.14.
Telefon: FUL 1704.

Vállalja magyarországi gyógyszerkülldemények pontos és gyors intézését. Magyarnyelvű kiszolgálás és levelezés

MAGYAR KÖNYVEK

Szépirodalmi és műszaki könyvek hatalmas választékban, olcsó áron

PANNONIA BOOKS

412 A. College Street,
Toronto, Ont. Canada.
Kérje új árjegyzékünket.

*K*ét világ határán megbízhatóan tájékoztat, józanul mérlegel a

Magyar Híradó

Független hetilap

Kérjen mutatványszámot.
Wien, I., Presse-Haus

Hogyan lehet előfizetni az Irodalmi Ujságra?

Angliai olvasóink postahivatalokban kapható 10, illetve 20 shillinges postal ordert küldjenek kiadóhivatalunkba.

A következő országokban terjesztőinknél lehet előfizetni:

Argentínában: Dr. Girsik Géza, Lavalle 361. c/o. Délamerikai Magyarság, Buenos Aires. Ausztráliában: Globe Book Co., 173, Pitt Str., Sidney. Ausztriában: Gellért Livia, Wien, III. Salesianergasse 2/19. Belgiumban: Agence Presse Europa, Ixelles 1. Boite postale 98. Brazíliában: Livraria D. Landy, Rua 7. de Abril 252, Caixa Postal 7943, Sao Paulo. Dániában: Vásárhelyi Géza, Norre Alle 75/640, Kobenhavn. Franciaországban: Méri Margit, Poste Restante, Paris 17. Annexe 1. Hollandiában: Havay János, Nieuwe Herengracht 97. IV. Amsterdam Oost. Irországban: Gondos Sándor könyvkereskedése, Herzl 16, Bét Hakranot, Haifa. Kanadában: Sas László, 5390. Decelles Ave. Apt. 9. Montreal. Mexikóban: Libreria Europea, Avenida Gutenberg 60, Mexico 5. D. F. Németországban: Greif Verlag K. G., München 8, Sedan Str. 14. Norvégiában: Volent Zsolt, Brynsveien 110, Sandvika-Hauger, Oslo. Olaszországban: Susanna Trizmya, Via B. Pontelli 5, Roma. Svájcban: Kukorelly Pál, 6, Rue Beauregard, Geneve. Svédországban: Magda Hámori, Kanadastigen 17, Stockholm - Lidingö. Uruguayban: Kiss N. Béla, Buceo 3556, Montevideo. USA-ban: Dr. Deák Zoltán, 2251, Loring Pl. Bronx 68. N. Y.

Az itt fel nem sorolt országokból a lapot megrendelni egyelőre nemzetközi postautalvány beküldése útján lehet. Kérjük olvasóinkat, közöljék előfizetésüket levelezőlapon is kiadóhivatalunkkal, mert a nemzetközi postautalványon nem szerepel a befizető címe.

Az Irodalmi Ujság ára:

Anglia: 1 shilling, Argentína: 6 peso, Ausztrália: 2 shilling 6 penny, Ausztria: 2 schilling, Belgium: 7 francs, Brazília: 14 cruzeiro, Dánia: 1 korona, Finnország: 45 márka, Franciaország: 50 francs, Hollandja: 60 cent, Izrael: 300 pruta, Kanada: 20 cent, Magyarország: 1 forint, Mexikó: 3.15 peso, Németország: 60 pfennig, Norvégia: 1 korona, Olaszország: 70 líra, Svédország: 80 öre, Svájc: 60 centimes, Uruguay: 50 cent, USA: 25 cent, Venezuela: 0.75 Bs.

Félévi előfizetési díj egyes szám árának tízszerese, egyévi hússzorosa.

Légipostán példányonként 20 US dollárcentnek megfelelő összeg számítandó az előfizetéshez.

Magyar Írók Szövetsége Külföldön

Irodalmi Ujság

Megjelenik minden hónap elsején és tizenötödikén.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Published by the Hungarian Literary Gazette Ltd.

14, St. George Street, London, W. 1.
Tel.: MAY 32-24.

Printed by the Waverley Press, 79. Cambridge Road, N. W. 6.

TEVAN Andor

Tevan Ilona

keramikus

1916–18.

Eimisk 1930

89. l.

mindazon események dátumát, melyek
kalmasak lehetnek arra, hogy az

ó évben négy nyelven kiadott ezen
ssel találkozott nemcsak az uta-
ken, hanem a külföldi szaksajtó-
vészi, turista egyesüléseknél s
az a külföldön igen gyakori -
ogy az utazást és az eziránti ér-
glényegesebb eszközét fejlesszék

közrebocsátjuk, nemcsak az ide-
speciálisan mindazon hazai intéz-
lyek valamely fontosabb megnyil-
során, de amelyeknek nem áll
ág, melyet intézetünk évtizedek
ztositott.
jük t. Cimet, kegyeskedjék 1931.
reméltó eseményeinek naptári dá-
k véleménye szerint akár álta-
gent érdekelhetik és idejövetel-
gyeznünk, hogy az adatokat

egkeresésünknek s ü r g ő s e n

kiváló tisztelettel

IDEGENFORGALMI, BESZERZÉSI, UTAZÁSI ÉS SZÁLLITÁSI
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Tevan Sotván

1910/11 – 1913/14

Ferkèpzomfoiskevk

140 l.

T. 709.

ben [redacted]
a Hohenlohe lovascsapatai küzde-
kiknek vezére lovárol éppen le-
heidigung des Poczaner Pass am 3.
deni und Porczeni am 7 und 8 Oc-
tő. Jelzése fölül

v. Trattnern K:K: Buch:
te: A Die K.K. Truppen in den Ver-
ass unter Befehl des Obrist Schulz
der Turken.

a vk. 17 : 23.1 cm.

Tevan István

halálhire:

Szegedi Hiradó

1915. aug. 17.

1915-ben 23 éves volt. Hódmezővásárhelyen születet, középiskoláit is ott végezte, majd a bpesti képzőművészeti főiskolán tanult. Ferenczynél és Szinyei Merre Pál-nál. Honnabb ideig tartózkodott a szolnoki művésztelepen

A halálhir hamarosan hamisnak bizonyult.

U 1614

Tevan István

Lood

Szegedi Hiradó 1915 aug. 26. (Tevan István él.) U. 1615.

Ömaga cafolta meg a halálhirt egy szegedi rokonához irt levélben, meghet a Hiradó le-közöt.

Tevan István

fertő

1915 aug. 17-án írták
róla a szegedi lapok, hogy
az északi harctéren elesett.
Ezt a hírt cáfolja meg
az alábbi hír.

Az Est. 1915 aug. 26.
(Mikor a halottak a harc-
téren találkoznak.)

U. 1611.

Teván István

U. 2017

Görömbölyi gör. kath. iskola vándor könyvt. V. 302.

Tévan István

† 1916

U. 2232

~~Apertumi ásatások VIII. 135.~~

Tevan Ivan

l. u. 2262

~~Aquincum h. n. Lt. 36.~~

Tevan István

U. 1598.

Tevan István

festő

~~1910~~

u. 1611

u. 1614

u. 1615

Tevan István

U. 2262

Szegedi Hiradó
1916. aug. 29.
(A T. – kiállítás
megnyitása.)

Hagyatéki kiáll-
Szegeden. Képei
nagyrészt katona-
kortrék-

Tevan István †

21.2232

Szegedi Hiradó
1916. jul. 20. (Tevan István hősi halála)
A lap mult évi tudósítása Tevan halálárol korai volt. Meghalt 1916. jul. 1. Markowka és Mlodyatin közti utóvédharcmál az orosz harcteren –

lóban. Azonban a könyökcsukló rögzítése főleg sür-
son alapszik, már pedig a *Prüfstelle* bejelentett egyik
nánya éppen a súrlódó rögzítésnek a teljes elkerülése.
hát, Ráthnak ez a vívmány már akkor sikerült, ami-
a Prüfstelle még nem is létezett! Az eredeti Branden-

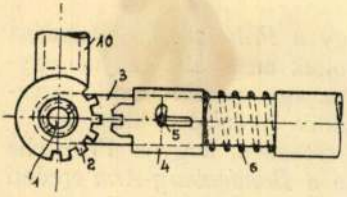

11. ábra. Ráth-féle műkar: a magdeburgi és a Verein pályázataira benyújtott darabok *A* csuklója.

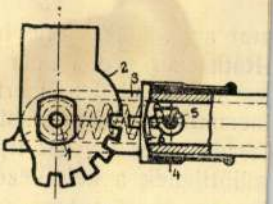

12. ábra. Ugyanez a Brande A. M. I. és a Tannenberg-

nemcsak Magdeburgban, hanem a Charlottenburgban *február 6.-án* megnyílt kiállításon a magdeburgi pály pályanyertes szerkezetek csoportjában ki volt állítva. *jesen kizártnak kell tekinteni ezek után azt, mintha D Schlesingernek nem lett volna tudomása a Ráth-féle kezetek létezéséről, amidőn cikkét a Zeitschriftban me*

b) *Az alkarnak a felsőkar tengelye körüli forg szolgáló mechanizmus:* a *kaszáló csukló.* A den *kaszáló csukló*-nak nevezhető mechanizmus ú *Brandenburg-Arm Mod. I.*-nél, valamint a *Tanner Arm*-nál lényegében teljesen és alakilag is nagymért megegyezik Ráth-nak a magdeburgi pályázaton rés szerkezetével. Különösen teljes a megegyezés a ké keletű *Tannenberg-Arm*-nál, amint ezt ismét legcsa sabban a két részletrajz egymás mellé állítása tünte a 13—14. ábrákon.

Mindkét esetben a 11. számú fogazott koszorú a rö lényeges szerve. A *Tannenberg-Arm*-nál egy másik zott koszorú nyúlik bele, amely eltolható hüvelyen míg Ráthnál a fogazott koszorúba közvetlenül a rudacska kap bele, amely egyébként a *Tannenberg-Arm*-nál szintén megvan. A *Tannenberg-Arm*-nál található hüvely egyébként semmi egyéb, mint

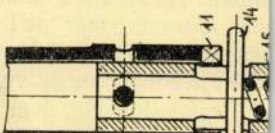

Téván István

Jestő U. 2017

1916 tavaszt esett el az
orosz harcterén, mint
tartalékos honvédhad-
nagy. 1916. dec. a ha-
di diszitmenyes 3. oszt.
kartonai érdemkeresz-
tel tüntették ki az
ellenség dött tanusitott
vitéz magatartásáért

Szegedi Hiradó

1916. dec. 5.

meg

Az új kiadás az eddig jól bevált rendszer s

I. Általános rész.

a) *Az ország általános közigazgatási beosztása a törvényhatóságok betűrendjében. Az egyes vármegyék keretében először a városok, azután a járások szerint a nagyközségek és a körjegyzőségek, — a hozzátartozó kisközségekkel — vannak felsorolva.*

b) *Az ország törvénykezési beosztása: kuria, táblák, törvényszékek, járásbíróságok területi hatásköre.*

c) *Az ország pénzügyi beosztása: a pénzügyigazgatóságok és adóhivatalok hatásköre.*

Az új kiadás természetesen már

közli a visszatérő MAGY

A minden hivatalban, irodában és cégn vászonkötésben f. év december havában jele küldeményként kapják meg.

Kedvezményes előfi

Megrendelhető a csatolt 1165. sz. cse december 15-ig érvényes. Bolti ára 14.— F (Budapest, IX., Ráday-u. 14, II. 5.) nyujt.

Hornyánszky V. r.-t. 96.050. — F. k.: vitéz Várady Károly.

Tevan István

u. 1598.

Fenti Fesztl Lehel altábornagy hadosztályában nyert beosztást 1915 nyarán és 3 hónapig tartózkodott az északi harcterén.

Szegedi Napló

1915. nov. 3

(-ó.: Szeged harcteri festője.)

I. – VII. + 1. – 147. ll.,
8 képes tábla ——— n. o., 1907.

Művéneti Kőnyvtár, vezenti
Dr. K. Lippich Elek

Tevan István

l

Végvári Kolnok

58. l.

where are six days of the week.

5.) What are the names of the s
days? The names of the seven days o
Monday, Tuesday, Thursday, Wed
day, Friday, Saturday and Sunday

6.) How many seconds are ther
in a minute? There are sixty s
conds in a minute.

7. How many weeks are there i
a year? There are fifty-two we
in a year.

Which 8.) (Which) is the fifth month an

Tevan István M.D .K.

Illusztráció a "Hadak utján" c. kötethez

/ Móra K./

Vasárnapi könyvespolc

Magyar Nemzet 1966. junius 5. 13. 1.

Tevan István, festöm. MDK

a szolnoki telepen dolgozott, ma az ujabb magyar
müvészgárdához tartozik.

dr.Lázár Béla: A törzstagok és a telep többi müvésze.
Szolnok a müvészetben c emlékkönyv/ifj.Genda Béla
szerk./ a 25 éves jub. alkalmából. 1927.szept. 48.l.

Thalherr József
éjszten

l.

Tér és Forma
1926. 4. sz.

13)

Bevétel

10 Ezd. szóval Piz
a mátraverebélyi sv
helyreállításánál
re Szanyó Alajos
bevételezten

Mátraverebély

Szanyó Alajos s.k.

M.D.K.

Thalherr József.épitész.XVIII.sz.

Pozsonyban dolgozott.A pozsonyi Aspremont palota hiteles tervező mestere.Több jelentős müvet alkotott. 442.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Minerva.Bpest.1960

THALHERR József építész

BUDAI Aurél: A martonvásári kastély építéstörténete. = Műemlékvédelem, XXXIV.évf. 4. sz. 1990 218.p. és ill.

David Matyáš 1802/3

Demossi Pavel, maliar v Levoči, Bystrice („Paul Demossi, Mahler von Neu 1667, keď sa stal v Levoči mešťanom.

Desidor, František, maliar, 1743 dostal za bližšie neuvedené práce v chráme sv. Martina a v škole patriacej ku kostolu, ktorá bola na Dolnej Vydrici, podľa položky č. 57 26 zl. a 17 a pol grajciara (Kniha kostolných účtov dómu sv. Martina, 1743—1744, s. 40, sign. EC 39). — 1744 podľa položky č. 61 dostal za maliarske práce 1 zl. a 25 grajciarov (Kniha kostolných účtov dómu sv. Martina, 1743—1744, s. 96, sign. EC 39).

Dickhardt (Dikhardt, Tickhardt, Dickart), Karol, kamenár (lapicida sodalis, lapicida), 27. júna 1775 sa uvádza s manželkou Klárou pri krste svojej dcéry Anny. Krstní rodičia: Matej Szendrei, panský sluha (famulus dominalis), s manželkou Annou Máriou. K. Dickhardt býval v tom čase na Špitálskej ulici — platea hospitali (MP fary sv. Martina). — 2. februára 1777 sa uvádza s manželkou Klárou pri krste svojho syna Jozefa. Krstní rodičia: Matej Szendrey, panský sluha, s manželkou Annou Máriou. K. Dickhardt býval v tom čase v meste (MP fary sv. Martina). — 14. februára 1778 sa uvádza s manželkou Klárou pri krste svojej dcéry Márie Anny. Krstní rodičia: Václav Ruzicska, kuchár, s manželkou Annou Máriou. K. Dickhardt býval vtedy mimo mesta — extra urbem (MP fary sv. Martina). — 24. augusta 1778 sa uvádza s manželkou Klárou ako kmotor Karola, syna tabačiara Jána Grünbauma a jeho manželky Magdalény (MP fary sv. Martina).

Thallhert József

1777-ben kapott megbízást, hogy a Váczra telepített angolkisasszonyok számára kijelölt épületet, a Theresianumot rendbehozza. Ez még az év folyamán megtörtént s a testvérek aug. 23-án beköltöztek új otthonukba.

Richter angolkisasszony

37 l.

épitész beszterczei utisza

vényesitve, tisztelettel vi

Buda

Tallherr József

állami építész kisitette 1785-ben a város majori kert tervet, amiszek alapján Kock Antal budai (városi kertész kezdte el a kert létesítéset, de azt nem fejezte be. Tallherr francia kertstilusban terverte a kertet egyenes utakkal, sövényekkel, virágágyakkal. A major közepén fasorokat ültettek, de azonkívül semmi sem történt –

Morbitzer

18. l.

MAGYAR KIR. VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISTER

33661/908 szám.

A Franklin Társu
nép művészete" cimü münek egy pé
leküldöm.

Budapest, 1908. má

A mini

min

M.D.K.

Thalherr Miklós István

Th. János budán müködö épitész fia.

Mödlhammer Mátyás és Fidler Hernik kőmüvesmesterek voltak az ajánló-jótálló kezesei,

1722-márc. 1-től Hölbing János épitőmesternél inaskodott, nála szabadult föl 1742 dec. 27.

Schoem Arnold : A Thalherr épitész-család eredete

Müemlékvedelem 1967/2. 93. l.

M.D.K.

Thalherr Miklós István kőmüvesmester

Budáról a céhbeli vándorlásra indult , a morvaországi Fulneken telepedett le és kötött házasságot.

Schoen Arnold : A Thalherr épitész-család eredete

Müemlékvédelem 1967/2. 93. l.

THALHOFER, Ignaz, pozsonyi órásszegéd

I.T. Uhrmachergesell, + 47 éves korában, Pozsony, 1829 május 16, tüdőbajban (1829, 535 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

Thalhofer Károly

könyvkötőtegéz

Sopron

1855

l. Vasi Szemle

1936. 232. l

Mit Holzschnitten und einem Situationsplane.

1. – 77 M., 1 térkép

Hannover
Hahn
1878.

Thalhofer Károly
könyvkseged.
17 éves, 1852-~~ben~~ óta
tanonc Putz Antalnál
Kőszegen. 1855-ben
felszabadul.

Véghosszkönyvk
232. C.

KELET
év, hó nap
Hivatkozás
TÉTEL

% kamat

Havas Rezső

LEJÁRAT		Kamat nap	Kamatszám	ÖSSZEG	
év, hó	nap			Pengő	f.
1934. jul.	29.			9146.	40

Thalinger

épitéz

l.

Biró Erdmüv

119. l.

AZ 1934. ÉVI

TÉLI KIÁLLITÁS

TÁRGYMUTATÓJA

JANUÁR 14—FEBRUÁR 11.

Thalinger

bpesti ötvös

Dallinger nek is
isja Schmall
vigyázni.

Thallinger mérnök

a szamosújvári örménytemplommal kapcsolatban Überlacher Anton-nal együtt restaurációs tervet dolgozt ki.

Dr. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

328 l.

Thallinger Frigyes

epitomester

XVIII sz.

lásd

Szongott. 1901. II. 23 l

Thaller

Hobrin

U. 1735
a

1736

Thaller Franz

zobrazit

l. Biró Erdmüv

152. l.

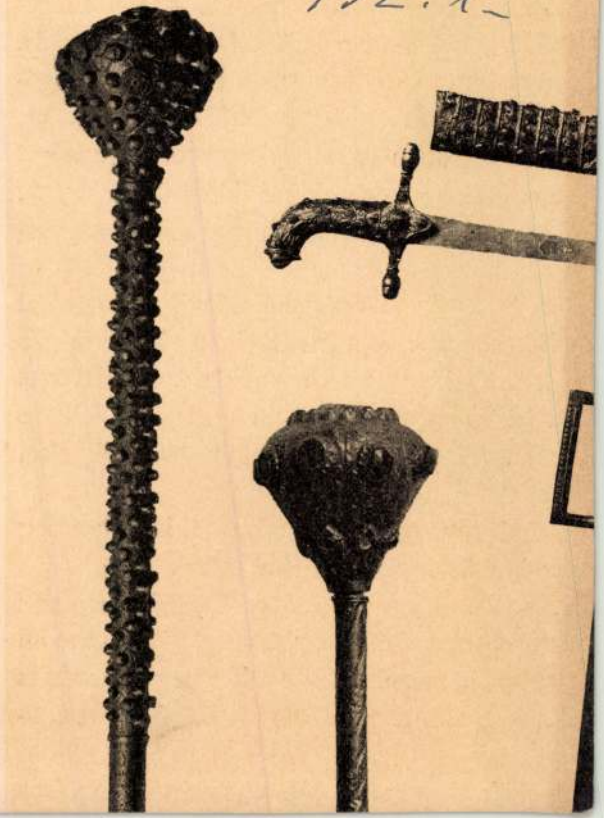

isak (427. ábra) alatt külön is reprodukálva van.
mborúan kivésett lombdísz ékíti. Hasonló dísz-
nyakvért, valamint a halántékvértek szélén is.
ett lemezben végződik. Ormán aranyozott forgó-
; bőrrel borított halántékvértekben egy-egy kis
Armeria-Reale olasz királyi fegyvergyűjtemény.
előbbinek közepén kissé kiemelkedő borda
lig a szűz Máriának mária-czelli képe a gyer-

kar és nyak kivágásainál kisujj vastagságú
ombdiszítéssel. A vértezet belül lószőrrel és
ozott szögekkel van megerősítve. A hátvértet
illszíjjal és egy ugyanolyan mellszíjjal lehet a
látszik. (A vérteket használatba vételük előtt
:tül.)
jelentékeny szerepet, melyet a hős herczeg
gyar hadtörténelmi emlékek közé.
okt. 18-án. Atyja Jenő Mór Szavoja-Carignan
n unokahuga volt. Az alacsony, vézna termetű
ı, papi pályára szánták, de a herczeg bosszúsan
szárnak ajánlotta fel szolgálatait, a hol drago-

ó törökök ellen (1683. júl. 7.), majd Bécs város

Thaller Franz

1759–1817

Stab. III. 21.

IV. 152

Thaller

l.

LykaMagymúI800-50
280 l.

Csupasz kislány

Giovanni /János/

Petrucci Carlo Albe

Római kvartett

Fészek a hegyekben

Tölgyfavásár

Respighi arcképe

Az elhagyott kunyhó

Pisani Angelo

Euganei dombok

Torcello- Velence

Elhagyott kolostor

Thaller F.

osztrák szobrász

l. Kazniczy Erdler

103. l.

Sir William Orpen: *Nudo.*

Thaller F.

bécsi szobrász

1805

l.

Bírógernyeszegi

36. l.

Rovin János.

Feleségével.

A jobbról közeledő agg
csöveket hoz a ház tövében ülő
háttér hegyes vidék. Felirata

Janos R
Seines Alters 17
Eh weib 164 iahr
Verheirathet 147
Wohnhafft zu Sza
sebeser District
dessē Leibl. Kin
in Lebē der Jüng

Rm., mér. a rl. 34.6:

Sz.

K-D.K.

THALER Ferenc szobrász

(1759 - 1817)

Tiroli származású, Münchenben majd Bécsben dolgozott

1805. Marosvásárhely, Teleki - Könyvtár, Teleki Sámuel és felesége bronz mellszobrai. Felesve, datált

Aggházy: Barokk szobrászat ... Bh. 1959.

I. 284.

Thaler

Hobráz

XVIII sz.

A tornai vk. templombem fentitől a Keglevich-sirenlék, fehér márvány reliefek. Fenti kénitette 1799-ben.

Láttam 1939. jul.

tetü Bizottság !

i 689 számu az imént érkezett ügyre,
hogy Fridli Sándor épitésvezető ur-
hogy a munkásbetegsegélyző és bizto-
ő és balesetjárulékok hátralékaira
k alapján nyomban bekértem a hátra-
tünik, hogy betegsegélyző járulék
13.kor 84 fill. és augusztus 29.-én
s kamatok fejében 46 fillér, összesen
etve, mely összeg a tisztelettel
si jegyzék szerint tényleg esedékes,
li Sándor épitésvezető jelentésében

Thalis Márton

aradi ácsm.

1775

l.

Baloghfatornyok

130. l.

THÁLIS Márton ács

VÁRADY József: Tiszántúl református templomai. I-II. köt. Debrecen [Sajószentpéter] : Borsodi Református Egyházmegye, 1991

37.p. 1772-ben együtt készíti Stoller András kőmüvessel a Békés ref.t. tervét

Shallinger Friedrich.

(+1836) mérnök. Kezdetben a vármegyénél dolgozik, később az Aedilis Directio adjunktusa, majd igazgatója. 1791: Szamosújvár, az örmény nagytemplom helyreállítási tervét készíti el.

Dr. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bucharest, 1970.

325 l.

Thallinger Friedrich

1792: Kolozsvár: a városnak dolgozik; 1798 no. a „Sétatér" tervét képíti el. 1817-20 no. a Királyi Lyceum tervezése: 1833: Kolozsvár: tagja egy bizottságnak.

B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

325 l.

Thalinger Frigyes

erd. épitészeti Gazgatósága tiszt
Kolozsvárt a XVIII vagyis c XIX. század elsőfelében. Egyébként tartomány
mérnök.

Zakab Cek. Kolozsvár tört.
Bpest 1888. III 615. l 617 l

Thalis Márton

aradi ács

1775. Békés

Balhel 131. l.

Ics.

Europa
film könyv laptergesztő

Budapest

V Rothermere) u 12 III 2)

Thaller Ferenc

órás Pécs
1800 körül

l.

Csanyi órák

330. 24.

Thaller János

gyulai ötvös

1817

lásd

Scherer

I. 428. l.

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
Beléti ív.		

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Thaller József

órás Pécs

óra 1830 Körül

Csányi Mübarát

100. l.

Tuesday 26th April
Over 1820 years
ago Christ

Thaller József

órás Pécs

XIX. n. 1. fele

ivód

z

Pritz

56. l.

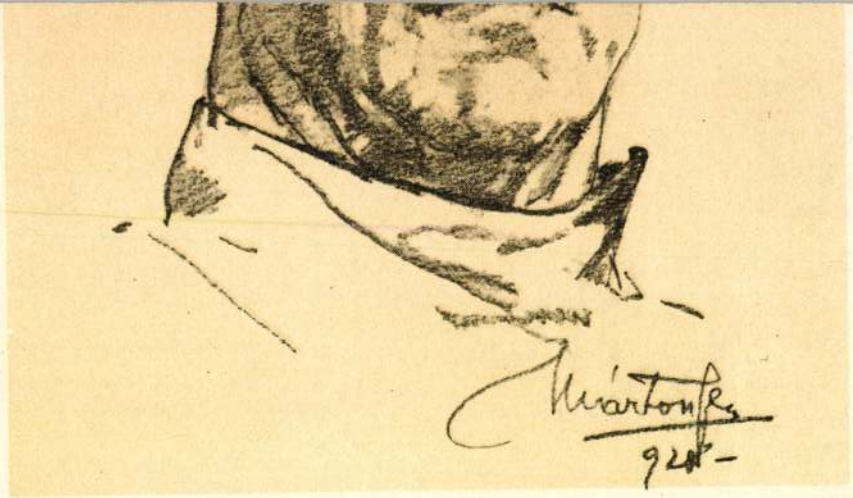

Márton Ferenc: Lovag Santelli Italo arcképe

Thaller József antalos M.D.K.

1784. ... a Tisza Szögi Templomban való kézek iránt Thaller József nevezetű jó mesterre biztuk azon szérek megtsináltatását

~~Szabó Szenger Ki~~; Adattár. Műtört. Ért. 1958 (VII.) 2-3 sz. 201.

THALLER JÓZSEF, órásmester

1822-ben szőlővásárlással kapcsolatos szerződésben olvashatjuk Thaller Józsefet, mint vevőt, aki "bürgerliche cher Uhrmacher" volt, tehát polgárjoggal rendelkezett 167.old

KOPASZ GÁBOR: Régi pécsi kézmüves mesterségek 167.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, XVI. 1971.
Pécs, 1972

MDK

Thaller Márk, órásmester

szül. Bajorországban

1713. Pécsett letelepedett

Cserkuti A: Pécsi ácsok cehe. Pécsi Napló, 1913. nov.30. 3-4.l.

MDK

Thaller Sebestyén, pécsá ácsmester

szül. Nordlingen , Scgvaben tartomány.
1713. Pécsett letelepedett
1717.k. céhmester

Cserkuti A: Pécsi ácsok céhe. Pécsi Napló, 1913. nov.30. 3-4.l.

Körplastika. Gr. Teleki Sámuel. Thaller.

Tud. gyűjt.

1817., VII., 3-8.

Kacinczy Ferenc: Erdélyi Cancellárius gr. Teleki Sámuel Excell. Bibliothecája Maros-Vásárhelyt.

Thalman Mihály

segesvári harangöntő öntötte az erzsébetvárosi Ferencz kat. főtemplom nagy harangját a XIX. sz. elején

Avedik Lukács: Szabad királyi Erzsébetváros monográfiája. Szamosvár, 1896. 110. l.

Lith. v. Ign. Seelos

Thalmayer Ida

1902/9 - 1911/12

Ferkèpzomfoiskèvk
Mo. l.

Poczáni szoros.

A látkép alján az előtér
[redacted] balr
nek Kara Mustafa embereivel,
hanyatlik; fölül pedig a Vert
August 1789. és a Sieg bei Wai
tober 1789 térrajza szemlélhe
fölül jobbra: No XXIII.
legalól jobbra: Wien bei T.E.
[redacted] magyarázó szövegének kezd
schanzungen am Poczaner P
és befejezése: K. Flucht

Szines rm., mér.

Thallmann Mihály harangöntö

Erdély. XVIII.sz.

Arch.Sieb.1853.1.köt.334.l.

Thalman Mihály

harangöntő 1797
Segesvár

l.

Archiv des Vereines f. sieb. Landeskde.

1853-55, Neue Folge. I. k. 334. l.

HELYSÉG

S Z O M B A T H E L Y

VÁRMEGYE

Vas

ŐRZÉSI HELYISÉG

Ferences templom

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT

KOR

1749

MÉRET

TÁRGY

Szent Flórián
Mellékoltár /leckeoldal másodi

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

Képe Szt.Flóriántábrázo
pusztitó tüzet oltja./Ez a kép a város le
Flórián könyörögve eme
imáját,angyala által eloltatja a tü

FÉNYKÉP, RAJZ

Thallmayer Gyula

Thallmayer Gyula, építész, Nagyszebenből, 23 éves korában, 1854-ben iratkozott be és 1858 nov.-ig az építészeti szakosztály hallgatója volt.

Fleischer Béla

90. l.

Radisics Jenő VIII. 229

MDK

Thalmayer Ida

Az Országos Magyar Iparmüvészeti Társulat abroszok, asztalkendők és törülközők mintáira kiirt pályázatra készült pályamüvét a késmárki szövőgyár tulajdonosa megvette.

Magyar Iparmüvészet 1911. 104.o.

Thalmayer Ida

1912

Ki tud róla

R. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

ága tek. Elnökségének,

B u d a p e s t .

-én kelt 210.számu és folyó évi
u becses átiratára van szerenes
Ottó , Foerk Ernő, Schulek János
tagjainak zsámbék-töki utiszámlá-
K illetve 894 K-ra, Foerk Ernő

Thallmeyer Julius

Geb. in Hermannstadt

23 J. alt.

1853-54.

Bècsi akadèmia
könyv

Mées, öskori V. 191

M. P. K.

THALSTROM, Johannes kőfaragó
Pomeraniából
1805. Eperjes polgára

Agghásy: Barokk szobrászat... Gn. 1959.
I. 286.

Thaly K

Irodalom- és művelődéstörténeti tanulmányok a Rákóczi-korból.

Petrik 1886-1900

MDK.

Thalikálmán

II Rákoczi Ferenc védőlevelét közli a kassai könyvkötő céhek zámára, a magy. könyvszemlében. A régi célvizonyokra jellemző okmány.

II Rákoczi Ferenc védőlevele a kassai könyvkötőcéh zámára.

Grafikai Szemle 1895. évf. 9 z. 156 l.

Érem
Thaly Kálmán tiszteletére
Tóth Géza

Századok XLIII 1909. 72 o.

Vegyesek

Thaly Kálmán, MDK

rodostói utjáról, szerencsés felfedezéseiről a "Századok" hasábjain számolt be, leirta Rákóczi ebédlőpalotáját, melynek szépségéről a legnagyobb elragadtatás hangján nyilatkozott. Az ő és Szádeczky Lajos egy.tan. kezdeményezésére szerezte meg a magyar kormány 1905-ben a rodostói ebédlőház müvészi részleteit s azokat 29 ládába csomagolva Kassára szállitották, h. alkalmas helyen felépitessék a rodostói ház s abban helyezzék el a müvészi részleteket.

2

~~Gerevich Tibor~~: Rákóczi rodostói ebédlőháza Kassán.

Szépmüvészet--~~Müemlékek védelme~~. 1943. 1.sz.

~~3-4.l.~~

6.

Thám Géza

Eger

l.

Habad Mineret

1948. 336. l.

a pannon halmi értesítést. Mikor kerülök oda, bizony nem tudom, mert éppen csak hogy elhagytam az ágyat; csak úgy tengek-lengek.

Sok csapás ér egymásután, nem tudok lélegzethez jutni. Azorvosok egyenlőre minden szellemi munkától eltiltottak, hát gondolhatja Nagyságod, milyen bőrben lehetek.

Alegszebb tiszteletemet mijlvánítva vagyok Nagyságodnak készséges hive

Mezőkeresztes 1928. II. 8.

Schoen Arnold

THAM GEZA, festo, mérnök

A Vizügyi Igazgatóság képzőmüvészeti szakköreében több mérnök is festeget, kitünő rajzképzésben részesültek. Köztük Imre János, Gavallér Andre, meghaltak. Thám Géza Bpestre költözött. Haroméves fejlődésüket kézzelfoghatóan le lehet mérni. Péter Mihály is náluk tünt fel. Idei harmadik kiállitásuk Kisvárdán nyilt meg. 100.old

KOROKNAY GYULA: A nyiregyházi képzőmüvészeti élet 1971 első felében 93.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1971. VI. 3.sz.

Tham Sándor

eperjesi rajzisk. tanító

l.

Bedy györi rajzisk

18. l. jegyet.

EUM AUKCIÓI

JENŐ

GYATÉKA

s

inalis Hungarici

Univ. 1819.

ipo

]

THAM, Wolfgang Lindner
MÉT 1995 302

RABENER, Gottlieb Wilhe
Satiren. 4. th.
[Karlsruhe] Carlsruhe, Cl
574 p. 20 cm
/Sammlung der besten Neu
und Dichter 14. th./

KARRINAI [István] Ste
Institutio elogmuntieo
[Kassa] Cassovia, 176

Thaller
órás Budám

Kis álló a XVIII
st. végéről az
alabbi muzeumban

Csatkai Endre dr

Lorettói óra a sopro-
ni orsolyita zárda
iskolai muzeumában

Soproni Szemle
1938. 168. l.

RAHÓ, Ipar utca 896 sz.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Thaller rabrúk. 1805.

Tud. gyűjt.

1817., VII., 3-8.

Kazinczy Ferenc: Erdélyi Cancellárius gr. Teleki Sámuel Excell. Bibliothecája Maros-Vásárhelyt

Körplastika. Gr. Bethlen Zsuzsanna. Thaller.

Tud. gyüjt.

1817., VII., 3-8.

Kazinczy Ferenc: Erd. Cancell. gr. Teleki S.
Excell. Bibliothecája Maros-Vásárhelyt.

MDK

Thaller épitész,

Kovács L: A régi pesti Vigadó épitésének előzménye
Kny. Tanulm. Bp. multjából. Bp. 1934.

23 l.

M.D.K.

THAN

1952

Müvért. Gerő László: Az épitészet koraeklektikus stilusa

104.

M. D. K.

THAN Ferenc mérnök dil. festő

Miskolc 1825 – Buda 1861

Th. Mór festő bátyja

Működvelő rajzvázlatok

Művért 1952

Wilhelmb Gizella: A Than-család

a magyar festészetben 140. l.

THAMBECKH SEBESTYÉN, fazekasmester

1712-ben Kőszeg az elpusztult fazekas céh szabályzatát újra kiadta a céhnek. Az előterjesztő fazekasmesterek valamennyien kőszegi polgárok voltak. Nyolc polgár. Ezek egyike volt ő is. 334.old

BARDOSI JÁNOS-B. DORNER MARIA: Adatok a sárvári/és kőszegi fazekasok történetéhez 333.old

SAVARIA, A Vas megyei múzeumok Értesítője 5-6. 1971-72. Szombathely, 1975

Thamerle J./Jacob/,asztaloslegény,/Thämerle/

Győrben 1674-1699 között megfordult asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint:"Landeck, Tirol:Thamerle J. 122.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosművességének történetéhez 93.old

Arrabona,9. -Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz.Évkönyve

Thamerle/Thamerle/ J./Jacob/,a ztaloslegény

Győrben 1674.1699 között megfordult asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint:"Landeck, Tirol:Thamerle J.2 122.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz.Évkönyve

Thamisch János

Kőmives

Sopron

1581. nov. 3-polg. esküt

Hází

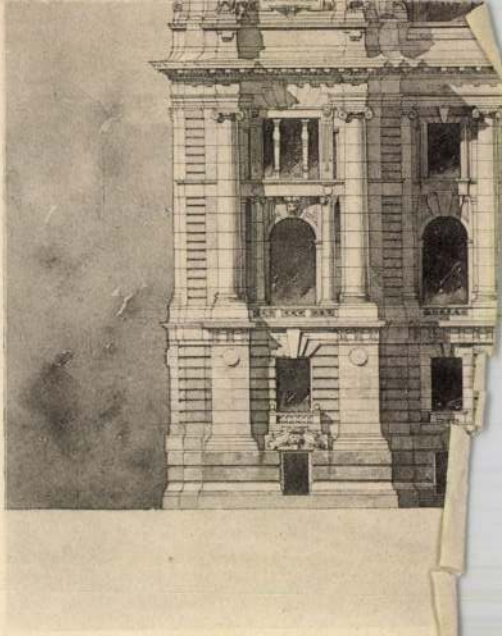

Fénynyomat ***Divald K.*** *budapesti műintézetéből.*

MÜVTÖRT DOK.

THÁN festő

Szabad Nép 195o.
166.jul.2o.6.l.

Thamasch l. Tamás.

[illegible]

Than ~~Karoly~~ László, festő

Than Mór öccse.

A pesti Esterházy-palota képe, vízf. 1874.

Emlitve és repr a címlapon

Lestyán Sándor:

Az elnöki palota.

Budapest. 1946. aug.

nám

Lestyán tévesen

T. Károlynak

írja

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

 M. D. K.

THAN László dilettáns festő

Szül. 1830 Óbecse megh. 1906 Siófok

TH. Mór festő öcse

Várhegy Vérmező felőli oldala

Görgey, Danijanich, Nagy Sándor, Leiningen lovasképei

Szüleim békéscsabai lakóháza

Budavári Elypse-sétány

./.

 Dr. D. K.

THAN László dil. jestő

Szilki povtréja 1860
Cortina d'Ampezzo
Rengenberg a „briemi" tónál
Az Albrecht-út fordulója
Várkerti lépcső
Apponyi Albert
Brankovics György
Borobás

./.

M. D. K.

THAN László dil. pestő

Ipolyi

Zichy

Huszár Adolf

Magyar Whist

Kilátás Károly öcsém széchenyi-hegyi

nyaralójából

Várlatok, tanulmányok

Művért 1952.

Wilhelmb Gizella: A Than-család a magyar festészetben 140. l.

Meghalt 1906. pilius 26-án

Than László
~~mindedvető festő és~~ rajzoló
állítólag honvedtint
volt. A kenthelyi
Balatoni Muzeumban
karikaturái és pri-
mitív vízfestményei
A karikaturák tábrugive
balatoni nyarálokat
ábrázolnak, a vízfestmé-
nyek pedig balatoni táj-
képeket.
Darnay (Dornyay)
Béla igazgató úr szeres
volt ezeket megmutat-
ni 1944. febr. 4-én

alónok ünnepelt hősét látjuk
-egy hatalmas életképe, vagy
ámitott, hanem az iz[illegible] vérig

Than József

Született 1824-ben

Lt.áb II. N. ‡

IV. 134*, 152

lásd okv.

itt

* Than Mórról szól.

‡ a Marastoni akadémiában társulati növendék

10046

. Jobbkarján köpenye van átvetve és
tárgyon nyugtatja. Felirata a kép

h Elhard.

DAPEST.

THÁN KÁROLY, festő

A szombathelyi Múzeum felavatásán, 1908. okt. 11-én Többek között részt vett: Benczúrx, Ströbl Alajos, Székely Bertalan, Thán Károly, Schulek Frigyes, stb. 304. old.

S. PAVEL JUDIT: A Szombathelyi Savaria Múzeum Története. Szombathely első archeologiai gyűjteménye. 293. old

SAVARIA. A Vas Megyei Múzeumok Ertesitője. 1963. I. kötet. Szombathely, 1963

Than Mór festőnek ősei öccse volt.

Than László

min. tanácsos
a felső számvevőszéknél
szel 1830–†1906 Siófokon
Óbecse
működvelő rajzoló
és vízfestő
karikatúrák,
szinházi jelenetek,
hazai külföldi
tájképek, olaj-
jal nem festett

Withelmiz Gizella
közlése

Than Ferenc

mérnök

Than Mór festő öcse volt 1826 ban, vagy 25-ben hűlctett Óbecsén, + 39 éves korában, hol nem tudják.

Műkedvelő festő.

Than Károlyék tulaj-donában van egy album, melyben rajzok és akvarellek vannak.

Olaj képeket nem festett.

Withelmb Gizella
közlése

Lord Withelmb G. Than Mór életrajzában.

...remű elz.	TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT
	SZÁRMAZÁSI HELY
	MESTER
...o.	SZEMÉLYI VONATKOZÁS
	EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

...tápli csipke.

Thán Géza

1912/13 – 1913/14

Ferkèpzomfoiskèvk

140 C.

Passarowiz.

Az előtérben jobbra látju
a középtérben az angol és holl
nácskozási sátrak vannak, a me
log' csapatok állitvák föl; a
követnek és hozzá tartozóinak

Prospect der Gegend um Pa
Abhandel- und Schliess

Rm., mér. a vk. 1

Than Tóisef

festő

Társulati növendék a Marastoni festést akadémiájen. 1847–1849

23 éves. Cath. Krompahi szül.

Ney Ferenc. Az első magyar festészeti akadémiát gyámolító társulat évkönyve. I. f. 1846–1851. Pest. 1852.

30 l

M. kir. adóhivatal
Tapolczán.
Érk. 1905 MAJ 27

4461 szám.

Előirattott a nyugilletm. szfitko. 122 l.

1905 V/27 [illegible]

Tevan Margit emlékkiállítás

TEVAN MARGIT

Nem biztos, hogy helyesen teszi, aki Tevan Margit emlékkiállításából akar a művész munkásságának jelentőségére következtetni! Némely alkotónál *az életmű része a világszemlélet is*, a cél, amelyet csak megközelíteni lehet — elérni aligha. Nehéz az Iparművészeti Múzeumban bemutatott tárgyakból ítélni egyebek közt azért, mivel a használatra szánt tárgyak összegyűjtése — ha időben kezdődik is — csak kis részben lehetséges.

Tevan Margit úgy volt ötvös, mint Ferenczy Noémi gobelinművész, Kovács Margit keramikus. Társait említve nem stílusra — jelentőségre, alkotószándékra, következetességre gondolunk. Arra a programra, mely a Bauhaus szellemét, törekvéseit követve, vagy csupán eredményeit tudomásul véve értelmes tárgyi világot kívánt létrehozni. Ha úgy tetszik: *demokratikusat az arisztokratikus helyett.*

A nagy vállalkozásnak nagyok a lehetséges kudarcai. A polgári ízlést tagadó tárgyak készítői az egyedül fontos vevők számára dolgoznak, akik — jómódú polgárok. A különös ellentmondást, műveiben a felsorolt három művész közül csupán Ferenczy Noéminek sikerült feloldania.

Tevan Margit lagkorábbi, mégis kiérleltnek mondható munkái a harmincas évekből valók. Tárgyain látszik, hogy megértette a kor művészi törekvéseinek lényegét és technikai felkészültsége alkalmas arra, hogy akár a kubizmus, akár az afrikai művészet eredményeit műfajában felhasználja.

„Fónika" című arasznyi figurája, a néger agyagművesség világát idéző korsója a művesség felső foka. De vannak ez időből fél-eredményei, sőt kudarcai is. Az utóbbiak főleg hamis rendeltetésű, kubisztikus kiegészítő elemekkel díszített tárgyak: cigarettatartók, írókészletek. A megrendelő kívánságaihoz való igazodás kényszere elől próbál Tevan Margit kitérni, mikor megteremti archaizáló öntött bronz díszeit. Őszinte és jó munkák ezek, hiszen a mintázás szeretete egész pályáját végigkíséri.

A negyvenes évekre kialakítja azt a stílust, amely leginkább a sajátjának mondható: edényeit díszítő figuráit ornamentikává egyszerűsíti, ugyanakkor megőrzi az érzékeny mintázás erényét. Az ekkor készült kelyhek a hazai iparművészet legjobb alkotásai közül valók. Egyebek közt ezek teszik Tevan Margitot iskolateremtő egyéniséggé.

Az ötvenes évek termése ellentmondásos, mint a kor, melyben létrejött. Jelképe lehetne az a súlyos ezüst asztali cigarettásdoboz, melynek peremén gondosan cizellált munkások rakják a falat, esztergálnak vagy viszik a zászlót.

Szerencsére újabb, gazdagabb korszak következik: az összegzésé. A hatvanas évekből a kiállításon szinte csak tiszta formákat, nemes tárgyakat láthatunk. *E késői alkotásokon csodálható leginkább Tevan Margit páratlan képessége, mely lehetővé teszi számára, hogy az ötvösségtől idegen anyagban született formákat tökéletesen alkalmazzon anélkül, hogy megsértené az ezüst, a bronz és a réz törvényeit.*

(megay)

Magyar Nemzet 1981. X. 28.

ük örök nyugalomra. A gyászoló
család. ×

— Szomorúan tudatjuk, hogy **Havas Gusztávné** szeretett **Klára**, súlyos betegség után elhunyt. Gyászolják: munkatársai, baráti köre. Temetése: 1981. október 29-én, 12 órakor (Kozma u. 6.). ×

— Mély fájdalommal tudatjuk, hogy **Varga Lajos** fuvaros 1981. október 22-én, elhunyt. Temetése 1981. október 30-án, délután két órakor lesz a Rákoskeresztúri temetőben. A gyászoló család. ×

tokon 16 és 18.15 órai kezdettel a Rendőrök háborúja című, színes francia filmet vetítik — csak 16 éven felülieknek.

— A József Attila Színház 1981. november havi bérleti műsora. A csodák Nápolyban születnek: 1. vasárnap este, Heltai, 1. 4. szerda, F. bérlet, 1. 6. péntek, E. bérlet, 1. 12. csütörtök, H. bérlet, 1. 14. szombat este, Móricz, 1. 16. hétfő, B. bérlet, 1. 20. péntek, Karinthy, 1. 22. vasárnap du., O. bérlet, 1. 27. péntek, J. bérlet 1. ×

KONY, SZELES, ŐSZI IDŐ

an esik az eső, a záporeső, szeres az idő. A Dél- és Közép-Európa időjárását meghatározó légörény középpontja szerdán kora délután nagyjából Genova térségében volt, gyorsan halad északkelet felé, a benne áramló viszonylag enyhe levegő felhőzete

28., 06 órára
. időjárási helyzet

Eső
Havazás
t Zápor
nya Zivatar
Köd
pmás középpontja
középpontja

kedden reggelre érte el a Kárpátmedence térségét.

Hazánkban ezért országszerte borult az ég, és délnyugat felől egyre több helyen eredt el az eső. A délkeleti szél a déli megyékben időnként viharossá fokozódott. A hőmérséklet kora délután általában 10 és 15 fok között volt, de a tartósabban esős északnyugati országrészben a 10 fokot sem érte el, míg a délkeleti megyékben kevéssel meghaladta a 15 fokot.

A várható időjárás szerda estig:

Délnyugat felől időnként már esőkken a felhőzet, egyre kevesebb helyen — elsősorban keleten, északkeleten várható eső, zápor. A gyakran erős nyugati, északnyugati szelet a Dunántúlon helyenként viharos szellőkések kísérik. A hőmérséklet kora délután általában 9 és 14 fok között alakul.

A Duna vízállása Budapestnél kedden 407 centiméter volt.

Európai időjárási körkép
1981. október 28.

Budapest	**felhős**	**12**
Ankara	**derült**	**25**
Athén	**zápor**	**25**
Belgrád	**borult**	**12**
Berlin	**esős**	**8**
Bécs	**felhős**	**12**
Bukarest	**borult**	**18**
Helsinki	**napos**	**8**
Kijev	**zápor**	**13**
Koppenhága	**esős**	**6**
Leningrád	**napos**	**8**
Lisszabon	**derült**	**18**
London	**szeles**	**10**
Madrid	**zápor**	**18**
Milánó	**derült**	**20**
Minszk	**felhős**	**12**
Moszkva	**zápor**	**10**
München	**szeles**	**9**
Oslo	**esős**	**4**
Párizs	**szeles**	**12**
Prága	**zápor**	**16**
Róma	**derült**	**18**
Stockholm	**felhős**	**6**
Szófia	**zápor**	**16**
Varsó	**esős**	**9**

Thán László

1880, Polgári anfiteátrum cimü alkotása szerepelt a Kiscelli Muzeumban a Régi Óbuda kiállitáson

Magyaf Hirlap 1973/257/6

Láncz:Régi Óbuda

Thán László

„Képek a régi Óbudáról" c. kiállítást a Kiscelli Múzeumban rendezték, a város egyesítésének 100. évfordulója alkalmából. A polgárvárosi amfiteátrum maradványait (1880) rajzán láthatjuk. /említve/

Láncz Sándor: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap, 1973. szept. 19

THAN, Mathias (Lustgärtner)

1716-ban dolgozott a Pálffy palotán

An 1997 243.

Slubnyafürdő "Kőház"

Emeletes épület, kapujának kőből faragott fek
nyílású, két toszkán félpillérrel tagolt, zárókövén
czzímere, efölött évszám: MDXCIII.

Styavnyicska A báró Révayak kastélya.

Emeletes négyszögletes udvart körülzáró XVI
épület régi bútorokkal és festményekkel.

Szentilona Draskócz mellett egykor r. k. plébáni
Turóczszentmárton fiókegyháza, eredetileg XIV.
a XVII. században gyökeresen átépített egyhajós
kőépület, amelynek csupán csúcsíves ablakai és s
vall a régi eredetre, mely utóbbin román szab
kettős ablakok. A szentély egyeneszáródású,

Tevan Margit, kerámikusművész

Az Iparművészeti Múzeum
meghívja Önt

TEVAN MARGIT EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK

megnyitójára

1981. október 23-án 16 órára.

A kiállítást megnyitja:
Koczogh Ákos
művészeti író

ROZMARING MGTSZ Nyomda

Tevan Margit

TEMETÉS

TEVAN MARGIT ötvös Munkácsy-díjas érdemes és kiváló művész temetése november 15-én szerdán délután 3 órakor lesz a Farkasréti temető művészparcellájában.

Magyar Hirlap 1978/266/lo

Than Mór, festőművész /1828–1899/. 4.) Folytatás

Szvoboda D. Gabriella: A budapesti falképfestészet vázlatos áttekintése, 1863–1903-ig

15. „A római nők Coriolanus előtt, 1876." Falkép a lipótvárosi gimnázium dísztermében. /repr./

Vászon, tempera, 300 x 225 cm.

Művészettörténeti Értesítő, 1986., 3-4., 143-old.

Than Mór, festő

THAN MÓR (1828–1899): történeti festészetünk egyik legjelesebb képviselője; a szabadságharc kilenc nagy csatájáról dokumentum értékű műveket alkotott. Művészete az 1860-as években ért csúcsra. (Filatélia)

– : Kislexikon

930.

Élet s' Tudomány, Bp. 1979. júl. 27

XXXIV/30.

Than Mór, festőművész (1828–1899). 3.) Folytatás

Svoboda E. Gabriella: A budapesti falkép festéssel vázlatos áttekintése, 1863–1903. ig.

Művészettörténeti értesítő, 1986, 3-4, 140-ott.

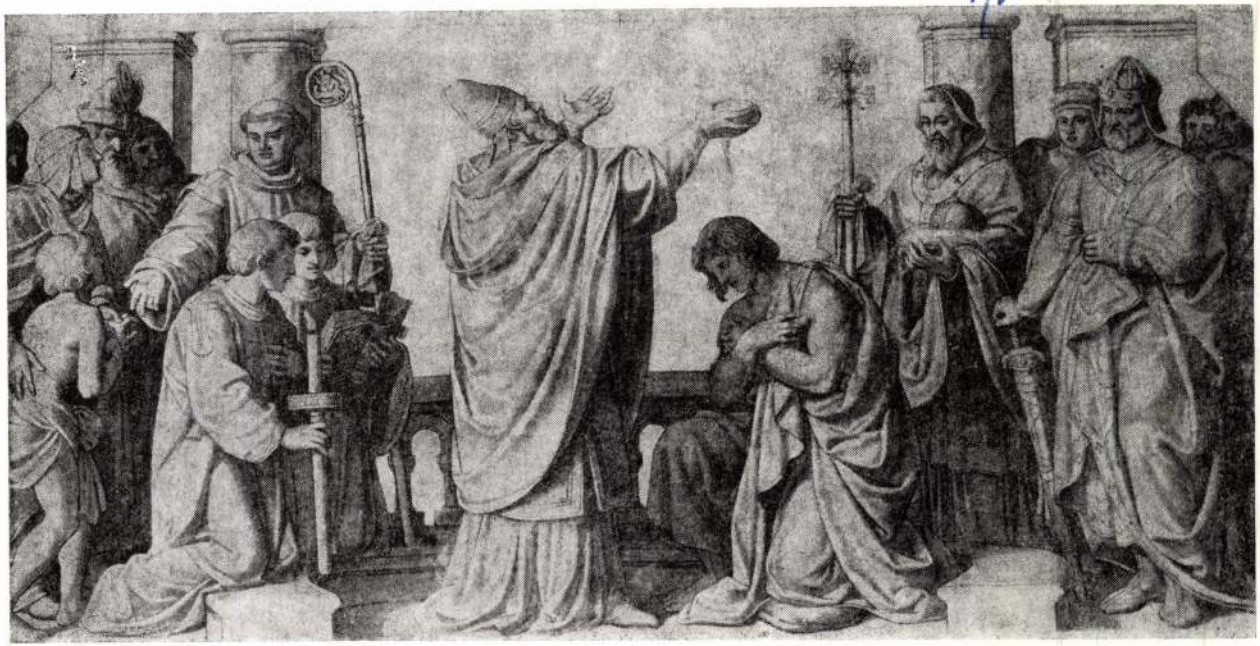

11. Than Mór: Vajk megkeresztelése, 1870 körül. Karton a Nemzeti Múzeum díszlépcsőházának frízéhez. Papír, szén, 171×326 cm. MNG Grafikai Osztály, ltsz.: 2445

lése a Földön ciklusa (Berlin, Altes Museum). Tovább-
bá az Eötvösre nagy hatást gyakorló Kaulbach mű a
világtörténelem 6 fő korszakáról a müncheni Neues Mu-
ben realizálta a megbízást, és Pulszky Ferenc, akkortól
a múzeum igazgatója, a falképek kivitelezésére 1872-ben
létrejött festészeti bizottság munkájának irányítója.

Lotz Károly: Tündér Ilona búcsúja, 1865. Karton a Vigadó díszlépcsőházában levő frízhez. Papír, szén, 121 × 298 cm. MNG Grafikai Osztály, lisz.: 3547

Tevan Margit, ötvösművész

A Képzőművészek, Iparművészek és Művészeti Dolgozók Szakszervezetének területén is megkezdődnek a szakszervezeti választások. — Eddig a szervezési és mozgósítási tennivalókat többnyire az úgynevezett szakmai bizottságok végezték. Ennek a szakmai bizottságnak tagja volt a művész is.

Orosz Sándor: Útravaló.
Szocialista Művészetért, 1980. ápr.

Than Mór, festőművész (1828–1899). 5.) Folytatás

Szoboda D. Gabriella: A budapesti falképfestészet vázlatos áttekintése 1863–1903-ig.

16. Than Mór: A közlekedés allegóriája, 1883. A Magyar Királyi Államvasutak Indóházának (Keleti pályaudvar) előcsarnokában lévő falkép után készült fametszet. Vasárnapi Újság, 1899. 188

Művészettörténeti Értesítő 1986, 3-4. 144-old.

nagy ideál, Raffaello vatikáni Stanza della Segnaturájának kompozíciós rendjében, ahol minden mindennel összefügg, ahol a paralelizmusok és a szimmetriák a mondanivaló minél sokrétűbb kifejtését szolgálják. A rendszer Peter von Cornelius által került Pestre, akinek Thanra gyakorolt elementáris hatását a vigadói képeknél is megfigyelhettük.[55] Ez a hatás Rahlon keresztül csak megerősödött. Lotz és Than a múzeum falain idézi fel leglátványosabban a már egy évtizede halott mester grandiózus stílusát. Ez különösen a részletformákra áll, a nemesen korpulens alakok mozgatására, méltóságteljes megjelenítésére. A nagyszerű rajzot, a higgadt, visszafogott színezést ugyancsak Rahltól sajátították el. Az ő szellemében tartózkodnak a történelmi hűség forráshű követelményeitől, ezért a konkrét jelenetek is hordoznak valamit az általános emberi tulajdonságokból.

Az összkép tekintetében Lotz mennyezetének beosztása részletekbe menő azonosságot mutat a bécsi Eduard Todesco palota étkezőtermének mennyezetével, (ahol Lotz Rahl mellett Griepenkerllel dolgozott 1863-ban), valamint a bécsi Opera előfüggönyének Rahl által terve zett *első* variációjával. (1864) Az oldalfalak szimbolikus csataképeinél Lotz Rahl Címberek ütközete című kartonját követi.[56]

A konkrét jelenetek kiválasztásában, és a kompozíciók felépítésében mestereink hazai előzményekre is támaszkodhattak: az elmúlt évtizedekben grafikai sorozatokon kimunkált történelmi ciklusokra.[57] A jelenetek kiválasztása a reformkorban kialakult felfogást követi, de e történelmi csomópontok képi megfogalmazása az ő egyéni leleményük eredménye, evvel sokáig érvényes típusokat teremtettek.

A múzeumi festményekkel sikerült a historizmus eu-

Than Mór festőművész. (1828-1899). 6. Folytatás. (vége)

Szvoboda D. Gabriella: A budapesti falkép festészet vázlatos áttekintése 1863-1903-ig. /.

35. Than Mór: Párisz ítélete, 1883. Falkép az Opera főhercegi szalonjában

Művészettörténeti értesítő, 1986, 3-4, 155-od.

Than Mór festőművész (1828–1899).

A kiegyezés után rohamosan fejlődésnek induló Budapest a falképfestő Lotzot igényelte, aki teljes mértékben meg is felelt a várakozásnak. Első megbízásait, a pesti Vigadó lépcőházának kompozicióit Arany és Tündér Ilona történetével 1864-ben jó barátjával Than Mórral együtt festette.

Brestyánszky Ilona: Lotz Károly emlékezete.
Hajdú-Bihari Napló, 1983. dec. 10. 9-old.

THAN Mór

Oltárképe eltünt

DOMONKOS János: Diana uti Szent László
római katolikus templom. = Tizenkettedik,
I.évf.5.sz. 1990. 7.p.

THAN MÓR

GELLÉR KATALIN: Romantikus elemek a
századforduló magyar festészetében és
grafikájában. = Ars Hungarica, 1987.1.

100.p.

vano dal
rizioni o
03), così
leva [...]
nude in
gni cosa
era lo
oni ven-
e secon-
'ossatura
re parti

li teorici
to come
da Ago-
nporanei
a, della
robabile
no atti-
che egli
tavolate
'arte. Si
ll'insop-
mettersi
llo que-
lar con
ità teo-
arattere

semplice esistenza di un contadino la stessa simpatia e
attenzione che in precedenza erano state riservate al
aristocratiche. Anche se le varie versioni fanno pensar
tema possa avere un significato simbolico, peraltro non
individuato, l'opera non richiede per essere apprezz
particolare 'lettura' iconografica, ma è notevole per l'in
tezza con cui il soggetto ci si presenta; la scena vi è co
una franca obiettività e senza elucubrazioni intellettua
ciascun oggetto è trattato con estrema chiarezza e il
no spettinato e malvestito non è né esagerato né ironiz
romanticamente esaltato.

Il capolavoro di Annibale nella pittura di genere n
munque la *Bottega del macellaio* di Oxford (n. 4). U
doto settecentesco, suggestivo ma certo apocrifo, sosti
i macellai raffigurati sarebbero Annibale e i suoi fa
altrettanto infondata è la tesi che il dipinto sia stato
come un programma allegorico della riforma artisti
mossa dai Carracci. Del resto, raffigurazioni di bott
macellaio non mancavano di precedenti all'inizio del d
1580-90, quando Annibale iniziò questa tela.

Dovevano anzi essergli familiari gli analoghi tem
Passarotti e indubbiamente gli era nota la tradizio
tentrionale della pittura di genere esemplificata nelle o
Pieter Aertsen e di Joachim Beuckelaer, come pure i
diffuso dai Campi a Cremona. Ma è il Passarotti in
lare a costituire il riferimento di Annibale, e con lui q
timo è più profondamente in debito, quantunque vi sia
tevoli differenze nella maniera con cui l'artista più giova

THAN Mór

BODNÁR Éva: Magyar müvészek a bécsi Világkiállitáson 1873-ban. = Herman Ottó Muzeum Évkönyve, XXVII. 1989
24. p.

So. und 2½ M. v. Solnok W. in einer weitläuftigen Ebene. Ist Valogisch und Uirményisch. ✠)

Abosch, Obussowce, ein schl. Dorf im Scháros. Kom. l. am Hernat. 1¼ M. von Kaschau N.

Abraham, Sent Abraham, ein schlowakis. Dorf im Preßburg. Kom. am Dudwág. 1 M. von Pußtafödimesch O. No. ist Graf Franz Eßterházisch.

Abrahámfalwa, ein schlowak. Ort Abranowa genannt im Thurz. Kom. ½ M. v. Ivancschina Nw. an der Landstrasse v. Tóth-Próna nach Sz. Marton. Allhier trift man einen guten Krautboden an. Gehört der Madocschánischen Familie.

Abrahamfalu, Abrahamowce, ein schlow. Dorf im Schároscher Kom. 1¼ M. v. Hanuschfalwa S. Sw.

Abrahamsdorf, Abraham-

Kom. im Erlauer Bezir
Abrany, liegt 2¼ M. 1
S. Sw. ✠ g ehört dem E
pitel. In Felschö ist die K
Ort gehört dem Grafen
stein.

Abrany, 2 Ortschaft
harer Kom. welche im
Bezirk anzutreffen sind.
alwo mehr Grundherr
unter auch Prämonstra
ren Theil hatten, sind
wohner Ungarn und h
Kirchen. In Wedresc
wohnen Wallachen.)
ein Dietrichsteinisches
ist itzt in der Theilung.

Acsch, ein wohlgeb
rischer Ort im Komo
2 M. von Gönyö O. S
von verschiedenen Ede
wohnt wird. Die Einw
ren sich meistens vom lei
wesen, und fördern mi

THAN MŐR

SINKÓ Katalin: Az Alföld és az alföldi pásztorok felfedezése a külföldi és a hazai képzőművészetben. = Etnographia, 100. évf. 1/4.sz. 1989

137.p.skk. ill.

Than Mór, festőművész (1828–1849).

P. Szabó Ernő: István Király Budapesten.

A szellemiséget jellemezheti az egyik idetartozó ciklus, a Nemzeti Múzeumba készült képsor alkotóinak, Lotz Károlynak és Than Mórnak a vallomása: „Azon cél lebegett szemünk előtt, melynek megvalósítására ezen nemzeti intézet feladatául szolgál, s nem egyéb, mint az általános emberi, különösen a magyar szellemi műveltség régi és újabb látható nyomait gyűjteni, fenntartani és általuk a jelenlegi és későbbi nemzedékek további képzésére hatni."

Budapest fotójárat, 1988., 8., 10-old.

Than Mór festőművész (1828–1899).
Mátyás János: Az Operaház. téka.

Kiváló teljesítményt jelentenek Szvoboda D. Gabriella dekorációrsinertetései és a falfestmények elemzése Than Mór, Lotz Károly, Székely Bertalan munkáiról szólnak.

Budapest folyóirat, 1988., 6., 45-old.

▲ Than Mór: Álmodozó

THAN Mór

Dévai Endre: Magángyüjtemények kincsei a kalapács alatt. In. Uj Tükör, XXV.évf.50.sz.1988. 22.p. ill.

Thán Mór (Apáti, óbecse 1828 – Triest 1899)

„Fejfi lépmás" o.v. 67 x 53 cm

J. j. lőzépen: Than Mór 1863.

Kiáltási ár: 8000 ft

BÁV 58.Képaukció Bp.1982.szeptember

Than Mór, festőművész (1828-1899).

A kiegyezés után rohamosan fejlődésnek induló Budapest a falképfestő Lotzot igényelte, aki teljes mértékben meg is felelt a várakozásnak. Első megbízásait a pesti Vigadó lépcsőcsarnokának kompozícióit Argirus és Tündér Ilona történetével 1864-ben jóbarátjával, Than Mórral együtt festette. (említve).

Brestyánszky Ilona: Lotz Károly emlékezete.
Kisalföld, 1983. dec. 10.

Than Mór festőművész (1828–1899).

A Nemzeti Múzeum emeletre felvezető díszlépcsőházában a művészetek és a tudomány allegorikus ábrázolásai Than Mór és Lotz Károly közös alkotása. (emlitve).

Jó reggelt!

1983. XII. 1. Kossuth 4.25 (Anó).

Than Mór, festőművész (1828-1899).

A Békési Galéria kiállítása a XIX. sz. magyar képzőművészetének alkotásait reprezentálja. – Than Mór történeti festészetünk kiemelkedő alakja – Lotz Károly mellett és gyakorta vele együtt – falfestészetünk olyan jelentős alkotásait hozta létre, mint a Vigadó, vagy a Nemzeti Múzeum freskói. „A nap szerelmese a délibábbal" c. képével mutatkozik meg a kiállításon. (említve).

Ungár Tamás: A Galéria kiállítása Békésen.

Békés Megyei Népújság, 1984. jan. 21. 8. old.

Than Mór, festőművész ~~1870~~- |1828-1899|

Lotz Károly 150 éve, 1833. dec. 16.-án született, a századvég ünnepelt festője. – Első megbízásait, a pesti Vigadó lépcsőcsarnokának kompozícióit Argirus és Tündér Ilona történetével 1864-ben jó barátjával Than Mórral együtt festette. |említve|.

Brestyánszky Ilona: Lotz Károly emlékezete.
Békés Megyei Népújság, 1983. dec. 17. 8. old.

Than Mór festőművész

– Elnő megbízásait (Lotz Károly), a pesti Vigadó lépcsőcsarnokának kompozícióit Augustus és Tündék Ilona történetével 1864-ben jó barátjával Than Mórval együtt festette.

Lásd: „Lotz Károly emlékezete"
Népújság (Tolna) 1983. dec. 13.

Than Mór festőm.

[THAN]

"Honfoglalás c. kép (ill.)
1889.

→ Zala György SZ
Művészet 1985/10/10

Than Mór, Sestőművész /1828–1899/.

A Keleti pályaudvar átadásának 100. évfordulóján, aug. 16.-án emlékülést tartottak az állomás kultúrtermében. — Az épület annak idején egyik szenzációja volt a villanyvilágítás, ezenkívül sokan megcsodálták Lotz Károly és Than Mór freskóit az indulási csarnokban. —
Az előcsarnokban megkoszorúzták a pályaudvar tervezőjének, Rochlitz Gyulának emléktábláját. /repr./

H.K.: Emlékülés a Keleti pályaudvaron.
Magyar Vasutas, 1984. aug. 30. 4-old.

Than Mór, festőművész /1828-1899/.

Lotz Károly első megbízásait, a pesti Vigadó lépcsőcsarnokának kompozícióit Argenus és Tündér Ilona történetével 1864-ben jó barátjával Than Mórral együtt festette. /említve/.

Brestyánszky Ilona: Lotz Károly emlékezete.
Nógrád, 1983. dec. 17.

Thau Mór

Kiállítás a szlovákiai Béri Balog
Ádám múzeumban

Magyar Nemzet 1987. 1. 22.

Than Mór

Krunák Emese: Az emberi arc jelentősége,
Munkácsy néhány festményén

Than Mór, festő

L. Holló Lánló

– Aukció háromnor 6

Esti Hírlap Bp. 1981 szept 2

Than Mór

A művész 1855-ben Párizsban képezte magát, de még azt megelőzően festette Nyári Pál és Pekry Lőrincz elfogatása című romantikus történelmi képet.

Szíj Béla: A műt. cíngy meghatározás...
Művészet, 1981. június – 8. lap.

Than Mór

A mürész 1858-ban és 1859-ben Rómába ment. Rómában dolgozó, német Peter Cornelius munkásságára fi gyelt fel.

Szép Béla: A mütárgy meghatározás...
Mü[illegible]szet, 1981. jánius – 8. lap.

Than Mór

Than Mór alkotta 1858-ban
az „Olasznő" című olajfest-
ményt, 1861 ben festette „Ú-
jonczozás az 1848 előtti i-
dőkből" című kompoziciót.

Széj Béla: A műtárgy meghatározás...
Művészet, 1981. június – 8. lap.

Franciskó:

A multszázad második felében dolgozó mester egy családtagokat megörökítő festménye a művészkorai alkotásokhoz tartozik.

Szíj Béla: A műtárgymeghatározás...
Művészet, 1981. június – 8. lap.

Than Mór

A művész az 1850-es évek
derekán külföldi tanul-
mány útjai nyomán a
heroikus történelmi festé-
szetben ért el sikert.

Szíj Béla: A műtárgy meghatározás...
Művészet, 1981. június – 8. lap.

Than Mór

A pályakezdő Than – a Barabás Miklós műtermében végzett kiszerű otthoni munka után a bécsi akadémiára iratkozott be.

Szíj Béla: A műtárgy meghatározás...
Művészet, 1981. június – 8. lap.

Than Mór

A művész 1848-ban festett
önarcképe biedermeier vo-
násokat mutat.

Szíj Béla: A műtárgymeghatározás...
Művészet, 1981. június – 8. lap.

Than Mór, festőművész

1884. szept. 27.-én csendült fel először muzsika az Ybl Miklós tervezte Opera falai között. Lotz Károly, Székely Bertalan, Than Mór által festményekkel és szobrokkal díszített falak között ismét lehet-e zenét hallgatni, abban most még csak reménykedni lehet. Az Operát 96 év után felújítják, a terv az, hogy 100. évfordulón ismét megnyitja kapuit az Opera.

Déli Krónika.

1982. II. 22. Kossuth (S. Gymé.).

Than Mór, festőművész 2) Folytatás

a Vigadóban voltak más festmények és freskók is, melyek szintén elpusztultak. Ezek között volt az Attila lakomája, ezt Than Mór festette, egy másik Mátyás és Holubár párviadala (említve) Ezek a képek az élelem-tárban, vagy csemege-tárban voltak.

Művészeti Magazin.

1980. II. 12. Televízió 21.50 (7/2).

Than Mór festőművész 1) folytatás

Eredetileg Than Mórt és Lotz Károlyt bízták meg azzal, hogy a Vigadó belső terébe festményeket festenek. Árgilus Királyfi és Tündér Ilona történetét fogalmazták meg képekben. Than Mór a lépcőházzal szemben a népet festette meg, ez tán Tündér Ilona és Árgilus Királyfi találkozását ábrázolja. /emlitve/ - Legnagyobb részük elpusztult, csak a lépcsőn maradt meg Than Mór nagy képének és Lotz freskének egy nagy képből álló maradva.

Művészeti Magazin.

1980. II. 12. Televizió 21.50 /7.

THAN MÓR

müncheni Kunstvereinben volt kiállítva Makart legújabb nagy, többrészes kompozíciója, a modern Amorettek, melyet neoreneszánsz ízlésű architektonikus elemek tagoltak több mezőre. Szinyei akkor bizonyára látta a reprezentatív alkotást, mely ugyan érdeklődése fő vonulatától igen messzire esett, de most, velencei útját követő bécsi látogatása idején hasonló „műfajú" mű tervezésére ihlette. Makart ez évben telepedett le Bécsben, és megbízták az új Hofburg falfestményeivel, mely munkához Szinyeit hívta meg segítségül, aki egy ideig foglalkozott is a Bécsbe költözés gondolatával, de végül elvetette. Szinyei képterve sem stílusában, sem részletmegoldásaiban nem hasonlít Makart teátrális és mesterkéltnek ható kompozíciójához, az ötlet modernebb, egyszerűbb feldolgozását adja – maga az olajvázlat is közvetlenséget, természetközeliséget sejtet. Hoffmann Edith a klingeri eszmék előfutáraként emeli ki mesterünk e próbálkozását, mely bizonyos összefüggést mutat a későbbi Műterem-vázlatok problematikájával is.

Irod: Hoffmann 1943, 18; Ybl 1953, 355; SzMA kézirat 29.
Kiáll: 1905, Nemzeti Szalon; 1948, OSZM SzMP emlékkiáll; 1962, Szeged; 1972, Kecskemét, Baja; 1973, Szolnok.

Sz.M.A.

THAN MÓR (Életrajzát lásd Kat. 157)

213. Tündér Ilona, 1863 – Vázlat a Vigadó díszlépcsőházának Argyrius királyfi Tündérországba érkezése c. falképéhez. *95.*

cer., 387x760 mm
MNG ltsz. 1900–303

„A fogalmazásról és elrendezésről csak dícsérettel lehet szóini, az alakok szorgalommal vannak tanulmányozva, a táncoló alakokban sok grácia, könnyű mozdulat és szép körvonalak vannak és könnyű, de természethű redőzetekkel ellátvák, egyszóval művészi ihlettel vannak elkészítve..." E sorokkal méltatta az egykorú bíráló bizottság Than Mór tervét a Vigadó falképéhez, amelyről ma már jól látható, hogy bár 1863-ban, a mester bécsi tanulmányai után készült, alig haladta meg a Marastoni iskola módszereit. A sokalakos kompozícióhoz nagy segítséget nyújtottak a Raffaello után készített metszetek másolásai. Raffaello Parnasszus kompozíciójáról több alak vándorolt át az Ipolyi Arnold programja alapján magyar mitológiává rendszerezett, századok óta alakuló monda ábrázolásába. A Perseussal is rokonságot jelző királyfi szárnyas lován, a Pegazuson érkezik a tündérek szigetére, ahol trónuson ülve fogadja az aranyhajú Tündér Ilona és udvartartása. A kép mozgás és táncábrázolások sokaságát nyújtja, kizárólag előképek után.

A „könnyű, de természethű redőzetekkel" így nem lehetett sok gondja Than Mórnak, csupán a megfelelő csoportosításra kellett gondot fordítania. A tájat és Tündér Ilona kastélyát már szabadabban formálta, a kastélyt talán az új épület tervei iránti lelkesedésből valóságos Vigadó-őssé avathatta a háttérben.

A mintaképek használata valószínűleg az épületnek kijáró tiszteletből is adódott. A dekorációk másik készítője Lotz Károly, a Tündér Ilona ciklus további darabjainak

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS - MNG Bp. 1981.

melynek festését sok rajztanulmány elézte meg. Különböző modelleken próbálta ki a leghelyesebb mozdulatot, melyhez közel áll Székely Bertalan későbbi Ölelkezők vázlatának gesztusa, de köznapi témában. Később, művészete elbizonytalanodása idején, Szinyei újra megfestette a Pogányságot, akkor a férfi szárnyakat kapott: a jelenet *Ámor és Psyché* történetévé alakult.

Meller Simon szerint a Bacchanália olajvázlatán látható ölelkező párban jelenik meg a Pogányság első ideája, melyből állítólag a Münchenben tartózkodó Székely Bertalan tanácsára festett külön képet Szinyei. Véleményünk szerint az első ötlet a Bacchanália képelemzésében idézett „fiatal pásztor szeretőjével" gondolatnál keresendő, hasonlóképpen a fiatal nőt elrabló faunok is jelenthetik a Nőrabló faun témája első felbukkanását, melyet szintén 1869-ben festett meg.

Irod: Meller 1935, 66; Ybl 1953, 341; SzMA Kézirat, 33–35.
Kiáll: 1905: Nemzeti Szalon. 1911: Róma. 1912: Ernst Múzeum. 1948: OSZM SzMP emlékkiáll. 1977: Tata. SZM, majd MNG állandó kiállításán.

Sz.M.A.

212. Bacchanália, 1869 *96.*

o., v., 66x88 cm
MNG Itsz. 5612. Vétel 1921-ben.

Szinyei Merse Pál 1869 júliusában alkotta ezt a vázlatát, melynek meleg színeiben és sokalakos dús pompájában tavaszi velencei útjának és a kép festését közvetlenül megelőző bécsi látogatásának visszfényét ismerhetjük fel. Barátja, Hans Makart, kinél ekkor járt, már 1863-ban, majd 1865-ben is megfestette a témát. Böcklin hasonló tárgyú festménye 1856-ra datált és sűrű erdőben apró alakok táncos vonulását ábrázolja, azonban egyik témaanalógiát sem kapcsolhatjuk közvetlenül Szinyei művéhez, mely így a tárgy egyéni variációját adja.

A kompozíció összefüggésben van egy régebbi, 1867 körüli képterv-sorozattal, melynek darabjain a négy évszakot kívánta ábrázolni. VIII. vázlatkönyvében Szinyei így írja le az egyik kép tárgyát: „...Ősz, bacchanalia, hátul leszálló megvilágítás, elől lokáltónusú világítás, táncoló faunok. Egy fiatal pásztor szeretőjével belekeveredik a részeg társaságba s a bacchansok körülfogják, a faunok szeretőjét elrabolják...". Ugyanebbe a vázlatkönyvbe – számos részletrajz után – fel is vázolta a fekvő téglányalakú keretezett kompozíciókat.

A képsorozat sosem valósult meg, sőt az őszi jelenet is egészen átalakult az 1869-es olajvázlaton. Szinyeit ezidőben más terv foglalkoztatta: egy neoreneszánsz stílusú ládaszerű faliszekrény középső festmény-betétjének szánta a Bacchanáliát, Pán hermájának megkoszorúzásával (ez a motívum az olajvázlaton nem látszik, csak egy rajztanulmányon). Az antik témájú dekoratív hármas kompozíció – melyet Hoffmann Edith tévesen tartott szárnyasoltárnak – szélső mezőibe oszlopokkal elválasztva balról a Pogányságot, jobbról egy kivehetetlen rajzú másik kompozíciót tervezett. A Szinyei munkásságában váratlanul felbukkanó különös terv gondolata Makart hatására enged következtetni. 1868-ban a

alkotója, Than kompozíciójához hasonlóan Raffaello, Giulio Romano, Guido Reni alakjait használja fel mintaképül.

Irod: Czagány 1970, 43; Szabó 1972, 12.

Sz.J.

214. A Nap szerelme a Délibábbal, 1866 *95.*

o., v., 148x158 cm; felső széle ívelt
Jelezve k.l.: Than Mór 1866
MNG ltsz. 2778. A Képcsarnok Egylet ajándéka, 1869.

Szürkéskék, derengő égbolt előtt szárnyas lovon ülő, vörösköpenyes ifjú szökteti lovát a levegőben; karjaival a nádasból felészálló, fátyolba öltözött nőalakot öleli át. A ló mellső lábai alatt elterülő cserjésben alvó ifjú hever, kezében vörös rózsákat tart.

Than festménye, amely jellegzetes képviselője a párizsi Salon kiállításaira szánt, a nemzetközi akadémikus eklekticizmus szellemében fogant bravúrdaraboknak, még azt a szerény lehetőséget is kihasználatlanul hagyta, amelyet a mű programja a magyar mitológiai ábrázoláskör kései, mesterséges bővítésére biztosított volna. Than kísérletező kedve a címadáson nem terjedt túl; festményén lényegében eredeti funkciójuktól elidegenített antik motívumokat alkalmazott. A Nap alakja nem eredeti invenció, ugyanakkor nem is Héliosz, hanem Bellerophón ikonográfiájára vezethető vissza; a Délibáb alakja – melyet Than a Vigadó Tisza-allegóriája után immár másodszor próbált megfogalmazni – a Pszyché-ábrázoláskörrel való rokonságot sejtet; „Szél-úrfi" pedig nem szél-isten, hanem szokványos pasztorálfigura. A sajátosan magyar mitológiai motívumok kialakításának elmulasztása és az antik motívumok tetszőleges alkalmazása – végső soron meghamisítása – folytán a program és az ábrázolás viszonyában az allegorikus forma szubjektív önkénye érvényesül.

A főalakok steril klasszicista felfogása, ugyanakkor a modellálás érzékenysége és az atmoszférikus effektusok finomsága Than stílusától idegen, helyi hagyományokra, elsősorban A.–L. Girodet mitológiai festményeire emlékeztet. A francia orientáció ez esetben merőben alkalmi jellegű; bár a művész 1855–56-ban Párizsban tartózkodott, a francia festészet hatása alig mutatható ki életművében.

Irod: Kunstchronik 1868. 85; Wilhelmb 1944, 36.

Sz.F.Gy.

képe (1822). 1830-ban hat címert készített Kisfaludy Károly temetésére. 1833-ban Achan Hermann állatseregletéről számos képet készített. 1844-ben a budai Német Színházban „világhírű ködfátyolképeket" mutatott be a Kirchner Atanáz által 1846-ban feltalált és leírt „laterna magica" alkalmazásával (üvegre festett képek vetítésével). Sokoldalú munkássága később feledésbe merült.

Sz.J.

215. Juno illatszertár cégére, 1836 *16.*

o., fa, 173x108 cm
Jelezve j.l.: Warschag
BTM Kiscell. Vétel 1930.

Schoen Arnold a Pesti cégérekről írt kitűnő cikkében Jókai Mórt idézi, hogy a műfaj 1840-es években még uralkodó, s nyilvánvalóan egy évtizeddel korábban is meglévő fontosságát hangsúlyozza. „Mikor aztán Pestre felkerültem (1843), már akkor népesebb volt a művészek berke. Barabáson kívül itt volt Kiss Bálint ...; itt volt Warschag és La Castari (helyesen Laccatari), akiknek a művészetét az utcán tanultuk megismerni. Igenis: a boltcímerekben. Ne tessék gúnyosan fintorgatni az orrukat. Egy-egy új boltcímer epochiális esemény volt azokban az időkben!"

A boltcímerek műfajában előfordult mitológiai téma (Vénus és Ámor, Junó), tájkép (Barabás 1838-ban festett Zöldfa cégére), történeti és zsáner téma. Barabás Zrínyi cégére két példányban is elkészült, az egyik kiállításunkban szerepel (Kat. 114), de a forrásokban olvashatjuk, hogy Attila, Buda, Árpád, István, Szent László, Mátyás király egyaránt szerepelt cégéreken, a mitológiából pedig a felsoroltakon kívül Hébé, Iris, Io, Fortuna, Minerva, Flóra, a három Grácia, Saturnus stb.

Warschag festménye a műfaj egyik korai, mondhatnánk archaikus példánya. Kicsit keményebb és esetlenebb, mint a tíz-húsz évvel korábban készült bécsi cégérképek, de élénk színessége bizonyára így is felhívta a figyelmet a szembenézetben ábrázolt, a néző felé szinte kilépő jelenetre: a fehérruhás Junó vörös, aranyos pártával két pávától vont négykerekű, aranyozott diadalszekéren ülve közeledik a néző felé.

Irod: Honművész, 1834, 524; Honderü, 1843. II. k. dec.2.; Schoen A.: Pesti cégérek. A Műbarát. 1921. máj.15.; Horváth, H.: Zur Aesthetik der altpester Firmentafeln. A Mügyűjtő 1931. 8–10.sz.; Schoen 1938. 313–318; Ciffka M 1966. május, 39.

Sz.J.

213

214

210

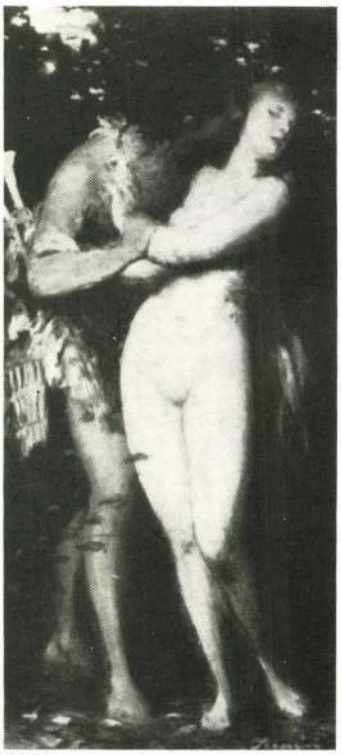

211

209

212

Than Mór festőművész

ez év februárjában kiállitásra küldtek Tokióba 69 festményt, a Szépművészeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria anyagából, melyek közt volt Than Mórnak és Markó Károlynak is alkotása.

Magyarok a nagyvilágban.

1979. nov. 15. Petőfi 21.05 /VGné/.

Than Mór, festő

megemlítve

Dedinszky Gyula: Horan Antal Stark Adolphoz írt oroszországi levelei 144-149

Új Auróra, Békéscsaba, 1982. aug. 1982/2

Than Mór festőművész

a Nemzeti Múzeum díszes freskói Than Mór és Lotz Károly festőművészek alkotásai.

|emlitve|

Déli Krónika.

1979. okt. 6. Kossuth 12.00 |M.|

Than Mór, festőművész

A Vigadó helyreállítása még nem fejeződött be teljesen. – Sikerült helyreállítani az új lépcsőházban Than Mór nagyméretű művét, ami 10 mtr. hosszú és Tündér Ilona nevét viseli. (említve).

Néhány szó zene közben.

1980. III. 10. Petőfi 10.15 (ML).

Than Mór, festő

L: Tzsó Miklós

Lánor S: Képzőmův. krónika 133-136

Jelenkor, Pécs, 1982. febr. XXV/2

Than Mór, festőművész (1828–1899).

Lotz Károly első megbízásait a pesti Vigadó lépcsőcsarnokának kompozíciót 1864-ben jóbarátjával, Than Mórral együtt festette. –
Évtizedeken át Ybl Miklós építésszel működött együtt.

Brestyánszky Ilona: Lotz Károly emlékezete.
Dunántúli Napló, 1983. dec. 18.

Than Mór, festőművész (1828–1899).

Lotz Károly első megbízásait a pesti Vigadó lépcsőcsarnokának kompozícióit 1864-ben jóbarátjával, Than Mórral együtt festette. — a Nemzeti Múzeum körül akkor épült fő-ni paloták díszternei-ben már mitológiai jelenetéket komponált. — Évtizedeken át Ybl Miklós építésszel működött együtt.

Brestyánszky Ilona: Lotz Károly emlékezete.
Fejér Megyei Hírlap, 1983. dec. 16.

THAN MÓR

freskói említve ld.Feszl.Frigyes

Wéber Tünde:Melyik Vigadó szebb?

UJ TÜKÖR 1980/XVII/14.sz.12.o.

THAN Mór festő

Falus Róbert: Könyvszemle

Népszabadság 1983. I. 11.

THAN MÓR

emlitve

K Losonci Miklós: Halászat a képzőművészetben. Baja, Türr István Muzeum

UJ TÜKÖR 1982. XIX. évf. 28. sz. 4. o.

SZERZŐDÉS

munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony létesitéséhez

mely létrejött egyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri u. 62.), másrészről

név:

főállásu munkahelye:

állandó lakcime:

szem.ig.száma:

megbizott között az alábbi feltételekkel:

1. Az elvégzendő feladat részletesen:

THAN MÓR

emlitve ld. Barabás Miklós

Losonci Miklós: kétszáz év magyar festészete.Miskolci Galéria

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf.51.sz.4.o.

re kerülő dijból progressziv jöv.adó és községfejl. hozzájár. kerül

197.....

....

megbizott megbizó

Than Mór, festőművész (1828-1899)

A Borsos és Than után haladó Jankó, Szemlér és társaik által kialakított parasztidillizmus túllépője a tehetségével kimagasló Munkácsy Mihály volt.

Heves i Szemle,
1981. 1., 2-old.
Szeles i Zoltán: Medgyessy és az alföldi művészet.

Than Mór, festőművész (1828-1899).
Szij Béla: Történelmi festészet. (A Magyar Nemzeti Galéria műhelyéből.

3

3 Than Mór: Nyáry Lőrinc és Pekry Lajos elfogatása, olai. vászon, 138 × 214 cm. 1853

Művészet, 1987. január, 10-old.

Than Mór (életrajzát lásd. Kat. 157)

33.t.

185. „Rényleti a tápióbicskei ütközetből
1849. ápr. 4." 1850 körül

akv., p. 284 x401 mm
MNM TKCS Itsz. 6693.
A mozgalmas lovasroham ábrázolása egyike a
forradalom legismertebb, magyar művész -

től származó csataképeinek. A bemutatott darabról ugyan nem bizonyítható, hogy azonos a helyszínen készült vázlattal, de mégis hiteles dokumentum, mivel a fiatal művész egy ideig a honvédseregben dolgozott. Még bécsi tanulmányai előtt állott, így művészi kifejezőkészsége nem mérhető a gyakorlottabb osztrák csataképfestőkéhez.

elmb 1953, 9; Rózsa-Spira 629. sz; C. Wilhelmb 1879, 26–29.

R.Gy.

ALLEGÓRIÁK

BROCKY KÁROLY (Temesvár, 1807 – London, 1855)

Színházi borbély fia volt, gyermekéveit egy vándorszínész társulatban töltö
Először borbélyinasként dolgozott, később rajzolni tanult. Komolyabb tan
Bécsben végezte, ahol rettenetes nyomorban élt. 1837-ben Párizsban

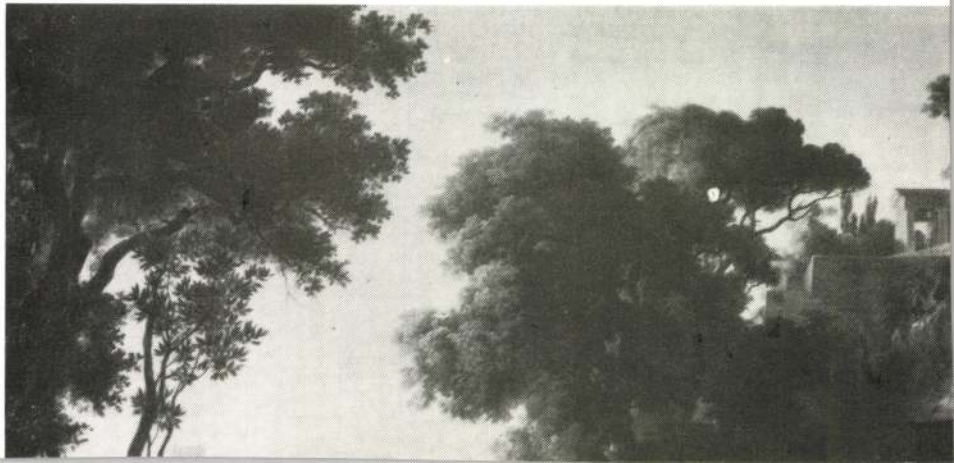

THAN MÓR (Életrajzát lásd Kat. 185)

267. Parasztlakodalom, 1859. Vázlat. *61.*

o., v., 34x52,5 cm
Jelezve b.l.: Than Mór 1859
MNG Itsz. 50.445

A Parasztlakodalom Than monográfusa, Cennerné Wilhelmb Gizella szerint a két évvel később készült Ujoncozás c. kép előzménye. Az Újoncozás ugyan már más tartalmat hordoz, de kompozicionálisan a két festmény sok rokon vonást mutat. Mindkettőn jól látható a Rahl iskola által kedvelt, a formákat éles kontúrral határoló festésmód használata. A Parasztlakodalom oldott festőisége, derüs színvilága, természetessége éles ellentétben áll az Újoncozás erőltetettnek ható beállításával és rajzos keménységével. Ezt a különbséget részben a kép vázlat jellege magyarázza, részben pedig az, hogy az 1858–59-ben olasz tanulmányúton járt Than az olasz festészet vérbő kolorizmusa iránt nem maradt közömbös. Ez a színgazdagság és friss szemlélet – az egész életművét áttekintve – a későbbiekben csak elvétve található meg.

Irod: Wilhelmb 1953.
Kiáll: Magyar remekművek Bp. 1969.

B.K.

Műrészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS - MNG Bp 1981.

hajlamát fejleszthette tovább. Éppen e kettősségre hivatkozva 1868 végére–1869 elejére datáljuk a képet Ybl és Pátzay véleményével összhangban, míg többi monográfusa korábbra, vagy későbbre teszi a kép keletkezését a meglehetősen ellentmondásosan értelmezhető korú rajzanalógiák, a kép hátoldalán levő első Faun vázlat, vagy stílusokok miatt.

Szinyei később a viseletek megváltoztatásával más korba akarta áthelyezni a jelenetet: a IV. vázlatkönyvben egymás mellett látható az empire ruhás pár, az antik tollassisakos hős és szerelmese, és egy bajor-tiroli kalapos férfi hozzá simuló párjával. Mindezek a rajzok valószínűleg 1878-ban keletkeztek, amikor két olajvázlaton is felújította a Szerelmesek képötletét. Bár a különböző korokba helyezett párok nélkülözik a történeti vagy zsánerjellegű szituációfestészet jellemzőit, így ezáltal is elkülönülnek a korszak hasonló tárgyú, de irodalmi indíttatású kompozícióitól.

Irod: Petrovics E.: Egy ismeretlen Szinyei vázlat. In: M 1915, 52; Meller 1935, 54; Hoffmann 1943, 18; Pátzay 1941, 16; Ybl 1953, 338; Pataky 1964, 7; SZMA Kézirat 10–22.
Kiáll: 1908, Nemzeti Szalon; 1948, OSZM SZ.M.P. emlékkiállítás SZM; MNG állandó kiállítása.

Sz.M.A.

266. Hinta, 1869 *101.*

o., lemezpapír, 50,3x41,5 cm
Jelezve j.l.: Szinyei
MNG Itsz. 6655. Vétel 1933-ban, Nemes Marcell hagyatékából.

Az opálos színekben ragyogó Hinta Szinyei egyik legmerészebb és amellett legharmóni-

280

291

Than Mór

Magyar Nemzet
1985. 1. 16.

Than Károly fiatal évei

A Magyar Nemzet 1984. december 21-i számában Than Károlyról, a magyar kémia fejedelméről közölt írásukhoz szeretnék néhány eseményt fűzni, fiatal éveit illetően. Édesapja Than János uradalmi tisztartó volt. Édesanyja, Petényi (Schrott) Ottília négy gyermeket szült. Károly a legfiatalabb. Mór (1828—1899) bátyja híres festőművész volt. Than Károly, miután hazakerült a szabadságharcból, édesanyja meghalt, édesapja állását vesztette, tehát nem volt más hátra, mint saját lábára kellett állnia. Patikusnak ment, Kiss Ferenc kőrösladányi gyógyszertárába. A maradi elveket tanúsító gyógyszerésznél nem maradt sokáig, továbbállt, és a következő állomása Hódmezővásárhely, ahol Simonides Antalnál dolgozott 1853-ig. Simonides 1839-ben alapította a város negyedik patikáját, Isteni Gondviselés néven. Ez a főnöke már engedte kísérletezgetni, és a vegyszereket is rendelkezésére bocsátotta. A gyakorlati évek elteltével Than letette az előírt vizsgát és ezt követően jött Szegedre, itt Rohrback Antal (1825—1889) gyógyszerésznél vállalt munkát, a Segítő Boldogasszony patikában, amely 1850—1876 között állt Rohrbach tulajdonában. Rohrbach nagyon megkedvelte az ambiciózus fiatalembert: lehetővé tette számára, hogy a helybeli piarista gimnáziumba beiratkozzon, a két felső osztályt elvégezze és érettségit tegyen. Érdekes, hogy előbbi gimnáziumi osztályait Becskereken, Szabadkán, Kalocsán és Szolnokon végezte. Az 1855-ben tett sikeres érettségi vizsgát követően nyílt meg az útja Bécs felé, hogy ismereteit felső fokon tovább gazdagítsa.

Than Károly szegedi tudós tanárai között ott találjuk Csaplár Benedek későbbi akadémikust. Jó kapcsolatba került a szegedi közművelődés lelkes apostolával, Tóth Jánossal (1804—1887), aki ekkor a szegedi alreáliskolának volt igazgatója. A szellemi kitárulkozás lelkes agitátorától tanulta meg azt a módszert, amit aztán oly sikeresen alkalmazott, hogy az emberekben felébresztette az érdeklődést saját teremtő erejük iránt. Jó kapcsolatba került Szeged főorvosával, dr. Herczel Fülöppel.

Egyik első tanársegéde volt Csonka Ferenc (1848—1941) — Csonka Jánosnak, a hazai motor- és autógyártás úttörőjének bátyja —, aki Szegeden lett főreáliskolai tanár és az 1884-ben alapított Városi Vegyészeti Hivatalnak első igazgatója. Gyakornoka az 1917-ben Szegedre került Fodor J. Kálmán. Ugyancsak gyakornoka volt 1871 és 1875 között Rohrbach Kálmán, egykori patikus főnökének a fia.

Than Károly munkássága elévülhetetlen, méltán nevezhetjük őt a magyar kémia fejedelmének.

Bátyai Jenő

viszont minden nap esett az eső, kis szünetekkel szinte folytonosan. Három hét alatt 200 milliméternél több volt a csapadék: nincs szőlő, ami ezt kibírta volna. A mi környékünkön először a hagyományos, aztán a kordonos szőlők pusztultak el. A betegség már megtámadta a venyigéket is, és kérdés, hogy nem fognak-e a tőkék is kipusztulni? Augusztus legvégén 14—16 cukorfokot mértünk, s ha száraz és meleg maradt volna, 19—22 fokos mustot és sok aszút szüretelhettem volna. Most viszont az egész nyár

tott ennek a hatása idáig?

— Nem. De az az egész világ autópiaca sem mutatott még igazi fordulatot. Az USA-ban tapasztalt konjunktúra nem terjedt át Nyugat-Európára, és egyáltalán nem érintette a fejlődő országok piacait. Nekünk pedig ez utóbbiak a fontosabbak. S nem mutatkozott növekedés az autóbuszok világpiacán sem.

— *Milyen hatása volt az elhúzódó válságnak?*

— Világméretekben kiélezte a versenyt — és felgyorsította a *műszaki fejlesztést!* Az üzemanyag-fogyasztás, a gép- [illegible] üzemeltetési költségei,

Than Mór

„Olasz leány" félalakja" o.v. 73x62 cm
j. l. j.: Than Mór Védett.
kikiáltási ár: 15000 ft.

BÁV 50.Képaukció katalógus Bp.1979.december

Than Mór, kstő

L.: Vertel József

(h.e.): Megjelenik Kossuth Bélyege 4

Esti Hirlap, Bp. 1979. szept. 14.

05

Than Mór, festő

L: Vertel József

–: Bélyegnap

8

Esti Hírlap, Bp. 1979. szept. 9.

Than Mór, festő

megemlítve

Dolusó K: Az új Vigadóból 9.

Nérszabadság, Bp. 1980 febr. 10.

Than Mór, festő

L. Lotz Károly

8.

–: Tavasszal koncert az újjáépült Vigadóban

Esti Hírlap, Bp. 1980 jan. 5 –

Than Mór (1828-1899)

„Parkrészlet" o. karton 24x16 cm

j.l.j.: Than M. Firenze Védett.

kikiáltási ár: 5000 ft.

BÁV 50.Képaukció katalógus Bp.1979.december

Thán Mór, festő

L: Böhm Pál

–: Ma: Képanhaló

8

Esti Hírlap, op. 1980. szept. 17

Than Mór (1828-1899)

„Olvasó lány" o.v. 31x25 cm

kikiáltási ár: 12000 ft.

BÁV 53.Képaukció Bp.1980.december

Rudnay Gyula

Than Mór

és Lotz Károly készitette a Vigadóban látható falfreskót,mely Tündér Ilonát és Árgyilus királyfit ábrázolja.

Magyar Hirlap 198o/3/12/6

Wagner:A Vigadó nyitásra vár

Than Mór

és Lotz Károly képei diszitik a Vigadót.

Magyar Hirlap 1980/3/12/6

Wagner: A Vigadó nyitásra vár

Than Mór

é letképei

Dr Petró Sándor gyüjteményében található

Herman Óttó Mzueum Közleményei 16/143.o.

Bodnár:Dr Petró Sándor

Than Mór

a pesti Vigadóba festett falképei

emlitve

Czétényi Piroska: A megujult Vigadó

Budapest 1980/5 a cikket lásd:
Fesztl-nél

Thán Mór (1828-1899)

„Olaj nő képmása" o.v. 58x47 cm
j.b.o. Thán M. Róma 857. (Restaurált)
Védett, kikiáltási ár: 15000 ft.

BÁV 52.Képaukció katalógus Bp.1980.szeptember

Than Mór (1828-1899)

„Elesett hős megtalálása"

o.v. 65x49 cm J.l.b.: Than Mór 1875.

(Sérült) kikiáltási ár: 12000 ft

BÁV 51.Képaukció katalógus Bp.1980.május

THAN Mór

Keserü = Népr. Ért. 1995 168.

Közgazdasági és Jogi, 1986 299-376. ill.

1054. SZOLNOKI művészet. Válogatás a Damjanich János Múzeum anyagából, Szombathelyi Képtár, 1986. szeptember 12. - okóber 26. Összeáll., bev. L. Menyhért László. Szombathely, 1986 22 p., ill.

1055. SZVOBODA Gabriella: A budapesti falképfestészet vázlatos áttekintése 1863-tól 1903-ig. = Művészettörténeti Értesítő, 35, 1986, 3-4. 133-172. ill.

1056. VERES László: A miskolci nyomdászat története, 2. Csöglei Tóth Lajos nyomdája (1842-1850). = A Herman Ottó Múzeum Évkönyve, 24, 1986 65-76. ill.

Fotóművészet és új médiák

1057. ARADI Nóra: Megjegyzések egy készülő munkához [Albertini Béla szociofotó-monográfia]. = Fotóművészet, 29, 1986, 3. 50-51.

1058. KOVÁCS András Bálint: A szorongás képei. Az expresszionizmus és a film. = Filmvilág, 29, 1986, 5. 26-31. ill.

1059. STEKOVICS János: Szegedi fényképészmesterek. = Fotó, 33, 1986, 7. 312-315. ill.

1060. SZAKÁCS Margit: Egy főúri amatőr a századfordulón, 1. [Izabella főhercegnő]. = Fotó, 33, 1986, 10. 444-446. ill.

1061. SZAKÁCS Margit: Egy főúri amatőr a századfordulón, 2. [Izabella főhercegnő]. = Fotó, 33, 1986, 11. 507-509. ill.

1062. SZAKÁCS Margit: Egy főúri amatőr a századfordulón, 3. [Izabella főhercegnő]. = Fotó, 33, 1986, 12. 543-545. ill.

1063. SZILÁGYI Gábor: Argentin epizódok. = Fotó, 33,

Than Mór

Komárik Dénes

ADALÉKOK FESZL FRIGYES MŰVÉSZKAPCSOLATAIHOZ

Feszl Frigyes művészkapcsolatai közül – értem ezen a festőkkel és szobrászokkal való, a szakmai közeg nyújtotta társasági ismeretségen túlmenő közelebbi, esetleg baráti kapcsolatokat – csupán az idősebb koriakról tudunk valamit Kauser Józsefnek a Vigadó építése utáni időket tárgyaló visszaemlékezése alapján[1]. Ez a festők közül *Than Mórt, Lotz Károlyt, Wagner Sándort*, a szobrászok közül *Donáth Gyulát* említi[2]. Néhány utalás nyomán sejthetjük, hogy esetleg *Orlai Petrics Soma*hoz és *Klimkovics Ferenc*hez is fűzték személyesebb szálak[3]. E művészek körét szeretném bővíteni ezúttal *Sterio Károly, August Pettenkofen* és *Max Felix Paur* személyét illető adalékok közlésével. Ennek megfelelően jelen írásnak nem célja összefüggő és végleges kép rajzolása, sokkal inkább a további kutatás számára adatok hozzáférhetővé tétele és megoldandó problémák felvetése.

Feszl és *Sterio* (1821–1862)[4] valamilyen kapcsolata eddig is sejthető volt. A fiatal építészről a vele egyidős művész egyik legszebb portréját festette 1847-ben[5], 1861-ben pedig az Akadémia palotájának pályatervén az ő ecsetje keltette életre a perspektivikus ábrázolás staffázs alakjait[6]. Ez a terv ugyan nem Feszl, hanem Henszlmann, Gerster és Frey műve volt, de készítői Feszl Frigyes szűkebb köréhez tartoztak. Különösen Gerster Károly, aki kilenc évig (1845–1854) volt a Kauser–Feszl–Gerster társulásban közvetlen munkatársa, és akinek – mint látni fogjuk – még egyéb szerep is jutott a szóban forgó kapcsolat szorosra fűződésében.

A Feszl–Sterio kapcsolatra vonatkozó e meglehetősen szerény és közvetett utalásokat több új adattal egészíthetjük ki, szilárdíthatjuk meg.

Rövid életű első házassága (1853. november 26.–1856. február 24.)[7] után 1857. május 21-én Sterio Károly feleségül vette Zitterbarth András József pesti ácsmester[8] első házasságából származó leányát, Zitterbarth Klárát[9]. A leány anyja korán meghalt, apja 1847-ben újra megnősült[10]. Felesége a bajor születésű, a mannheimi színház vendégjátéka során 1846-ban Pestre kerülő s az 1846/47-es idényre az itteni Német Színházhoz szerződő fiatal színésznő, Quandt Vilma (~1827–1902) lett, ki házasságával búcsút mondott a színpadnak. A feltehetően 1857 második felében elhunyt Zitterbarth József özvegye, Sterio feleségének mostohaanyja, 1858 nyarán – egy évvel mostohalánya házasságkötése után – hozzáment a már hat éve özvegy Feszl Frigyeshez[11]. Ennek a Feszl–Sterio kapcsolat szempontjából önmagában sem érdektelen eseménynek azonban megvoltak a maga előzményei. Nevezetesen az, hogy Zitterbarth József a Kauser–Feszl–Gerster triász szorosabb baráti köréhez tartozott. Együtt csináltak nagyobb üzleti vállalkozást – sörgyár alapítását Kőbányán –, keresztszülője volt, feleségével együtt, Gerster több gyermekének[12].

Mindez azt mutatja, vagy legalábbis sejteti, hogy Sterio Károlyt és Feszl Frigyest társasági ismeretségen túlmenő kapcsolat fűzte össze. Erről tanúskodik az 1935-ös szombathelyi Sterio-kiállítás katalógusának előszavában az a nyilván unokájának közlésére támaszkodó megjegyzés is, hogy Feszl Frigyes a művész meghitt baráti köréhez

tartozott[12/a]. Ezt valószínűsítő mozzanatként kell számon tartanunk továbbá – ha feltételesen is –, annak lehetőségét, hogy tanulmányaik során valamikor egyidejűleg, esetleg együtt voltak Münchenben[13], valamint Feszl Józseffel (1819–1866), Frigyes bátyjával való kapcsolatát részben itt, részben később a vasútépítéssel kapcsolatban[14]. Sterio ugyanis 1848 körül vasúti építési rajzolóként működött Pozsonyban[15] a Marchegg–pozsonyi vonal (megnyitása: 1848. augusztus 20.) munkálatainál, Feszl József pedig 1845–1850 között a Magyar Középponti Vasút alkalmazottja volt, melynek központi irodája Bécsben volt.

A mondottak fényében talán közelebb juthatunk annak a szép, kvalitásos, befejezetlen női portrénak attribuálásához, melyet Feszl Frigyes leszármazottai őriznek, s mely a családi hagyomány szerint Feszl Frigyes feleségét ábrázolja[16]. Mivel a családi emlékezet a nagy építész második házasságáról nem tud semmit, ezt az akvarellt *a* feleség képeként tartja számon. Családi hagyomány tehát nincs segítségünkre abban, hogy megállapítsuk, vajon az első vagy a második feleség képével állunk szemben. Egyik sem kizárt, de jó okkal tételezhetjük fel, hogy az elsőről (Hoffmann Reginárói) van szó, hiszen az utódok részéről anyjuk, nagyanyjuk képének kegyeletes becsben tartása volt indokolt, nem a mostoháé – még ha ez az utóbbi nem is kizárt. Ezen nem változtat, hogy a késői leszármazottak mit sem tudnak, hiszen a tiszteletnek a tájékozott első generációtól kellett származnia.

Talán segít valamit, ha a szép akvarellt és a Feszl Frigyesről fennmaradt, 1860-ban készült egyetlen fotót[17], mely második felesége társaságában mutatja őt, összehasonlítjuk. Ha vannak is egyező vonások (magas, hasonló formájú homlok, kissé erőteljesebb pofacsontok, az áll alatti arcforma), mégis inkább úgy tűnik, nem ugyanazt a személyt ábrázolják. Sterio szerzőségével azonban mindkét esetben számolhatunk. Ha Quandt Vilmát ábrázolja, akkor inkább, hiszen mostohaanyósáról van szó egyben. Ha Hoffmann Reginát, akkor a tartós, az asszony 1851 januárjában bekövetkezett halála után is továbbélő Feszl–Sterio kapcsolat, barátság motiválja szerepét. Annál is inkább, hiszen még közel vagyunk a Feszl portré készítésének 1847-es időpontjához. Ez esetben a befejezetlenséget magyarázhatja a házasság terhességgel, betegséggel szaggatott–kurtított időtartama[18].

Annyi azonban bizonyos – ha esetleg több nem is –, hogy mindazok alapján, amit eddig tudunk, e portrét potenciális Sterio-műként kell számon tartanunk.

* * *

A Feszl–*Pettenkofen* kapcsolat ténye s főleg jellege problematikus. Mivel azonban az irodalomban felmerült és valami igzságmagva valószínűleg van, foglalkoznunk kell vele.

August Pettenkofen (1822–1889) személyét Vámos Ferenc hozta kapcsolatba Feszl Frigyessel, családi hagyományok és a rajzhagyatékban talált lapok alapján. Ma már nem állapítható meg, hogy Vámos pontosan mit hallott a családtól, hogy maga ez a hagyomány mennyire volt hiteles. Ő maga így ír erről: „[Feszl] Frigyes öccsének, Mihálynak családja a 20-as években is Szolnokon élt. Ez a testvér postamester volt itt. Lakásában szállt meg minden szolnoki tartózkodásakor vendégként August Pettenkofen, a nagy osztrák festő"[19]. „Pettenkofenhez ... valószínű baráti szálak fűzték, s ez a kapcsolat hatással lehetett Feszlre is. Pettenkofent az alföldi táj ejtette rabságba. Sokat utazott az Alföldön, Szolnokon, Fegyverneken, Kecskeméten is megfordult

Feszlhez hasonlóan. Kis méretű ceruzarajzain ‚Szolnoki ember', ‚Fegyverneki ember' felírások láthatók [itt nyilván már Feszl rajzairól van szó]. Hagyatékában tucatnyi rajz maradt, amelyeken a dragonyosok öltözetét aprólékos vonásokkal örökíti meg. Ezek Pettenkofen rajzainak bizonyultak, s – unokája jóvoltából – 1960 óta a Szépművészeti Múzeum grafikai osztályát gazdagítják." A jegyzetben megemlíti: „...Feszl hagyatékából a Szépművészeti Múzeumba került Pettenkofen-rajzok Pettenkofen-nek ‚Die österreichische Armee' ciklusához készültek ..."[20]

A mondottakkal kapcsolatos kételyeinket, problémáinkat Weixlgärtner alapvető, rendkívül részletes, Vámos által is használt monográfiája[21] és egyéb, a Feszl-kutatás során előkerült adat alapján vehetjük számba.

Ami a Feszl Mihálynál való megszállást illeti, az aligha igaz. Weixlgärtner ugyanis felsorolja Pettenkofen minden szolnoki lakóhelyét[22], de Feszl Mihály neve nem fordul elő közöttük. Igaz, egyes esetekben csak azt mondja meg, hogy kinek a házában, tehát tulajdonosról beszél, de eléggé egyértelműen abban az értelemben, hogy az volt a szállásadója. Hozzáveendő ehhez, hogy Weixlgärtner felhasználta Pettenkofen minden, általa elérhető irományát, így 12 jegyzetfüzetét is – melyekről feltételezi, hogy részben esetleg (a halála után megsemmisített) naplóinak kivonatát is tartalmazza –, rengeteg, cédulára írt feljegyzését stb., valamint ismerte kb. 150 tételt tartalmazó levelezési címjegyzékét. De mindezek alapján nem említi se Feszl Mihályt, se – ami egyébként fontosabb – Feszl Frigyest rendkívül adatgazdag művében.

Feszl Mihályról (1838– ?) tudjuk, hogy 1857-ben beiratkozott a k.k. Joseph-Politechnikumba[23], s ha feltételezzük, hogy a teljes négy éves kurzust elvégezte, akkor 1861-ig Pesten volt. 1871-ben egy hagyatéki irat tanusága szerint már Szolnokon élt[24], de 1878–1888 között a budapesti címjegyzékekben szerepel, távirdatisztként. Ezután kerülhetett újból Szolnokra, ahol a jelek szerint valóban élete hátralevő részét töltötte, és esetleg valóban volt postamester[25]. – Amint látjuk tehát, a szempontukból számításba jövő időben csak legfeljebb 15 évet töltött Szolnokon, s ha már akkor a posta alkalmazottja volt, kezdő beosztásban lehetett. Ez idő alatt – Weixlgärtner kimutatása szerint – Pettenkofen mindössze ötször fordult meg a Tisza-parti városban. Feszl Mihály személye így elég gyér támpontot kínál a Feszl–Pettenkofen kapcsolat alátámasztására.

Pettenkofen számos szolnoki, kevés ezen kívüli alföldi útja ismert, Fegyvernekről, Kecskemétről monográfusa azonban – tudtommal – nem ír. Feszl rajzhagyatékában „Szolnoki ember", „Fegyverneki ember" feliratú rajzot nem találtam, amivel nem akarom azt mondani, hogy annak idején ilyet Vámos Ferenc nem láthatott. De ez a negatívum s kivált az előbbiek egyelőre nem erősítik meg Vámos állításait[26]. Különösen pedig azt nem, hogy Feszl Frigyest Pettenkofen inspirálta volna a népies tárgy, a népi életkép felé forduló érdeklődésében.

Egy Feszl Frigyessel kapcsolatos – teljesen más természetű – Pettenkofen szereplést azonban meg kell említenünk. Az osztrák festő monográfusa feljegyzi, Feszl pesti Dohány utcai zsinagóga tervének litográfiáján a staffázs alakokat Pettenkofen rajzolta[27]. Ezt annak alapján állítja, hogy a dr. August Heymann gyűjteményben lévő példány hátoldalán ceruzával „Figuren von A. v. Pettenkofen" felírás található, amit ő stíluskritikai megfigyelésekkel is megerősíthetőnek talál. Ennek magyarázatát a szerző – nézetem szerint helyesen – abban látja, hogy Pettenkofen a litografussal, Franz Xaver Sandmannal már korábban, más vállalkozásban is működött együtt.

Mindezt megerősíti, hogy fennmaradt (bár az 1950-es évek óta lappangva) az 1851-ben készült litográfia alapjául szolgáló, azzal hajszál pontosan egyező Feszl-akvarell, melyen valóban nincsenek figurák[28]. Megjegyzendő, hogy Feszlnek az alakrajz nem volt erőssége, s bár az akvarell távlati képein néha látható staffázs alakok nem rosszak, de a zsinagóga-litográfián szereplőktől gyökeresen különböznek. Többek között messze nem olyan részletezettek, inkább nagyvonalúan, lazán, ecsettel jelzettek[29].

* * *

A harmadik említésre méltó művészkapcsolat sem szűkölködik bizonytalanságokban, megoldásra váró rejtélyekben, különlegességekben. Már az a tény is különös, hogy tulajdonképpen építészről van szó, aki azonban grafikusi (népéletképrajzolói) mivoltában vonja magára figyelmünket. Érdekes módon *Max Felix Paur* személyében Feszlhez annyiban hasonló valakiről van szó, hogy építészként nála is a szokásoson túlmenő érdeklődést tapasztalunk a grafika iránt, melynek témaválasztását – Feszlnél fokozottan, nála szinte kizárólagosan – a népi világ felé való fordulás jellemzi. Ez utóbbiról tanúskodik egy 120 darabos, kisméretű pauszokra rajzolt vázlatokat tartalmazó gyűjtemény, mely az 1930-as években került az akkori Fővárosi Könyvtár gyűjteményébe[30]. Ezek túlnyomórészt Pesten készültek és olyan népies alakokat, jeleneteket rögzítenek, melyekhez hasonlókat meglepően nagy számban találunk Feszl Frigyes hagyatékában[31].

A rövid életű Max Felix Paur (1807–1842) Bajorországból érkezett hozzánk, s Pollack Mihálynál való másfél hónapos alkalmaztatás után 1832 nyarától Hild József építési „rajzolója" volt[32], feltehetően 1838 őszéig, amikor iparrajziskoláját megnyitotta. Ennek 1839 őszén második évét is megkezdte, de hogy meddig tudta iskoláját fenntartani, mit csinált 1842 áprilisában bekövetkezett haláláig, egyelőre ismeretlen előttünk. Mivel a hagyatéki iratokban egyszerűen építésznek (Architekt, nem Baumeister!) nevezik, iskolafenntartó vállalkozása feltehetően nem volt hosszú életű, halálakor már nem működött. Valószínűleg visszatért eredeti foglalkozásához, talán újra Hild alkalmazásában[33].

Max Felix Paur neve annak révén merül fel Feszl Frigyessel kapcsolatban, hogy utóbbinak hagyatéka megőrzött egy 98 lapos mappát 327 beragasztott rajzzal, csekély kivétellel pausz papíron[34]. A mappa eredetileg Paur gyűjteménye volt, mintegy 40 szignált, s nem megállapítható mennyiségű szignálatlan pauszával, köztük több nem tanulmányi jellegűvel is. Ezt folytatta a két Feszl testvér, amiről tanúskodik, hogy benne több mint 25 rajz található Feszl Frigyes szignójával, 1839-es dátummal, de rajzmodor stb. alapján bizonyos, hogy ennél több tőle származó rajz van a gyűjteményben; Feszl Józsefre pedig közel 10 darab J.F. monogrammos tanulmányi rajz utal.

Hogy ismerték-e egymást, s ez a mappa hogyan és mikor került Feszl Frigyes birtokába, végül is nem tudjuk. Az előbb említett 120 darabos, technikai vonatkozásban rokon rajzgyűjtemény provenienciájának s az azzal kapcsolatos kérdéseknek tisztázása talán közelebb segít majd valamennyire ennek kiderítéséhez. Addig feltevésekre vagyunk utalva. Elképzelhető, hogy Feszl Paurt rajziskolájában ismerte meg, lehet, hogy Hild révén, akinél – ennyit biztosan tudunk – vándorlása (1839–1844) előtt fél évig legényként dolgozott, de könnyen lehet, hogy inaséveit is nála töltötte.

Mivel a müncheni akadémiát ebben az időben elenyészően kevés magyarországi

építésznövendék látogatta, Feszl ilyen irányú döntésében esetleg számolhatunk a Münchenből érkező, az akadémián hat évet eltöltő, Gärtner támogatását élvező Paur hatásával[35].

E befolyás lehetőségének felmerülése és – noha az ilyen irányú érdeklődés feltámadására késztető hatások a levegőben voltak – Max Felix Paurnak mint a népies témát és érdeklődést esetleg Feszl Frigyeshez közvetítő (egyik) ifjúkori mintaképnek ilyetén szerepe indokolttá teszi, hogy személyét számon tartsuk, s a további kutatások során számoljunk vele.

* * *

Ha befejezésül végignézünk a három művészkapcsolaton – túl azon, hogy számos, Feszl Frigyes és az érintett művészek világát közelebb hozó, azt érintő, részleteit megvilágító összefüggésbe volt alkalmunk betekinteni – mindegyiküknél feltűnik a népi motívumok, a népi alakok és életképek iránti ugyan különböző jellegű és művészi szinten megvalósuló, de markáns érdeklődés. Ha mindez, mint mondottuk, általános és a levegőben lévő volt is, eseteinkben a vonzódásnak mégis nagyobb mértékét látjuk az átlagosnál.

Ha egymáshoz való viszonyukat illetően nem is lehet eddigi ismereteink alapján állítani, hogy az említett művészek egyike vagy másika Feszl valamilyen mértékű példaképe volt, vagy annak hatása alatt állt volna, de az elképzelhető, hogy az általánosan jelen levőnek valami módon mintaképszerűen közvetítői voltak. Bár Feszl csekély grafikai közszereplése következtében – hacsak nem az egyelőre nem megbízhatóan ismert privát szférában – kölcsönhatásokról közte és e művészek közt nem igen beszélhetünk, de számolhatunk az azonos érdeklődés alapján való egymáshoz, illetve egymás művészetéhez való vonzódással. Végül is talán ebben láthatjuk Feszl e művészkapcsolatainak – a véletlen nyújtotta személyes okokon túlmenő – alapjellegét és magyarázatát.

Mint máshol már részletesebben említettem, fennmaradt „alföldi" képei, valamint grafikájának az a része, melyben a népélet, illetve annak számára megmutatkozó része felé fordult, kevés kivétellel Kőbányán és környékén, a rákosi mezőkön és a pesti határban készült[36]. A rajzhagyatékában semmi sem támasztja alá azt a már jelen írásban is érintett és kritizált állítást, hogy ezeket a szolnoki művésztelepen vagy azzal valamilyen kapcsolatban készítette volna, elsősorban Pettenkofen hatását véve számításba. Egyébként – ha Feszl témaválasztásához, irányulásához ilyen hatást egyáltalán szükséges lenne feltételeznünk – erre a szerepre még mindig inkább kínálkozna a vele bizonyíthatóan szorosabb és tartósabb kapcsolatban levő, Szolnokon és az Alföldön megforduló, annak idején elsősorban népéletképfestőként számon tartott Sterio Károly. Láthatjuk tehát, hogy a túlnyomórészt Pest környékén rajzoló–festő Feszl egyfelől az alföldi tájakra utazó, ottani motívumokat megörökítő Pettenkofen és Sterio, másfelől a szinte kizárólag a pesti folklórból merítő Max Felix Paur között helyezkedik el a lényegében azonos népi világ megörökítése iránti törekvésében.

JEGYZETEK

A jegyzetekben használt rövidítések:

FL = Budapest Főváros Levéltára

Katalógus 1984 = Feszl Frigyes, 1821–1884. Kiállítás a Budapesti Történeti Múzeumban 1984. A kiállítás anyagát válogatta és a katalógust írta: Dr. Komárik Dénes. Bp. 1984.

KOMÁRIK 1993 = KOMÁRIK D.: Feszl Frigyes (1821–1884). Bp. 1993.
MNG = Magyar Nemzeti Galéria
OL = Magyar Országos Levéltár

1. KAUSER J.: A magyar építőművészeti stílus eszméje. – Visszaemlékezések Feszl Frigyesre... Pesti Hírlap XXXVII. (1915. március 7.) 66. sz. 34–36.

2. A vonatkozó részt idézi KOMÁRIK 1993. 141. (335. jegyzet)

3. KOMÁRIK D.: Fotódokumentumok Feszl Frigyes és Feszl László hagyatékából. Ars Hungarica XX. (1992) 1. sz. 128–129.

4. Sterio egykorú gyászjelentése, valamint annak a MNG Adattárában őrzött példánya (1375/1920 ltsz.) hátoldalán található feljegyzés alapján születési helyét és idejét, valamint halála napját illetően néhány megjegyzést kell tennünk. E szerint 1862. „évi Juniushó 3-án..., élte negyvenedik évében" halt meg. Nem biztos, hogy ez a fogalmazás szabatos volt, de ha igen, akkor 1821-ben – mint ahogyan számon tartjuk – nem születhetett, hanem az 1822. június és 1823. június közötti évben látta meg a napvilágot. – Június 3-án halt meg és nem 4-én, mint ahogyan azt pontatlanul a Magyar Tudományos Értekező 1862. II. kötet, 1. füzet 73. állítja, és nyomán a későbbi említések. – A gyászjelentés versején ceruzával a következő megjegyzés található: „Kedves jó emberem volt – Moldaván született saját szava szerint" Nyilván Ujházy Ferenctől (1827–1921) származik, mivel a leltárkönyv 1920. október 18-án kelt bejegyzése szerint a gyászjelentés az ő ajándékaként került a gyűjteménybe. Ez – bár kívánatos ellenőrizni – hihetően igaz, szemben a mindenhol szereplő Szászkabányával, amihez egyébként közel van, annyira, hogy Moldavának (Újmoldavának) utolsó postája az 1850-es években Szászka volt, ahol esetleg csak Sterio keresztelése történt.

5. Kiemelkedő jelentőségét – tudtommal elsőként – Hoffmann Edith így hangsúlyozta: „... szokatlanul széles kezelésével és hatásos színeivel, – piros sapka, vörös szakáll és vöröses barna kabát, – nemcsak hogy Sterio legjobb művei közé tartozik, hanem előkelő helyet foglal el általában is e kor magyar aquarellarcképei között". Dr.HOFFMANN E.: A Szépművészeti Múzeum új szerzeményei. II. Grafika. Magyar Művészet VII. (1931) 7. sz. 395.

6. „A perspectiv kép rajzát Frey és én együtt készítettük, színezése Frey egyedüli műve, alakjait pedig Sterio festette." HENSZLMANN I.: Az Akadémia palotájának eddigi története. Kritikai Lapok I. (1862) 1. sz. 13.

7. MNG Adattára: 18590/1970 ltsz., 3. csomag. Dr. Turchányi Erzsébet hagyatékában az 1930-as évekből származó feljegyzések Sterio Károly vejének, bonyhádi Kliegl Józsefnek közlése alapján. Erre az anyagra Szvoboda D. Gabriella hívta fel a figyelmemet, amiért ezúton is köszönetet mondok.

8. Született 1811. február 7-én Pesten, mester lett 1835-ben, polgárjogot nyert 1841-ben. Idősebb bátyja Zitterbarth Mátyás (1803–1867) építőmester, a pesti Magyar Színház és a Vármegyeháza építője, fiatalabb bátyja, János (1807–1856) kőfaragómester volt. Apja második házasságából származó felnőtt kort megért öccse, Henrik (1822–?) jól képzett építész volt, de céhes mester nem lett. A XIX. századi építész Zitterbarthokra l.: KOMÁRIK D.: Építészképzés és mesterfelvétel a XIX. században. Pesti a mesterek és mesterjelöltek. Építés- Építészettudomány III. (1971) 4. sz. 417–418.

9. Pest-lipótvárosi plébánia, házasultak anyakönyve, 4. kötet, 1853–1859. Tanu volt Podhorszky Lajos (tévesen Lászlónak írva) és Zitterbarth Mátyás. – A házasságkötést hírül adja a Hölgyfutár 8. (1857. május 22.) 116.sz. 526. – A menyasszony – Kliegl József közlése szerint (l.: 7. jegyzet) – 1837. június 7-én született és november 19-én keresztelték. – Talán rá, a huszonöt évesen megözvegyült fiatalaszszonyra vonatkozik Eötvös Károly – egyébként nem feltétlenül megbízható – néhány közlése, midőn Zitterbarth Mátyásnak – mint láttuk Sterio felesége nagybátyjának és esküvői tanujának – csetényi (Veszprém megye) uradalmáról beszél az 1860-as évekből (Tünemények. Bp. 1908., második kiadás): „... volt szép, művelt, fiatal húga, valami közeli rokona, ez vezette a kastély és háztartás gondjait [Csetényen]" (222. old.); „... egy szegény árva unokahúgom van, ő vezeti a csetényi kastélyt, talán ő lesz az örökösöm" (223. old.). Tönkremenetele után az volt Zitterbarth kérése, hogy unokahúga „hadd maradhasson meg, ha lehet holtáig a csetényi kastélyban. Ne kelljen azt is elhagynia" (226. old.). Az uradalom később újból gazdát cserélt, de a megváló tulajdonos „gondoskodott Zitterbarth unokahúgáról ott a csetényi kastélyban".

10. Ezzel kapcsolatban Kliegl közlése alapján Turchányi Erzsébet (l.: 7. jegyzet) a következőket jegyezte fel: „... mivel anyja korán elhalt és Zitterbarth egy német színházi színésznőt vett el, aki nagy házat vitt és vele mostohán bántak, szomorú volt. Egy látogatás alkalmával ismerkedtek meg, és első felesége halála után vette el [Sterio]"

11. KOMÁRIK 1993. 10, 130. (43. jegyzet).

12. KOMÁRIK 1993. 130. (43. jegyzet); KOMÁRIK D.: Izsó Búsuló juhászának felnagyított változatai. In: Horler Miklós hetvenedik születésnapjára. Tanulmányok. Bp. 1993. 440. – Itt említek meg egy esetleges – ha igaznak bizonyul, fontos – Sterio–Feszl kapcsolatközvetítést. Tudjuk, Sterio 1849-ben lefestette gr. Andrássy Manót, majd részt vett albumának illusztrálásában. Azt is tudjuk, hogy Feszlvel a Kálvin téri református templomban lévő Zichy Emmánuelné síremlék készítésekor Andrássy megbízói kapcsolatban állott. Ebben eddig Zsivora György közvetítői szerepét gyanítottam (KOMÁRIK 1993. 37.) – és gyanítom most is –, de az itt megismertek nyomán számolnunk kell a Sterio közvetítette esetleges Andrássy–Feszl kapcsolattal is.

12/a. Sterio Károly magyar akad. festőművész (1820–1862) hátrahagyott műveinek kiállítása Vasvármegye és Szombathely város kultúregyesülete szépművészeti szakosztályának

rendezésében 1935. okt. 30–nov. 7.[Katalógus] Szombathely, (1935). 6.

13. Ezt állítja Szvoboda D. Gabriella. Művészet Magyarországon 1830–1870. Katalógus,Bp. 1981. 427. (Kat. 359. magyarázó szövege). Mivel azonban – az írás jellegének megfelelően – ezt alátámasztó adat nem szerepel, nem tudhatjuk, az állításnak milyen fedezete van, több-e nagyon valószínűnek tekintett feltevésnél.

14. KOMÁRIK 1993. 7.

15. Szvoboda Dománszky Gabriella szíves közlése.

16. Katalógus 1984. 33. Kat. 2. a kép pontos adataival. – Képét először közli, valamennyit elhagyva belőle: VÁMOS F.: Adalékok Feszl Frigyes életéhez és munkásságához. Építés– Építészettudomány XIII. (1981) 1–2. sz. 214., pontatlan képaláírással.

17. A Magyar Nemzeti Múzeum Történet Fényképtára: 31–1934. ltsz. Részletes ismertetését l.: KOMÁRIK D. 12. jegyzetben i. m. (Izsó ...) 442. (9. jegyzet);

18. KOMÁRIK 1993. 10.

19. VÁMOS F. 16. jegyzetben i. m. 213. E közléseket nyilván Sajó Jánosnétól hallotta, kire sokszor hivatkozik. Feszl. ugyancsak Frigyes nevű fia ugyanis 1910-ben meghalt, s kiskorú gyermekeinek – Margitnak (1898–1989) és Györgynek (1899–1978 körül) – Sajó János (1874–1932) kőbányai lakatosmester és felesége lett gyámja. Velük Vámos 1923-ban ismerkedett meg. Vö. VÁMOS i. m. 230.

20. VÁMOS F.: Feszl Frigyes című, 1960 körül lezárt kéziratában. Evvel kapcsolatban l.: KOMÁRIK D. 12. jegyzetben i. m. (Izsó ...) 442. (8. jegyzet). – Az említett, összesen 9 db szignálatlan és datálatlan rajzot a Szépművészeti Múzeum 60.8.-tól 60.16. ltsz.-on őrzi, s a leltárkönyvben Pettenkofen műveiként tartja számon.

21. WEIXLGÄRTNER, A.: August Pettenkofen. Wien, 1916.

22. Uo. 94–95.

23. A kir. József–műegyetem tanárai és hallgatói 1851/2-től 1881/2-ig. Bp. 1883. 30.

24. FL.: IV. 1343.i. Visszaállított Pest városi törvényszék, hagyatéki iratok II.1502/1867. folio 44.

25. Mindez, valamint első szolnoki tartózkodásának pontos időtartama és jellege további kutatással, tiszti címtárak stb. segítségével megállapítható, de célunk szempontjából a már rendelkezésünkre álló adatok is elegendőek. – Szolnokra való törekvésének magyarázata valószínűleg nővérének, Fodor Jánosné szül. Feszl Annának (1817–?) ottani megtelepedésében kereshető, mely 1866-ban már kimutatható, és tudjuk, hogy végleges volt.

26. Ami kettőjük Vámos által felvillantott kapcsolatát illeti, annak hiteles kontrollját Pettenkofen említett jegyzetfüzeteinek stb. e szempontból való átnézése jelenthetné, nem utolsó sorban levelezési címjegyzékének megvizsgálása. Bár Weixlgärtner monográfiájának jellegét ismerve aligha képzelhető el, hogy ha talált volna ezekben valami komolyan Feszl Frigyesre utalót, azt említés nélkül hagyta volna.

27. WEIXLGÄRTNER 21. jegyzetben i. m. 36, 340.

28. Erről részletesen KOMÁRIK D.: A pesti Dohány utcai zsinagóga építése. Művészettörténeti Értesítő XL. (1991) 1–2. sz. 2, 5, 10, (24. és 25. jegyzet). Feszl akvarelljét Vámos közölte először: Magyar Művészet I. (1925) 6. sz. 353. A litográfia adatait (Weixlgärtneren kívül): Katalógus 1984. 58. (kat. 117.).

29. Mindezek alapján legalább a valószínűségét számon kell tartanunk annak, hogy épületrajzainak litográfiáján, acélmetszetén a staffázs alakokat más rajzolta. Így például a kőbánya–ligeti vendéglő 1847-es szép acélmetszetén. KOMÁRIK 1993. 34.

30. JAJCZAY J.: Pesti figurák a múlt század harmincas éveiből. Max Felix Paur rajzai a Fővárosi Könyvtárban. Tanulmányok XVI. Klny. a Fővárosi Könyvtár Évkönyve X. kötetéből. Bp. 1940.; RÁCZNÉ NAGY KATALIN: Pest-budai figurák az 1830-as évekből. Max Paur von Felix [sic!] vázlatgyűjteménye. Bp. 1978. A teljes rajzanyag illusztrált kiadása.

31. Katalógus 1984. 144.; KOMÁRIK 1993. 117.

32. Az építési rajzoló, noha az egykorú szóhasználat is ezzel a kifejezéssel élt, többet jelentett, mint amit ma műszaki rajzolónak nevezünk. Az ilyen „rajzolók" nem egyszer voltak akadémiát – részben vagy teljesen – maguk mögött tudó architektusok, még gyakrabban sok éves gyakorlattal rendelkező építőmester-legények. Munkájuk – amennyire meg tudjuk állapítani – sokkal inkább a mai szerkesztőével, olykor szerényebb feladatokat ellátó másodkezes tervezőével lehetett azonos. Nem beszélve arról, hogy akik a különféle mesterfelvételi iratokban ilyenről beszámolnak, gyakran együtt említik rajzolói tevékenységüket költségvetések, részletrajzok készítésével. Olyan hatalmas munkát végző vállalkozást, mint pl. Hild Józsefé nem is lehet másképpen elképzelni.

33. Max Felix Paur (az irodalomban gyakran Pauer formában is) életének adatai a következő két iratcsomagban találhatók: FL: Pesti tanácsi iratok, intimata a.n. 5910.; missiles a.n. 14997. Az első iratcsomó Paur iparrajziskola-nyitás iránti kérelme során született, melyben sok mindent elmond magáról, képzettségéről, addigi magyarországi működéséről. A második az elhalálozásával kapcsolatos ügyviteli iratokat tartalmazza. Az előbbi adatainak felhasználásával rövid, anonim ismertetés jelent meg: Hild József építőmester műszaki rajzolója. Pest–budai emléklapok I. (1928) 2. sz. 94–96., a Historia I. (1928) 5. sz. melléklete. Az építészettörténetben – saját bevallása szerint – járatlan szerző [Gárdonyi Albert] közel 70 éve közreadott vázlata érthetően több helyen pontatlan, illetve nem helytállóak értelmezései. Gyakorlatilag azonban a mai napig ez, illetve ennek levéltári alapja, a forrása a Paurra vonatkozó közléseknek. Pedig RADOS J.: Hild József, Pest nagy építőjének életműve. Bp. 1958. 269. oldalán – Schoen Arnold kutatása nyomán – közli a másik iratcsomóból a müncheni akadémia 1837. szeptember 21-én kiállított bizonyítványát ottani tanulmányairól, építések vezetésére, építészek képzésére való alkalmasságáról. Érde-

kes, hogy ezt egy kópia alapján teszi, holott az iratok közt megtalálható sz eredeti bizonyítvány is. Ugyanakkor a 44 foliónyi iratanyagból semmi egyebet nem hasznosít, pedig megtudhatjuk belőle, hogy Paur 1842 áprilisában halt meg Pesten végrendelet és egyenesági örökösök nélkül, s több további adatot a hagyatékban talált iratok gyűjteményéből.

34. OL: T.11. No.7. – A pauszmásolatokkal teleragasztott mappa ritka és tanulságos emléke az akkori építészeti tanulmányok módszerének. Mintakönyvekből, kiadványokból, rajzokról igyekeztek – még tanulmányi idejük után, később is – minél több anyagot összegyűjteni. A rajzok másolása – miként festőknél gipszek lerajzolása, képek másolása – volt hivatott az építészetbe való elmélyülést, egyben felhasználható minták gyarapodását biztosítani. (E módszerről s annak kritikájáról: SEMPER, G.: Tudomány ipar és művészet ... Bp. 1980. 23.) Tanulságos lenne e gyűjteményt forrásainak felkutatásával feldolgozni. – L. még Katalógus 1984. 35, 37.; KOMÁRIK 1993. 7.

35. A bátyjával együtt érkező Feszl Frigyes az akkor három évtizede fennálló akadémia harmadik pesti építész növendéke volt – de az akkori egész Magyarországot tekintve is csak a hatodik!

36. Katalógus 1984. 141, 144.; KOMÁRIK 1993. 116.

Dénes Komárik: **Beiträge zu Frigyes Feszls Beziehungen zu Künstlern**

Im graphischen Œuvre von *Frigyes Feszl* (1821–1884), des originellsten Schaffenden des ungarischen romantischen Historizismus, erschienen auch die Varianten der volkstümlichen Motive und der Genrebilder. Die starke Präsenz deren ist auch für jene Maler- und Graphiker unter seinen Zeitgenossen bezeichnend, mit denen er in Verbindung stand. In der Abhandlung werden nun neue Beiträge zu seinen Beziehungen mit diesen Künstlern geliefert.

Károly Sterio (1821–1862), der Feszl 1847 porträtierte, war mit dem namhaften Architekten auch verwandtschaftlich verbunden, was bisher nicht bekannt war. Es ist als wahrscheinlich anzunehmen, daß auch das kleine Aquarellporträt Feszls erster Ehefrau, das sich im Besitz der Nachkommen befindet, von Sterio stammt.

In der Fachliteratur wurden Behauptungen über Beziehungen zwischen dem österreichischen Maler *August Pettenkofen* (1822–1889) und Feszl angestellt. In der Studie werden diese Beziehungen als unsicher bzw. bescheiden bezeichnet. Wixlgärtners Monographie (1916) zufolge wurde die Staffage auf der Lithographie des nicht realisierten Bauplanes von Feszl (1851) für die Synagoge in der Dohány-Straße in Pest (Budapest) von Pettenkofen gezeichnet. Die Studie will das mit der Behandlung des Feszl-Aquarells ohne Staffage, das der Lithographie als Vorbild diente, untermauern.

Schließlich werden Angaben veröffentlicht und behandelt, die darauf hideuten, daß der Bayer *Max Felix Paur* – der für seine Genreskizzen bekannt ist, in Wirklichkeit jedoch Architekt (technischer Zeichner von József Hild) war – und Feszl vielleicht Beziehungen zueinander hatten, denn Paurs Sammlung von Entwurfszeichnungen auf Pauspapier, die von Feszl weiter bereichert wurde, blieb in Feszls Nachlaß erhalten.

6. Feszl Frigyes első (?) feleségének portréja (részlet). Sterio Károly (?) akvarellje

7. Feszl Frigyes második feleségével. Fotó, 1860.

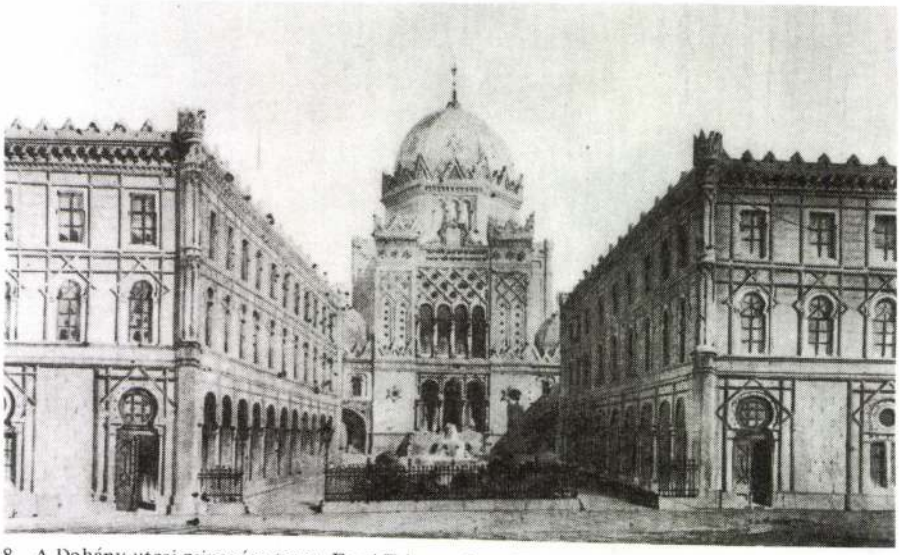

8. A Dohány utcai zsinagóga terve, Feszl Frigyes akvarellje, 1851.

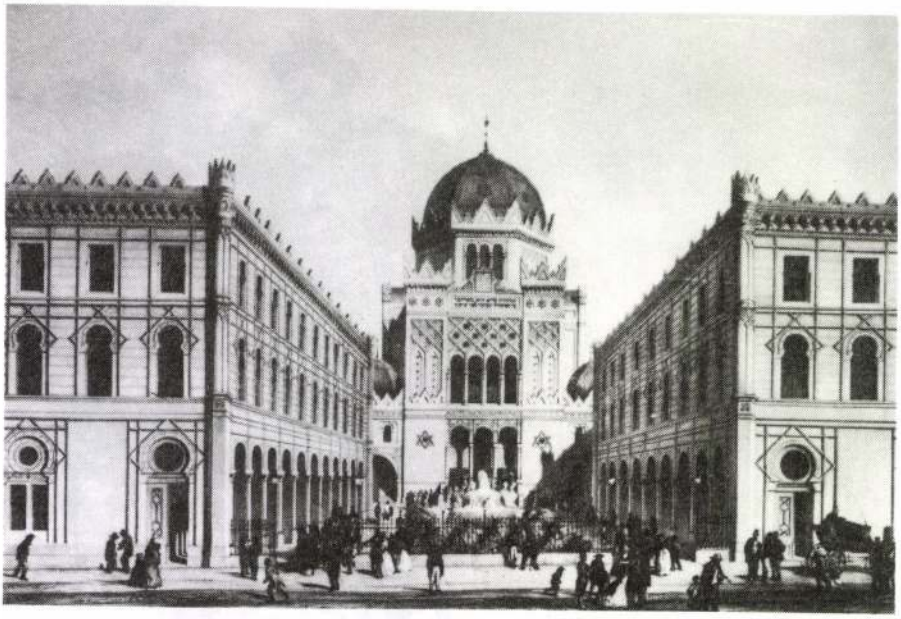

9. A Dohány utcai zsinagóga terve. Franz X. Sandmann litográfiája, 1851.

Than Mór

Uj Művészet 96/12

MERÉNYLET GÖRGEY ELLEN?

Prohászka László

Than Mór: Görgey lovasrohama Ó-Szőnynél 1849. július 2-án
(Magyar Nemzeti Múzeum)

A magyar történelem egyik legvitatottabb szereplője az 1849/49-es szabadságharc kiemelkedő képességű tábornoka, Görgey Artúr.[1] Tevékenységének utólagos megítélése[2] koronként változott, a szabadságharc alatti működése értékelését sok esetben inkább a napi politika, mint a történelmi tények befolyásolták. Áruló volt-e vagy higgadt, felelősséggel gondolkodó reálpolitikus?[3] A kérdés körül időszakonként szenvedélyesen fel-

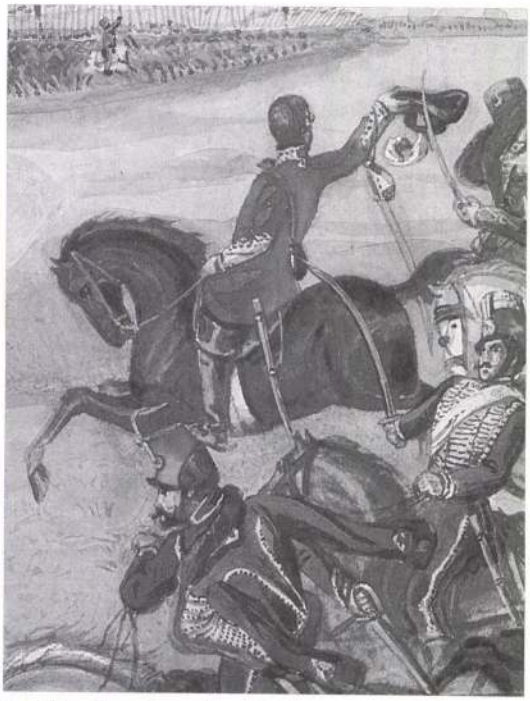

Than Mór: Görgey lovasrohama Ó-Szőnynél 1849. július 2-án, részlet

lángoló vita akaratlanul is elterelte a figyelmet néhány apróbb, máig megválaszolatlan kérdésről.

A történettudomány teljesen megnyugató módon nem tisztázta például Görgey 1849. július 2-án, Ó-Szőnynél történt súlyos sebesülésének pontos körülményeit.

Az eset előzményeiről annyit jegyzett fel a história, hogy a Komárom közelében, Ács és Ó-Szőny térségében a reggel óta dúló csatában délután, az ellentámadás megindításakor Görgey több századnyi huszár élére állva, személyesen vezette a rohamot a császári sereg főereje ellen. Előnyomulás közben észrevette, hogy egy osztrák lovasság fenyegeti Pöltenberg mellette vágtató és felé közelítő egységének jobbszárnyát, ezért a fejéről lekapott csákójával integetve próbálta tábornoktársát figyelmeztetni a veszélyre.[4] Ebben a pillanatban, hátulról hatalmas ütés érte a fejét. Máig rejtély, hogy a kis híján halálát okozó sebet hogyan és kitől (vagy mitől) kapta. A császári táborban ugyanis senki sem tudott a megsebesüléséről, jóllehet Görgey aznap rendkívül feltűnő, élénkpiros, tábornoki kabátot viselt.[5]

Maga Görgey — lakonikus szűkszavúsággal — így írta le sebesülése történetét: „Merőn a felém közeledő huszárokra[6] szegzett szemmel igyekeztem kiolvasni mozdulataikból, vajon értik-e a veszélyt rejtő pont felé való mutogatásomat: egyszerre csak erős ütést kaptam, és éreztem, hogy meg vagyok sebesülve."[7] Az ápolásnál jelenlévő testvére, Görgey István szerint a fejen lévő seb „tenyérszélességnél hosszabb, vízszintes, mély tátongó nyílást mutatott. Egyenetlen, szakadozott szélei, mint két nyitva maradt sérült ajk, erősen szétváltak. Különösen a felső sebszél koponyacsontostul együtt erőszakosan föl van feszítve, fölfelé pördülve; nyilván nem függélyesen a fej középpontjára irányult a sebző erő, hanem ahhoz haránt hatolván be és át a csontlemez vastagságán, rézsút hasította azt keresztül az agyvelőig..."

Görgey sebesülésével kapcsolatban talán mégis közelebb juthatunk az igazsághoz. Igaz, nem történelmi, hanem művészettörténeti kutatással.

Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc eseményeit megörökítő festmények közül jelentős mennyiséget őriz a Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnoka. Az egyik csatakép különösen megérdemli a megkülönböztetett figyelmet. *Than Mór* vízfestménye[9] ugyanis pontosan megörökítette a magyar fővezér Ó-Szőnynél történt megsebesülését. Az egység élén lovagló, jobbra tekintő kalapjával integető Görgey mögött tisztán látszik egy hatalmas kardcsapásra készülő lovas. Egy *magyar huszár* alakja...

Tévedésről szó sem lehet, hiszen a kisméretű festményen tisztán látszik a magyar egyenruha, ráadásul osztrák katona nincs a tábornok közelében. Nem is csoda, hiszen Görgey a saját lovasrohamát vezetve kapta hátulról a sebesülését okozó ütést. Amennyiben a sebesülés kardcsapástól ered, az nagy valószínűséggel magyar kéztől származhatott.

De nézzük először, mennyire lehet hitelesnek tekinteni Than Mór festményét? Egyáltalán szóba jöhet-e bármilyen bizonyítékul egy művészi alkotás? Úgy tűnik, igen. A fiatal Than Mór[12] ugyanis 1849-ben szemtanúként örökítette meg Görgey hadseregének tavaszi és nyári hadmozdulatait. A általa készített képsorozatot — amelynek egyik darabja a szőnyi csatát ábrázoló festmény — valószínűleg eleve sokszorosításra szánta a művész.

Ám hátha tévedett vagy — elméletileg ez sem zárható ki — szándékosan eltorzított egy eseményt, konkrétan a fővezér megsebesülését? Ezt a lehetőséget úgy tűnik, ki lehet zárni, ugyanis 1879-ben éppen Than Mór festhetett portrét a közismert, zárkózott Görgeyről.[14] Aligha képzelhető el, hogy

THAN Mór

„István Király" mellképe a Szent Lélek patikában eredetiben a Magyar Király patikába került 1880-1881-ben

Vida 1996 36. és ill

Jád (*Yaad*), Livezile, Jaad; Beszte
- ev. templom 189, 310
Jagelló-ház 99
Jakab ács (Abrudbánya) 221
Jakab ács (Kolozsvár) 171, 355
Jakab, Apa fia 31
Jakab, Apa fia Jakab fia 31
Jakab bíboros 404
Jakab cserepes 177, 413
Jakab deák 31, 308
Jakab (*dictus Zaaz*) 61, 349
Jakab domonkos prior 344, 522
Jakab, Fülöp fia 80
Jakab harangöntő 440; 116. kép
Jakab ispotályos 289
Jakab mester (~~Brassó~~) 232
Jakab, Miklós fia 441
Jakab ötvös 167, 170, 339
Jakab, Péter városi jegyző fia 16
Jakab plb (Beszterce) 239
Jakab plb (Inakháza) 141, 310
Jakab plb (Kolozsvár) 341, 527
Jakab plb (Kolozsmonostor) 331
Jakab plb (Magyarborzás) 135, 226
Jakab plb (Mikeszásza) 390
Jakab plb (Nádasdaróc) 393
Jakab Elek 21, 60, 333, 334, 335,
Jakabfalva, Iacobeni, Jakobsdorf;

Falfestmény a magyar királyi államvasutak budapesti keleti pályaudvarának előcsarnokában.

THAN MÓR FALFESTMÉNYEIBŐL: «A KÖZLEKEDÉS ALLEGORIÁJA».

THAN MÓR

Thán Mór

(Apáti, Óbecse 1828 - Triest, 1899)

„Anya gyermekével" Vízfestmény 18x20 cm

J.-l. G. Thán Mór 1861 Ki Kiáltási ár: 8000 ft

BÁV 55.Képaukció Bp.1981.szeptember

Than Mór, festő

Megemlíve

Németh Lajos: Csontváry: Baalbek 271-274.

Jelenkor, Pécs, 1981. március XXIV/3.

Than Mór

Szabó Júlia: A XIX. sz. festészete Mo-n
Bp. 1985,

20, 22, 26, 27, 35, 42, 43, 44, 51,
176-177 (137-es kép), 196-197 (160-as kép) →
206-207 (173-174-es kép), 222 (192-es kép), 242 (221-222)

244 (224-a kép)

Than Mór

Magyar Lépírók: 3.

Szilágyi Ferenc: ~~Magyar múlt - magyar eszettel~~:

Than Mór (1828-1899). = Nyelvünk és Kultúránk,

No. 59 1985 59-64. ll

Than Mór, festőművész, (1828–1899).
Szüszvári Lajos: A Hazáért, Honvédelem és hazafiság a magyarország művészetben 1848–1918/.

Than Mór: Komáromi csata, papír, akvarell, 28 × 40,5 cm, 1849

Művészet, 1928. szept. 9-old.

ORSZÁGOS SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

Ujoncozás

THAN MÓR-EMLÉKKIÁLLÍTÁS

AZ ÚJ MAGYAR KÉPTÁR OSZTÁLY RENDEZÉSÉBEN

A FŐVÁROSI KÉPTÁRBAN
1953 SZEPTEMBER — OKTÓBER HAVÁBAN

A kiállítást rendezte:

Dr. BÍRÓ BÉLA

Odnweiler A.

THAN MÓR

(1828—1899)

Június 19-én volt Than Mór születésének 125. évfordulója. A művész jelentős alakja volt a XIX. század kialakuló magyar képzőművészeti életének s főleg a monumentális falfestészet területén végzett úttörő munkásságot. Számos középületünk képciklusa származik tőle s ezek a freskók nevével együtt szerepelnek a köztudatban. Jelen emlékkiállításunk célja, hogy munkásságát minél több oldalról megvilágítsuk, s a dolgozó tömegek előtt élővé tegyük az ismert nagy kompozíciók eddig csak járulékosan szereplő mesterét.

Than Mór 1828. június 19-én született Óbecsén középnemesi családból. Már apjának sem volt birtoka s az öt fiúgyermek, a művész és testvérei, mind értelmiségi pályára készültek. Than a birtoktalan nemesség fiainak szokásos pályáját választva, jogásznak ment s a pesti egyetemre iratkozott be 1846-ban. Egyetemi tanulmányai mellett rajzórákat vett Barabás Miklóstól, a kor kiváló és ünnepelt portréfestőjétől. Barabás autodidakta művész, a XIX. század kedvelt magyar mestere. Művészetének lényege az előnyös hasonlatosság, bravúros anyagfestés, finomárnyalatú, összehangolt, élénk színezés. Than érdeklődési köre különbözött tanítójától, mert első próbálkozásai történeti jelenetek voltak kisméretű akvarellben. Ezeknek kompozíciójához nyújtottak segítséget a Barabás után másolt genrejelenetek és a mester sugallatára festett budai tájrészletek. A történeti tárgyú lapokon, minden primitívségük ellenére is figyelemreméltó a kifejezés és egy-egy technikailag nehezebb részlet kifogástalan megoldása az elemi rajzhibák mellett. A Barabásnál töltött évek legsikerültebb darabja az a kisméretű akvarell, amely éppen a rajzórákat örökíti meg és ezért művelődéstörténetileg is nagyértékű.

Than egyetemi éveit az 1848-as forradalom és szabadságharc szakítja meg.

Márciusban Óbecsén tartózkodik s a délvidéken kitört lázadás megakadályozza abban, hogy azonnal visszatérjen a fővárosba, ahol a forradalmi ifjúság vezetői között több iskolatársa volt, így pl. Vasvári Pál. 1848 nyarán Pesten tartózkodik, de nem veszik fel honvédnek, malériája miatt. Igyekszik módot találni arra,

hogy kifejezést adjon hazafias lelkesedésének, s a nyári hónapokban bélyegtervet készít. Valószínű, hogy ezt nem hivatalos megbízásra rajzolta, hiszen kezdő volt, de eljuttatta a Bankjegynyomda nyomómesteréhez további felhasználás és az ötlet propagálása végett.

Than Buda 1849-i ostromát Pest-Budán élte végig és személyes élményekből fakadt az az utolsó honvédrohamot megörökítő litografia, amit a törzskari nyomdában sokszorosítottak. A mozgalmas, döntő pillanatokat jól érzékeltető kőnyomat kifejezőkészsége egyes apróbb rajzhibákat leszámítva méltó tárgyához. A dunántúli előnyomulás alatt Than civilben állandóan követte a honvédsereget s a csatákról számos akvarellvázlatot készített. Ezek a lapok a diadalmas tavaszi hadjárat ütközeteit örökítik meg, a csata forró pillanatainak ábrázolását, egyre inkább tökéletesedő technikával. A szabadságharc leverése után ezeket a csatavázlatokat másolta eladásra, hogy a bécsi Akadémián való továbbtanulásra pénzt szerezzen. A Bécsbe magával vitt eredetieket az osztrák rendőrség, amikor Thant a forradalomban való részvétele miatt fogságra vetették, elkobozta és valószínűleg megsemmisítette. Így csak az egyes családoknál megmaradt és természetszerűleg jelzetlen másolat-példányok közül került néhány darab közgyűjteménybe és ezek alapján rekonstruálhatjuk a történeti dokumentumként is igen fontos sorozat egy töredékét.

Bécsbe érve Than 1851-ben beiratkozott az egy évvel korábban újjászervezett Akadémia festészeti osztályára, s a nemrég kinevezett Rahl Károlyt választotta mesterének. A bécsi művész a régi nagyok követőjének vallotta magát, műveit szigorú képszerkesztés, pontos rajz és a velencei mesterek példáját követő eleven színezés jellemezte. Liberális szellemét nem sokáig tűrték meg az Akadémián, elbocsátásakor azonban leglelkesebb növendékei, köztük Than is, otthagyták a főiskolát és rábeszélték a mestert, hogy nyisson új mesteriskolát. Than festői stílusa Rahlnál alakult ki, a történeti kompozíció alapelemein kívül rajztudását is itt sajátította el. Tanulás közben azonban megpróbálkozott egy-egy kisebb genrekompozícióval akvarellben. Ezek közül néhányat haza is küldött kiállításokra.

1853-ban festi első önálló olajkompozícióját, mely Szolnok 1552. évi ostromából meríti tárgyát. A vár hős kapitányainak, a hitszegő idegen őrségtől cserben hagyott Nyári Lőrincnek és Pekry Lőrincnek küzdelmét örökíti meg a török túlerővel szemben. A lendületes, drámai megjelenítés, amelynél a színezés és a megvilágítás a történés fontos részeinek kiemelését szolgálja, mind Bécsben, mind Pesten komoly sikert aratott. Than ezután, 1855-ben Párizsba utazott, az ottani művészet azonban nem volt hatással stílusára. Itt festette a „Mohácsi csata" c. kompozícióját, majd visszatérve Bécsbe, hozzákezd az „Imre király elfogja lázadó öccsét" c. művéhez. Ezzel a festménnyel megnyerte a pesti Műegylet történeti festménypályázatát. Témaválasztása vissza-

esést jelent az előző, szabadságharcra utaló tárgyakkal szemben s kidolgozásában is megfigyelhető az ábrázoló erő és lendület hiánya. 1858/59-ben Rómába megy tanulmányútra. Itteni termése főleg szokványos olasz genrejelenetekből áll, amelyek közül néhány tanulmányfej emelkedik ki.

1860-ban visszatér Magyarországra és véglegesen Pesten telepedik meg ,ahol rövidesen nagyszabású feladat megoldására nyílik alkalma. Az 1849-ben rommálött Redout helyébe épült romantikus stílusú Vigadó falfestményeinek kivitelezését kapja meg Lotz Károllyal, Rahl másik kiváló magyar növendékével együtt. Thannak e freskók kivitelezésénél oroszlánrész jutott, de ő intézte a Redout-építési bizottmánnyal való tárgyalásokat, a levelezéseket is.

Ezek a fennmaradott iratok a művészettel szemben érzett nagy felelősségről tanúskodnak, s azt hangsúlyozzák, hogy a művész célja a hazai művészet nemesítése és felemelése. A vigadói freskók készítésekor Than komoly sikert vívott ki magának. Amikor például a buffet falfestményétől a városi tanács, egy kistehetségű pesti festőt pártfogolva, el akarta ütni, művésztársai a sajtóban léptek fel mellette s különvéleményük erélyes hangja meg is hozta a kívánt eredményt. Vigadói falképein a magyar mondavilág két kedves alakját, Tündér Ilonát és Argirus királyfit örökítette meg a zene, tánc, szavalás stb. nemtői és Attila lakomája mellett. A magyar mesealakok szerepeltetése görög félistenek helyett Thán érdeme, aki a falképek programmját kidolgozta s az épület rendeltetését szem előtt tartotta.

A Vigadó falképeinek kivitelezése után egycsapásra hírneves mester lett s 20 éven keresztül minden hasonló vállalkozásban fontos szerepe volt. A nagy lendülettel épülő főváros számos közintézményének falát díszítette freskóival. Ezekben a munkákban, úgy, mint a Vigadónál is, Lotz Károllyal dolgozott együtt, aki a képciklusok programmjának összeállítását is átengedte neki.

Következő közös munkájuk, együttes működésüknek tárgyban és terjedelemben legjelentősebb alkotása: a Nemzeti Múzeum lépcsőházának falképciklusa a magyar történelem kiemelkedő alakjairól és eseményeiről. A Than-festette három falon körülfutó képszalag Géza fejedelemtől a kiegyezésig mutatja a magyar történelem folyamát, s ezenkívül a lépcsőház öt allegórikus alakja származik kezétől. A történelmi jelenetek témaválasztása és előadása a kiegyezés korának politikai felfogását tükrözi „Nemzeti Pantheon" stílus, mely egyes korokon belül a legellentétesebb felfogású alakokat szerepelteti egymás mellett, s ezzel a helytelen „szintézissel" a történelem valóságos képét hamisítja meg. Jellemző még a kor felfogására, hogy a ciklus nagyobb részére az Árpád- és Anjou-korból meríti tárgyát, míg a nemzeti szabadságküzdelmek hősei csak eldugottan szerepelnek. A forradalmat képviselő Kossuth — Petőfi csoport kiszorul a kép szélére a kiegyezést szimbolizáló népesebb csoport mellett.

Még a múzeumi freskókon dolgozik, amikor újabb nagy elismerés éri, a bécsi világkiállítással kapcsolatban kiírt történeti festménypályázat elnyerése „Kún László és Habsburgi Rudolf találkozása a morvamezei ütközet után" c. kompozíciójáért.

Ez a nagymérvű, azóta megsemmisült kompozíció levegős csoportfűzésével, mélytüzű színeivel és a plein-air világítás lehetőségeinek kihasználásával művészi fejlődésének újabb állomását jelzi.

A nagy megbizatások az elkövetkező években is követik egymást, így a Markó-utcai gimnázium dísztermének festői dekorálása, ahol három jelenetet fest a római történelemből, a Várbazár azóta tönkrement mitológikus alakjai, a Bakács-téri templom egyházi jellegű képciklusa I. László király egyik legendájának ábrázolásával, a Keleti pályaudvar előcsarnokában lévő „Vasút allegóriája". Közben állandóan készülnek a nagy olajkompozíciók is, valamint érett portréművészetének néhány kiváló alkotása, így későkori önarcképe.

1882-ben éri pályáján az első visszautasítás, ami egész további működésére nézve elhatározó volt. A felépült Operaház freskóira ismét kettejüknek, Thannak és Lotznak adták ki a megbízást azzal a kikötéssel, hogy külön-külön adnak be vázlatokat, s egyikük elfogadott tervezetét ketten kivitelezik. Lotz lendületes mennyezetterve mellett háttérbeszorult Than méltóságteljes nyugalmú Parnassusa, s a mester látva fiatalabb társának előretörését, lemondott a közös megbizatásról és sértődötten visszavonult. Később mégis belekapcsolódott a munkába a lépcsőház és a díszpáholy szalonjának díszítésével, de mellőztetése örök nyomot hagyott lelkében.

A társadalmi fejlődéshez Than, az előző korszak embere, nem tudott kellőképpen idomulni s éppen mert érezte úttörő mivoltát és érdemeit, nehezen törődött bele, hogy eljárt az idő stílusa felett.

1885-ben Itáliába költözött, remélve, hogy ott talán nagyobb megbecsüléssel fogadják, rendszeresen küldött azonban képeket a hazai kiállításokra is, bár sértődöttségében mindig mellőzöttnek érezte magát képei kedvezőtlennek vélt elhelyezése miatt. Olaszországi tartózkodása nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket, művészete iránt nem tudott érdeklődést felkelteni, nagyobb kompozíciót alig fest ebben az időben. Kisebb műveknek viszont egész sora kerül ki a keze alól s ezeken a női tanulmányfejeken és genrejeleneteken stílusa felfrissülését, igazi realista szemléletet figyelhetünk meg.

1890-ben kinevezik a Nemzeti Múzeum képtárőri állására az elhúnyt Ligeti Antal tájképfestő helyébe. Hazaköltözése után is dolgozik s néhány jelentős tanulmány és egy befejezetlen, a millenniumra készített, azóta tönkrement történeti kompozíció Árpádról és népéről tanúskodik erről. 1896-ban hosszabb beteg-

szabadságra megy, majd lemond állásáról és leányához költözik Triesztbe. Ott is halt meg 1899. március 11-én.

Ötvenéves művészpálya során Than Mór bő és széleskörű művészi termést hagyott hátra. Falképciklusok és nagyméretű történeti vásznak mellett mitológiai jeleneteket, népéletképeket és portrékat is szépszámmal találunk oeuvrejében. Művészi stílusára bécsi mestere, Rahl Károly tanítása nyomta rá elhatározólag bélyegét a témaválasztás kivételével, mert Than a nemzeti történelem eseményeit részesítette előnyben az antik mitológiával szemben. Képszerkesztésének jellemző vonása a középponti elrendezés a főjelenet kiemelésével, amit a kétoldalt alkalmazott csoportok mozdulatainak ritmikus, közép felé irányuló összefűzésével ér el. Rajztudása kifogástalan s zömök alakjainak plasztikája életszerű. Történeti kompozícióin a főhős és az őt körülvevő mellékalakok majdnem kitöltik a kép felületét, a környező táj iránt nincs érzéke, keskeny csíkban ábrázolja a kép hátterében.

Az alakok ruházatán és a környező tárgyakon, valamint az esetleges interieur-részleteken szívesen időzik el ecsetje, de e valósághű részletek sohasem mennek a festmény egységes kompozíciójának és ábrázolóerejének rovására. Alakjainak főjellemvonása a méltóságteljes pátosz. Tudatában vannak annak, hogy milyen fontos események hordozói, s hogy ezért az utókor milyen tisztelettel tekint fel rájuk. Ez a magatartás tökéletesen megfelelt az elnyomatás-kora történetszemléletének, amely nemzeti multunk eseményeivel kívánta ébreszteni a nemzeti öntudatot. Témaválasztása az évek folyamán változáson megy keresztül. Bécsi éveiben ő is azon van, hogy az ábrázolt tárgyakkal utaljon a hazai politikai helyzetre. Később kerüli a haladó témákat és van kimondottan retrográd képe is, mint a „Habsburgi Rudolf és Kún László". Szemléletének változása kihat a fejlődés folyamán stílusára is. Merevebb, szárazabb lesz, színezése eltompul. A 60-as években Lotz és a fiatalabb festőnemzedék hatására stílusa előnyös változáson megy keresztül. Fiatalkori, zsúfoltabb kompozíciói helyébe levegősebb elrendezés lép a középtér kihasználásával, színei megélénkülnek, ismét alkalmazza a fényt, mint kompozicionális tényezőt. Művészete tehát a maga keretei között fejlődik, eszközei tökéletesednek.

Visszavonulása után kevés alkalma volt arra, hogy monumentális kompozíciót fessen. Ennek a korszaknak kisebb tanulmányfejei és genrejelenetei eszközeinek további gazdagodásáról tanúskodnak. Friss természetszemlélet, merész színfolt-hatás, a plein-air világítás adta lehetőségek jobb kihasználása jellemzik ezeket a képeket. Hogy ez a stílusfejlődés a történeti kompozíciókon is éreztette volna hatását, arra utolsó, befejezetlen művének, az „Árpád az ország határán" c. triptichonnak előkészítő vázlata utal.

Genreképei Barabás biedermeieres irányát folytatják. Rahl nem dolgozott ebben a műfajban, így ezen a területen régebbi mesterét követte. Magyar népéletképei mégis különböznek

Barabáséitól abban, hogy rajtuk a nép életét reálisabban igyekszik ábrázolni, nemcsak az ünnepeket választja témának. „Újoncozás" c. nagyméretű vásznán, melyet még a Bach-korszak idején festett, az osztrák katonafogdosást örökítette meg. Olasz népéletképei ezzel szemben nem mentesek a kor édeskés, a színpompás déli népviseletben látványosságot kereső felfogásától. Itáliai tanulmányfejei azonban mind a realista ábrázolás gyöngyszemei. Késői genreképein, a „Halászat"-on és a „Szüret"-en a környezet természethű megfigyelésével, s főleg az „Halászat"-on a kizsákmányolt nép fáradságos munkájának megörökítésével fejlődésének jelentős állomásához érkezik. Utolsó korszakában éppen itt és női tanulmányfejein mutat művészi kifejezés tekintetében jelentős fejlődést. Női portrésorozata nem keresett beállítású arcok gyűjteménye, hanem színezésben, megvilágításban, anyagfestésben egyaránt kitűnő tanulmányok sora.

Than a portréműfajnak is komoly művelője volt és szerencsés kézzel olvasztotta össze Barabás biedermeier, természethű, de síma, százszázalékig kidolgozott stílusát Rahl erőteljesebb festési modorával. Mint férfiarckép-festő néhány kiváló művet alkotott, közöttük jelenleg lappangó önarcképét, ahol a lelki kifejezés és az alak realista ábrázolása teljes harmóniában van s művészi eszközei magas fokon nyilatkoznak meg. Portréinak általában jellemzője a semleges, szürkészöld háttér előtt megvilágítással kiemelt arc, sötét ruházat. Az arc és alak festői kezelése részletező, de emellett összefogott, a néző figyelmét a fejre koncentrálja.

Összegezve Than Mór jelentőségét, látjuk, hogy multszázadi magyar művészetünknek érdemes alakja. Felkészültsége mindenképpen megfelel kora követelményeinek. A századközép akadémikus sítlusát valóságosabbá tudta tenni, alakjai nem kosztümös figurák, hanem kitűnően ábrázolt hús-vér emberek, akiknek lelki kifejezése valóságos és átélt. Figurái otthonosan mozognak a történelmi keretek között. Ezzel a méltóságteljes pátosszal elegyített realizmussal szárnyalja túl elődeit. Nem éri azonban el a megjelenítő ereje Madarász és Székely művészetét az átélés, a művészi aktualizálás tekintetében. Művészete elsősorban a századközép polgárosult nemességének gondolat- és érzésvilágát tükrözi, amely a fejlődés meginduló iramát még a reformkori nézetek visszfényeként mindig összekapcsolta a múlt jelentős alakjaival és eseményeivel. Jelentősége éppen abban rejlik, hogy megnyitotta a lehetőségeket és felhívta a figyelmet a művészek foglalkoztatottságának eddig nemzeti viszonylatban elhanyagolt területeire s a reábízott munkát a művészet fontosságának tudatában kora művészi színvonalán végezte el.

Cennerné dr. Wilhelmb Gizella

KÉPEK JEGYZÉKE

1. *Attila lakomája.* — Vászon, olaj, 68,3 × 89,3 cm. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona Lt. sz. 2172.
2. *Férfi képe.* — Vászon, olaj, 61,2 × 49,7 cm. Jelzett 1868. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 2173.
3. *Jelenetek a Nagy Lajos előtti korból.* — Vászon, olaj, 31 × 218,5 cm. A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 2404.
4. *Nyáry L. és Pekry L. elfogatása.* — Vászon, olaj, 138,5 × 213,5 cm: — Jelzett 1853. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 2713.
5. *Imre király elfogja pártütő öccsét.* — Vászon, olaj, 132 × 198 cm. — Jelzett 1857. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 2720.
6. *Medor és Angelika.* — Vászon, olaj, 245 × 185,5 cm. — Jelzett, 1861/2. — Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 2745.
7. *Ujoncozás az 1848 előtti időből.* — Vászon, olaj, 126 × 191 cm. — Jelzett 1863. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 2751.
8. *Priamos Hektor holttestét viszi.* — Vászon, olaj, 176 × 253 cm. — Jelzett, 1877. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 2765.
9. *Jelenet „Az ember tragédiájá"-ból.* — Vászon, olaj, 173 × 202 cm. — Jelzett 1863. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 2766.
10. *A Nap szerelme a Délibábbal.* — Vászon, olaj, 148 × 158 cm. — Jelzett, 1866. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 2778.
11. *Apostolfejtanulmány.* — Vászon, olaj, 49,5 × 37,5 cm. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 4132.
12. *A halászat.* — Vászon, olaj, 25 × 32 cm. — Jelzett. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 5023.
13. *A szüret.* — Vászon, olaj, 24,5 × 32 cm. — Jelzett. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 5024.
14. *Kún László és Rudolf találkozása.* — Vászon, olaj, 35 × 58,5 cm. — Jelzett. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 5587:
15. *dr. Hampel Józsefné Pulszky Polyxena képmása.* — Vászon, olaj, 78,5 × 63 cm. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 6256.
16. *Árpád és népe megpillantják az új hazát.* — Vászon, olaj, 63 × 110 cm. A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 6988.
17. *A honfoglalás* (középső rész). — Vászon, olaj, 84 × 141 cm. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz 6989:
18. *Parasztlakodalom* (vázlat). — Vászon, olaj, 34 × 52,5 cm. — Jelzett, 1859. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 50 445.
19. *Olasz parasztok a kútnál.* — Vászon, olaj, 34 × 54 cm. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 50 475.
20. *Ráth György képmása.* — Vászon, olaj, 63 × 52,5 cm. — Jelzett, 1865. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 52.4.
21. *Női akt.* Vászon, olaj, 95 × 79 cm. — Jelzett, 1873. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. Főv: Képt: 1763.
22. *Selyemfűzős nő.* — Vászon, olaj, 80,5 × 117 cm. — Jelzett, 1891. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. Főv. Képt. 2783.
23. *Hunyadi Jánost Vitéz János oktatja* (vázlat). — Vászon, olaj, 34 × 26 cm. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. Főv. Képt. 4511.
24. *Önarckép.* — Vászon, olaj, 79 × 63 cm. — Jelzett, 1882. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. Főv: Képt: 5130.

25. *Feleky Miklós képmása.* — Vászon, olaj, 65,5×52,5 cm. — Jelzett. — A Történelmi Képcsarnok tulajdona. Lt. sz.

26. *Pollák Mihály képmása.* — Vászon, olaj, 95,5×79 cm. — Jelzett. — A Történelmi Képcsarnok tulajdona. Lt. sz.

27. *Liszt Ferenc képmása.* — Vászon, olaj, 138×100,5 cm. — A Zeneművészeti Főiskola tulajdona.

28. *Keleti Gusztáv képmása.* — Vászon, olaj. 72×58 cm. Magántulajdon.

29. *I. László harca a kunokkal.* — Vászon, olaj. 39×33 cm. — Magántulajdon.

30. *Sebesült honvéd.* — Vászon, olaj. 45×67 cm. — Magántulajdon.

31. *Menekülő betyár.* — Vászon, olaj. 16×23 cm. — Magántulajdon.

32. *Savoyard.* — Vászon, olaj, 59×44 cm. — Jelzett, 1887. — Letét.

33. *A monostori sánc rohama.* — Vízfestmény, 28,4×40,4 cm. — A Történelmi Képcsarnok tulajdona. Lt. sz. T. 6689.

34. *Damjanich az ácsi csatában.* — Vízfestmény, 28,1×40,8 cm. — A Történelmi Képcsarnok tulajdona. Lt. sz. T. 6691.

35. *Tápióbicskei huszárroham.* — Vízfestmény, 28,1×40,6 cm. — A Történelmi Képcsarnok tulajdona. Lt. sz. T. 6692.

36. *A kápolnai csata.* — Vízfestmény, 28,2×40,6 cm. — A Történelmi Képcsarnok tulajdona. Lt. sz. T. 6685.

37. *Buda ostroma.* — Litográfia, 32,3×40,7 cm. — A Történelmi Képcsarnok tulajdona. Lt. sz. T. 4016/A.

38. *Honvédtisztek tábortűznél.* — Vízfestmény, 24,3×22,1 cm. — A Történelmi Képcsarnok tulajdona. Lt. sz. T. 9/1947.

39. *Attila lakomája.* — Vízfestmény 19,5×24,9 cm. A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 1922—883.

40. *A magyarok Szt. Gallenben.* — Vízfestmény, 20×20,5 cm. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 1922—881.

41. *Három honvéd.* — Vízfestmény, 7×10,8 cm. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 1943—3704.

42. *Than Sándor, Than Mór és Tomori Anasztáz utazása Aradról Világosra 1849*-ben. — Vízfestmény, 7,4×11,6 cm. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 1943—3705.

43. *I. László fogadja a követeket.* — Lavírozott szépia, 29,4×31 cm. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 1939—3404.

44. *Freskóterv: Attila.* — Vízfestmény, 7,5×5,6 cm. Két darab. — A Szépművészeti Múzeum utlajdona. Lt. sz. 1925—1203/4.

45. *Freskóterv: I. István.* — Vízfestmény, 3,6×5,3 cm. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 1925—1205.

46. *Freskóterv: Pázmány Péter.* — Vízfestmény, 3,5×5,3 cm. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. 1925—1206.

47. *Barabás Miklós műtermében.* — Vízfestmény, 17,2×12,9 cm. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona. Lt. sz. Főv. Képt. 5549.

48. *Az őszönyi csata.* — Vízfestmény, 27×40 cm. A tört. Képcsarnok tulajdona. — Lt. sz. 5148.

48. *Az őszönyi csata.* — Vízfestmény, 27×40 cm. A Tört. Képcsarnok tulajtulajdona. — Lt. sz. 6684.

50. *Buda ostroma.* — Vízfestmény. 32×41 cm. — A Tört. Képcsarnok tulajdona. Lt. sz. 5145.

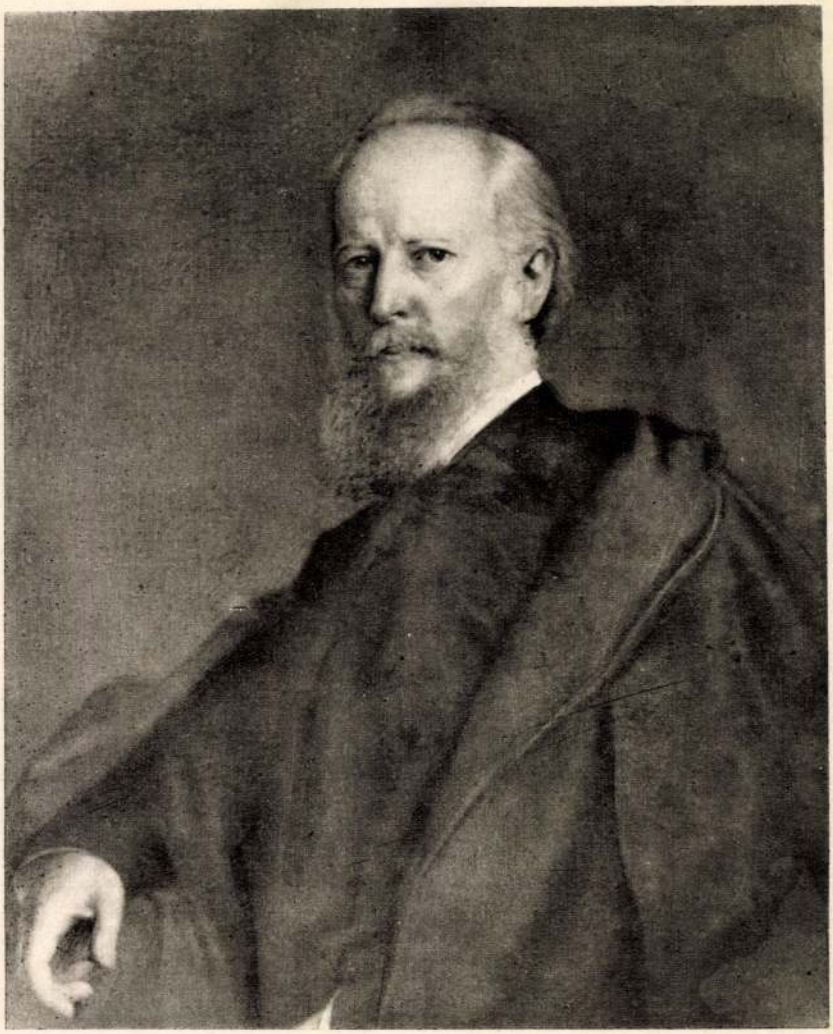

A művész önarcképe

Nyáry és Pekry elfogatása

Barabás Miklós műtermében

Parasztlakodalom

Halászat

Női akt

Árpád és népe az új hazában

Felelős kiadó: Redő Ferenc

53/12227 — Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest — F. v.: Janka Gyula igazgató

Megjelent 1960 [illegible]

THAN MÓR

Budapest 1982/7

A Vigadóban: Árgirus, a Hajdúságban: Árgyélus

Négyszáz éve fordította „olasz krónikából" magyarra *Gergei Albert* az Árgirus széphistóriát. Első kiadásából azonban nem maradt egy példány sem. Kéziratos legrégibb töredéke Sárospatakról, az 1600-as évek elejéről való. Azóta több mint 35 kiadásban jelent meg a legszebb széphistóriánk. Belőle színjátékok sarjadtak, elbeszélő népi és művészi irodalmi alkotások, közülük két remekmű: *Vörösmarty Mihály* Csongor és Tündéje, *Petőfi Sándor* János vitéze. *Ady Endre* az Árgyilus alszik című versével indítja költészete új szakaszát. Dallama változatokban áthat népköltészetünkön, *Kodály Zoltán* szövegestül is megtalálja dallamát. Képzőművészeti megjelenítése feltűnik Itáliában, a Nichesola-villa Farinati által festett freskóin (Baton), Pontone-ban a 16. században. Budapesten a Vigadó lépcsőházában láthatók *Than Mór* és *Lotz Károly* freskóin, részben restaurálva a második világháborús pusztítás után. Illusztrált ponyvakiadásaiból meg kell említeni *Piskolti István* kétszáz éves kiadását. Ez az egyszerűsített szöveg nevezi először a tündér szűzlányt Ilonának — vagy talán már *Gyöngyösi István* egy századdal Piskolti előtt. Népi ábrázolását megtalálta *Manga János* néprajztudósunk Szepezden (Zala megye) egy kanász kürtjére karcolva, amint éppen tizenkét fejű sárkányt öl meg Argirus. Vásári, népi ábrázolása az a kép a múlt század elejéről, amely e sorok írója családjától kölcsönben a debreceni Déri Múzeumban van: „Árgyélus királyfi és Tündér Ilona" állnak az aranyalmafa alatt. Ez a típusú vásári nyomtatvány díszlete *Szini Gyula* A fekete pásztor című idilljének, amely novellaátdolgozás színpadra (a Színházi Élet 1923. évi mellékletében jelent meg).

Az Árgirus-kérdés mintegy száz éve foglalkoztatja a magyar irodalom- és művelődéstörténészeket. Közülük a legtöbbet *Kardos Tibortól* tudjuk meg, aki Az Argirus széphistória című könyvében (Akadémiai Kiadó, 1967. 392 l.) nemcsak összefoglalta a kutatásokat, hanem új szempontok szerint gyűjtött olyan adatokat is, amelyek alapján kimondhatta: az Árgirus-történet első változata a hellenisztikus időkben keletkezett. Cipruson a francia hódítás korában alakult a második változat. Ez került át a 12—13. század fordulóján Itáliába. Itt az előző változatban még szent történet. A szent beszélyhez hasonló olasz széphistóriai kifejezésekben, sorokban, jelenetekben, szerkezetben egyezik. (De olasz Árgirus-szöveget még nem sikerült találni!) Olaszországban a Terra Ferma területén — Padova—Verona—Vicenza körüli részen — kialakult villakultúrában terjedt el. Ez a vidék volt Velence szárazföldi háttere, és ebből az olasz környezetből hozták Magyarországra. Az Árgirus-mese, -ének, -vers vándorlása felfedezhető Franciaország felé is, Magyarországról pedig Erdélybe és délre a románokhoz is, részben ugyanúgy fordításból (Gergei Árgirusából), részben a Balkán felől is újgörög folklór átvételével.

Az Árgirus-história két kiváló erényének köszönheti hallatlan népszerűségét: annak a bátor gondolatnak, hogy a szerelem nem ismer társadalmi korlátokat, a boldogság mindenkit megillet és harccal, állhatatossággal elérhető. Másodszor kikristályosított jelképeinek és zengzetesen szép magyar nyelvének. Nem véletlen hát, hogy az egyszerű emberek Bibliaként őrizték a szöveget, és amikor *Barac* a múlt század elején románra lefordította, sokan azért tanultak meg írni-olvasni, hogy elolvashassák.

Ezúttal néhány, bennünket közelebbről érdeklő Árgirus-kérdést szeretnénk elemezni:

— hogyan kerültek a széphistóriai freskók a Vigadó falára;

— hogyan került a vásári festmény családunkhoz;

— miért Árgirus a királyfi neve a művészetben és miért Árgyélus a népi költészetben (és szólásmondásban).

Százhúsz évvel ezelőtt az osztrák ágyúkkal romba döntött pesti Duna-parti palotasorban egy nagyobb kulturális intézmény építését határozta el a Főváros. *Feszl Frigyes* lett a tervező építész. A freskók festésére *Carl Rahl* bécsi mester ajánlatára Than Mórt és Lotz Károlyt bízták meg. Német nyelven készült még a tervdoku-

A FŐVÁROS VÁLOGATOTT BIBLIOGRÁFIÁJA XXXIV.

VÁROSFEJLESZTÉS

Új létesítmények kézikönyve. 1945—1980. Összeáll. Vörösvári F. Béla. Bp., TIT, 1980. 151 l.
Ipari, kommunális, kulturális stb. létesítmények adattára.

Maróthy László: Az 1981. évi munka értékelése és az 1982-es év fő feladatai. = Budapesti Fórum 1982. 1. sz. 3—10. l.
Budapest fejlődése általában és ágazatonként; városfejlesztés a VI. ötéves tervben, államigazgatási munka, a tömegszervezetek a fővárosért stb.

Zugló 1982. évi várospolitikai terve. Kiadja a XIV. ker. Tanács. Bp., Reanal ny. 1982. 38 l.
Részletes ágazati áttekintés, adattár.

Hörcher Ferencné—Grosser L. Enrique—Vécsei Pál: Az alapfokú ellátás helyzete és fejlődése Magyarországon — fejlesztésének hosszú távú feladatai. = Településfejlesztés 1981. 3. sz. 73—81. l.
Részletes elemzés, ágazati áttekintés a fővárossal összefüggésben is.

Hegedűs Károlyné—Magyar Mária—Szamkó Katalin—Tóth Gáborné: A magánerős lakásépítés továbbfejlesztésének lehetőségei Budapest XVI. kerületében. = Állam és Igazgatás 1982. 3. sz. 243—250. l.
A magánépítkezések feltételrendszere, működése. Általános helyzet, telekpolitika, jogszabályi gondok stb.

GAZDASÁG

Ipar. Kereskedelem

Jenei Károly: Az IKARUS Karosszéria és Járműgyár története 1895—1980. Kiad. a M. Történelmi Társulat Üzemtörténeti Szakosztálya közreműködésével. 2. átd. bőv. kiad. Bp., Ikarus, 1981. 393 l. 56 t.

Dokumentumok a magyar belkereskedelem történetéből 1945—1949. Összeáll., bev. Szinkovich Márta. Bp., Új M. Központi Levéltár 1981. 642 l. (Források a magyar népi demokrácia történetéhez 4.)
Különféle gazdasági tárcák és a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara irataiból; dokumentumok a koalíciós idők gazdaságtörténetéhez; a forint megteremtése, az állami nagykereskedelem első formái, a nemzeti vállalatok alapítása stb.

Közlekedés

A Budapesti Közlekedési Vállalat évkönyve 1976—1980. Szerk. Lacza Gáborné. Bp. Ijf. Lapkiadó V., 1981. 155 l.
Tevékenysége ágazatonként, fejlesztés, beruházások, bevételek, létszám, bérek, eseménynaptár, statisztikai adattáblázatok stb.

Hinel Pál: A lépcsőzetes munkakezdés és az ötnapos munkahét összefüggése a budapesti tömegközlekedés kapacitásával. = Városi Közlekedés 1982. 2. sz. 58—61. l.

Kelemen János: A budapesti új lakóterületek gyalogos közlekedésének néhány időszerű kérdése. = Városi Közlekedés 1982. 2. sz. 67—71. l.
A gyalogos közlekedés visszanyert rangja. Játszóterek, sportterületek, lakóudvarok. A mozgásérültek közlekedése. Parkolás és gyalogos közlekedés.

Kálmán Gábor: A káposztásmegyeri városrész közlekedése. = Városi Közlekedés 1982. 2. sz. 72—74. l.
A lakótelep elhelyezése, közúti és gyalogos közlekedésének, úthálózatának kialakítása, csomópontok tömegközlekedési kapcsolatok.

Havas Péter—Kiss István: Rokkantak a városi közlekedésben. = Városi Közlekedés 1982. 2. sz. 90—92. l.
Intézkedések, kísérletek, javaslatok a tolókocsival, személygépkocsival vagy tömegközlekedési járművekkel közlekedő rokkantak érdekében.

Kovács Zoltán: Budapest forgalomszabályozási tervei és gyakorlata 1981—1985 között. Közlekedéstudományi Szemle 1982. 3. sz. 101—107. l.
Főbb jellemzői, mai színvonala, helyzete; fejlesztése a VI. ötéves tervidőszakban, a forgalomszabályozás és az energiatakarékosság összefüggései, parkolási helyzet, a városrendezés és közlekedésfejlesztés kapcsolata, a tömegközlekedés elsőbbsége.

Bujk Béla: Az újpalotai lakóterület közlekedésfejlesztési tanulmányterve. = Városi Közlekedés 1982. 2. sz. 102. l.
A Bosnyák tér forgalmi rendezési tervét is magában foglaló javaslat.

TÁRSADALOM

Huszár Tibor: Adatok a magyar értelmiségi mozgalmak, szellemi áramlatok történetéhez 1945-ig. = Társadalomtudományi közlemények 1981. 4. sz. 481—494. l.
A modern polgári értelmiség kialakulása, belső rétegzettsége. Szellemi áramlatok a dualizmus évtizedeiben. Ideológiai átalakulás a két világháború között. Sajtó, társaságok, mozgalmak, irányzatok és képviselőik.

Egészségügy. Környezetvédelem

Füsti Molnár Sándor: Egészségünk múltja. A hazai egészségkultúra alakulása a XVI—XVIII. században. Bp., Medicina 1981. 224 l.

Az alkoholgondozó szakrendelések működésének 1980. évi adatai. = Alkohológia 1981. 4. sz. 193—196. l.

Garancsy Mihály—Lehotay Horváth—György—Vargha János—Várkonyi Anna: A Búvár Angyalföldön. = Búvár 1982. 3. sz. 118-121. l.
Környezetvédelmi őrjárat a XIII. kerületben; részletes helyzetelemzés, vállalati és tömegszervezeti tevékenység, tervek, intézkedések.

TÖRTÉNELEM. POLITIKA

Dancs József—Koós Béla—Vida Ferenc: Március 15. — negyven évvel ezelőtt. = Társadalmi Szemle 1982. 3. sz. 83—94. l.
Az antifasiszta, háborúellenes tömegtüntetésről, hárman a szervezői közül.

A szocializmus útján. A népi demokratikus átalakulás és a szocializmus építésének krónikája 1944 szeptember — 1980 április. Szerk. Szabó Bálint. 2. jav. bőv. kiad. Bp., Akadémiai K. 719 l.

Urbán Károly: Az 1953-as fordulat és a magyar értelmiség. = Párttörténeti Közlemények 1981. 4. sz. 30—83. l.
Az 1953. júniusi KV-ülés és a júliusi kormányprogram az értelmiség problémájáról. Az új irányvonal fogadtatása az értelmiség főbb foglalkozási csoportjaiban, anyagi helyzetük; számos budapesti vonatkozás, esemény.

Szenes Iván: A Kommunista Párt újjászervezése Magyarországon 1956—1957. 2. kiad. Bp., Kossuth K. 251 l.

Eperjesi László: A KISZ zászlóbontása és kezdeti fejlődése. = Párttörténeti Közlemények 1981. 4. sz. 3—30. l.
1957. március 21-től az október 25—27-i I. országos értekezletig.

Huszonöt éves a Munkásőrség. = Budapesti Fórum 1982. 1. sz. 43—48. l.
Visszaemlékezések Bódis Sylvia és Vadász Ferenc feljegyzései alapján.

Kulcsár Anna: A tanácsi munka korszerűsítéséről. = Budapesti Fórum 1982. 1. sz. 55—58. l.

Hernádi Károly: A népfront körzeti bizottságai. = Pártélet 1982. 3. sz. 71—74.

KULTÚRA

Levéltár. Múzeum

Földabroszok, mappák, térképek I. A Habsburg birodalom és az osztrák—magyar birodalom térképeinek katalógusa. (B. IX. C.) Szerk. Csendes László. Bp., 1981. 200 l.
A helytörténeti kutatás nélkülözhetetlen segédeszközei a Hadtörténeti Térképtárban. I. Kapisztrán tér 2.

Lukács Teréz: Hetvenöt éves a Szépművészeti Múzeum. = Budapesti Fórum 1982. 1. sz. 59—65. l.

Irodalom. Könyvkiadás

Kerényi Ferenc: Adatok Petőfi 1848 márciusi verseinek hatástörténetéhez. = Irodalomtörténet 1981. 4. sz. 1026—1033. l.

B. Bernát István: A Bartha Miklós Társaság kiállása Móricz Zsigmond mellett 1931-ben. (Dokumentumok.) = Irodalomtörténet 1982. 4. sz. 1039—1048. l.

Párczer Ferenc: A Magyar Helikon Könyvkiadó története. = Irodalomtörténet 1981. 4. sz. 1049—1068. l.

Sajtó

A „Huszadik század" körének történetfelfogása. Vál., bev. Pók Attila. Bp., Gondolat, 1982. 433 l. Bibliogr. 401—408. l.
Az 1900—1919 között élt társadalomtudományi folyóirat a hazai polgári radikalizmus fóruma. Tanulmányok, bírálatok, viták.

Kőműves Imre: A magyar sajtó mártírjai. Bp., MUOSZ, 1981. 111 l.
Életrajzi lexikon számos budapesti iró, publicista adatával.

Városi Szemle. Közlemények a városigazgatás és statisztika köréből. 1945—1948. 31—34. évf. Repertórium. Összeáll. Bajnokné Szécsey Réka. Bp., Országgyűlési Könyvtár, 1981. 67 l.

Pintér István: Rózsa Ferenc (1906—1942) = Párttörténeti Közlemények 1981. 4. sz. 164—200. l.
Tanulmány, részletes életrajz és pályakép.

Vásárhelyi Miklós: Szellemi honvédelem. = Jel — kép. 1981. 4. sz. 19—27. l.
A Magyar Nemzet „Szellemi honvédelem" című rövidéletű politikai rovata, szerepe, hatása 1939-ben.

Horvát János: Teletext — avagy (mi) újság a képernyőn. = Jel — kép 1981. 4. sz. 149—151. l.
Az új sajtószolgáltatás előzményei, ismertetése, küszöbönálló hazai bevezetése.

Építészet. Műemlékvédelem

Kovács Ernő: Budapest belvárosában az egykori Péterffy-palota helyreállítása. = Műemlékvédelem 1982. 1. sz. 49—53. l.
Az ún. Kriszt-ház, a „Százéves" étterem épülete.

Pereházy Károly: A budavári lakónegyed fémművessége az eklektikától napjainkig. = Műemlékvédelem 1982. 1. sz. 54—63. l.
Számos kovácsművészeti alkotás (kapuk, folyosó- és ablakrácsok, cégérek stb.) ismertetése.

Jánossy György-Laczkovics László: Budapest, Diplomata lakóház. = Magyar Építőipar 1982. 1—2. sz. 68—70. l.
Az I., Szentháromság tér 7—8. és a Szentháromság u. 1—3. számú házak helyreállítása.

Timon Kálmán: Budapest, Zólyomi úti teraszházak. = Magyar Építőipar 1982. 1—2. sz. 109. l.
XI. kerület, a Sashegy oldalán.

Összeállította:
Csomor Tibor

mentum, az ajánlás, a megbízás. De Feszl magyar és Than Mór a szabadságharc honvédgyőzelmeinek képsorait is meg fogja festeni. A Vigadóban Attila lakomája című képe lesz a legsikerültebb. Lotz Károly hétéves volt, amikor édesanyjával visszajöttek Hessen—Homburgból Pestre. *Antonia Lotz* kiszállt a kocsiból Dévénynél, és megcsókoltatta gyermekeivel a haza földjét. 1865-ben *Ipolyi Arnold* besztercebányai püspök, a Magyar mithológia szerzője ajánlotta a két művésznek, hogy fessék meg az Árgirus-történetet a Vigadóban. (Húsz évvel később ő maga mondta ezt el a Képzőművészeti Társulat egyik ülésén.) Az osztrák önkényuralom ekkor már kifulladóban volt, és nem kutatta a magyar történelmi és mesei allegóriák jelentését. De ha kutatja, akkor sem értette volna meg.

Lotz tizenkét epizódot festett az Árgirus-történetből, Than pedig egy hatalmas méretű freskót

Árgirus és a tündérlány találkozásáról. Magyar stílushagyományok híján még érződik a freskók alakjain, színein, szerkezetén a bécsi iskola. De a szellemük, témájuk magyar.

Az Árgirus-témákban a népi ábrázolásokon jelentkeznek a magyar stílushagyományok. Így a múlt század elején, talán vásározóktól került festményen is. Vagy helyben vették, vagy a debreceni Nagyszabadságban*. Árgyélus viselete nemesi — de lehet huszáregyenruha is. Oldalán kard, szemben áll Tündér Ilonával, aki előkelő polgárnői ruhában pompázik. Fején kis korona piros ékkövekkel — talán ez jelzi, hogy királylány? —, hátul sarkáig érő piros szalag. A hosszú szalag lány voltára utal, asszonyként kontyot viselne. Középen és felettük az almafa, rajta — talán nem véletlenül — 19 gyümölcs. A menyasszony kontyolásakor éneklik ezt a népdalt Tiszapolgáron s egyebütt:

Elmúltam már tizenkilenc éves,
nem kell nékem kék pántlika széles,
fehér szalag hajam ékessége,
én vagyok a babám szeme fénye!

Tündér Ilona egyik kezében fehér keszkenő, másikat mintha Árgyélus felé nyújtaná. A két alak zöld mezőben áll. Mivel e képnek párja is van, amelyen egy parasztlegény és egy parasztlány áll egy rózsafa két oldalán népi öltözetben —: subában a legény és pipával, kisbundában a lány, és a szimmetria kedvéért ő meg rózsát tart az orrához —, elmondhatjuk, hogy a képek azonos szerzője Árgyélust és Ilonát az előkelőbbek rendjébe, körébe, osztályába sorolta öltöztetésével.

Családunk és Nagy István hajdúböszörményi pap költő családja rokonságban volt. Nagy István a Poetacenzúra című lakodalmi vígjátékában már elavultnak emlegeti az Árgirus-história versezetét. Élénken élt hát a köztudatban a széphistória Böszörmény polgári és népi köreiben egyaránt.

Kardos Tibor mintaszerűen nyomozza a történet szereplőinek görög — és szerinte is — nem humanista latinos neveit. Argirus = argürosz, s az „ezüstös" jelentésű középgörög szó latinosítása Kardos szerint. Ókori példával igazolja, hogy a név ezüstös holdhoz kapcsolt férfialakra, Attiszra vonatkozik. A gyönyörű pásztor „a fehéren fénylő csillagok pásztora". Ehhez az alakhoz és a tündérszűz leánykához összegyűjtötte Kardos a szinkretikus istenvilágból az egyiptomi és kisázsiai párhuzamokat is. De neki nem tűnt fel, hogy Árgirus a nép nyelvén mindig Árgyélus vagy Árgyilus. A románban is Ardiu, Arghiu. Az argürosz szó helyett a népi kiejtésűnek minősített árgyilus alapszó az igazi, ez pedig az „agyagföld, termőföld" jelentésű agrilos, argillos származéka. Eszerint Árgyélus azt jelentené: a termőföld királya. Tudós elemzéssel igyekszik megfejteni Kardos az Árgyélus-históriában szereplő jósnak, Filarinosznak a nevét is. Ez a szolga keserves jövőt jósol urának, ezért az apa kivégezteti. Kardos szerint arán = isteni végzet. Ezért Filarinosz neve „aki szereti és meg is mondja a keserű igazságot."

De ha az arun „szánt" szóból származtatnánk, aminek aligha van akadálya, azt jelentené — aki szeret szántani. Minthogy Kardos volt az első, aki felfigyelt arra, hogy a szereplők többségének neve mögött és funkciójában is chtonikus, vagyis föld alatti, alvilági istenségek rejlenek, a Filarinus név ilyen etimológiája talán jobban ide illenék. Tudniillik a chtonikus, alvilági istenfogalmak eredetileg nem félelmesek lehettek, hanem az elvetett, vagy elraktározott mag, a téli álomba merülő növényzet sorsának intézői. Kikeletre majd előjönnek a vetemények, és fogamzásukat, fejlődésüket segíti az ember is a termékenység rítusaival. Ezt is jelenti a szántás a görög tragédia szövegében és a bibliában egyaránt.

Marjai Márton

* Nagyvásárban

RÁDAY MIHÁLY

A Sugárút pusztuló értékei

Kiállítás a Budapesti Történeti Múzeumban

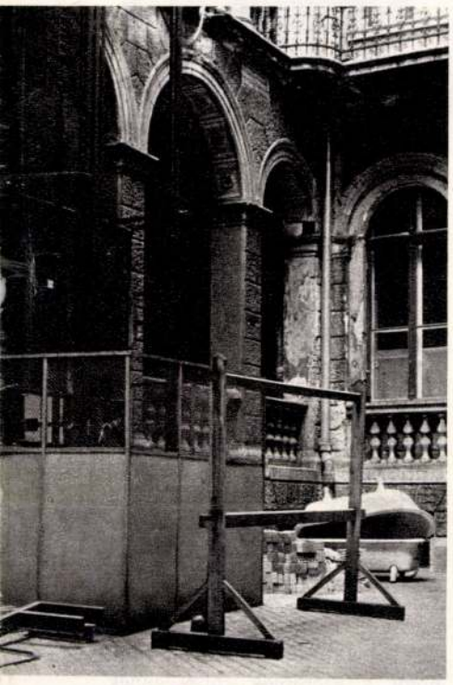

Az udvari homlokzat – amikor a lift nem takarja. Népköztársaság útja 52. sz. **Bernáth András** felvétele

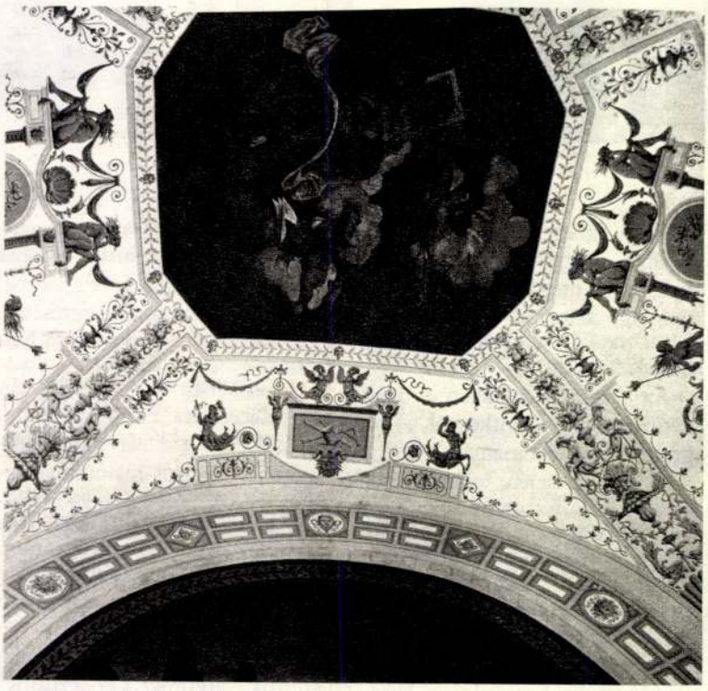

Lotz Károly freskója. 53. sz.

Kosák József felvételei

Az oszlopok még bírják . . . 79. sz. **Novotta Róbert** felvétele

Jobb sorsot érdemelne . . . 88–90. sz. **Somogyi Tóth Gábor–Jankovszky György** felvétele

Díszes „létratároló". 53. sz.

A lakás szépsége mindmáig megmaradt. 28. sz. **Ágoston Gábor** felvétele